

YOZGAT GELENEKSEL EL SANATLARI VE GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Emel ERKAPLAN

Dr. Öğr. Üyesi N. Tomris YALÇINKAYA
Prof. Aysen SOYSALDI
Doç. Dr. Gülten KURT
Dr. Öğr. Üyesi Lale ÖZDER
Dr. Öğr. Üyesi Emel ERKAPLAN
Öğr. Gör. Süheyla KALE

2017 yılında kaybettiğimiz Proje Yürütücümüz Dr. Öğretim Üyesi N. Tomris YALÇINKAYA anısına.....

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
TÜRK EL SANATLARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ E YAYIN NO: 1

Yozgat El Sanatları ve Giyim Kuşam Örnekleri
Birinci Baskı: 2022
Dizgi: Doç. Semih DELİL
Kapak Tasarımı: Doç. Semih DELİL
ISBN: 978-605-7893-27-7

ÖNSÖZ

Türk milletinin kültür tarihi incelendiğinde çok zengin etnografik malzemeye sahip olduğu görülür. Tarih öncesi dönemlerden bugüne özellikle hayvanlardan elde edilen deri, lif ve diğer doğal hammaddeler ile çeşitli ihtiyaç ürünlerinin yüksek sanatkârlıkla yapıldığı ve kullanıldığı bilinmektedir. Geleneksel hayat tarzı gereği sıradan kullanım eşyası olan, bu etnografik malzemeler bugün müzelerde sergilenmekte ve depolarda saklanmaktadır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya yurt edinmek için gelen Türkler koyun sürüleri için yaylak ve kışlaklar edinerek tarım ve hayvancılıkla uğraşmıştır. Yozgat ve çevresinde Bozok adıyla anılan Türkmen boy ve oymaklarının yerleştiği bilinmektedir. Yozgat köylerinde gelin çeyizi olan oyalı çemberler, nakışlı çoraplar, işlemeli ve dokuma peşkirler, dantelli perdeler, dokunan halı ya da kilim yaygılardan, seccade, yastık, minder, çuval, heybe ve torbaya kadar her eşya kadınlar tarafından, özenerek dualarla üretilmiş. 20. yüzyılda hızla gelişen sanayileşmenin getirdiği kültür erozyonuna uğrayan birçok zanaatta olduğu gibi, kadınlarca üretilen el emeği göz nuru eşyalar ve giyim kuşam tarzında da yozlaşmalar ortaya çıkmıştır. Kaybolmaya yüz tutmuş bu kültürel mirasın belgelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması bir hayli önem kazanmıştır.

Bu kitabın oluşmasına esas olan "Yozgat El Sanatları ve Giyim Kuşam Atlası" adıyla yapılan alan araştırma projesi, 2003 yılından 2009 yılına kadar sürmüştür. Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğretim Üyelerinden oluşan ekip tarafından yürütülen proje G.Ü. BAP Birimi tarafından desteklenmiştir. Bu çalışmada alan araştırması yöntemiyle yörede geleneğe dayalı etnografik malzemenin dokümanter veri derlemesi yapılmıştır. Proje kapsamında yörenin el sanatları ve geleneksel giysi örnekleri tespit edilmiştir. Yozgat Müzesinde yer alan etnografik eserler de izin alınarak taranmıştır. 2007 yılında "Yozgat Sürmeli Festivali" etkinliğinde İl Kültür Müdürlüğü işbirliği ile "Yozgat El Sanatları ve Giyim-Kuşam Kültürü" konulu fotoğraf sergisi yapılarak proje tanıtılmıştır.

Yürütülen alan çalışmalarında verdiği ulaşım desteği için dönemin Belediye Başkanı Sayın Yusuf BAŞER ve belediye ulaştırma elemanlarına, Yozgat Müzesi müdürlüğü ve çalışanlarına, Dönemin Yozgat Halk Eğitim Müdürü Burçin ERGEN'e, rehberliğinden ziyadesiyle yararlandığımız emekli öğretmen Yılmaz GÖKSOY'a, alan araştırması sırasında desteğini esirgemeyen yöre halkına, Gazi Üniversitesi BAP. Birimine, proje başlangıcında bizimle birlikte olan araştırmacı üyelerimiz emekli Prof. Dr. Vildan Çetintaş, Dr. Ergül ÖNGE ve Arş. Gör. Arzum ATASOY'a teşekkür ederiz.

Yörede derlenen verilerin analizi ve değerlendirilmesi yapılarak "Yozgat Geleneksel El Sanatları ve Giyim Kuşam Örnekleri" adlı kitap hazırlanmıştır. Bu kitap kadınlarımızın ürettiği kültür mirasını ortaya koymasından dolayı önemlidir. Bu çalışma ile envanteri yayınlanan etnografik eserler Yozgat'ın kültürel kimliğinin birer belgesi olacaktır.

Türk El Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi 28.12.1992 tarihinde, Gazi Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur. 2018 tarihinden itibaren Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesine aktarılarak, Sanat ve Tasarım Fakültesi'nin tüm öğretim elemanlarıyla faaliyetine devam etmektedir. Kültürel miras olan Türk el sanatlarını bilimsel bir sistem içinde belgelemek, araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak merkezin akademik görevleri kapsamında önemli bir yer tutmaktadır.

"Yozgat El Sanatları ve Giyim Kuşam Örnekleri" adlı elektronik kitabın merkezimizin amacına uygun, bilimsel bir hizmet olduğu ve Türkiye'nin etnografyasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın yayınlanmasında desteklerini esirgemeyen Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Yusuf TEKİN ve Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Orhan KURTOĞLU'na teşekkürlerimizi sunarız. Kitabın dizgisini karşılıksız özveriyle yapan Sanat ve Tasarım Fakültemiz Grafik Tasarım Bölümü Dr. Öğretim Üyesi Semih DELİL'e bilhassa teşekkür ederiz. Eylül 2022

Prof. Aysen SOYSALDI
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Türk El Sanatları Uygulama ve Araştırma
Merkezi Müdürü

SUNUŞ

GELENEKLİ HAYATIN İZLERİ

Osmanlı Devletinin Bozok sancağı, Çapanoğlu beylerinin imar ettiği, mektep, medrese, külliye ve bugün ayakta olan cami ve saat kulesi çevresinde şekillenen, Cumhuriyet döneminin Yozgat şehri, ilçe ve köyleriyle Türk boylarının yurt edindiği Anadolu'nun önemli bir yerleşim merkezidir.

Yozgat bilişim çağında kültür erozyonuna uğramış olsa da geleneği yaşatan iller arasında en bakir yörelerdendir. Göç veren yörenin ninelerinin yüklüklerinde ve çeyiz sandıklarında kalan el emeği-göz nuru halı-kilim, çorap-patik, oyalı çember-yemeni, dantel, üçetek entari, işlemeli peşkir-yağlık vs. etnografik malzemenin belgelenmiş olması kültür kimliğimize yapılan önemli bir katkıdır. Çünkü 21. yüzyılın ilk çeyreği, köyler boşalmış, dede ve ninelerin de birer birer göç ettiği ve bu eserlerin ilk elden tespiti yapılabilecek son çeyrek asır olarak yaşanmaktadır.

Bu araştırma 2003'te başlamış ve 2007'ye kadar belirli aralıklarla devam etmiş, yöreyi çok iyi tanıyan, Yozgatlı emekli öğretmen Yılmaz Göksoy'un da rehberliği ile ilçelerden seçilen köylerde incelemeler yapılarak yürütülmüştür. "Bilimsel Araştırma Projesi" olarak Yrd. Doç. Dr. N. Tomris Yalçınkaya yürütücülüğünde alanında uzman bir ekip tarafından gerçekleştirilen alan araştırması, yöre kültür ve sanatına yönelik yayınlarda yer verilmeyen kadınların ürettiği kültürel mirası ele almıştır. En ücra köylerde çeyiz sandıkları açılmış, oyalı tülbent, çorap-patik, dantel örnekleri, gelin başlıkları, üçetek entariler ortaya çıkarılmış, yüklüklerdeki eski halı, kilim, cicim- cecim, zili perde, seccade, yastık, çul, çuval vb. etnografik eşyaların envanter çalışmaları yapılmıştır.

Kilimlerdeki yangış-nağışlarda ninelerimizin yaratıcıya yaptıkları bereket, hayır dua ve korunma dileklerinden, gelin olurken ne giyip, nasıl süslandiklerinden, düğün davetlilerine verdikleri okuntu ve hediyelerden bu kitapta söz edilmesi oldukça etkileyicidir. Aynı zamanda ninelerimizin bize verdiği emeklere bir vefa borcu olan bu çalışma öz kültürümüzün gelecek nesillere miras olarak bırakılması ve yaşatılmasına önemli bir katkı sağlayacaktır (2016).

Prof. Dr. Hakkı ACUN

İÇİNDEKİLER

1. YOZGAT KÜLTÜRÜ

2. EL SANATLARI VE GELENEKSEL GİYİM KUŞAM ATLASI PROJESİ

2.1. YÖNTEM

3. DOKUMA ÖRNEKLERİ

3.1. YOZGAT HALI, KILIM, CİCİM-ZİLİ, SUMAK VE ÇÖZGÜ YÜZLÜ DOKUMALARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- 3.1.1. Tarihlendirme
- 3.1.2. Dokuma Araç ve Gereçleri
- 3.1.3. Ürün Çeşitlerine Göre Dokuma Teknikleri
- 3.1.4. Kullanım Yerine Göre Ürün Boyutları
- 3.1.5. Renk Özellikleri
- 3.1.6. Dokuma Sıklıkları ve Kalite
- 3.1.7. Motif ve Kompozisyon Özellikleri

3.2. HALI ve TÜLÜ DOKUMALAR

- 3.2.1. Halı Seccadeler
- 3.2.2. Halı Yastıklar
- 3.2.3. Halı Heybeler
- 3.2.4. Yozgat Halıcılığı Hakkında Sonuç Değerlendirmesi
- 3.2.5. Filikli (tülü) Dokumalar

3.3. YAYGI VE SECCADE KİLİMLER

- 3.3.1. Atkı Yüzlü Dokumalar

3.4. ÇALMA-CİCİM DOKUMALAR

- 3.4.1. Çalma Nakışlı Atkı Yüzlü Kilimler
- 3.4.2. Çalma Nakışlı-İnce Cicim Yüklük Perdeleri, Savan ve Örtüler
- 3.4.3. Çalma Nakışlı Yastıklar
- 3.4.4. Çalma Nakışlı Heybe ve Torbalar
- 3.4.5. Çuval Dokumalar

3.5. ÇÖZGÜ YÜZLÜ DOKUMALAR

- 3.5.1. Cecim Dokumalar
- 3.5.2. Kolan Dokumalar

3.6. DOKUMA KATALOĞU

- 3.6.1. Halı Seccade Örnekleri
- 3.6.2. Halı Yastık Örnekleri
- 3.6.3. Halı Heybeler
- 3.6.4. Filikli (Tülü) Yaygılar
- 3.6.5. Kilim Yaygı ve Seccadeler
- 3.6.6. Çalma Nakışlı (Atlama Atkı Bezemeli) Kilimler
- 3.6.7. Çalma Nakışlı Yüklük Perde ve Örtüleri (İnce Cicim Dokumalar)
- 3.6.8. Çalma Nakışlı Yastıklar
- 3.6.9. Çalma Nakışlı Heybeler
- 3.6.10. Çalma Nakışlı Azık Torbaları
- 3.6.11. Çuvallar
- 3.6.12. Çözgü Yüzlü Cecim, Palas ve Kolan Dokumalar

3.7. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ PAMUKLU EL DOKUMASI PEŞKİR ve UÇKUR ÖRN.

- 3.7.1. İlikli ve Brokar Atkı Bezemeli Peşkirler
- 3.7.2. İlikli ve Brokar Atkı Bezemeli Uçkurlar
- 3.7.3. Atlama Atkı Bezemeli El Dokuması Peşkirler

4. İŞLEME ÖRNEKLERİ

4.1. GİRİŞ

4.2. İŞLEME TEKNİKLERİ

4.3. YOZGAT İŞLEMELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- 4.3.1. İşlemelerde Uygulanan Teknikler
- 4.3.2. İşlemelerde Kullanılan Malzemeler
- 4.3.3. İşlemeli Ürünlerin Bugünkü Durumu ve Yapılış Yılları
- 4.3.4. İşlemelerde Ürün Cinsi
- 4.3.5. İşlemelerde Kullanılan Renkler
- 4.3.6. İşlemelerde Seçilen Konular ve Kullanılan Motifler
- 4.3.7. İşlemelerde Kompozisyon Düzeni

4.4. İŞLEME KATALOĞU

4.5. YOZGAT NİZAMOĞLU ETNOGRAFYA MÜZESİ İŞLEME ÖRNEKLERİ

- 4.5.1. Çevre, Mendil ve Yağlıklar
- 4.5.2. Uçkurlar
- 4.5.3. Peşkirler
- 4.5.4. Bohçalar
- 4.5.5. Peştamal ve Başörtüleri
- 4.5.6. Yastık Yüzleri
- 4.5.7. Sedir Örtüsü ve Yastık Yüzü

5. ÖRGÜ ÖRNEKLERİ

5.1. GİRİŞ

5.2. ÇORAP VE PATİK ÖRGÜLER

- 5.2.1. Çorap ve Patik Kataloğu
- 5.2.2. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi Örgü Örnekleri

5.3. OYA ÖRNEKLERİ

- 5.3.1. Giriş
- 5.3.2. Tığ Oyaları Kataloğu
- 5.3.3. Boncuk Oyaları Kataloğu
- 5.3.4. Boncuk-İğne Oyaları Kataloğu
- 5.3.5. İğne Oyaları Kataloğu
- 5.3.6. Mekik Oyaları Kataloğu
- 5.3.7. Firkete Oyaları Kataloğu

5.4. DANTEL ÖRNEKLERİ

- 5.4.1. Giriş
- 5.4.2. Kenar ve Ara Danteller
- 5.4.3. Tek Parça Danteller
- 5.4.4. Çok Motifli Tek Parça Danteller

6. GELENEKSEL GİYİM-KUŞAM ÖRNEKLERİ

6.1. GİRİŞ

6.2. GELENEKSEL GİYİM KUŞAM KATALOĞU

6.3. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ GELENEKSEL GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

- 6.3.1. Geleneksel Giysilerden Örnekler
- 6.3.2. Terlikler ve Takunyalar

7. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ TAKILARI

- 7.1. Kolye-Hamaylı-Muskalık
- 7.2. Bilezikler
- 7.3. Saç Tokası
- 7.4. Kemerler ve Kemer Tokaları
- 7.5. Tepelik ve Başlıklar
- 7.6. Küpeler
- 7.7. Saatler

EKLER

- Ek.1- KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ
Ek.2- MÜZEDE İNCELEME KAPSAMINA ALINMAYAN BAZI ETNOGRAFİK TEKSTİL ESERLERİ
Ek.3- PROJE ÇALIŞMALARINDAN GÖRÜNTÜLER

Yöre mimarisinin gelişmesi ve biçimlenmesinde; doğal yapı ve gereçler, iklim, kapalı yaşama biçimi vb. öğelerin yanında, çeşitli toplulukların, Rum ve Ermenilerin etkisi olmuştur. Yerleşmenin doğal konumuna bağlı olarak sokaklar girintili çıkıntılıdır. Sırtlarını yamaca dayamış, ayırık düzende, bahçeli olan evler güneye bakar ve ev içindeki yaşamın gizliliği düşüncesiyle insan boyunda duvarlarla çevrilidir. “Kanatlı” denilen çift kanatlı büyük bir kapıdan toprak döşeli avluya girilir. Ahır, kümes, hela (tuvalet), tandir ve kuyu buradadır. Yörede tek katlı, toprak damlı, yalın görünüşlü evler yanında 2-3 katlı, saçak altı odalı, saray yavrusu denilebilecek büyüklükte konaklar da çoktur. Bunların yer katı blok vermeden veya taştan, üst kat duvarları ise “istidoz” tekniğinde yapıldır. Duvarlar sıvalı, iklimin sertliği nedeniyle kalın ve genelde ak badanalıdır. Tek katlı yapılarda birkaç basamakla sofaya çıkılır. Odalar sofanın yanlarında, mahzen (kiler) arkada yer alır. Çok katlı yapılarda yer katı mahzen, depo, mutfak ve hizmet bölümlerine ayrılmıştır. Konuk odası, yatma ve oturma odaları gibi yaşama mekânları üst katlardadır. İç mimaride ahşap çok kullanılır. Tabanlar tahta döşemeli, katları bağlayan basamaklar ince oymalı ahşap korkulukludur. Dolaplar, kapı kanatları, lambalıklar ahşap oymalıdır. Tabanlar da göbekli, geometrik ve bitkisel motiflidir. Günümüzde ise; ahşap karkas ve betonarme karkas yapılar giderek yaygınlaşmıştır.

XVII. yüzyıl sonları XVIII. yüzyıl başlarında Karlofça (1699) ve Pasarofça (1718) antlaşmalarını imzalayarak Avrupa’da ilk kez toprak kaybına uğrayan Osmanlı Devleti, bu askeri alandaki acı yenilgilerin yanı sıra, iç bozukluklar üzerine tedbir alma anlamında devlet kademesinde bilinçli olarak Batı’ya açılma hareketleri başlatmıştır (Arık,1970:13,14).

“Osmanlı İmparatorluğu’nda belirli siyasal ve ekonomik etkenlere bağlı olarak XVII. yüzyıl sonlarından itibaren izlenen askeri ekonomik ve sosyal yapıyı yeniden düzenlemek amacıyla yapılan bu Batılılaşma hareketleri çerçevesinde sanatta da batılılaşma eğilimleri başladığı ve bu yönelişin XIX. yüzyılın ikinci yarısına doğru oldukça ileri bir boyut kazandığı görülmektedir. Bu bağlamda İstanbul’da Avrupalı ressamın eserlerinin sayıca artması, yeni yapılan sarayların duvar ve tavanlarının resimlerle süslenmesi ve nihayet plastik sanat sergilerinin açılması İstanbul’da batı anlayışına yönelik bir sanat ortamının oluştuğunun göstergeleridir” (Çetintaş, 2000:457).

Nitekim sarayda başlayan bu yenilik hızla İstanbul’un zengin konaklarına taşınmış, ardından da tüm ülkeye yayılmıştır.

Osmanlı topraklarında çok yeni olan ve başkentten başlayan bu duvar ve tavan resmi modası, XVI. yüzyılın sonunda toprak düzeninin değişmesiyle, Osmanlı toplum yapısında ortaya çıkan çözülmeye bağlı olarak özellikle bazı bölgelerde ekonomik gücü ellerinde tutan Ayanlar vasıtası ile 19. yüzyıl başlarında hızla Anadolu’ya ve diğer bölgelere yayılmıştır. Bir süre sonra bu moda sadece zenginlere ait konaklar ve evler ile sınırlı kalmamış camilere, şadırvanlara, muvakkithanelere yayılmıştır. Daha sonra da merkezlere öykünen bir anlayışla duvar ve tavan resimleri, köy camilerine kadar ulaşmıştır.

Araştırma yaptığımız Yozgat merkezde günümüzde müze olarak hizmete açılmış olan Nizamoğlu konağı, Başçavuş Camii ve Çapanoğlu Camii gibi önemli yapıların; dönemin başkentten Anadolu’ya yansıyan duvar resmi anlayışı ile süslediği görülmektedir. Bu duvar resmi örnekleri, tavan eteklerine dolanan dar şeritler halindedir.

Yozgat araştırmalarımız esnasında bu anlayıştaki resimlemenin sadece merkezin önemli yapıları ile sınırlı kalmadığı ve köy camilerinde de el sanatı olarak bu tür duvar resimlerine yer verildiği görülmüştür. Ancak buralarda rastlanan resimlerin, bazılarının belli şablonlar vasıtası ile duvarlara aktarıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca resimlerin gerek tema, gerekse teknik açıdan daha naif ve şematik bir üslup anlayışı ile yapıldığı göz önüne alınarak büyük ihtimalle Müslüman ustalar tarafından yapıldığı düşünülmektedir.

Cumhuriyet Dönemi’nde Yozgat giyim–kuşamı, başkente yakınlığı nedeniyle dönemin modasından büyük ölçüde etkilenmiştir. Dokuma ve evde dikilen giysilere dayanan geleneksel giyim-kuşamın yerini hazır giyim almıştır.

Geleneksel kadın giyiminde üçetek en yaygın entaridir. Üçeteğin altına, don ya da bileği büzmeli şalvar giyilir. “Delme yelek” veya “Salta” ve bunun uzun kollusu “libade” özellikle genç kızlarda yaygındır. Başa pullu veya kudazi, fes, tepelik üstüne düz ve açık renkli yazma bağlanır. Varlıklı kesim, özel günlerde bele gümüş kemer bağlar, ayağa yün çorap, lapçın kundura veya çarık giyer. Dışarı çıkarken kullanılan çarşaf daha sonra mantoya dönüşmüştür.

Geleneksel erkek giyiminde; yakasız mintan, geniş kollu hırka veya kolsuz salta ve yelek üst giysileri arasındadır. Çeketi andıran bol dikimli aba ve zıpka geleneksel erkek giyiminin özgün öğelerindedir. Başa kudazi, fes veya eğri dolanmış kefiye giyilir. Yün çorap lapçın, kundura, çarık giyimi bütünleyen öğelerdir.

Yozgat’ın il merkezi, ilçeleri ve köylerinde Kafkaslardan, Kırimdan, Balkanlara, Horasandan Avrupa Türklüğüne kadar değişik zamanlarda Yozgat’a yerleşmiş Yörük, Türkmen, Muhacir ve Göçmenler bulunmaktadır. Bütün bunlar, Türk Dünyasının geniş coğrafyasından Yozgat’a taşınmış oldukları gelenek ve görenekleriyle Yozgat’ı zengin bir il haline getirmiştir. Zaman içerisinde akrabalık bağları ile perçinlenen gelenek ve görenekler Yozgat’a özgü ananeler olarak ortaya çıkmıştır. Bazı köy ve ilçelerde küçük farklılıklar olmasına rağmen düğün, nişan, misafir ağırlama, cenaze,

çocuk yetiştirme, giyim-kuşam, ananeleri bugün de bir kısım özellikleri ile devam etmektedir. Ayrıca memuriyet ve iç göç sebebiyle yurdumuzun birçok yöresine dağılmış olan Yozgatlılar, buldukları yerlerde Yozgat'ın mahalli kültürünü yaşatmaktadırlar. Yurt dışındaki Yozgatlılar ise; gelenek ve göreneklerini yaşatmaya özen göstermektedir.

Düğün Geleneği; Kaynak kişi, emekli öğretmen Yılmaz Göksoy'un anlatımına göre; ailede evlenme yaşına gelen oğlan anne babasından ilgi bekler, evlendirilmek için teklif ve öneriler yapılmasını ister. Baba hiç oralı olmazsa oğlan huysuzluk yapar, işe gitmez ve babasının ayakkabısının altına çivi çakar. Babası annesine sorar, bu oğlan değişti nesi var der. Anne de oğlanın evlenme yaşının geldiğini, evlenmek istediğini söyler. Yöresel telaş anlamında babaya bir gıv gıv düşer. Sağa sola (o değelden, o degele) haber (şavul) bırakılır. Etrafta kız aramaya çıkılır. Yakınlarında iyi diye tanınan, bilinen bir kız varsa (eyimizi elemi yedirelim diyerek) oraya odaklanılır.

Kayınvalide aday ile üç akraba kadın bürüklerini başlarına alırlar. Bürük bel kısmından bele tutturulur, yürüdükçe içine hava dolar ve arkaya doğru şişer. Dik ve hızlı yüründüğünde bu şişkinlik davul gibi belirgin olur. Oğlan annesi olmanın övüncü ve kıvancı ile bürüklerini davullandıra davullandıra dünür gezer ve oğullarına kız seçerler.

Dünürlerin kız görme manileri;

*Yerine varmayan güzel
Yerini yerini gezer
Yerini bulan güzel
Gerini gerini gezer
Dünür geldik bu evin kızına
Yazı yazdık aynasının tozuna*

Asiye Hanım memnun olmadığı ikinci evliliğinde söylemiş;

*Neler gördüm, neler gördüm
Taş bağırimi deler gördüm
Şahinimin yuvasına
Kel kargayı tüner gördüm
Uzaktan baktım canımın canı
Yanına vardım develik damı
Ben onu sığıra katıyorum
O danaya kaçıyor. (Danalar eşekler ile birlikte gidermiş)*

Oğlan kız kaçırırsa kayınvalide üzülür, hayıflanır örtüsünü (bürüğünü) davullandırarak dünür gezemedim, bir murat aldırmanın gavur sıpası der oğluna. Aynı zamanda geline de kızarı tabi ki. Dünür gezerken oğlan tarafı kızın doğal halini görmek için aniden bastırmaya çaba gösterir. Kız evi de el var alem var diyerek devamlı düzgün olmak için tetikte bulunur.

Dünürçüler kız görmeye gittiklerinde kızın boyuna, posuna, endamına, giyim kuşamına, hizmetine, evin kıyı köşesine, bir bahane ile sedirlerin, halıların altlarına bakarlar. El gördülük mü, gerçekten temiz mi diyerek her yeri incelerler. Anne kız dışarı çıkarsa yatak yüklüğünü yıkarlar. Kızın gücü toplamaya yetiyor mu, iş yapmayı beceriyor mu diye kontrol ederler. Başka köyden gelirlerse, nereden olduklarını söylemezler ayrılırken kayınvalide kızı sarılır kucaklama bahanesi ile kızın ağzının kokup kokmadığını kontrol eder. Böyle birkaç kapı gezdikten sonra birisine(behlenir) karar verilir, beğenilir. Kız ve ailesinin cinsi cibiliyeti onları tanıyan herkese (o değelden, o degele) sorulur. İyi duyular alınırsa kayınpeder iki üç yakını ve birkaç kadın ile dünür düşmeye giderler. Allah'ın emri, peygamberin kavli ile kızı oğullarına isterler. Kız evi naz evi derler ya vaktinizi ikileyin, üçleyin cevabı alırlar. İki üç kez isteme olayı tekrarlanır. Nazlanma biraz fazla ise kız annesi de damadı beğeniyor ve kızını vermek istiyorsa, oğlan tarafına falanca kişiye söylesinler eşim (gişim) onun sözünden çıkmaz der. O kişi ile istemeye tekrar gidilir. Son söz kesmeye gidildiğinde çörek ve tavuk pişirilerek heybeye koyulur kız evine hediye götürülür. Kız tarafı gönüllü ise kız verilirse çörek ve tavuk ortaya koyulur herkes yer. Heybeye dokunulmazsa hayır demektir. Heybe geri verilir kısmetinizi başka kapıda arayın derir. Kız istenirken eskiden akrabalık varsa akrabalığı tazelemeye geldik yoksa akraba olmaya geldik derler. Kız tarafı da seni mi kiralım der. Oğlan tarafı Allah razı olsun, bende senden bunu bekliyordum der, hayırlı olsun dilekleri ile bir şeyler yenir içilir. Aradan birkaç gün geçtikten sonra kadınlar ve erkekler başlık kesmeye (beklik) takmaya gidilir. Başlık kesmek biraz zorlu ve çetin bir iştir. Kız tarafı bizim kızımız kimden aşağı der. Annenin süt hakkı ayrıca konuşulur. Başlık parası belirlenir. Oğlan evinin maddi durumuna göre para yerine bazen koyun, keçi, sığır, manda, at gibi hayvanlarda verilebilir. Bazen hem para hem de hayvan teklif edilebilir. Başlık belirlenip karar verildiğinde imam konuşma yapar dua yapılır. Kadınların oturduğu odaya haber gönderilir. Adetlerini yapsınlar (bekliklerini yapsınlar) diye yüzük, takı, örtü v.s. gibi hediyelerini verirler. Kız tarafı başlıkta kesilen yürür malı beğenmeye giderler. Beğenip seçtikleri hayvanları alırlar kız tarafına götürürler.

Sonra nişanda takılacaklar konuşulur. Nişana altın, para, elbiselik v.s. götürülür.

-Kız tarafı da oğlana çamaşır v.s. gibi bohça gönderir. Buna dürü denir.

-Hidrellez şenliklerinde oğlan tarafı kız evine yemek hazırlar (tavuk, çörek v.s.). Kuzu gönderir. Kız evinde buluşulur. Mesire yerine gidilir. Kıza hediyeler ve para verilir. Ramazanda iftarlıklar hazırlanır. Bayramda kıza hediyeler gider. Kız anası kızının etini burmaya başlar bir adın iki oldu hazırlıklar çeyizler yapılmalı diye telaşa düşer. İşlengiler işlenir, danteller örülür, çoraplar örülür. Kız ile oğlan kaçamak görüşmelere başlar. Damat adayı kızın akrabalarına hediyeler gönderir, kız ile görüşmeye çalışır, kızın kardeşleri duyarsa kızı döverler.

Oğlan tarafı belirlenen başlık parasını kız evine getirir. Şerbetler yapılır. Şerbeti yapan kadın şerbet taşı batmıyor der, bahşiş alır. Erkekler de gider onlarda bahşiş verirler. Oğlan tarafının başlık parasını tamamlamasına kesimin kesilmesi denir. Kız tarafı oğlan tarafından kız tarafına dağıtacağı hediye ister. Bu hediye adına heybe denir. Bir kaz, bir tavuk, hindi, patiska, çörek v.s. gibi. Kız tarafını düğüne çağırırken bunlar verilerek çağırılır. Davetlerde saçı günü giden heybenin özelliğine göre hediye getirirler. Saçı gününde hediyeler isimler söylenerek verilir. "Ahmet emmisinden bir hediye kirpikli sahan" gibi.

Yöre beslenmesi, büyük ölçüde buğday ürünlerine, unlu yiyeceklere dayanmaktadır. Bulgur, yarma ve düğürcük hemen her tür yemekte ve çorbada kullanılmaktadır. Yarma, bulgur ve diğer kışık yiyecekler genellikle yazdan hazırlanır. Bunların başında "kırmızı pelveri" denen domates salçası, "gopahla" denen kurutulmuş taze fasulye, çalma, pekmez, eksi, tursular, meyve ve "madımalak" denen madımak kurusu, kıyma, sızgıt, pastırma türü et hazırlıkları gelir. Makarna, eritse de ev yiyeceklerdendir. Ağ kabağından (su kabağı) çorba pişirilir ve kış için kurutulur. "Salak" denen kelek tursusu yörenin özgün tursu türlerindedir. Yozgat en ünlü yöresel yemekleri arabaşı ile testi kebabıdır

Yozgat İli İlçe ve köylerinde işleme, dokuma, örme sanatlarından kilim, çuval, heybe, yolluk dokumacılığı, tığ, şiş, iğne, mekik, boncuk oyları örücülüklerinin yanı sıra geleneksel giyim kuşam kültürü açısından da zengin ve çok özel örnekler bulunmaktadır. Bilinen halk sanatları içinde ahşap oymacılığı, taş oymacılığı, yorgancılık, urgancılık ve dokumacılık halen devam etmektedir.

Taş Oymacılığı; Yozgat İli Valiliği tarafından çalışmaları desteklenen taş oyma ustaları İbrahim Köse ve eşi Güldane Köse antik çağlardan günümüze ulaşan taş süsleme motiflerini ve Hitit taş resimlerini yöreden elde edilen taşlara işlemektedirler.

Fotoğraf 1.2. İbrahim Köse ve eşi Güldane Köse atölyede çalışırken (Yozgat,2007).

Fotoğraf 1.4. Mitil yorgan dikimi (Dilek Yorgan Evi, Yozgat, 2007).

Fotoğraf 1.3. Hitit motifli taş oymaları.

Fotoğraf 1.5. Tek gül kompozisyonlu yorgan (Dilek Yorgan Evi, Yozgat, 2007).

Yorgancılık; Yozgat merkezde geleneksel yorgancılık halen devam etmektedir. Bilinen yorgan çeşitleri: Mitil yorgan (desensiz üretilen yorgan), yün yorgan ve çeyizlik saten yorganlardır.

Yorgancılar, her çeşit yorganı dikebildiklerini ve bazı örneklerin gelenekselleştiğini özellikle tavan motifleri dedikleri kompozisyonları yıllardır ürettiklerini söylemektedirler.

Yorgancılığın yaşatılması için Yozgat ilinde Halk Eğitim Merkezlerinde belli dönemlerde Yorgancılık kursları açılarak kalfa yetiştirilmektedir.

Yörede bilinen bazı yorgan isimleri şunlardır; "kabak çiçeği", "tekgül", "papyon", "tavan gülü", "hurma dalı", "gelin tacı", "bülbül yuvası", "zincirli", "aşıklar yolu". Kenar bordürde kullanılan motifler ise; "yılan kavisini", "kenar sırası" dır (Kaynak Kişi: İsa Pınarbaşı).

Fotoğraf 1.6. Batan Güneş kompozisyonlu yorgan (Dilek Yorgan Evi,Yozgat, 2007).

Dokumacılık: Yozgat ve yöresinde yapılan alan çalışmasında bölgeye has el sanatları içinde dokumacılıkta ince cicim dokumaların önemli bir yeri olduğu gözlenmiştir. Yöreye has ince cicim dokuma sanatının kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu tespit edilmiş ve bu dokuma sanatının geliştirilmesi amacıyla Halk Eğitim Merkeziyle yapılan iş birliği sonucu dokuma tezgâhları kurulmuştur. Gazi Üniversitesi, Halk Eğitim Merkezi ve Bozok Üniversitesi Halıcılık Bölümü katkılarıyla ince cicim dokumacılığı geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi: İstanbulluoğlu mahallesi, Emniyet caddesinde yer alan, oldukça sağlam durumda kalmış, iki katlı olan eser, 1871'de yapılmıştır. 1975 yılında, korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenen bina, Kültür Bakanlığına tahsis edilerek restore edildikten sonra, 1985 yılında "Yozgat Etnografya Müzesi" olarak hizmete sunulmuştur.

Nizamoğlu Konağının üst kat odalarında tavan ve duvar arasında av sahneleri, çeşitli hayvan resimleri, Napolyon'un savaşları ve Tevrat'tan alınmış sahnelerin anlatıldığı duvar resimleri bulunmaktadır (Kılınç, 2003). Müzede yoğun olarak etnografik ve arkeolojik eserler sergilenmektedir.

Fotoğraf 1.7. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi.

Bugün içerisinde bulunan duvar resimlerinden ötürü müze olarak kullanılan bu yapı, kırma çatılı, iki katlı, meyilli bir zemine oturan, doğu yüzeyi sokağa bakan, etrafı küçük bir bahçeyle çevrili bir konuttur. Meyilli bir zemin üzerinde olduğu için kuzeyden tek katlı, güneyden ise iki katlı olarak görülmektedir. Doğu cephesi caddeye, diğer cepheleri ise bahçeye bakmaktadır. Kuzey yönünden beşik kemerli büyük bir kapı ile güneyde dikdörtgen ahşap kapısı vardır. Ancak giriş kapısı olarak güneydeki kapı kullanılmaktadır.

Konak iki katlıdır. Büyük bir sofaya açılan büyük odalardan meydana gelen üst kat ve depo ile servis odalarından oluşan alt kattan meydana gelmektedir. Üst katta sofanın ön kısmında eyvan bulunmaktadır.

Alt katta ayrıca mutfak olarak kullanılan ocağın ve mutfak araçlarının yer aldığı bir oda, girişin karşısında kiler bulunmaktadır. Giriş kapısı yanında ise; yüklükler yer almaktadır.

Müze 1985 yılında ziyarete açılmıştır. Müzede 1500'ün üzerinde arkeolojik eser ve 2800'ün üzerinde etnografik eser teşhir ve muhafaza ve edilmektedir.

Arkeolojik taş eserler müze bahçesinde sergilenirken, bir kısmı da müze alt kat salonlarının yeniden düzenlenmesiyle burada sergilenmektedir. Sergilenmeyen diğer arkeolojik eserler ise; arkeolojik eser deposunda korunmaktadır.

Etnografik eserler genelde Osmanlı'nın son dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait erkek ve bayan giyim kuşamı, mutfak eşyaları, çeşitli silahlar, ahşap malzemeler, kilim ve halı dokumalar, el yazmalar, sancak gibi eserlerden oluşmaktadır. Bunların büyük bir kısmı müze üst kat salonlarda ve alt katta bir salonda sergilenmektedir. Sergileme yapılmayan diğer eserler ise; etnografik eser depolarında muhafaza edilmektedir. Sergi salonlarında sergilenen eserler şu şekilde gruplanabilir.

Fotoğraf 1.8. Bindallı entari-kadın tören kıyafeti (Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi).

Yazma eserler salonunda bulunan en önemli eser; Hicri 1326 yılına ait Çapanoğlu Büyük Camiine hediye olarak yaptırılan sancaktır. Bundan başka yine bir sancak, el yazması panolar ve mermer yazıtlar da sergilenmektedir.

Üst kat sofada Yozgat'ın eski belediye başkanlarından Salim Korkmaz tarafından hibe edilen ve yörede Aynalı Körük olarak adlandırılan meşhur at arabası (fayton) sergilenmektedir. Eyvan kısmında ise; yok olmuş sivil mimari örneklerine ait süslemeli ahşap yüklük ve oda kapı kanatları ile camilerden getirilen şamdanlar sergilenmektedir.

Konağın üst kat mutfağında, vitrinler içerisinde Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait porselen, seramik, bakır ve ahşap mutfak eşyaları bulunmaktadır.

İslami Eserler Salonu: Bu salondaki bir Kabe Örtüsü parçası, tekke eşyalarının ve alem, şamdan gibi bronz eşyaların teşhir edildiği vitrinler bulunmaktadır.

1.Baş Oda: Üst katın güney-batı köşesinde bulunan bu salon orijinal kullanımına uygun şekilde düzenlenmiştir. Sedirler üzerinde bedri yastıklar, mangal, ayaklı büyük bir saat, gramfon, halı ve kilimlerle döşenmiştir.

2.Baş Oda: Üst katın güney-doğu köşesinde bulunan bu salon da orijinal kullanımına uygun bir teşhire sahiptir. Salonda Yozgat Lisesinden getirilen 19. yüzyıl sonuna ait bir org da bulunmaktadır.

Silahlar Salonu: 18. ve 19. yüzyılda kullanılmış çakmaklı tüfek, el yapımı Karadağ tabancalar, kılıçlar ve çeşitli harp malzemeleri bir vitrinde, ahşap ve bronz ünik eserler diğer bir vitrinde sergilenmektedir.

Gelin Odası: Piriç bir karyola, dikiş makinesi, beşikler, ahşap sandıklar, kilim ve el işleri ile 19. yüzyıla ait bir gelin odası bu salon ile günümüze aktarılmıştır.

Fotoğraf 1.9. Yozgat Nizamoglu Konağı Etnoğrafya Müzesi, Gelin Odası.

KAYNAKÇA

ACUN, Hakkı, (2000) Yozgat ve Yöresi Türk Devri Yapıları, Osmanlı Devleti ve Bozok Sancağı. Türk Ocakları Yozgat Şb.Yayınları, Tarih ve Kültür Serisi-No:1.Yozgat.s.79-132

ARIK Rüchan, (1970) Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı", Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları.

ARLI, Mustafa, Ilgaz,F, (1992) Türk El Sanatları Atlası Üzerinde Yöntem ve Öneriler, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, 1066, Bildirileri. Ankara

ATAGÖK, Tomur, (1995) Çağdaş Müzecilik Uygulamaları İçin Müzecilik Eğitimi, II. Müzecilik Semineri Bildirileri.19-23 Eylül. İstanbul. s.3.

AYTAÇ, Çetin, (1982) El Dokumacılığı, M.E. B.Yayınevi. İstanbul

BARIŞTA, Örcün, (2003) Halk Bilimi Müzeciliği ve El Sanatları, Türkiye'de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri. G.Ü. THBMER. Yayını. Ankara.

(1999) Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri. Kültür Bakanlığı Yayınları:2342.T.T.K.Basımevi, Ankara.

(1995) Türk İşleme Sanatı Tarihi, Gazi Üniversitesi, Yayın No:201. G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara

BAYKASOĞLU, Nursel, (1994) Suzeni, (İlme-Kasnak İşi) G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Yayın No:8, Ankara

CANSIZ, İsmail. (2000) Osmanlı Döneminde Yozgat ta Sosyal ve Kültürel Hayat, Osmanlı Devleti ve Bozok Sancağı Türk Ocakları Yozgat Şb. Yayınları, Tarih ve Kültür Serisi-No:1.Yozgat. s.220-251

ÇETİNTAŞ Vildan. (2000) Türk Plastik Sanatlarının Gelişim Sürecinde (1849-1923) İstanbul'da Açılan Sergiler ve Sanata Katkıları", Türk Dünyası Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta sf: 457,467

KARPUZ, Haşim. (2003) Dünya ve Türkiye de Halk Bilimi Müzeciliği Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Türkiye de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri. G. Ü. THBMER. Yayını. Ankara.s.180-186

KILINÇ Yaşar, Feruz, (2003) Yozgat Nizamoglu Konağındaki Resimlerin Türk Resim Eğitimindeki Yeri ve Önemi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Eğitimi Anabilim dalı, Geleneksel Türk El Sanatları Bilim dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KOÇ, Fatma, PAMUK, Beyhan, (2002) Geleneksel Türk Giyim Kuşamının Derlenmesi ve Belgelenmesinde Uygulanacak Bir Dökümantasyon Denemesi, Türkiye de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri. G.Ü. THBMER. Yayını. Ankara. s:243-255.

KOÇU, Reşat Ekrem,(1996) Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Güncel Yayıncılık, s:18. İstanbul.

KORKUSUZ, Süheyla, (1971) Nakış Temel Bilgileri, Tekniği Uygulamalar ve Örnekleri. Ankara

ÖRNEK, Sedat Veyis,(1977) Türk Halk Bilimi. Türkiye İş bankası Kültür yayınları:180, Ankara

ÖZBEL, Kenan,(1945) El Sanatları I Anadolu Çorapları. C.H.P. Halk Evleri Bürosu Yayını, Ankara

ÖZTÜRK, İsmail, (1998) Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş. Ürün yayınları, Ankara

ÖZTÜRK, İsmail, (1985) 4. Ulusal El sanatları Sempozyumu Bildirileri. 9, Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, No:25.İzmir.

ÖZDER, Lale, (1999) İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2330/22. Ankara.

MARKALOĞLU, Şehdabe, (2004) Dival İşleme (Sırma-Maraş İşi) Özkan Matbaacılık, Ankara.

YOZGAT 1991 İl Yıllığı (1991), Sevinç Matbaası. Ankara.

2. EL SANATLARI VE GELENEKSEL GİYİM KUŞAM ATLASI PROJESİ

Günümüzde el sanatlarının durumunu ortaya koyabilmek, kaynak olarak geçmişteki durumunu araştırmak, kültürel birikim olarak değerlendirmesini yapabilmek için; bugünkü örneklerden giderek geçmişte olan bağları kurmak zorunluluğu vardır (Öztürk, 1982: 229).

El sanatları bir bütündür. Hammaddesi, tekniği, araç ve gereçleriyle onları meydana getiren öğeleriyle ve ekonomisiyle bütün olarak incelenmesi gerekir. En azından bu öğelerin de incelenmesi ve araştırılması gerekir(Arılı1983:24).

Çok zengin el sanatları potansiyeline sahip olan Türk milletinin kültür tarihini incelediğimizde asırlar öncesinden bile yaratıcı gücünü kullanarak madenlerden, taşlardan, bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen hammaddeleri değerlendirerek çeşitli ihtiyaç ürünlerinin yapıldığını görüyoruz. Ancak, günümüze ulaşıp yozlaşan ve devrini doldurup kültür erozyonuna uğrayan birçok el sanatımızın olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda, Gazi Üniversitesi, BAP Müdürlüğüne desteklenen “İç Anadolu Bölgesi Yozgat İli El Sanatları ve Geleneksel Giyim Kuşam Atlası” projesi; uzman, araştırmacı öğretim elemanlarınca bilimsel yöntemlerle yürütülmüştür.

2.1. YÖNTEM

G.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında; İç Anadolu Bölgesi, Yozgat İli el sanatları ve giyim-kuşamını belgelemeye ve bir atlas oluşturmaya yönelik alan araştırması yapılmıştır.

Araştırmalar 2003’te başlamış ve 2007’ye kadar belirli aralıklarla devam etmiştir. Yöreyi çok iyi tanıyan, Yozgatlı emekli öğretmen Yılmaz Göksoy’un da rehberliği ile ilçelerden seçilen köylerde incelemeler yapılmıştır.

Araştırma; Merkez ilçe, Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Sorgun, Şefaati, Yenifakılı, Yerköy ilçeleri ve bazı köylerinde yürütülmüştür. Ulaşılabilen örneklerin genel ve detay fotoğrafları çekilmiş, önceden hazırlanan bilgi formları ile incelemeleri yapılmıştır.

Elde edilen yüzlerce örnekten yöreye has olanlar seçilerek, ilçe ve köyler bazında hangi ürünün en fazla nerelerde bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırma süresince örgü alanında; 62 adet şiş örgü çorap ve patik, 167 tığ danteli, 352 adet oya çeşidi (boncuk, tığ, iğne, mekik, firkete) olmak üzere toplam 581 adet örgü örneği belgelenmiştir.

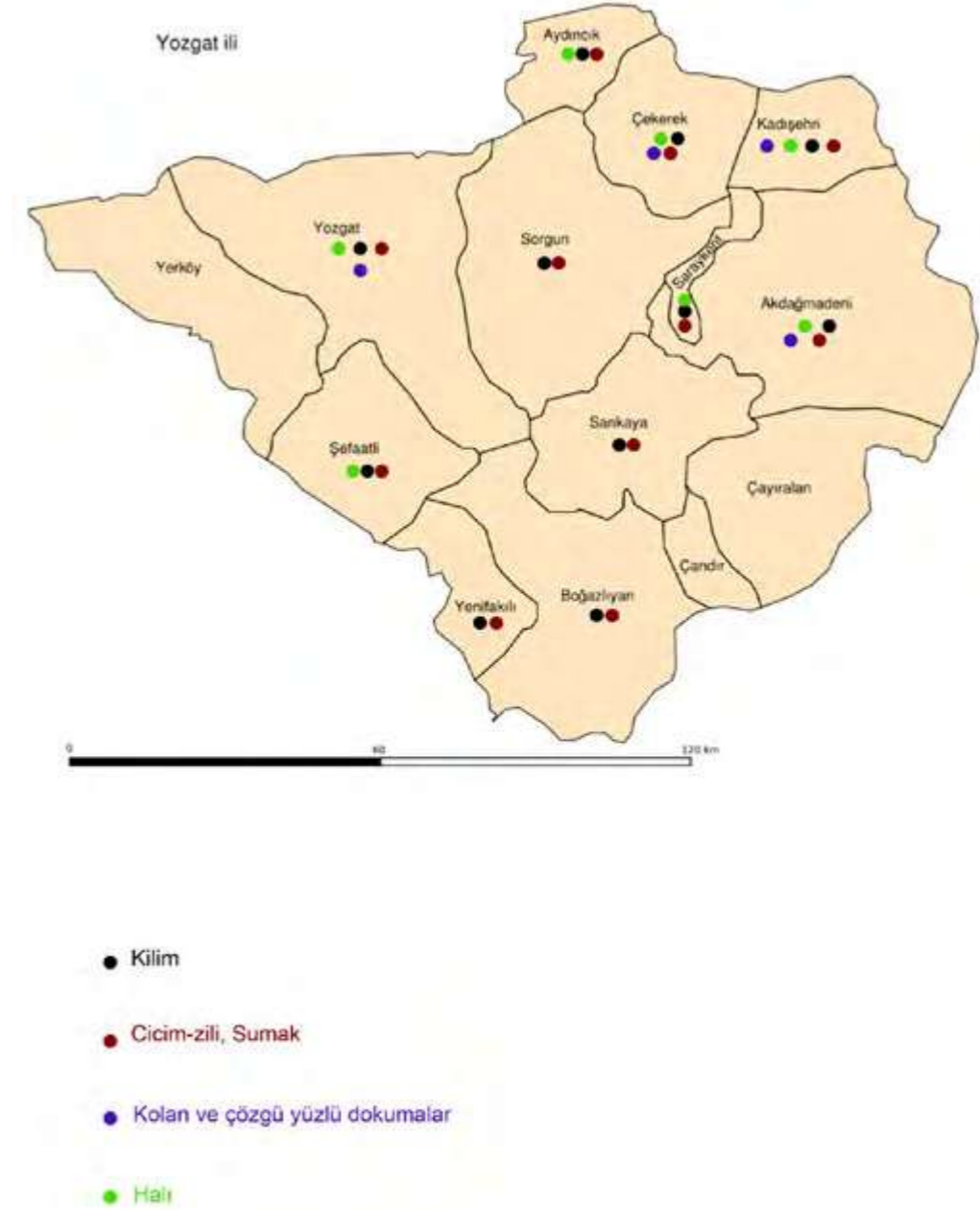
İşleme alanında; 151 adet kanaviçe, 8 adet kanaviçe sarma, 9 adet tel kırma, 1 adet kanaviçe çift iğnesi, 2 adet hesap işi, 2 adet Türk işi, 1 adet sarma işi, 1 adet Çin iğnesi teknikleri ile işlenmiş toplam 175 adet ürün tespit edilip belgelenmiştir. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi işleme ürün ve işlemeli giyim örnekleri ayrı kataloglar oluşturulmuştur.

Dokuma alanında; 5 adet filikli-tülü, 18 adet atkı yüzlü cicim yaygı, 59 adet kilim yaygı, 4 adet halı seccade, 26 cicim-zili yüklük perdesi, 2 adet filikli cicim örtü, 43 adet cicim-zili yastık, 20 adet halı yastık, 23 adet cicim-zili heybe, 7 adet halı heybe, 5 adet atkı yüzlü cicim çuval, 3 adet sumak çuval, 8 adet cicim torba, 1 adet sumak torba, 3 adet çözümlü dokuma olmak üzere toplam 226 adet dokuma ürün tespit edilmiştir. Bunlardan 185 adet dokuma örneği yöreden, 41 adet dokuma örneği, Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinden incelenmiş ve belgelenmiştir.

Geleneksel giyim-kuşam alanında; toplam 11 adet giysi ve baş bağlama örneği belgelenmiştir. Ayrıca Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde bulunan işlemeli 40 adet bindallı, 3 adet salta, 2 adet gelinlik, 6 adet şalvar, 6 adet cepken incelenerek değerlendirmeye alınmıştır.

3. DOKUMA ÖRNEKLERİ*

Prof. Aysen SOYSALDI

*

1. SOYSALDI A. (2016). Yozgat Dokuma Atlası. Uluslararası Bozok Sempozyumu, 5-7 Mayıs 2016, Yozgat, s. 454-478.
2. SOYSALDI, A., ERGEN, B. (2017) “Yozgat Cicimlerinden Turizme Yönelik Hediye Eşya Üretimi” II. Uluslararası Bozok Sempozyumu-Yozgat’ın Turizm Potansiyelleri ve Sorunları Bildiri Kitabı, 04- 06 MAYIS 2017, III. Cilt, Yozgat, s:317-327.
3. SOYSALDI, (2007) “Yozgat Yüklük Perdesi Cicim Dokumaları”, I. Uluslararası Türk El Dokumaları Kongresi Bildirileri, 01-02 Kasım 2007, Selçuk Üniversitesi, Seçuklu araştırmaları Merkezi Başkanlığı yayınları, Konya.
4. SOYSALDI A., (2012) “Yozgat Halı Yastıkları” Arış VII, AKDITYK. Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, s: 112-121.

3.1. YOZGAT HALI, KILİM, CİCİM-ZİLİ, SUMAK VE ÇÖZGÜ YÜZLÜ DOKUMALARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Yozgat ve çevresine 15. yüzyıldan başlayarak Bozok adıyla anılan Türkmen boy ve oymaklarının yerleştirildiğinden önceki bölümde bahsedilmiştir. Türkler Orta Asya'dan Anadolu'ya ihtiyaçları olan halı-kilim vb. sanatları da getirmişlerdir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan halk kendi ürettiği hammadde ile dokuma, örgü vb. tekstil eşyalar üretmiş, kendi ihtiyaçlarını karşılamıştır. Yozgat'ın tarihi ve mimari eserlerinin yanında halı, kilim vb. el sanatlarıyla da ünlü olduğu bazı kaynaklarca belirtilmektedir.

Rahmetli Yusuf Durul "Orta Anadolu Halk Sanatları Yarışması" konulu makalesinde yöredeki dokumacılıktan şöyle bahsetmektedir; "Yozgat yöresinde devamlı yerleşme geç olmuştur. Yozgat'ın kuruluş efsanesi Türkmen boylarından Çapanoğlu aşiretine bağlıdır. Türkmen ve Afşar boylarının yaşadığı bu bölgede kök boya ile yapılmış kilim, cicim, halı örnekleri sergilendi. Karamağara bucağı ve köylerini dolaştım hemen her evde ıstar tezgâhı ve çitleri (dokuma tezgâhı) çalışır durumda gördüm. Poyrazlı köyü halıları, Divanlı Topcu köyü cicim ve zili çamaşırıkları çok güzeldi" (Durul, 1975: 34).

Yozgat halkı yetiştirdiği koyun ve keçiden elde ettiği yün ve tiftik ile kendi ihtiyaçlarını karşılamak için ıstar ve culfalık (çulhalık) tezgâhında halı, kilim, cicim-zili, çul, kolan ve kumaş dokumuştur. Bu dokumalarla evini döşemek için yaygı, duvar ya da yük örtüsü veya yüklük perdesi, makat örtüsü, beşik örtüsü, yastık, minder, erzak taşımak ve saklamak için heybe, torba, çuval ve kışlık giyim için aba, potur vb. giysiler yapmıştır. Şehir konakları halılarla döşenirken, mütevazı halkın evleri de kilim vb. düz dokumalarla döşenirdi.

Kaynak kişi ifadesine göre 1950'lere kadar her genç kızın çeyizinde mutlaka bir halı heybe, çok sayıda çalma heybe olur ve hediye verilirdi. Çorap ve heybe ise töre-saçı getirenlere hediye edilirdi. Düğün için okuntu dağıtılır, yani hatıra (itibara) göre bir hediye ile düğünün zamanı bildirilir ve davet edilir. Davetliler hediye olarak çepiş (oğlak), toklu (koç), veya para getirir. Bu hediyelere saç denir. Saçı getirenlere de çorap, çalma heybe veya çalma namazlağı hediye edilirdi. Zelve bağı (öküzü boyunduruğa bağlamak için kullanılır) ve şalvar uçkuru çok sayıda hazırlanır çeyiz yazanlara hediye verilirdi. Ayrıca gelin evinin eşyaları olan kilim yaygı, kilim ve çalma seccadeler, çalma yük perdesi, makat örtüsü, halı veya çalma yastıklar, halı ve çalma heybeler, esvap çuvalı, erzak çuvalı ve azık torbası dokunarak hazır bulundurulurdu. Bu eşyalar tamamlanmadan düğün yapılmazdı (Yılmaz Göksoy'dan derlenmiştir).

Yörede bu konuda söylenen manilerde vardır.

Yedi giyim çorap ördüm,
Yedi gaynim giysin diye,
Sandık açtım, poşu seçtim,
Celal güveyi girsin diye.
Evleri çukur mu ola?
Culfalık dokur mu ola?
Yarım düğün ediyö,

Beni de okur mu ola (Deniz, 1999: 667).

Yozgat yöresinde kilim dokuma sanatının ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte Türklerin Anadolu'ya gelişiyle kendi dokuma sanatlarını da getirdiği ve bu alışkanlıklarını günümüze kadar sürdürdükleri sanılmaktadır. Araştırmalar sırasında bulunabilen en eski örnekler XVIII-XIX. yy. özelliklerini taşımaktadır. Halkın ifadesine göre "1950 yıllarından önce her evde bir tezgâh vardı ve bölgede yaşayanlar giyinme ve ev eşyası ihtiyaçlarını kendileri dokumaktaydılar". Yozgat yöresinde yakın zamana kadar her ailenin yaptığı dokuma günümüzde sayıları her gün biraz daha azalan 50 kadar köyde sürdürülmektedir. Dokuyucuların ifadesine göre; 1970 yılından sonra "çul, çuval, heybe gibi basit dokumalar dışında artık kilim ve halı dokunmaz hale gelmiştir (Deniz, 1990: 85).

Araştırma sırasında yörede kilim, cicim olarak bildiğimiz dokuma örneklerinin oldukça yaygın olduğu gözlenmiştir. Halı ve sumak dokumalara ise daha az rastlanmıştır. Günümüzde dokuma yapılmadığı ve halkın elinde kalan dokuma sayısının oldukça azaldığı dikkate alındığında bulunabilen örneklerin önemi bir kat daha artmaktadır. Yörede Halk Eğitim Merkezleri tarafından kilim, cicim kursları açılarak dokuma sanatları yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır.

Değerlendirmeye alınan örneklerin ilçelere ve müzeye göre dağılımı, yaklaşık tarihlendirmesi, dokumalarda kullanılan araç ve gereçler, ürün çeşitleri ve ebatları, teknik, renk özellikleri, motif adları ve kompozisyon tipleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitler yörelerdeki bu dokumaları yapmış olan 50 yaş üzeri kadınların (Bkz. kaynak kişi listesi) verdiği bilgiler ve teknik incelemeler sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sayısal veriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmış, diğer bilgilere ise yeri geldikçe metin içinde yer verilmiştir.

3.1.1. Tarihlendirme

Yozgat'ta halkın elinde kalan ve ulaşılabilen en eski örnekler günümüzde dede nine olan 60 yaş üzeri neslin dede ve ninelerinden kalan, yani üç nesil geriye gidebilen ve müzede korunabilen örneklerdir. Bu da bizi 19. yy. ortasına kadar götürmektedir. Ulaşılabilen ve değerlendirmeye alınan 223 örneğin ilçelere ve müzeye göre sayısı ve yüzyıllara göre yapılan tarihlendirme toplamı yüzde alınarak tablo 1.de verilmiştir.

Tablo 1. Dokuma Örneklerinin Tarihlendirilmesi.

YÖRELER	SORGUN	KADIŞEHİRİ	ÇEKEREK	AKDAĞMADENİ	SARAYKENT	ŞEFAATLİ	AYDINCIK	YENİFAKILI	BOĞAZLIYAN	MERKEZ	MÜZE	TOPLAM	%
19.yy. sonu	2	-	1	5	1	6	1	-	-	10	15	41	18.3
20. yy. başı	7	1	3	10	6	4	6	-	4	12	25	78	34.9
20. yy. ortası	19	7	18	-	5	-	9	5	5	18	-	88	39.46
20. yy. sonu	1	1	2	-	4	-	3	-	-	6	1	18	8.0
Toplam	29	9	24	15	16	10	19	5	9	46	41	226	100

Bu sonuçlara göre; yörede incelenen örneklerin çoğunluğu 20. yy. başı ve ortasına tarihlenmektedir. Önemli bir kısmının da 19. yy.'ın ikinci yarısı veya sonu dokunmuş olabileceği tahmin edilmektedir. 20. yy. sonuna tarihlenen örnek sayısının çok az olmasının yanı sıra orlon gibi sentetik iplik ve geleneksel olmayan renklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu dokuma örneklerinin Yozgat dokumacılığını temsil edebilecek nitelikte olmadığı düşünülmektedir.

Yörede 20. yy. sonunda, özellikle 1970'den sonra dokumacılık oldukça azalmıştır. Yaşamakta olan son nesil dokuyucular 50 ve üzeri yaşlarındadır. Yün ve tiftik eğirip iplik ve dokuma yapmak gibi zahmetli işlerle uğraşmak istemeyen gençler evdeki tezgâhları kaldırmıştır.

3.1.2. Dokuma Araç ve Gereçleri

a- Tezgâhlar

Yörede inceleme yapılan köylerde dokuma tezgâhlarının ancak parçalarına rastlanabildiği gibi kirkit, kirman ve iğ gibi dokuma araçlarına da çarşıdaki saraçlarda rastlamak mümkün olabilmektedir. Sorgun-Dişli köyünde tezgâh tarak ve gücüleri ile Aydıncık'da bir iğ'e rastlanabilmektedir.

Yörede tespit edilen dokuma tezgâhları ıstar, çulhalık ve yer tezgâhidir. Bu tezgâhlardan ıstar ve yer tezgâhında bezayağı dokuma örgüsünün üç tipi yapılabilir. Istar da atkı yüzü kilim vb, çulhalıkta eşit bağlantılı bezayağı dokuma cicim ve pamuklu bez dokumalar, yer tezgâhında ise çözgü yüzü cecim dokumalar yapılmaktadır. Dimi (şayak) dokumalar ise en az dört gücülü çulhalık tezgâhında dokunur.

Araştırma kapsamında incelenen örneklerin % 68,1'i ıstar tezgâhında, % 27,8'i culhalık tezgâhında, % 4'ü de yer tezgâhında dokunmuştur (tablo 2).

Istar Tezgâhı; Istar tezgâhı terimi yörede kullanılmakla birlikte bu tezgâha ip ağacı da denilmektedir. Bu tezgâh iki yan tahta ve bu yan tahtalardaki oyuklara oturan iki kirişten meydana gelir. Çözgünün tezgâha yerleştirilmesinde kullanılan iki adet çözgü çubuğu vardır. Çözgü çubuğunun biri alt levende(kirişe), diğeri üst levende bağlanarak çözgü yerleştirilir. Dokuma sırasında ağızlık açmada kullanılan bir gücü çubuğu ve birde varangelen çubuğu vardır. varangelen ön ve arka çözgüleri ayırır ve birinci atkı ağızlığını açar. İkinci ağızlık varangelen yukarı kaldırıldığında gücü örgüsü (arka çözgülerin gücü çubuğuna bağlanması) ile arka çözgülerin önde kalmasıyla açılır. Bu sayede atkı çözgüleri arasından bir alt-bir üst geçerek dokuma yapılır.

Sorgun-Bahadın kasabasında gençliğinde dokuma yapan iki kız kardeş dokuma işlemini “Istara ıyığı ıyar (çözü çözer), çalgı yapıp (bezeme atkısını geçirip) argacını geyik boynuzuyla vurup(atkısını belirli aralıklarla yerleştirip), kirkitle oturturduk” diye ifade etmiştir (P. ve Ş. Akpınar, 2004:kaynak kişi). Bu sözler halı ve kilim sanatlarının Türk halkının öz kültürü olduğunu gösteren ifadelerdir.

Fotoğraf 3.1. Yozgat-Çalatlı, Halk Eğitim kursu, kilim dokuma tezgâhı

Fotoğraf 3.2. Istar tezgâhı (Sorgun-Çayözü)

Çulhalık Tezgâhı; Yozgat'ta çulhalık ve ayakcaklı tezgâh denilir. Ancak Anadolu'da farklı yörelerde düzen, çulhalık, çulhalık, mutaf, mekikli tezgâh gibi isimler verilir. Yozgat'ta savan, örtü, perde, minder, çul, çuval, heybe-torba vb. günlük kullanıma yönelik bezayağı dokuma örgülü ve seyrek desenli dokumalar için kullanılır. Genellikle iki gücülü ve iki ayaklı en basit düzeneğe sahip olan bez dokuma tezgâhıdır. Bazı yörelerde şayak veya dimi vb. ile diğer desenli dokuma örgüleri dokumak için dört ve daha fazla gücülü çulhalık tezgâhlarda kullanılır. Eski örneklerde gücüler sağlam ve çok bükümlü pamuk ipliği ile hazırlanmış, tarak dişleri ise kamıştan yapılmıştır. Günümüzde ise hem gücü telleri hem de tarak dişleri metalden yapılmaktadır. Pozisyonuna ve kullanım özelliğine göre çukur tezgâh ve kamçılı tezgâh gibi çeşitleri de vardır (Bkz; Akpınarlı, 1996; Sarı,1999: 553).

Aydıncık'ta çulhalık tezgâhta dokuma işlemini şöyle anlatmıştır;

“20 çift iplik bir çile yapar, iki kazık çakar çilelerin sayısınıyan ipi ıyardık. Getirip ayakcaklı tezgâhın tarak ve ip gücülerinden geçirirdik. İki günde bir yastık dokurduk” (Demirel, 2004: kaynak kişi).

Bu ifade cicim yastıkların mekikli tezgâhlarda dokunduğunu açıkça göstermektedir. Ayrıca cicim yastık, perde, savan, beşik örtüsü gibi ürünlerde ince doku gerektiğinden zemin bezayağı dokuma örgüsüne sahiptir. Mekikli tezgâhta kolay ve hızlı işlem imkânı sağladığından kısa sürede fazla miktarda üretim yapılabilmektedir.

Fotoğraf 3.3. Yozgat parkında kurulmuş Çulhalık tezgâhı.

Yer Tezgâhı; Yere istenen mesafede ve birbirine paralel iki kazık çakılır. Bu kazıklara dolanarak çözü hazırlanır.

Çözüler alt üst olacak şekilde hazırlanan delikli tahtadan geçirilir. Bu şekilde dokuma genişliği ayarlanır. Çözülere ip gücü yapılarak dokumaya başlanır. Dokuma ip gücüleri kaldırıp atkı geçirilerek yapılır. Bu tezgâhı Yozgat'ta çözü yüzlü dar dokumalar yapan Kadışehri-Yavuşan ve Çekerek-Sarıköyde kullanılmaktadır. Renkli şeritler halindeki dokumalar istenilen ölçüde kesilerek birleştirilerek ihtiyaç duyulan eşyalar üretilir.

b- Çözü, Atkı ve Bezeme İplikleri

Tarım ve hayvancılıkla geçinen yöre halkı koyun ve keçi yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır. Yozgatlı kadınlar bu hayvanların yünü ve tiftiği ile ihtiyaçları olan çeşitli dokuma eşyalar üretmiştir.

Yozgat'ta çözüye “eriş, ıyığı”, çözü hazırlamaya “istara veya ip ağacına ıyığı ıyım, ıyığı ıyar”, atkıya “argaç, argeç” bezeme ipliğine “nakış ipi” gibi terim ve ifadeler kullanılır. Divanü lügat-it-Türk'de arış; “arış(eriş), arış-arkağ; eriş-argaç demektir”.

İncelenen Yozgat dokumalarında koyunyünü, keçi kılı, tiftik, pamuk ve sentetik ipliklerin yanında boyalı tiftik elyafı da kullanılmıştır. Ayrıca halı heybelerin çoğunda saraçlama yapıldığı da tespit edilmiştir (Tablo 2).

Fotoğraf 3.4. Koyun sürüsü

(Çekerek-Cemaloğlu köyü).

Fotoğraf 3.5. Keçi sürüsü

(Çekerek-Cemaloğlu köyü).

Fotoğraf 3.6. Çıkırık (Yozgat Müzesi).

Fotoğraf 3.7. İğ (Aydıncık).

Aydıncık'ta yastık dokuması; "iplerimizi iğde eğirdik, hazır boya alıp ipi kendimiz boyardık, 20 çift iplik bir çile yapar, kazık çakar, çilelerin sayısını ipi iyardık, getirip ayakcaklı tezgâhın ip gücülerinden, tarağından geçirirdik. İki günde bir yastık dokurduk" şeklinde ifade edilmiştir (Demirel, 2004:kaynak kişi).

Yörede yapılan incelemelere dayanarak Yozgat'ta incelenen dokuma türlerinde kullanılan malzemeye bakıldığında;

Halı dokumalarda 19.yy. ve 20.yy. başına tarihlenen örneklerde çözü, atkı ve düğüm yün ipliğidir. 20.yy. ortasına tarihlenen örneklerde ise; çözü ve atkı pamuk ipliği, düğümde ise yün kullanılmıştır. 1970'lerden sonra dokunan halı örneğine nadir rastlanmıştır.

Tülü dokumaların çözü yün, pamuk ve kıl iplik, atkısı yün, pamuk iplik ve düğümler boyalı tiftik elyafıdır.

Kilim ve atkı yüzü cicim (çalma kilim) dokumalarda 19.yy. ve 20.yy. başına tarihlenen örneklerde çözüde yün, yün-kıl karışımı ve kıl iplikler kullanılmıştır. 20.yy. ortasına tarihlenen örneklerde ise çözü pamuk ipliğidir. Çözü iplikleri çift kat ve sık bükümlüdür. Atkı ve bezemede ise tamamen yün iplikler kullanılmıştır. Atkı iplikleri çift katlı ve gevşek bükümlüdür. Bezeme iplikleri ise kirman veya iğ'de büküldüğü şekliyle boyanır ve elde katlanarak dokuma yüzeyinde kabarık ve parlak görünmesi sağlanır. Kilim iplikleri ortalama 7 Nm. kalınlığındadır.

Yüklük perdesi ve yastık gibi ince cicim dokumalarda çözü ve atkılar genellikle yündür. Çift katlı bükümlü yün ipliklerin çözü ve atkı kalınlığı birbirine eşit ve 8, 9 Nm. kalınlığındadır. Bu dokumalardan 20.yy. ortasına tarihlenen örneklerde az da olsa çözüde pamuk kullanılmış ancak atkı ve bezeme iplikleri daima yündür.

Heybe ve torbalarda ise durum farklıdır. 19.yy. ve 20.yy. başına tarihlenen örneklerde çözü, atkı ve bezeme iplikleri genellikle yündür. Ancak 20.yy. ortasına tarihlenen örneklerde çözü ve atkı pamuk olmakla birlikte bezemede daima yün kullanılmıştır.

20.yy. sonuna tarihlenen örnekler genellikle heybe, torba ve yastık dokumalardır. Bu dönemde ise;

Çözü ve atkılarda pamuk, bezemede orlon denilen sentetik iplikler kullanılmaya başlanmıştır. Bu örneklere kitap kataloğunda yer verilmemiştir.

3.1.3. Ürün Çeşitlerine Göre Dokuma Teknikleri

Araştırma kapsamında ulaşılabilen ve incelenen örneklerin tamamı 226 adettir. Bunlar halı, kilim, cicim-zili (çalma), sumak (ilme), çözü yüzü ve çarpana (cecim-cacim ve kolan) teknikleriyle yapılan dokumalardır. Tablo 3'de bu örnekler ürün adına göre gruplanarak hangi ürünlerin hangi tekniklerle üretildiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

İncelenen dokuma örnekleri içinde halı dokumalar grubunda bir adet seccade, % 8,9'luk bir grubu halı yastıklar, % 3,1'lik bir grubu da halı heybeler oluşturmaktadır. Ayrıca müzede rastlanılan halı minderlere köylerde rastlanmamıştır. Bu örneklerin yöreye has olduğundan emin olunamadığı için atlasa alınmamıştır.

Tülü, hopan, geve gibi isimlerle bilinen post taklidi dokumalara yörede filikli dokuma denilmektedir. Filikli dokuma örnekleri, incelenen dokumalar içinde % 2,2'lik küçük bir grubu oluşturmaktadır. Ancak Türk dokuma sanatları arasında özgünlüğü ile ilgi çeken bu örneklere yörede rastlanmış olması önemlidir.

Atkı yüzü kilimler yaygı, duvar kilimi ve seccade grubunda ele alınan dokumalardır. Yörede incelenen dokuma örneklerinin % 26,4'lük grubu yörede evdime kilim, ilikli (gedirgeli) kilim denilen atkı yüzü ve atkı bezemeli kilimler,

% 8,0'lik grubu ise; yörede çalma kilim olarak adlandırılan, atkı yüzü ve atlama atkı bezemeli dokumalardır.

Cicim dokumalar yörede çalma perde, çalma yastık, çalma heybe, çalma çuval olarak bilinir. Bezayağı dokuma örgülü cicimlerin önemli bir gurubu yüklük perdesi ve yük örtüsü dokumalardır. Yörede incelenen dokuma örneklerinin yaklaşık % 11,6'lık grubunu yüklük perdeleri, % 19,2'lik grubunu çalma yastıklar, % 10,7'lik grubunu çalma heybeler ve % 3,5'lik grubu ise torbalar oluşturmaktadır.

Çuval örnekleri genellikle atkı yüzü dokumalardır. Yörede incelenen dokuma örneklerinin % 3,5'lik grubunu atlama atkılı bezeme tekniğinde, çalma (cicim) çuvallar, % 1,3'lük grubunu ilme atkı bezemeli (sumak) dokumalar oluşturmaktadır. Gelin çeyizi için kullanılan alaçuvallar oldukça zengin bezemelidir. Alaçuvallar daha sonra giysi çuvalı olarak kullanılır. Diğerleri buğday, un, bulgur vb erzak çuvallarıdır.

Ayrıca yörede cecim denilen çözü yüzü düz dokuma tekniğinde üretilen çuval, heybe ve duvar örtüsü olarak kullanılan üç örnek %1,3'lük bir grubu oluşturmaktadır. Bu dokumalarla ilgili dokuyucuların ifadesi şöyledir. "12 kulaç boyunda yapılan çubuklu renkli çözünün tamamı dokunur. Bu dokuma ikiye katlanarak kenarları dikilip çuval veya iki ucundan cep şeklinde katlanıp dikilerek heybe vb. eşyalar yapılır" (Akbaba, 2004:kaynak kişi). Bu dokumalarda süsleme olarak aralarda serpiştirilmiş şekilde filik-tiftik elyafı ya da yün iplikten düğüm veya püsküller kullanılmıştır. Bu dokumalar yer tezgâhında, ip gücü ile yapılan en basit dokumalardır. Şavak Türkmenlerinde çözü yüzü ve çözü bezemeli dokumalara cecim denilir ve bu dokumalar oldukça zengin motif çeşitliliğine sahiptir (Kırzioğlu, 1999:187-193).

Yörede yüzdellik değerlendirmeye alınmayan birkaç adet kolan örneğine de rastlanmıştır. Kolanlar kullanım yerine göre kadın ve erkek giyiminde bel kuşağı, koşum takımlarında at ve deve kolanı olarak adlandırılır.

Tablo 2. Dokumalarda Kullanılan Araç ve Gereçlerin Dökümü

İlçeler	ARAÇLAR			GEREÇLER										
	Culhalık tezgâhi	Istar tezgâh	Yer tezgâh	Çözü			Atkı			Bezeme				Saraç
				Yün	Pamuk	Tiftik	Yün	Pamuk	Tiftik	Yün	Pamuk	Tiftik	Sentetik	
Sorgun	14	15		18	6	5	26	3	-	27	1		1	-
Kadışehri	-	7	1	1	-	-	1	-	-	9	-	-	1	-
Çekerek	4	18	2	7	15	2	19	3	2	19	2	2	2	1
Akdağmadeni	-	14	1	2	9	4	10	2	3	15	-	-	-	-
Saraykent	2	14	-	5	9	2	13	1	2	16	-	-	-	-
Şefaati	-	10	-	6	4	-	8	2	-	10	-	-	-	1
Aydıncık	8	11	-	5	10	4	9	3	6	19	3	2	3	1
Yenifakılı	-	5	-	-	5	-	5	-	-		5	-	-	-
Boğazlıyan	1	8	-	6	3	-	8	1	-	7	-	2	-	-
Merkez	18	28	-	24	22	-	35	7	-	38	-	3	5	1
Müze	15	21	5	27	12	3	35	7	2	40	-	1	-	2
Toplam	62	152	9	101	101	21	176	29	15	205	6	10	12	6
%	27.8	68.1	4.0	45.3	45.3	9.4	79.4	13.0	6.7	91.9	2.6	4.5	5.4	2.6
N:226														

Dokumalarda teknik özelliğın gereğı olarak birden fazla atkı ve bezeme ipliğı kullanıldığı için toplam alınmamıştır.

Tablo 3. Ürün Çeşitlerine Göre Dokuma Tekniklerinin Dökümü.

Ürün Çeşitleri	Yaygı – Duvarn Seccade Kilimi				Yüklük Perdesi Örtü		Yastık		Heybe		Çuval		Torba		Çözgü yüzü Dokuma	Toplam
	Filikli Tülü	Atkı yüzü Cıdım	Kilim	Hali	Cıdım Zili	Filikli Cıdım	Cıdım Zili	Hali	Cıdım Zili	Hali	Atkı Yüzü Cıdım	Sumak	Cıdım	Sumak		
Sorgun	-	2	7	-	7	-	10	-	2	-	-	-	1	-	-	29
Kadışehri	-	1	4	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	9
Çekerek	-	5	9	-	2	-	1	1	1	1	-	2	-	-	2	24
Akdağmadeni	-	3	6	3	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	15
Saraykent	-	-	6	-	2	1	2	1	2	-	2	-	2	-	-	16
Şefaattli	-	-	2	-	-	-	-	5	1	1	-	1	-	-	-	10
Aydıncık	-	3	-	-	1	-	8	1	2	2	1	-	-	-	-	19
Yenifakılı	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
Boğazlıyan	2	1	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	9
Merkez	2	-	9	1	10	-	13	3	5	1	-	-	3	-	-	46
Müze	1	3	9	-	4	1	6	7	5	2	1	-	2	1	-	41
Toplam	5	18	59	4	26	2	43	20	23	7	5	3	8	1	3	226
%	2.2	8	26	2	11.6	0.8	19	8.1	10	3	2.24	1.34	3.6	0.4	1	100

Dokumalarda teknik özelliğin gereği olarak birden fazla atkı ve bezeme ipliği kullanıldığı için toplam alınmamıştır.

3.1.4. Kullanım Yerine Göre Ürün Boyutları

Yozgat dokumalarında ürün cinsine ve kullanım alanına göre ebat değişiklikleri görülmektedir. Buradan hareketle eşya türlerine göre ürün ebatları tablosu hazırlanmıştır. Tablo 4'te incelenebilen örneklerin ortalama ürün ebatları verilmiştir.

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi kilimler genellikle iki şaktır. Seccade kilimler küçük ebatlı olduğundan yekpare dokunmuştur. 2 metre eninde yekpare dokunan yalnızca bir örneğe rastlanmıştır. İki şak (parça) halinde dokunan kilimlerin şak eni 90-110 cm. arasında değişmektedir. Boyları yekpare dokunan kilimlerle birlikte değerlendirilerek verilmiştir. 2-2,5 m. boyunda olanlar yörede namazlağı denilen ve yekpare dokunan seccade kilimlerdir. 3-3,5 m. boyunda olan kilimler ise ya camilerde yer yaygısı veya evlerde duvar kilimi olarak kullanılmaktadır.

Cıdım perde, örtü ve seccadeler ise genellikle 2 veya 4-5 şaklıdır. Bir şak eni ortalama 50-55 cm. arasında değişmektedir. Boyları ise 3-4 metre arasında değişmektedir. 4-5 şaktan meydana gelen perdeler genellikle yüklük perdesi olarak hazırlanmış, ancak günümüzde evlerde veya lokanta-kahvehane gibi yerlerde duvar süsü (örtüsü) olarak kullanılmaktadır. Bazı evlerde yük örtüsü olarak da kullanılmakla birlikte, kendi çeyizlerinden veya ninelerinden kalan bu perdeleri evlenen kızlarına çeyiz olarak ikiye şak paylaşmışlardır da vardır. Yekpare dokunan bir örneğin ebatları ise 117x225 cm.dir. İki şaktan meydana gelen örnekler seccade olarak kullanılmaktadır. Yörede çalma namazlağı denilen örneklerin tek şak enleri ortalama 55 cm. boyları da 2.50 cm civarındadır.

Yörede makat denilen sedirlerde duvara dayanan yastıklar kullanılmaktadır. Bu sedir yastıkları ister halı, ister çalma (cicim) yastık olsun ebatları genellikle aynıdır. Bu yastıklar ortalama 50-60 cm. eninde ve 90-110 cm. boyundadır.

Heybelere yörede hâbe de denilmektedir. Çift cebi (gözü), ilikli ara parçaları ile yekpare dokunan heybelerin tam dokuma boyları oldukça uzundur. Ortalama bir heybenin dokuma uzunluğu iki cebin ön ve arka yüzüne ilave olarak ara bağlantı parça uzunlukları eklendiğinde (50x4+25) 2.25 cm.'lik bir dokuma uzunluğu elde edilir. Cep yüzey ebadı; 45x45 ile 55x55 arasında, ara parçalar ise; 20x22 ile 22x30 arasında değişmektedir. At-eyer, tohum, pazar, sırt heybesi gibi isimlerle anılan türleri olmakla birlikte çok farklı tiplere sahip değillerdir. Tohum heybeleri ve pazar heybeleri fazla yük taşıma amaçlı olduğundan, hacimli ve sağlam olması gerektiği için diğerlerine göre daha büyüktür ve atkı yüzü çalma kilim tekniğinde dokunmuştur.

Çuval dokumaların ebatları ise 75x110 ile 85x130 cm. arasında değişmektedir. Evde erzak çuvalı olarak kullanılan bulgur ve un çuvaları küçük, buğday saklamak için kullanılan çuvalara harar ya da haral denilir ve büyük ebatlıdır.

Azık torbaları tek cep halinde ön yüzü bezemeli dokumalardır. Ebatları ise 25x35 ile 35x40 cm. arasında değişmektedir. Çoban veya tarlaya gidenlerin yanlarında taşıdığı günlük ihtiyaçları taşıma amaçlı kullanılmaktadır.

Çözgü yüzü dokumalarda şak eni 35-50 cm. arasında değişmektedir. Ürün boyu ise; ortalama olarak çuvalda 1.10 cm. heybede 1.25 cm., yaygıda 2.5 cm. ile 3 m. arasındadır.

Fotoğraf 3.9. Azık torbası
(Halk Eğitim Müd).

Fotoğraf 3.10. Heybe cebi
(Yozgat Müzesi, envanter no: 1266)

Tablo 4. Ürün Çeşitleri ve Boyutları Dökümü.

YÖRELER		SORGUN	KADIŞEHİRİ	ÇEKEREK	AKDAĞMADENİ	SARAYKENT	ŞEFAATLİ	AYDINCİK	YENİFAKILI	BOĞAZLIYAN	MERKEZ	MÜZE	TOPLAM	
Yaygı, seccade, duvar kilimi	Şak Eni (cm)	90	-	-	2	1	-	-	-	2	1	6	12	
		100	-	-	5	-	-	-	-	1	-	1	-	7
		110	1	-	2	-	-	1	-	-	-	2	-	6
	Yekpare En (cm)	100	5	-	-	-	4	-	-	2	1	-	-	13
		150	1	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	11
		200	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
	Boy (cm)	200	6	3	-	3	6	-	-	2	3	1	1	15
		300	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5
		350+	1	-	8	1	-	1	-	1	-	3	5	20
	Cicim perde	Şak Sayısı (adet)	2	1	-	-	-	2	-	1	-	-	4	3
4			1	-	2	-	-	-	-	-	1	4	3	11
5			1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Şak Eni (cm)		50	6	-	2	-	1	-	-	-	-	6	2	17
		55	1	-	1	-	1	-	1	-	1	2	2	7
Boy (cm)		250+	4	-	-	-	2	-	-	-	-	3	3	12
		350+	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	4
	400+	1	-	2	-	-	-	-	-	1	4	-	8	
Yastık	En (cm)	50	1	1	-	-	1	4	6	-	-	10	8	31
		60	6	-	3	-	1	-	3	-	1	5	-	19
	Boy (cm)	90	1	-	1	-	1	-	2	-	-	3	1	9
		100	4	1	2	-	1	3	5	-	1	5	7	29
Heybe	Cep (cm ²)	45	-	-	-	2	1	1	2	1	-	3	6	16
		50	-	-	1	2	-	-	2	1	-	2	-	8
		55	2	-	-	1	1	-	1	-	-	-	2	7
	Ara Boy (cm)	20	-	-	-	4	-	-	-	1	-	2	2	9
		25	2	-	1	1	1	1	4	1	-	2	3	16
Çuval	En x Boy(cm)	75x110	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	5	
		85x130	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	3	
		25x35	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Torba	En x Boy(cm)	35x40	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	7	
N: 226														

Dokumalarda ürün çeşitleri ve boyutları ürün kullanım yerine ve teknik özelliğine göre değişkenlik gösterdiğinden kendi içinde kategorize edilerek tabloleştirilmiş ve yüzde alınmamıştır.

Tablo 5. Dokumalarda Kullanılan Renklerin Dökümü.

Renkler İçerler	Zemin renkleri										Bezeme renkleri																
	Kahve rengi	Kırmızı	Siyah	Beyaz	Yeşil	Turuncu	Mavi	Sarı	Pembe	Bordo	Kırmızı	Siyah	Beyaz	Yağ yeşili	Çimen yeşili	Koyu Mavi	Açık mavi	Turuncu	Pembe	Mor	Eflatun	Sarı	Bej	Kahve rengi	Gri		
Sorgun	-	10	8	9	1	1	-	1	1	2	16	18	16	14	3	3	11	14	13	-	3	19	1	1	4		
Kadışehir	-	4	1	8	3	3	1	4	1	-	8	8	8	3	3	-	8	8	5	-	-	6	4	2	-		
Çekerek	-	3	3	12	-	-	-	-	-	5	15	18	17	8	7	4	9	11	5	-	-	17	-	1	5		
Akdağmadeni	-	5	4	10	3	3	2	5	-	2	14	10	8	10	2	9	3	12	10	-	-	13	-	-	1		
Saraykent	1	2	2	13	-	-	2	-	-	4	13	10	7	10	5	5	3	9	10	-	2	9	5	3	5		
Şefaati	-	6	-	8	-	-	1	1	-	-	8	8	5	3	-	4	-	3	3	-	-	5	6	3	1		
Aydincik	-	3	6	6	-	-	-	-	-	-	15	8	8	10	6	4	4	8	12	2	-	14	3	1	8		
Yenifaklı	-	3	1	5	2	-	2	-	-	-	5	6	5	3	2	-	5	3	2	-	-	5	3	1	-		
Boğazlıyan	-	-	1	6	-	1	-	1	-	-	7	8	7	6	2	2	3	5	2	-	-	7	4	-	-		
Merkez	2	24	3	18	2	1	1	1	-	-	15	38	34	20	10	12	7	8	32	3	3	26	10	1	12		
Müze	1	26	5	11	1	1	2	1	1	4	24	32	30	22	7	25	4	21	16	1	-	20	-	9	4		
Toplam	4	86	34	106	12	10	11	14	3	17	138	164	138	109	47	68	57	102	110	6	8	141	36	22	40		
%	2	38	15	47	5	5	5	6	1	8	62	73	62	49	21	39	25	45	49	2	3	63	16	10	18		
N: 226																											

Dokumaların bezemelerinde teknik özellik gereği olarak birden fazla renkli iplik kullanıldığı için toplam alınmamıştır.

3.1.5. Renk Özellikleri

Türk dokuma sanatları oldukça belirgin renk özelliklerine sahiptir. Genellikle ana renkler ve ara renkler tonlama yapılmaksızın kullanılmıştır. Yozgat'ta bu özellikleri göstermektedir.

Zemin renkleri; çoktan azalan değerlere doğru sıralamada beyaz, kırmızı, siyah, sarı, yeşil, turuncu ve mavi, kahverengi ve pembe kullanıldığı görülmektedir (Tablo 4).

Ancak burada özellikle ifade edilmesi gereken bir konu heybelerde tamamen doğal yün ve pamuk beyazı kullanılması ve halılardaki atkı ve çözgü renklerinin de bu değerlendirmeye dâhil edilmesinden dolayı beyaz ilk sırayı almıştır. Beyazdan sonraki sıralamada ise; kırmızı, siyah, sarı, yeşil, turuncu, mavi ve kahverengi yer almaktadır. Halı yastık ve heybelerin zemin rengi ise tamamen kırmızıdır.

Bezeme renkleri; çoktan azalan değerlere doğru sıralamada siyah, sarı, kırmızı ve beyaz, pembe, yağ yeşili, turuncu, koyu mavi, açık mavi, çimen yeşili, gri, bej, kahverengi, bordo, eflatun ve mor kullanıldığı görülmektedir (Tablo 4).

Bu değerlendirmeden anlaşıldığına göre bezemede sırasıyla siyah, sarı, kırmızı, beyaz, pembe, yağ yeşili, turuncu, koyu mavi, açık mavi, çimen yeşili, gri, bej, kahverengi, bordo, eflatun ve mor kullanılmıştır. Ancak açık ve koyu olarak ayrılan renklerin toplamı dikkate alındığında sarı ilk, siyah ikinci, yeşil üçüncü, kırmızı dördüncü ve mavi beşinci sırada en çok kullanılan renklendir.

Bu sıralama ile hem zemin hem de bezeme renklerinde siyah, beyaz, kırmızı, sarı, yeşil ve mavi en çok kullanılan renklendir. Ara renklerin özellikle 20.yy. ortası ve sonunda çok kullanıldığı gözlenmiştir. Son 35 yılda yapılan dokumalarda bezeme ipliği olarak orlon kullanıldığı için renk ve malzemede yozlaşma gözlenmektedir. Parlak pembe, mor, sarı ve yeşiller sentetik malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.6. Dokuma Sıklıkları ve Kalite

Türk el dokumalarının kalite tespitleri ve yeniden aynı kalitede üretilebilmesi için dokuma sıklığı çok önemlidir. Bu nedenle yapılan yöre araştırmalarında dokuma sıklıklarının tespit edilmesi gerekir. Dokuma sıklığı halıda dm² deki (enxboy) düğüm sıklığı, kilim ve diğer dokumalarda cm² de çözgü x atkı sayısı olarak belirlenmektedir. Ayrıca kilimlerdeki en uzun ilik boyları da dokuma kalitesi bakımından önemlidir.

Tablo 5'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi halı, kilim ve bezayağı dokuma örgüsüne sahip dokumalarda atkı ve çözgü sıklıkları incelenmiştir.

Halı dokumalarda dm²deki düğüm sıklığı 30x30, 30x35 veya 35x35 arasında değişmektedir. Toplam 33 halı örneğinden 19' unda 30x30 düğüm, 13'ünde ise 35x35 düğüm, 1'inde ise 30x35 düğüm sıklığı tespit edilmiştir. 30x30 düğüm sıklığına sahip olanlar çoğunlukla 20. yy. başı pamuk çözgü ve atkı kullanılan örneklerdir. Diğerleri ise; yün çözgü ve atkı ile dokunan hem 19. yy. sonu, hem de 20. yy. başına tarihlenen örneklerdir. Bu farklılığın Türkiye'de fabrikasyon pamuk ipliği üretiminden önce, kadınlar tarafından eğrilip, bükülen yün ipliğinin inceliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bu düğüm sıklıkları ile Yozgat halıları TS. 43'e göre orta kalite el halısı sınıflamasına uygundur.

Atkı Yüzlü kilim, cicim ve sumak dokumaların dokuma sıklığı (cm² de çözgü x atkı sayısı olarak) 5x14 ile 4x16 arasında değişmektedir. Söz konusu atkı yüzlü dokumalarda tespit edilebilenlerin çoğunluğunda (74 adedi) dokuma sıklığı 5x14'tür. Sadece 4 adedinde ise; 4x16'dır.

Tablo 6. Dokuma Sıklık Değerleri Dağılımı.

Dokuma Teknikleri	Halı		Atkı yüzlü kilim ve cicim						Bezayağı örgülü cicim	
	Dm ² deki düğüm sayısı		Dokuma Sıklığı (Çözgü x atkı)		Ilik boyu (cm)				Dokuma Sıklığı (Çözgü x atkı)	
Dokuma sıklık değerleri	30 x 30	35 x 35	5x14	4x16	0.5	1	1.5	2	7x7	8x8
Ürün dağılım sayısı (f)	19	14	73	4	10	20	18	4	80	13

*Dokuma sıklık değerleri ortalama olarak alınmıştır.

Kilim dokumalardaki en uzun ilik boylarına bakıldığında ilik boyu incelenen toplam 52 örnekten 20 adedinde 1 cm. 18 adedinde 1,5 cm. 10 adedinde 0,5 cm. 4 adedinde ise 2 cm. ilik boyu tespit edilmiştir.

Yozgat'ta incelenen kilim örneklerindeki bu dokuma sıklıkları ve ilik boyları, Türk kilim dokuma sıklığı ve ilik boyunda ortalama rakamların ortaya çıkması açısından önemlidir. Tarsus ve civarında yapılan araştırmalarda incelenen kilim

örneklerinde de benzer dokuma sıklıkları ve ilik boyları tespit edilmiştir (Soysaldı, 1998: 216).

Bezayağı dokuma örgülü cicim dokumalara bakıldığında ise dokuma sıklığı (cm² de çözgü x atkı sayısı olarak) incelenen 93 örnekten 80 adedinde 7x7, 13 adedinde ise 8x8 olarak tespit edilmiştir.

Yani bezayağı dokuma örgülü cicim perde, yastık, heybe ve torba gibi dokumalarda genellikle cm²'de 7x7 dokuma sıklığı tespit edilmiştir.

3.1.7. Motif ve Kompozisyon Özellikleri

a- Motif Özellikleri

Yozgat dokumaları ürün çeşitleri ve dokuma tekniğine göre Türk dokuma sanatlarında geleneği olan motif ve kompozisyon özelliklerine sahiptir. Son 35 yıl hesaba alınmadığı takdirde, 19. ve 20.yy. ortalarına kadar dokunmuş olan örnekler malzeme ve renk bakımından bazı farklılıklar gösterse de motif ve kompozisyonlarda pek fark yoktur. Çünkü yörede kadınlar tarafından, nineden-toruna, anneden-kıza geçen bir dokuma geleneği ve öğretimi söz konusudur. Halkın kendi ihtiyaçları için dokuma yapılmıştır. Satış yapılsa dahi tüccar tarafından yapılmamış, halk kendi içinde, dokudukları ürünleri pazara götürüp satarak alış-veriş yapmıştır. Tüccar yörede atölye kurmamış ve evlerde üretim yaptırmamıştır. Yani yöreye tüccar girmediği ve ticari kaygı ile üretim yapılmadığı için desen geleneği bozulmamıştır.

Yörede halı motifleri dışında hemen hemen tüm motifler geometrik şekillerde biçimlendirilmiştir. Aslında isimlendirmelere göre gruplandırıldığında bitki, hayvan ve nesne kaynaklı motiflerin yanında sembolik ve kitabe olarak yazılı bezemeler de gözlenmektedir. Hayat ağacı, tin ipi, gelin ağlatan-karı boşatan, deli melek gibi motiflere, motifin biçiminden ziyade sembolik anlam yükü, kompozisyon şekli veya dokuma sırasındaki zorluğu dikkate alınarak isim verilmiş olduğu görülmektedir. Hayat ağacı, tin ipi ve gelin ağlatan kıvrım motifleri ise; asma veya bitki filizleri şeklinde biçimlendirilmiştir. Yörede de üzümlü, çiçekli, bıtırlıklı kıvrım ve tin ipi olarak da isimlendirilmektedir. Bu nedenle bu motifler bitki kaynaklı grup içinde ele alınmıştır.

Yörede uygulanan motifleri, kaynak kişi isimlendirmelerine göre gruplandırmak gerekirse;

Sembolik motifler: göz, mihrap, sekiz köşeli yıldız, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman), aşık kıvrımı (gece-gündüz, ying-yang), arabeli-arapeli (Arap-eli, Fatıma ana eli), eğri su-akıtma-setik, karınca suyu, Z harfi, eli belinde-eli böğründe-karıyarık (müze kayıtlarında hamile kadın motifi olarak geçmektedir) ve pençe olarak tespit edilmiştir.

Bitki kaynaklı motifler: çiçekli dal, rozet, hayat ağacı, elma-alma, gelin ağlatan-karı boşatan kıvrım, üzümlü-çiçekli ve bıtırlıklı kıvrım, kıvrımlı gül (madalyon), bıtırlak-pıtırlak (gözlü, dolgulu, yarım bıtırlak), bıtırlıklı beli kasılı, burçak, kabak çiçeği-karıyarık, gülbudak, on dallı olarak belirlenmiştir.

Fotoğraf 3.11. Cicim ve kilim gözlü bıtırlak ve göz motifleri.

Fotoğraf 3.12. Mihrap ve niş içinde hayat ağacı motifleri.

Fotoğraf 3.13. Yıldız ve aşık kıvrımı motifleri.

Fotoğraf 3.14. Eli belinde motifleri.

Fotoğraf 3.15. Arapeli motifi.

Fotoğraf 3.16. Eli belinde kadın, elma kıvrım-iğ çeğmli, 1964 kitabeli (Yazılıtaş, Ümmü Gülsüm Erdinç).

Fotoğraf 3.17. Koç boynuzu, camuz alnı ve saç bağı motifleri.

Fotoğraf 3.18. Asma dalı ayak ve kilim suyu

Fotoğraf 3.19. Gülbudak, kilim ayak motifi.

(Yozgat Müzesi, env. no:2161).

Fotoğraf 3.20. Dokuz göz ve aşık kıvrımı motifi.

Fotoğraf 3.21. Eli belinde-karnıyarık motifi.

Fotoğraf 3.22. Elmalı hayat ağacı motifi.

Fotoğraf 3.23. Kozalak, ağaç ve çiçekli halı motifleri.

Fotoğraf 3. 24. Beli kasılı-saç bağı, hanım tarağı-gelin tarağı, çakmak-çengel, küpe-ersin motifleri.

Fotoğraf 3.25. Kollu kalpaklı ve bıçkı motifleri.

Fotoğraf 3.26. Kuşlu ayak ve su motifleri.

Hayvan kaynaklı motifler: kuş, balıklı, koçboynuzu, kurbağacık, kurt izi, kartal-karga kanadı, deveboynu, balık kılıcı, camuz alnı, yelen olarak belirlenmiştir.

Nesne kaynaklı motifler; hanım tarağı, cingilli-çingilli, satranç-çatkılı (dörtgen bölmeli)-çakmak-çengel-çapraz-eğri kara-yay başı, iğ çeğmeli, gelin tacı-saç bağı, küpe-ersin-kekilli (kâhküllü), eyer kaşı-çavuş nişanı, gedirgeli-parmaklı, bıçkı-testere dişi, kama, zincirli, yaba-dirgen, muska, terazi, arı peteği, top (madalyon), ağılı kıvrım-kırkbudak, boncuk, berber aynası, deli melek, haftıran-yollu (yatay bordürlü), çubuklu-çibıklı-çizgili, aynalı kollu, aynalı sandıklı, mezar taşı, köşe-göbek, kesme şeker olarak tespit edilmiştir.

Yazılı motiflerde ise; tarih, isim ve maşallah ifadeleri yer almaktadır. Bu motiflerin çoğunluğu Yozgat'ta 1986'da yapılan ve 1990'da yayınlanan bir başka araştırmada da tespit edilmiştir (Deniz, 1990: 45-85).

Fotoğraf 3.27. Cicim tekniğinde goraf motifi.

Fotoğraf 3.28. Kırkbudak-kıvrımlı gül, Türkmen gülü ve boncuklu su motifleri (kayma ve ilme atkılı bezeme).

Fotoğraf 3.29. Kesme şeker, eğri su, damgalı ayak, çakmak suyu, muska ve tırnaklı hançer yaprak (halı) motifleri

Fotoğraf 3.30. Aynalı sandıklı bordür detayı (Yozgat Müzesi, Envanter no: 2139)

Fotoğraf 3.31. Taraklı top, elma ve goraf suyu motifi (Sorgun-Büyüktaşlık).

Fotoğraf 3.32. Cıngıllı zili, eyer kaşı, gelin ağlatan kıvrımlı ve küpeli ayak, aynalı eyer kaşı (zili) motifleri.

En çok görülen motifler; tablo 7’de verilen motif dökümüne gören en çok kullanılanlar sırasıyla; bıtırak, göz, gelin ağlatan-karı boşatan kıvrım, çakmak-çengel-yaybaşı, küpe-ersin, kurbağacık, bıçkı-testere dişi, eli belinde, ağılı kıvrım ve gedirgeli-parmaklı, köşe-göbek, kurt izi ve sekiz köşeli yıldız, aşık kıvrımı (gece-gündüz, ying-Yang), elma-alma, koç boynuzu ve çıbıklı, tin ipi-kıvrım, top-gül, balıklı ve saç bağı-gelin tacı-veya beli kasılı ve çiçekli dal, hanım tarağı, muska ve küpe, tarih-kitabe, boncuk, rozet ve eyer kaşı, mihrap ve pençe motiflerini diğerleri takip etmektedir.

Motif ismi ile adlandırılan kilim tipleri; Günümüze ulaşabilen ve araştırmada tespit edilebilen kilim örneklerinden kıvrımlı toplu, parmaklı toplu, kazan kulpu-koçboynuzlu, aynalı kollu, aynalı sandıklı, ağ kıvrımlı Yatay yollu-haftıran (çeşme yalağı) ve mihraplı (seccade-namazlağ) kilim tipleri Yozgat kilimlerinin desen karakterini oluşturmaktadır.

Cicim Motifleri; koçboynuzlu, satrançlı-çatıklı içinde çengelli-gönül çengeli (balıklı), yıldızlı ve gözlü bıtıraklı, eyer kaşı, ağ kıvrımlı, tin ipi-zigzag kıvrımlı, camuz alnı ve karınca suyu veya karyagdı denilen cicim-çalma yanırları yöreye has ve en çok uygulanan desenlerdir.

Tablo 7. Dokumalarda Uygulanan Motiflerin Dökümü.

YÖREDEKİ MOTİF ADLARI	YÖRELER												TOPLAM*	%
	SORGUN	KADIŞEHİRİ	ÇEKEREK	AKDAĞMADENİ	SARAYKENT	ŞEFAATLİ	AYDINCIK	YENİFAKILI	BOĞAZLIYAN	MERKEZ	MÜZE			
BİTKİ KAYNAKLI MOTİFLER	Hayat ağacı	-	-	2	-	3	5	-	-	-	2	2	14	6.3
	Elma-alma	4	-	2	3	1	2	-	-	3	4	2	19	8.5
	Gül-kıvrımlı gül (göl)	1	2	2	-	2	-	-	-	-	2	1	10	4.5
	Bıtırak-Pıtırak	8	3	4	3	3	-	10	1	2	14	5	54	24.2
	Burçak	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5	2.2
	Kabak çiçeği	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3	2	7	3.1
	Gülbudak	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.3
	Ondallı-beli kasılı	-	2	3	-	2	1	-	-	-	-	2	10	4.5
	Rozet çiçeği	-	-	3	-	-	-	1	-	-	2	5	11	4.9
	Çiçekli dal	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5	6	15	6.9
HAYVAN KAYNAKLI MOTİFLER	Kuş	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	4	1.8
	Balıklı	4	-	1	2	-	-	1	-	-	6	1	15	6.7
	Koç Boynuzu	2	2	1	2	4	-	2	-	1	1	3	18	8.0
	Kurbağacık	8	-	3	4	2	-	1	1	-	9	5	33	14.8
	Kurt izi	1	-	2	4	2	1	-	2	3	2	5	22	9.8
	Kartal Kanadı	-	3	1	1	1	-	-	-	1	1	1	9	4.0
	Deve boynu	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	0.8
	Balık Kılçığı	-	-	-	2	1	-	-	-	1	2	1	7	3.1
	Camız Alnı	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	6	2.6
	Yelen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1.3
NESNE KAYNAKLI MOTİFLER	Hanım Tarağı	-	2	5	2	-	-	-	1	1	2	1	14	6.2
	Çingilli-Cıngıldaklı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	0.8
	Çakmak-Çengel	3	2	2	3	7	3	3	-	3	7	4	37	16.5
	İğ Çeğmeli	-	-	-	2	1	-	-	1	-	2	1	7	3.1
	Gelin Tacı-Saç Bağı	1	-	-2	2	-	-	-	-	-	7	3	15	6.7
	Küpe-Ersin-Kekilli	7	-	3	2	1	-	2	2	-	12	6	35	15.6
	Eyer Kaşı-Çavuş Nişanı	4	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3	11	4.9
	Gedirgeli-Parmaklı-Tarak dişi	2	2	4	3	4	1	-	2	2	4	3	27	12.1
	Bıçkı-Testere Dişi	3	3	5	1	-	1	5	2	-	2	8	30	13.4
	Kama	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5	2.2
	Zincirli	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	3	9	4.0
	Dirgen-Yaba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	1.7
	Terazi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	0.8
	Arı Peteği	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	4	1.7
	Top-Gül-Göl	1	4	2	3	-	-	-	-	1	3	2	16	7.1
	Ağ-Kıvrım-Ağılı Kıvrım	1	-	2	5	1	2	3	1	2	5	5	27	12.1
	Boncuk	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6	12	5.3
	Berber Aynası	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	6	2.6
	Mezar Taşı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	0.4
	Kartuş-Küpe	-	-	5	-	-	-	2	-	-	2	4	13	5.8
Kesme şeker	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2	0.8	
Karınca suyu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	0.8	

SEMBOLEK MOTİFLER	Gelin Ağlatan	7	-	2	-	2	-	3	-	-	16	9	39	17,4
	Tin İpi-Kıvrımlı	1	1	3	1	2	-	-	-	1	6	2	17	7.6
	Göz	5	4	4	5	3	2	9	1	1	9	9	52	23.2
	Mihrap	1	-	-	1	2	-	-	1	-	5	2	12	5.1
	Sekiz Köşeli Yıldız	3	1	1	-	1	-	3	2	-	7	4	22	9.8
	Altı Köşeli Yıldız	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	5	2.2
	Aşık Kıvrımı	3	-	-	3	4	-	-	1	1	4	4	20	8.9
	Arapeli (El-Arap eli)	2	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	6	2.6
	Su-Akıtma	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	10	4.5
	Z	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	2	6	2.6
	Eli Belinde	3	-	2	7	6	1	-	2	-	4	3	28	12.5
	Pençe	-	-	2	4	-	-	-	-	-	3	2	11	4.7
	Muska (nуска)	2	-	5	1	1	-	2	-	1	1	-	13	5.8
	N:226													

Kompozisyon Özellikleri

Yörede uygulanan genel kompozisyon tiplerine göre yapılan değerlendirmeler tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8'e göre motiflerin sıralanışında en çok bağlantılı sıralama ve bağlantısız sıralama uygulanmıştır.

Dokumalardaki bordür şekillerinde ise; yatay bordür, dikey bordür, dört kenara ise; çerçeve bordür uygulandığı tespit edilmiştir.

Dokumalardaki zemin rapor şekillerine bakıldığında; birim rapor, ¼ rapor (köşe-göbek) ve ½ (yarım)rapor uygulandığı görülmektedir.

Yöredeki zemin desenine verilen isimlere göre: satrançlı-çatkılı, altıgen toplu, Aynalı sandıklı-göbekli, aynalı kollu kalpaklıkırımı toplu ve bunları takiben saf seccade, Koçboynuzlu, kemki-eli belinde, haftıran-yollu kompozisyonlara rastlanmıştır. Ayrıca filikli, kareli ve püskül süslemeli dokumalar da tespit edilmiştir

Genel bir değerlendirme yapıldığında ise kilim tekniğindeki seccadeler bordür çerçevesi ve mihraplıdır. Diğer Yozgat kilim, cicim dokumalarının genel kompozisyon düzeninde ayak denilen kısa kenar bordürleri ve su denilen uzun kenar bordürleri ile çerçevelenen zeminde sonsuza kadar tekrar edebilen bir birimlik desen raporu hâkimdir.

Yörede tespit edilen halı seccadeleri ince ve kalın su çerçevelemektedir. Zemin bazılarında sandık denilen, alınlık ve tabanlık bordürleri ile başlar. Zemin tek mihraplı ve ½ raporludur. Mihrap nişinde çiçekli madalyon veya boşluk yer almıştır.

Halı dokumalarda ise yastık halılarında damgalı ayak bordürleri yöreye has motiflerdir. Yastık ve heybe halıların dörtkenarını yörede su denilen ince bordürler çerçeveler. Zemin ise köşe-göbek denilen ¼ raporludur.

Ayrıca yöredeki dokumaların renk düzenlerinde; %35,4 yatay sıralama, %20,1 dikey sıralama, %15,6 diyagonal (verev) sıralama uygulandığı tespit edilmiştir. Geri kalan yaklaşık %30'luk grup ise bir düzene tabi değildir.

Yozgat Dokumalarının renk düzenindeki yatay, dikey ve diyagonal yöndeki renk sıralamaları genel olarak Türk dokumalarındaki renk düzenidir. Çünkü özellikle halı dışındaki düz dokumalarda bezeme atkısının koparılmadan, ekonomik ve estetik görünüm sağlayacak şekilde kullanımı bu düzende sağlanmaktadır.

Buradan şu sonucu da çıkarabiliriz; Türkler dokuma sanatlarında daima akılcı yaklaşımı ön planda tutmuşlardır. Bu akılcı yaklaşım kullanışlılık, ekonomiklik, kolay ve pratik çalışma, estetik görünüm prensiplerine dayalıdır. Estetik görünümde ise sonsuzluk prensibiyle tekrar eden bir renk ve biçim armonisi hâkimdir. Kontrast renk uyumu içinde dinlendirici bir boşluk-doluluk ilişkisi vardır. Motiflerin zemine olan altın oran dengesi ile boşluklar da estetik biçimler meydana getirir ki, motif ve zemin ilişkisini çözmek zorlaşır. Bu oran sanatta yakalanacak en üst noktadır. Türk kadını bu en üst estetik noktaya çoktan ulaşmıştır. Türk halı, kilim ve diğer dokuma sanatları konusunda çalışma yapan birçok yabancı bilim insanı da bunun farkındadır (Soysaldı, 2009:5).

Tablo 8. Dokuma Yüzey Birimlerinin Kompozisyon Şemaları Dökümü.

YÖRELER KOMPOZİSYON ŞEMALARI		SORGUN	KADIŞEHİRİ	ÇEKEREK	AKDAĞMADENİ	SARAYKENT	ŞEFAATLİ	AYDINCIK	YENİFAKLI	BOĞAZLIYAN	MERKEZ	MÜZE	TOPLAM*	%
		Motif tekrarları	Bağlantılı sıralama	6	5	10	5	6	3	13	3	2	30	23
Bağlantısız sıralama	7		5	5	10	7	1	8	2	4	30	10	89	39.9
¼ Rapor (Köşe göbek)	-		2	2	-	3	12	4	-	2	7	17	59	21.9
½ Rapor	-		-	1	1	3	2	-	1	-	5	1	14	6.2
Birim Rapor	16		3	6	5	6	2	7	2	4	33	29	113	50.6
Bordür(su) Birimleri	Yatay Bordürlü	17	5	10	4	5	7	12	2	5	31	20	118	52.9
	Dikey Bordürlü (yollu-çibıklı)	6	1	4	2	4	-	8	-	1	22	14	63	28.2
	Dört kenar Bordürlü	3	-	2	5	3	7	2	3	4	9	9	47	21.0
Yöredeki Zemin Biçimlendirme İsimleri	Satrançlı(çakmak-balıklı)	9	-	-	5	4	-	1	1	-	12	6	38	17.0
	Parmaklı Toplu	2	2	-	4	-	1	-	1	1	2	1	14	6.2
	Kıvrımlı Toplu	1	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	5	2.2
	Aynalı Sandıklı göbekli	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	3	8	3.5
	Aynalı Kollu kalpaklı	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	4	1.7
	Mihraplı (Saf Seccade)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	0.8
Filikli	Püskül Süslemeli	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	4	9	4.0
	Filikli (tıftık düğümlü)	-	-	1	-	1	-	-	-	2	2	2	8	3.5
Renk şemaları	Kareli renkli	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	0.8
	Yatay renk sıralamalı	8	7	9	8	-	-	8	2	3	28	6	79	35.4
	Dikey renk sıralamalı	6	1	5	2	-	-	4	-	1	20	6	45	20.1
	Diyagonal renk sıralamalı	6	-	-	-	-	-	2	-	1	18	8	35	15.6
N:226														

*Bir üründe birden fazla birim kompozisyonu olduğu için toplam alınmamıştır.

3.2. HALI ve TÜLÜ DOKUMALAR

Halı dokuma örneklerinden birkaç seccade örneğine rastlanmıştır. Ancak özgün desen özelliğine sahip bir örnek değerlendirmeye alınmıştır.

Bir seccade, 20 adet yastık, 7 adet heybe ve 5 adet mindere ulaşılabilmektedir. Söz konusu örneklerden müze dışında tespit edilenlerin yörede dokunduğu ve dokuyucuları kaynak kişilerden öğrenilmiştir.

Halı heybe ve yastıklar genellikle kaynak kişilerin nineleri tarafından dokunmuştur. Bazı yastıklarda kitabe (tarih) de bulunmakta olup, 19. yy. sonu veya 20. yy. başına tarihlenmektedir. Bazı halı heybelerin Yozgat Merkezdeki saraçlardan satın alındığı ifade edilmiştir.

Halı dokumalarda düğüm sıklığı 30x30 ile 35x35 kalite arasında değişmektedir. 0,5-0,7 cm. hav yüksekliğine sahip halıların düğüm tekniği Türk düğümü-Gördes-simetrik düğümdür.

19.yy.'da dokunan halıların atkı ve çözüğü yün, 20. yy.da dokunanların çoğunluğunun çözüğü ve atkısı pamuktur. Çözüğü ve atkı renkleri ya doğal beyaz ya da doğal kara koyun rengidir. Havlı (düğümlü) yüzey renklerinde zemin kırmızı, bezeme renklerinde ise; sarı, yeşil, mavi, pembe, kahverengi, gri, bej, siyah ve beyaz ağırlıklıdır.

3.2.1. Halı Seccadeler

Yozgat'da dokuyucusu belirlenebilen bir adet seccade halı tespit edilebilmiştir. Halı namazlağı 1998'de vefat eden Nazik Zafer tarafından dokunmuştur.

Halı 1937, Yadigâr (anlam; benden hatıra kalsın) kitabeli, mihraplı bir seccadedir. Köy halkının Halep Türkmenleri olduğu ve işgal sırasında göç ederek buraya yerleştiği ifade edilmiştir. Köy adı hâlâ Türkmen Arabı olarak da anılmaktadır (Fotoğraf 33,34).

Halı 121x174 cm ebadında, Türk düğümlü (simetrik düğüm), 30x35 düğüm sıklığında, 0,7 cm. hav yüksekliğine sahip, çözüğü, atkı ve düğüm ipliği yündür. Çözüğü ve atkı rengi doğal beyaz, düğümlü havlı yüzey renkleri ise kırmızı, beyaz, sarı, yeşil, bej, kahverengi ve siyahtr.

Halı iki farklı ince su arasında bir kalın bordür ile çerçevelenmiştir. Dış kenar suyu S kıvrımlı dal bağlantılı dört yaprak çiçeklidir. İç kenar suyu ise vazo içinde bir daldan çıkan dört yaprak ve dörtgen bir çiçeğin üst üste bağlantılı sıralaması ile oluşturulmuştur. Halının kalın bordüründe hayat ağacı, çiçekli bitki, çam kozalağı motifleri bağlantısız sıralanmıştır. Bazı kozalak motiflerinin içinde ay-yıldız yer almıştır.

Ayrıca halıda yine ince kenar suyu ile sınırlanan alınlık ve tabanlık bordürleri bulunmaktadır. Alınlık ve tabanlık bordüründe ise; bir saksıdan çıkan çiçekli üç dallı bitki motifleri sıralanmıştır.

Zemin deseni yarım rapor olup tek mihraplıdır. Mihrap basamaklı kemerle sınırlandırılmış ve mihrap nişi içinde dörtgen biçimli, kenarları rozet ve karanfil motifli ortasında rozetten çıkan dört yaprak dilimli bir yıldızdan meydana gelen madalyon bulunmaktadır. Tabanlık tarafında üç adet bıtraklı göz ve ayak basma yerini belirten iki figür yer almaktadır. Halı seccade genel bezeme karakteri olarak Kırşehir, Niğde ve Taşpınar halılarına benzemekle birlikte mihrap nişi içinde yer alan madalyon Bergama, Afyon-Dinar ve Denizli-Çal halılarındaki karanfilli madalyonla oldukça yakın benzerlik göstermektedir (Keskin, 2007:565, Aslanapa,1988:136). Ayrıca yerinde yapılan araştırmalarda Ağrı civarında dokunan halılarda da benzer madalyona rastlanmıştır. Kenar suyu bordürler, alınlık ve tabanlık motifleri de oldukça orijinal ve yöreye has özellik göstermektedir.

Fotoğraf 3.33. Halı seccade, (1937-yadigâr kitabeli Türkmen köyü).

Fotoğraf 3.34. Halı seccade zemin detayı.

Fotoğraf 3.35. Türkmen köyü (1937 kitabeli (Emine Zafer evi)).

3.2.2. Halı Yastıklar

Şehir konak ve evleri ile köy odalarının döşemesinde halı yastıklar kullanılır. Bu yastıklar duvar kenarlarına sıralanan makat-sedirlerde dayanma yastığı olarak kullanılır. Ön yüzü halı, arka yüzü bez dokuma olan yastıkların içi saz dolguludur. Saz dolgu hafif, sert ve bakteri üretmez olduğundan kullanım için elverişlidir.

Örneğin Şefaati'de ve Merkeze bağlı Divanlı köyünde hala köy odası geleneğinin devam ettiği tespit edilmiştir. Köyde bu odaları söz sahibi ve varlıklı aileler yaptırdığı için döşemeleri de gösterişlidir. Bu odalarda köye gelen misafirler konaklar, ayrıca köyün öğretmeni, imamı veya bilge erkekleri bu odalarda sohbet ederek hem halkın bilgi ve görgüleri artar, hem de hoş zaman geçirilir. Köy kahvelerine alternatif olan bu odalar düğün, bayram ve kandil gibi özel günlerde de toplanma ve kutlama yerleri olarak kullanılır.

Yozgat'ta 20 adet halı yastık tespit edilmiştir. Bu halı yastıklar Şefaati-merkezde iki köy odasında, Aydıncık-Külhöyük köyü muhtarı, Saraykent, Çekerek-Özükavak ve Yozgat-merkez-Türkmen köyüdür. Müzeden kaydedilen halı yastıkların bazıları da yöredeki örneklerle eşleştirilerek örneklere ilave edilmiştir. Müzedeki örneklerin 1984 ve 1985 yıllarında, yöreden satın alınma yoluyla müzeye geldiği tespit edilmiştir.

Halı yastıklar genellikle 50-60 cm. eninde, 90-110 cm. boyundadır. Halı yastık dokuma malzemesi, atkı, çözü ve düğüm ipliği olarak tamamen el eğirmesi yün kullanılmıştır. 20. Yy. ortasında dokunun bazı örneklerde çözü pamuk ipliğidir. Dm² de düğüm sayıları 26x33 veya 30x30 civarındadır. Bu yastıkların kaba kalite halı grubunda olduğu söylenebilir. Yastıklar Türk halıcılığının genel düğüm karakteri olan Türk düğümü ile dokunmuş olup hav yüksekliği ortalama 5-7 mm.dir.

Halı yastıkların desenleri kısa kenarlarda ayak veya küpe denilen yarım kartuş biçimindeki niş içindeki damgaya benzer motiflerle başlar ve biter. Damgalı ayak motifleri koçboynuzu, hayat ağacı ve bölünmüş bıtrak vb.dir.

Ayaktan sonra yastığı çevreleyen su şeklinde ince bordür yer alır. Bu bordürlerde S kıvrımlı dal bağlantılı yaprak ve çiçek, zincir şeklinde çakmak-yay başı, kesme şeker, eğri su (sığır sidiği) motifleri yer alır. Bu sulardan yaprak ve çiçekli dal, Milas halı suyu ve Kayseri-Bünyan halı suyu olarak bilinen desenler veya bunların benzerleridir.

Halı yastıkların bazılarında zemin altıgen veya sekizgen bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Bu sınırın dışında kalan köşelerde lale, çiçekli dal, rozet veya muska motifleri uygulanmıştır. Sekizgen çerçeveli zemin içinde, dört köşeli simetrik şekilde, içi damarlı ve kenarları tırnaklı hançer yapraklar simetrik şekilde yerleştirilmiştir. Çerçevesiz halı yastıklarda zeminin dört köşesi uzun kenarlardan çıkan pençe motifleriyle bezenmiştir. Pençe motifleri Kırşehir ve Kayseri yöresi yastıklarında da görülmektedir. Ancak Yozgat yastıklarının pençe motifleri oldukça yalındır.

Birinci grup yastık örnekleri oldukça orijinal ve yöreye has olan hayat ağaçlı iki örnektir. Şefaati Mehmet Doğan'a ait ilçe misafir odasında tespit edilen bu iki örneğin kenarları eğri su ile çerçevelenmiştir. İkinci örnekte suyun zemin rengi mavi yetmediği için beyaz kullanılmıştır. Bu örneklerde zemindeki uzun kenar yönünde yerleştirilen dört köşede simetrik biçimli tuğlar ve ortada hayat ağacı motifleri özgündür. Hayat ağacı motiflerinin her ikisinde de çiçek ve dal biçimlerinde benzerlik olması bir elden çıktığını göstermektedir. Birinci örnekte gövdeden dalların çıkışı asimetrik olduğu gibi uçlarında farklı çiçek biçimleri ve ortalarında göz motifleri vardır. İkinci örnek ise dallar tamamen simetrik biçimli ve uçtaki dalda âşık kıvrımı (ying-yang) motifleri bulunmaktadır (örnek 1).

Diğer yastıkların tamamı madalyonludur. Bu madalyonlara yörede top veya top gül denilmektedir. Orta madalyonlar oldukça çeşitlidir.

İkinci grup yastık halısının zeminde ise; basamaklı altıgen madalyon ve köşelerde pençe motifleri bulunmaktadır. Benzer bir diğer yastığın iki kısa kenarında bir sıra halinde sekiz köşeli yıldız motifleri, bir diğerinde kısa kenardan içe doğru dört parmaklı el motifleri (örnek 2,3,4) yer almıştır.

Üçüncü grup yastık halısının zemini köşe-göbek denilen ¼ raporludur. Orta madalyon ve köşelerde bir merkezden dört ana yönde çıkan çiçek ve dört ara yönde çıkan tırnaklı hançer yaprak motifleri yer almaktadır (örnek 5).

Dördüncü grup yastık halılarının zeminde ise şemse biçimli madalyon ve kenarlarda içi çiçekli pençe motifleri görülmektedir (örnek 6,7).

Beşinci grup yastık halı zemininde kıvrımlı ve boncuklu çerçeveli altıgen madalyon, içinde sekiz yönlü ok ve köşelerde tırnaklı yaprak motifleri, köşebentlerde ise rozet, yonca ve muska motifi uygulanmıştır (örnek 8).

Altıncı grup yastık halı zemininde dört yönde lotus çiçekli sekizgen madalyon içinde rozeti çevreleyen çiçekler, köşelerde tırnaklı yaprak ve köşebentlerde muska motifleri vardır. Saraykent'te tespit edilen bir yastığın benzer madalyonunun iki ucu koç boynuzludur (örnek 9).

Yedinci yastık halı zemininde; eyerli at figürü ve köşebentlerde; C kıvrımlı dal ve lâle motifli bezemeler görülmektedir (örnek 10).

Ayrıca halı yastıkların renk özelliklerine bakıldığında zeminlerde kırmızı, bezeme renklerinde ise sarı, mavi, yeşil, kahverengi, bej, gri, siyah ve beyazdır.

3.2.3. Halı Heybeler

Yozgat'ta sekiz adet halı heybe tespit edilmiştir. Bu halı heybeler Çekerek-Cemaloğlu, Şefaati-merkez, Aydıncık-merkez ve Külhöyük köyü, Yozgat-merkez-Gökçekışla köyü ve müzeden kaydedilmiştir. Halı heybe kullanmak yörede zenginlik ve beylik göstergesi idi. Yörede bu konu ile ilgili maniler de söylenmektedir.

“Ekmek yedirmek soydan,
Ata binmek Huydan.
Sırtı Yamçılı, ata binmiş, halı heybeli.
Görürseniz bilin ki taşpınarlı.
Atının halısı, şehir halısı,
Al gana (kana) boyanmış atının yelesi,
Kurban oluyum babamın oğlu,
Sen miydin eşkiyanın delisi”¹

Halı heybelerin kenarları kullanım sırasında fazla sürtünmeye maruz kalarak çabuk eskir. Eskiyen halı heybelerin ömürlerini uzatmak, ya da eskimesini önlemek ve daha gösterişli hale getirmek için kenarlarına saraçlama yapılmıştır. Saraçlama heybe kenarlarının ve cep ağzının meşin deri bantlarla kaplanmasıdır. Ayrıca cep kapakları da deriden yapılmıştır. Kapaklar üzerinde 7-8 cm. aralıklı ilikler açılmış ve cep ağzındaki bant üzerine 8-9 cm. uzunluğunda deri britler yerleştirilerek ceplerin istenildiğinde kapatılması sağlanmıştır. Saraç bant ölçüleri; cep altı, ağız ve cep kapakları 5-6 cm. diğer kenarlarda 2-2,5 cm. genişliğindedir. Ortalama cep ölçüleri; 45x45 veya 45x50 cm. ara bağlantı parçaları ise 20x30 cm. Halı heybelerin tam ebatları 45x120 cm civarındadır. Hav yükseklikleri 0,5-7mm. arasında değişir. Dm² 'deki düğüm sıklığı ortalama 30x35'dir. Heybelerde yün hafif bir malzeme olduğu için çözü, atkı ve düğüm tamamen yün malzemelidir.

Halı heybe cep ve ara parçaları genellikle yörede su denilen ince bordürlerle sınırlanmıştır. Bu sular; S kıvrımlı, dal bağlantılı, yaprak ve çiçek motiflidir.

Cep zeminleri köşe-göbek denilen ¼ raporludur. Orta madalyonlar dörtgen, sekiz köşeli yıldız, şemse, çelenk, rozet ve buket şeklindedir. Geometrik madalyonların içi yine çiçekli bitki motifleriyle düzenlenmiştir. Köşebentler madalyonların ¼'ne benzer özelliktedir. Ara parçalarda ise rozet, göz, kesme şeker veya hayat ağacı motifleri yer almaktadır. Desenlerde halı yastıklara ve seccadelere benzer su ve göbek motifleri uygulanmıştır.

Fotoğraf 3.36. Heybe cep yüzü (gözü) (Yozgat Müzesi, envanter no: 1905).

Fotoğraf 3.37. Heybe ara parça saraçlama detayı.

¹ Yozgat, emekli öğretmen Yılmaz Göksoy'dan derlenmiştir.

3.2.4. Yozgat Halıcılığı Hakkında Sonuç Değerlendirmesi

Yozgat'ta tespit edilen halı örneklerinden de anlaşıldığı gibi yörede halı geleneği olduğu oldukça açıktır. Halı seccadelerin özgün bordür motifleri ile heybe ve yastıklardaki desenler benzerdir. Halı motiflerinin yöreye has orijinal özellikler göstermesi Yozgat halkının kendi ihtiyaçları için halı dokunduğunu açıkça göstermektedir.

Yozgat halıları Anadolu'nun farklı bölgelerindeki Türkmen halılarıyla bazı benzerlikler göstermektedir. Öyle ki bir yastığın kenar suyu Kayseri veya madalyonu Kırşehir olarak bilinen bir motif olsa da diğer motifleri tamamen orijinaldir. Halı seccade de olduğu gibi orta madalyon ve bazı yastıklarda kenar suyu Batı Anadolu'dan Milas'a benzerlik gösterse de diğer motifler tamamen orijinaldir. Şunu da göz ardı etmemek gerekir ki Kırşehir, Kayseri ve Sivas'a benzerliği sınır komşusu olması dolayısıyla doğal karşılanmalıdır. Batı Anadolu'ya benzerliğinin nedeni ise yöreye son dönemlerde yerleştirilen Yörük oymakları olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sözü edilen yöreler satış amaçlı halı üretim merkezleri olarak tanınmıştır. Yozgat'ın kendi ihtiyacı için ürettiği halıların tanınması pek mümkün olmamıştır. Bu nedenle bugün bu yörenin halı karakteri bilinmemektedir. Bu halılardaki farklı bölge etkilerinin nedeni olarak Yozgat'ta Cumhuriyet dönemine kadar yerleşimin devam ettiği gösterilebilir. Çok farklı bölgelerden Yörük oymakları bu bölgeye yerleştirilmiştir. Örneğin; Halep Türkmenlerinde olduğu gibi başka bir araştırmada da kaynak kişiler atalarının Denizli, Manisa, Sivas, Maraş ve Malatya civarından geldiğini ifade etmişlerdir (Deniz, 1990: 49).

3.2.5. Filikli (Post taklidi-Tülü) Dokumalar

Yörede tiftik keçisine filik keçisi denilmektedir. Tiftik elyafı ile halı düğümü atılarak yapılan uzun tüylü yüzeye sahip dokumalara da bu nedenle filikli denilmektedir. Bu dokuma türü literatürde tülü veya post taklidi dokuma olarak bilinir. Filikli dokumalar yörede incelenen dokuma örnekleri içinde % 2,2'lik küçük bir grubu oluşturmaktadır (tablo 2). Bu örnekler Boğazlıyan-Yenipazar camii, Merkez-Karalar, Divanlı köyü ve müzede rastlanmıştır.

Fotoğraf 3.38. Fayton (aynalı körük) koltuğu üzerinde filikli seccade (Yozgat Müzesi).

Post taklidi, filikli (tülü) dokuma seccade ve yaygı örneklerine yörede oldukça az rastlanmıştır. Ancak filikli dokumalar Türk dokuma sanatları içinde ayrıcalığı ve gösterişliliği olan özel bir dokuma türüdür. Bu sebeple az da olsa dikkate değerdir ve bahsedilmesi gerekir. Bu dokuma tekniğinde zemin çoğunlukla atkı yüzü, bazen de bez dokumadır. Atkı arasına boyanmış-renkli elyaf, tasarlanan düzende, belirli boyda ve aralıklarda sıralar halinde Türk, simetrik halı düğümü tekniğinde düğümlenir. Düğümler birkaç çözümlü ve 3, 5, 6, 7 cm.lik dokuma aralıkları ile yapılır. Filikli dokumalarda düğümlü hav-elyaf uzunluğu 10 cm. uzunlukta olabilmektedir. Bu uzun elyafli-havlı yüzey renkli post görünümündedir.

Yozgat filikli dokumalarında desen özelliği çok fazla çeşitlilik göstermemektedir. Renkli tiftik elyaf düğümlerin renk sıralaması şeklinde yapılan iki farklı desen örneği tespit edilebilmiştir. Bunlardan biri yatay, diğeri ise kare biçimli renk düzenlemesidir (filikli, örnek 1-5).

Başka bir araştırmada da Yörede filikli dokumaların yapıldığı belirtilmiştir (Deniz, 1990: 51). Bu tarz tiftik düğümlü, post benzeri dokumalara Doğu Anadolu'da hopan, geve, Balkanlarda ve iç Anadolu'da filikli, tülü-tülüce gibi isimler verilmektedir (Görgünay, 2005: 30,42).

Fotoğraf 3. 39. Filikli dokuma ters ve yüz detayı (Boğazlıyan-Yenipazar).

3.3. YAYGI VE SECCADE KİLİMLER

3.3.1. Atkı Yüzlü Dokumalar

Yozgat'ta yapılan kilim dokumalar ürün çeşitlerine göre gruplandırıldığında; yaygı, duvar askısı, makat örtüsü ve seccade olarak kullanılan kilimler yörede taban kilimi, duvar kilimi, makat kilimi, namazla olarak adlandırılır. Bu kilimler atkı yüzü dokuma olmakla birlikte iki farklı bezeme tekniği uygulanır. Biri atkı yüzü ve atkı bezemeli kilim olarak bilinir, çift yüzü yani tersi ile yüzü aynı olan kilim tekniğidir. Diğeri ise atkı yüzü cicim olarak da bilinen atkı yüzü ve atlama atkı bezemeli dokuma tekniğidir.

Atkı yüzü ve atkı bezemeli kilimlerde her motifin farklı bir atkı ile dokunduğu ve motif aralarında ilikler meydana geldiği için ilikli kilim denir. Bazı kilimlerde motiflerin belirginleşmesini ve estetik görünümü sağlamak ve kilimin sağlamlığını artırmak için iliklerin zıt (kontrast) renkli ilme-sarma veya eğri sınır atkıları geçirilerek doldurulduğu bilinmektedir. İlikli kilimlere yörede evdime kilim, gedirgeli kilim, motif sınır atkısı uygulanan kilimlere ise tilifli kilim gibi teknik isimlendirmeler yapılmaktadır (örnek 1). Ayrıca Yozgat'ta bordürle zemin arasına yapılan tarak dişi veya parmaklı motifli çıkıntılara gedirge² denildiği için de gedirgeli kilim denilmektedir. Evdime³ kilim ise oyalayıcı bir iş olması ve çözümlerin motiflere göre ayrılarak-gruplanarak, farklı atkılarla, elle ağızlık açılarak dokunmasından dolayı söylenmiş olabileceği düşünülmektedir. Bu kilimlere farklı yörelerde kirtme kilim, farda kilim, parmak kilimi gibi farklı isimlerin verildiği de bilinmektedir (Soysaldı, 1999: 599-613)

Bütün kilimler kısa kenarda ayak ve uzun kenarda su adı verilen bordürlerle çerçevelenmiştir. Kıvrım-iğ çeğmeli ve gedirge motifleriyle zemine bağlanan bordürler elma, kurt izi, terazi-eli belinde-kadın, saç bağı-gelin tacı, kurt izi, yıldız, aşık kıvrımı bıçıklı yelen ve kuş motifleriyle bezenmiştir.

Yozgat kilimlerine zemindeki ana desene göre isimler verilmektedir. Bunlar toplu kilim, aynalı kollu-kafalı kilim, aynalı göbekli-sandıklı kilim, boynuzlu-çömçeli kilim, haftıran⁴-yollu kilim, kemki⁵ kilim, Yeşilbaş namazla ve mihraplı namazla desenleridir.

a) Toplu kilim

Toplu kilimler Yozgat'ta en çok karşılaşılan kilim tipidir. Bu toplu kilimler yaygın olarak iki tiptir. Birinci tip toplu kilimlerde; kenarları parmak ya da taraklı altıgen toplar yatay bordürler içinde bağlantısız sıralamalıdır. Topların ortası

2 Gedirge: bıçak vb. şeylerde girinti çıkıntı, tırtık. Sivrihisar-Es. (Derleme Sözlüğü VI. 1993, s:1969).

3 Evdime: oyalanmak oyalanarak vakit geçirmek. Bor-Nğ. Evdime: seçme, ayırma. İnebolu-Ks. (Derleme Sözlüğü V.1972, s:1802).

4 Haft: havt; 1-Çeşme yalağı, oluk, 2- Hayvan yemliği, 3- üzüm ezilen taş yalak. Akdağmadeni ve sorgun-Yz.; Afşar-Pınarbaşı-Bünyan-Ky. Ve birçok yöre (Der. Sözü. VII.1993, s:2251).

5 Kemki-kemcik: İnsan kafatası, Mersin-iç. Kemcik: 1-alt çenesi çıkık olan..., 2- burnu basık kimse, 3- asık yüzü, çirkin kimse, eğri şey. (Der. Sözü. VIII. TDK. Yay. Ank.1993, s: 2737).

im-damga⁶, göz, elma veya kurt izi motiflerle doldurulmuştur. Toplu bordür aralarında Tarsus yürükleri tarafından çuvallarda yapılan goraf (iç içe giren zikzak biçimli) veya yaba motifli ince bordürler yer alır. Bu tip kilimlere merkez köyleri, Sorgun ve Kadışehri'nde rastlanmıştır (örnek 3, 26).

İkinci tip toplu kilimlerde ise; zeminde altıgen toprak (kıvrımlı göl), üst üste tekli, ikili veya üçlü sıralanmıştır. Topların ortasında pençe, elma-alma, ondallı motifleri, zemindeki ara boşluklarda pençe, elma, kurt izi vb. dolgu motifleri uygulanmıştır. Bu toplu kilimler yörede en yaygın kilim tipidir(örnek,4,13,14,15,29,42). Bu gruptan Boğazlayan'da rastlanan bir kilimde ise zeminde eli belinde motif sıralamalı bordür aralarında altıgen toprak tekrar etmektedir. Oldukça özgün motiflerin yer aldığı kilim (örnek 23) nadir rastlanan bir örnektir.

Bu iki tip dışında küçük altıgenlerin ortası aşık kıvrımı motifli, altı köşeli yıldız ve içi üçgen dolgulu altıgenlerle seyrek sıralama bezemeli toplu kilimlere de rastlanmıştır (örnek 18,19,). Ayrıca az rastlanan eşkenar dörtgen biçimli, kıvrımlı gül motiflerinin orta ekseninde bağlantılı sıralamalı düzenlemelerine de rastlanmıştır. (örnek; 2, 20,).

Fotoğraf 3.40. Toplu kilim (Yozgat Müzesi).

b) Aynalı kollu (kalpaklı)

Aynalı kollu kilimlerin bir grubu genellikle seccade ebadında yekpare dokunmuştur. Bu kilimler ¼ raporlu simetrik kol ve kalpak motiflerinin orta ekseninde birleştiği çıkıntılardan meydana gelmiştir. Diagonal bordürler halindeki kollarda aşık kıvrımı, elma ve kurt izi motifleri uygulanmıştır. Kenar bordürlerinde simetrik kuş figürleri veya aynalı su yer almıştır (Fotoğraf 41).

Diğer bir grup aynalı kollu kilim ise; büyük ebatlı yer yaygısı veya duvar kilimleridir. Bu kilimler iki şak dokunup dikişle birleştiğinde aynalı, kalpaklı desen tamamlanmaktadır. Kalpaklı göbekleri iç içe çevreleyen diagonal kollar bıçkı motifleriyle sınırlanmış ve içinde on dallı, boynuzlu ve kurt izi motifleri uygulanmıştır. Kısa kenarlarda gülbudaklı ayak ve uzun kenarlarda aynalı su yer almaktadır (örnek 7,32,35,37). Bu kilimlerin benzerleri Kayseri, Kırşehir, Niğde ve Adana yöresinde de karşımıza çıkmaktadır (Soysaldı 1998:219).

Fotoğraf 3.41. Aynalı kollu seccade (Yozgat Müzesi, envanter no:2275).

c) Aynalı sandık göbekli

Bu kilimlerin çevresi de gedirge sınırlı, aynalı su ile çerçevelenmiştir. İki şak halinde dokunan kilimlerin dikilerek birleştiğinde, orta ekseninde sıralanan kenarları kıvrımlı göz motifleri tamamlanır. Kıvrımlı eksenin iki yanında yer alan sandık; çevresi bıçkı motifleriyle sınırlanmış, basık altıgen biçimlidir. Bu sandıklara göbek de denilmektedir. Kilimlerin boyu göbek-sandık sayısı ile belirlenir. 6-8-9 Göbekli 4 m.ye yaklaşan boyda sandıklı kilimlere rastlanmıştır. Yekpare dokunan tek göbekli (örnek 5) tipleri olduğu gibi üç göbek-sandıklı kilimler (örnek 5) de vardır. En yaygın olanı iki şak ve iki göbekli-sandıklı kilimlerdir (Fotoğraf 42, örnek 6,9,21,31).

Ayrıca dikdörtgen biçimli sandıklı kilimlere de rastlanmıştır. İç içe üç bordürle çerçevelenen kilim zeminindeki sandıklarda simetrik kanatlı motifler görülür. Dış kenardan içe doğru elma, dal bağlantılı salkım ve eğri su desenli bordürler yer almaktadır (örnek 16)

d) Koç boynuzlu-çömçeli kilim

Kilimde gedirge motiflerinin sınırladığı zemin iç içe geçen simetrik koç boynuzlarından meydana gelmiştir. Boynuzların uçları yarım altıgen şeklinde olduğu ve çömçe(kepçe)ye benzetildiği için çömçeli kilim denilmektedir. Kilimin kenar boşluklarında kanatlı motifler, çömçe içinde kurt izi, orta ekseninde altı köşeli yıldız içinde aşık kıvrımı-yingyang, ve pençe motifleri yer almaktadır. Kenar bordürü bir motifin tekrarından meydana gelmiştir. Yöredeki bir başka araştırmada bu kilim kazan kulpu olarak derlenmiştir (örnek 24, Deniz, 1990: örnek V.)

Fotoğraf 3.42. Aynalı sandık göbekli kilim (Yozgat Müzesi, envanter no: 2734).

Fotoğraf 3.43. Koç boynuzlu-çömçeli Kilim (Boğazlıyan, Hoca Ahmet ağa Camisi, Boyutları; 150 x 190 cm. çözgü ve atkı: yün).

e) Haftıran-yollu kilim

Yörede derlenen haftıran kilim isminin kelime kökü haft: 1- çeşme yalağı, oluk, 2- hayvan yemliğı, 3- üzüm sıkılan taş yalak olarak tanımlanmaktadır, (Derleme sözlüğü VII: 1993) Kilim desenli ve düz renk çubuklu yatay bordürlerden meydana gelmiştir. Muhtemelen bu bordürler çeşme yalağını veya suyun akışını andırdığı ve coşkulu bir akışı simgelediği için haftıran olarak isimlendirilmiştir.

Desenli bordürler eğri su ile sınırlanmış ve aynalı kilim suyu motifi tam ya da yarım şekliyle, bağlantılı sıralamalı şekilde sıralanmıştır. Bordür araları çizgili-çubuklu renk sırası ile atkı yüzü düz dokumadır. İki şaklı dokunan kilimde ustalık eseri olarak hiçbir bordür kaymadan birleşmiştir. Bu kilim yörenin en özgün kilimlerindenidir (fotoğraf 44, örnek; 8).

Fotoğraf 3.44. Yollu (haftıran) kilim (Yozgat Müzesi)

f) Kemki (eli belinde) kilim

Bir baştan çıkan, simetrik şekillendirilen, kıvrımlı iki kol ve iki yana açılan kenarları dilimli eteklerden meydana gelen motif Orta Asya'da çift başlı kartal olarak bilinmektedir. Ayrıca bu motif Sivas-Divriği ulu cami ve şifahane duvarındaki çift başlı kartalı da hatırlatmaktadır. Türk mitolojisinde çift başlı kartal önemli bir figürdür. Bu kilim deseni Anadolu'nun birçok yöresinde karşımıza çıkmakta ve eli belinde, kara döşeme-melemenci kilimi, seleser-gülsarya kilim gibi isimlerle bilinmektedir (Soysaldı 1998:218).

Bu kilimde kısa kenar kuş, uzun kenar ise; arabeli motifli bordürle çerçevesidir. Zeminde atlamalı sıralamalı veya orta eksende tek sıra halinde kemki-eli belinde motifleri tekrar etmektedir. Orta boşluklarında aşık kıvrımı gibi küçük motifler yer almaktadır. Kesişen diyagonal renk düzeni orta eksene simetrik, dörtgenler meydana getirmektedir. Motif kenarları ilme sınır atkılı olduğu için tilifli kilim de denilmektedir (örnek;1,2).

Fotoğraf 3.45. Eli belinde (kemki-kara döşeme) Motifli kilim detayı (Yozgat Müzesi, envanter no:321).

g) Seccade kilimler

Yeşilbaş namazla olarak da bilinir. Yörenin önemli kilim örnekleridir (Deniz, 1990:73). Zeminde yeşil renk çok kullanıldığı için bu ismi almaktadır. Çift veya tek mihraplıdır. Kenarları üç bordürle çerçevelidir. Bordürler ve mihrap kenarları bıçkı veya kıvrım motifleriyle sınırlıdır. Bordür içlerinde yıldız, aşık kıvrımı, kurt izi, eli belinde, aynalı, elma, kuş, arabeli, pençe ve bir eksene bağlantılı salkımlı veya meyveli dal motifleri sıralanmıştır.

Çift mihraplı seccadeler merkez köylerinde tespit edilmiştir. Seccade mihrap kemerleri bıçkı, gedirgeli ve kıvrımlı motiflerle sınırlanmış ve tepede koç boynuzu ile bitirilmiştir. Zeminde mihrap nişi ve köşelerde yeşilbaşın gülü denilen kıvrımlı küçük madalyonlar ve boşluklarda elma, eli belinde, yıldız vb. küçük motifler yer almıştır (örnek; 24,27).

Tek mihraplı seccadeler Yenifakılı, Merkez, Saraykent ve müzeden tespit edilmiştir. Seccadelerde gedirgeli ve kıvrımlı mihrap kemerleri basamaklı veya üçgen şeklinde daralmış, bazılarında tepesi koç boynuzu, bazılarında dörtgen veya altıgen biçimli baş formunda tamamlanmıştır. Bir örnekte mihrap başı insan yüzü olarak şekillendirilmiştir (örnek; 38). Mihrap nişi içinde hayat ağacı, şamdan, kıvrımlı gül, pençe ve mezar taşı motifleri görülmektedir (örnek; 22,25,34).

Namazlağı olmasından olsa gerek bu grupta yeşil bazen mihrap nişi içinde, bazen be bordür veya köşelerde zemin rengi olarak kullanılmıştır. Bunun nedeni yeşil rengin halk arasında dini simge olarak kullanılmasından olsa gerektir. Ayrıca mavi, sarı tonları, kırmızı, beyaz ve siyah da seccadelerde çok kullanılan renklendir.

Fotoğraf 3.46. Namazla-seccade (Saraykent, Halk Eğitim Merkezi).

3.4. ÇALMA - CİCİM DOKUMALAR

Cicim ve zili dokumalar yörede çalma kilim ve ince cicim olarak isimlendirilir. Atkı yüzü zemin ve atlama atkı bezemeli, yani atkı yüzü cicim dokumalar çalma kilim, bezayağı dokuma örgülü zemin ve atlama atkı bezemeli, bezayağı dokuma cicimler ise ince cicim olarak adlandırılır. Yozgat'ta atlama atkılı bezeme (cicim) teknikli çalma kilimler yaygı, duvar kilimi, çuval ve heybe olarak kullanılır. İnce cicimler ise yüklük perdesi, yatak örtüsü-battaniye, yastık, çuval, heybe ve torba olarak kullanılır.

Üç iplikli dokuma olan atlama atkı bezemeli dokuma türlerinde bir çözgü ve iki atkı kullanılır. Birinci atkı zemin dokuma örgüsünü, ikinci atkı da bezemeyi meydana getirir. İkinci atkı Anadolu'da yangış-nakış ipi, atlamalı bezeme atkısı, literatürde ise "kabarık bezeme atkısı" olarak Türkçe'ye çevirebileceğimiz "weft float brocade" olarak adlandırılmaktadır (Stone, 1997: 30, 53, 249).

Yörede bezeme atkısının üçlü çözgü gruplarını atlayarak geçirilmesi işlemine çalgı yapma, bu şekilde bezeme yapılan dokumalara ürün cinsine göre; çalma nakışlı kilim, çalma heybe, çalma yastık, çalma perde denir.

Literatürde cicim olarak bilinen bu dokumalar için yörede kullanılan "Çalma nakışlı" teknik isim tamlaması Yozgat'ta olduğu gibi Sivas, Nevşehir, Kayseri ve civarında da yaygın olarak kullanılmaktadır (Soysaldı.2009)

İlk baskısına 1935'te başlanan Türkiye'de halk ağzından söz derleme sözlüğünde ise; cecim-cacim-cicim-çeçim: "1. İnce dokunmuş renkli nakışlı kilim, 2. Yünden dokunmuş nakışlı çul ve çuval, 3. Dokuma Seccade, 4. Yatak, masa ve tepsi-sofra örtüsü, yaygı" tanımları yer almaktadır. Bu terimlerin derlendiği yöreler arasında Yozgat'ın Boğazlıyan ve Yerköy ilçeleri de bulunmaktadır (Derleme Sözlüğü III, 1993: 873).

Fotoğraf 3.47. Çalma nakışlı atkı yüzü (cicim) kilim (Yozgat Müzesi).

3.4.1. Çalma Nakışlı Atkı Yüzlü Kilimler

Atkı yüzü cicim teknikli yaygılara çalma kilim denilmektedir. Bazı yaygılar kıl çözgü, tiftik veya yün atkılı olduğundan çul denildiği ve cicim desenli olan örneklere de çalma çul denildiği bilinmektedir.

Yörede çalma⁷ nakışlı kilim, çul, çalma nakışlı çul gibi teknik isimlendirmeler ve bu yaygılar yatay bordürlü oldukları için yollu kilim gibi isimler de verilmektedir. Bu kilimler genellikle günlük yaygı veya duvar kilimi olarak kullanılan, yekpare dokunmuş kilimlerdir.

Bordürler farklı renk ve motiflerle veya belirli sayıda tekrar eden düzende dokunur. Bir bordürde zemin rengi olan bir diğerinde yangış-yanış-motif rengidir. Bordürlerde kurbağacık, eli belinde-eli böğründe, aşık kıvrımı, göz, bıtrak, dört göz, kabak çiçeği, kesme şeker, burçak, çakmak, arı peteği gibi motifler yer alır (örnek:1-10).

3.4.2. Çalma Nakışlı-İnce Cicim Yüklük Perdeleri, Savan ve Örtüler

Yörede yüklük perdesi, savan, yük örtüsü, yatak örtüsü, battaniye, beşik örtüsü, sedir örtüsü, at örtüsü-çarpı⁸, yüklük eteği, ekmek yapılırken kullanılan ince yaygı-iteği, sofrta örtüsü-mendil ve namazlağı gibi çok amaçlı olarak kullanılan perde veya örtüler bezayağı dokuma örgülü cicim dokumalarıdır. Bunlara ince cicim dokumalar da denir ve her bezeme atkısı sırasında, araya bir (tek) zemin atkısı geçirilir.

Yörede 1986'da yapılan araştırmada 20.yy.da Yozgat yöresinde cicim, zili (zilani) dokumaların yapıldığı, ancak bu dokumaların perde, sofrta örtüsü, at örtüsü (çarpı), yük örtüsü, beşik örtüsü ve namazlık (namazla) olarak kullanıldığı tespit edilmiştir (Deniz, 1990:51).

Cicim yüklük örtülerinin ulaşılabilen örnekleri yaklaşık % 12'lik dokuma grubunu oluşturmaktadır (tablo 2). Yüklük perdeleri(yük örtüleri) yörede oldukça yaygın olan yakın zamana kadar her gelin kızın çeyizinde mutlaka olması gereken dokuma ürünlerden biridir. Cicim perde ve örtüler çok parçalıdır. Bu parçalar (şaklar) süslü dikişlerle birleştirilmiştir.

Söz konusu perdeler cicim teknikli olduğundan yörede çalma yük çulu veya çalma perde denilmektedir. Ayrıca bu perdeler arasında filikli perde denilen cicim motifli ve tiftik düğümlü, ya da kareli zemin dokuma aralarında tiftik düğüm ile tüylü efekti olan perdeler bulunmaktadır (Soysaldı, 2007).

Çeşitli kaynaklara bakıldığında cicim; "Bilhassa Orta Anadolu'da, perde olarak da kullanılan ince ve sade kilim", veya Cicim-Cecim; "İnce dokunmuş nakışlı kilim" olarak tanımlanmaktadır (Ögel, 1978:173, Tarama Sözlüğü II, 1996:759).

Cicim perdeler Anadolu'dan bazı örnekler vermek gerekirse Maraş-Pazarcık; sine, milli ve Gaziantep; atmalı oymağında bar (Dulkadir, 1992-1: 87, 88.), Malatya-Hekimhan, Arapgir ve Arguvan'da Bedeni, Zilani veya Acem perdesi olarak bilinmektedir. Bu perdelerin yanı sıra da Yozgat cicim perde yanı sıra benzerdir. (Dulkadir, 1992-2: 64, 65.). Güney Anadolu'da Toroslardaki köylerde ve Yörüklerde bu perdeler benzer dokumalara yük çulu denilmektedir (Pekin, 1976: 122-137).

7 Çalma: Kabartma işli kilim, çuval, Avanos-Nış. (Derleme. Söz. III. S: 1059).

8 Çarpı: çerge, Der. söz. III. s:1083, çerge: (çarpı, çergi, çerke, çöpken) kilim, bir çeşit dokuma örtü, Çivril, Tavas-Dnz., Menemen-iz. (Derleme. Söz. III. s: 1145).

Cicim perdelerin zemin dokuma tekniği atkı ve çözgünün eşit bağlama yaptığı bezayağı örgüsüne sahiptir.

Cicim perde desenleri: Her parçanın kısa kenarlarında genellikle üst üste üç, bazen iki, nadiren de bir bordür yer alır. Perdenin etek ucunda yani dokuma başlangıcındaki ayak olarak isimlendirilen bordürlerde Gelin ağlatan-karı boşatankıvrım, hanım tarağı, kurbağacık, arı peteği, küpe veya ersin⁹ vb. motifli bordürler yer alır.

Perde ve örtülerin yan kenarlarına eklenen parçaların uzun kenarlarında yan ayak veya su denilen bir bordür vardır. Bu bordürlerde kenarlar düz çizgili-çubuklu, boncuklu ve tek yönlü kıvrım dallı sınırlar içinde yörede balık kılıcı kıvrım, iğ çeğmeli veya akıtma ve setik¹⁰ olarak adlandırılan dişli zikzak motifleri yer alır. Bu zikzaklar içinde bıtrak, göz, çakmak, burçak, motifleri bulunur. Perdenin ortasına gelen parçalarda yan kenar sınır bordürleri yoktur. Ancak nadir görülen bazı örneklerin zincir şeklinde gözlü-boncuklu su ile sınırlandırıldığı görülmektedir.

Fotoğraf 3.48. Cicim perde kanadı, ters ve yüz detayı (Yozgat Müzesi, envanter no: 57).

Her parçanın ortasında yer alan ana desen dikey yönde kesintisiz zikzaklar halinde veya bir motifin tekrarıyla meydana gelmiştir. Sonsuzluk ifadesi olan bu desenler bağlantısız zikzaklar veya kesişen diyagonal hatlar halinde, kenarları kıvrımlı, üzümlü vb. motiflerden meydana gelir. Yozgat yöresinde desenin ana hattı olan bu motife tin ipi¹¹ denilmektedir. Ana motifin iç veya dış boşluklarına ise sekiz köşeli yıldız ve yıldız ortasında kurbağacık, eli belinde-eli böğründe, aşık kıvrımı, göz, bıtrak, dört göz, kabak çiçeği, kesme şeker, burçak, çakmak, arı peteği gibi motifler yerleştirilir. Yörede tin ipinden başka ana motif olarak kılıçlı, beli kasılının gözlüsü ve bıtraklısı gibi isimler alan bir motifin tekrarı da görülmektedir (örnek perde; 1-18).

Yozgat bölgesindeki yük çulu veya perde dokumalarında ana hatlar birbirine benzerlik göstermekle birlikte, çok az örnekte farklı kompozisyonlara rastlamak da mümkündür.

9 Ersin: hamur kesmeye yarayan, üçgen uçlu araç (Derleme Söz. V:1777).

10 Setik: İnsan veya hayvan vücudunun eklem yerlerine ve üçgen biçimli boncuk kolyeye denir (Derleme Söz. X: 3593).

11 Tin: dokuma tezgâhında çözgü unutulmuş dışarda kalmış tek ilmek (dokunmamış çözgü), sağlam vücut, ruh, can gibi anlamlara gelmektedir (Derleme Söz.X: 3933-3934).

Fotoğraf 3.49. İnce cicim namazlağı (Yozgat Müzesi, envanter no: 1979- 2344).

Yozgat perdelerinin bazılarında; atlamalı bezeme atkısının yanında zemin atkısı arasına desene göre belirli sayıdaki çözümlerden, fazladan bezeme atkısının bezayağı bağlantı şeklinde iki sıra geçirilerek sıkıştırılması ile de bezeme yapıldığı görülmüştür. Bazı kaynaklarda “extra weft patterning” denilen (Stone,1997,75), bu bezeme usulü “ilave atkılı (brokar)” dokuma tekniğidir. Beyaz renkle yapılan bu desene yörede kar yağdı, karınca suyu veya dokuz (çift) ipten dönen gerik (Gerik; gerilmiş sıkıştırılmış anlamında) nakışı denilmektedir. Bu teknikte bezeme atkısı 15-18 çözümlü arasında gel-git yaparak motif sınırları içinde fazladan dokuma sırası meydana getirir. Bu bezeme her sekiz sırada altı (6) çözümlü diyagonal yönde simetrik olarak kayar ve birbirini kesen zikzak hatlar meydana getirir (örnek 1,3).

Fotoğraf 3.50. Cicim ve brokar bezemeli yüklük perdesi. (53x2) x 340 cm. (Merkez-Divanlı köyü cami, no: 18’de kayıtlıdır).

Yörede kareli desenli ve bezayağı dokuma örgüsüne sahip perde veya battaniyeler de dokunmuştur. Filikli sava (örtü) denilen bu kareli dokumalar, kare ortalarına dört çözümlü çifti alınarak renkli tiftik elyafı veya kumaş parçaları ile düğümler yapılarak süslenmiştir. Bunlardan bir örneğe Saraykent’te rastlanmıştır (örnek:1,2).

Ayrıca müzede sergilenen özgün bir örnek; kareli zemin dokuma, cicim bezemeli ve yatay sıralı tülü tekniğinde düğümlerle süslenmiştir (ciçim perde örnek;14).

Başka bir özgün örnek ise bir kareli(ekose) dimi dokuma örgülüdür. Müzede beşikörtüsü olarak sergilenen bu örneğin gerçek kullanımda da beşik örtüsü olduğu belirlenmiştir. Örtüde kareler üzerine atlamalı sıralamalı olarak, küçük motifli cicim tekniğinde bezeme yapılmıştır. Bu motifler çengel, göz, çarpı vb.dir.

Fotoğraf 3.51. Dimi dokuma örgülü cicim beşik örtüsü-filikli seccade. (Yozgat Müzesi, gelin odasında sergide).

3.4.3. Çalma Nakışlı Yastıklar

Fotoğraf 3.52. Bir sedir-makat örneği ve gözlü bıtrak motifli yastık (Yozgat Müzesi).

Yastıklar yörede ev döşeme kültüründe önemli bir işlev üstlenmiştir. Aynı boy ve ende, içi saz dolgululu yastıklar odada pencere duvar kenarlarına yerleştirilen makat (sedir) denilen oturma setinin duvar tarafına sıralanır. Yastıklar yörede ev döşeme geleneğinin vazgeçilmez unsurudur.

Araştırma kapsamında incelenen örneklerin % 19.2'sini cicim-zili teknikli çalma nakışlı yastıklardır (tablo 2). Çalma nakışlı yastıkların çözgü ve atkısı genellikle yündür. Yastıkların ön ve arka parçaları birleşik dokunur, ön yüzü desenli, arka parça düz dokumadır. İkiye katlanarak süslü dikişle birleştirilir. Bu dikişler genellikle zincir –balıksırtı biçimlidir. Yastıklar genellikle 60-65 cm. en ve 90-110 cm. boy arasında değişen ebatlardadır.

Yörede cicim teknikli yastıklara çalma nakışlı yastık, cingilli zili gibi nadir rastlanan zili teknikli örneklere de tağıllı¹² yastık gibi teknik isimlendirmeler yapılmaktadır. Her iki teknik iç içe uygulandığından çalma nakışlı yastık iki tekniği birden ifade etmektedir. Yörede bu konuda kesin bir ayırım yoktur. Bu yastıklar bezayağı dokuma örgüsünde, dokuma sırasında her zemin atkısı arasına desene göre bir bezeme atkısı geçirilerek cicim tekniğinde dokunmuştur. Ayrıca kısa kenar bordürleri iki renkli bükümlü atkı ile sınırlandırılır. Bu bükümlü atkı tekniği kilim, cicim vb. düz dokumaların yatay bordür sınırlarında oldukça yaygın kullanılır.

Fotoğraf 3.53. Çakmak (balıklı) motif ve zincirli dikiş detayı (Aydıncık).

Fotoğraf 3.54. Çatkılı eli belinde-karnıyarık motifli yastık örneği (Yozgat Müzesi, envanter no: 2237).

12 Tagal: işlengi, nakış, Tagallamak; Nakış yapmak, Teyel; Hırka, mintan ya da köylülerin giydikleri dizliklerin üzerine yol yol işlenen nakış, Teyelti; sonradan sökmek üzere dikilen kalın, eğreti dikiş. (Derleme Sözlüğü, X: 3799, 3903).

Yastık yüzeyi tamamen desenlidir. Yastığın kısa ve uzun kenarlarında ayak olarak isimlendirilen bordürlerde gelin ağlatan kıvrım, kurbağacık, küpe-ersin vb. motifler yer alır. Zemin kompozisyonlarında bir motifin diyagonal renk sıralamalı tekrarı, orta eksene simetrik zikzaklı veya kesişen kıvrımlı tin ipi denilen hatlar içinde motif tekrarları görülür. Motif tekrarlarında eli belinde-karnıyarık, sekiz köşeli yıldız, kurbağacık, gözlü bıtrak, çakmak (balıklı), dokuz gözlü, eyer kaşı-çavuş nişanı, ağ kıvrımlı, koç boynuzu motifleri sıkça kullanılmıştır (çalma yastık; örnek 1-21).

Sorgun-Çayözü köyü ve Bahadın kasabasında bir evde koçboynuzu, eyer kaşı-turna katarı, ağ kıvrımlı, eli belinde vb, Akdağmadeni-Bozhöyük köyündeki bir evde yine koç boynuzu, kıvrım ve çavuş nişanı motifli çalma yastıklar tespit edilmiştir. Akdağmadeni Yazılıtaş köyündeki yastık desenleri kaynak kişi tarafından ağ kıvrım, at nalı, tağıllı (Eyer kaşı-çavuş nişanı), koç boynuzu, ala kilise şeklinde ifade edilmiştir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Tabii ki yörede gidilecek her evde geleneksel hayat tarzı gereği benzer yastıklarla karşılaşılacaktır. Bahsedilen ifadelerden de anlaşılacağı gibi Yozgat çevresinde cicim yastık geleneği oldukça yaygındır.

Fotoğraf 3.55. Örnek 18 benzeri, kıvrımlı çatkılı benzer örnek (Yozgat Müzesi, envanter no: 2004, ebat: 55x90cm.).

Müzedede bulunan bir yastık örneği oldukça eski olmakla birlikte deseni ve tekniği de orijinaldir. Zemin bezayağı dokuma örgüsü, desen atlama (cicim) ve ilme (sumak) atkılı bezeme tekniğinde dokunmuştur. Bu teknikler motif şeklinin gerektirdiği şekilde zorlamadan geniş alanlarda ilme, dar hatlarda atlama atkılı bezeme tekniği uygulanmıştır. Üçlü çözgü hatları üzerine kurulu olan bezeme tekniğinde ilme atkı çözgüleri üç üstten bir alttan sararak yüzeyi kaplamıştır. Böylece dokuma kalınlığı ve gramajı artmadan yüzeyde istenilen görüntü meydana getirilmiş ve iplikten de tasarruf edilmiştir. Kenar suyunda gelin ağlatan kıvrım, zeminde ise; elini duaya açmış yarım insan figürü uygulanmıştır. İnsan figürlerinin diyagonal yönde ters, dikey yönde ayna simetrisi turna katarı ya da eyer kaşı denilen zili motiflerini andırmaktadır. Ancak turna katarında kollar aşağı yönde içe kıvrılırken bu figürlerde yukarı yönde içe kıvrılmaktadır. Aşağıda tersi ve yüzü verilen bu yastık dikkate değer bir örnektir (Fotoğraf 56. çalma yastık; örnek 22).

Fotoğraf 3.56. Yastık yüz ve ters görüntü detayı (Yozgat Müzesi, envanter no: 1896/1891).

3.4.4. Çalma Nakışlı Heybe ve Torbalar

Yılmaz Göksoy heybeleri şöyle anlatmıştır. “Üç tip heybe vardır, pazar, eyer ve halı heybe. Halı heybeyi ağalar ve beyler kullanır. Eyer heybesi çalma heybedir, ortası yarık olur, at eyerinin kaşına takılır”. Çalma nakışlı heybeler atkı yüzü ve ince cicim dokuma tekniğinde olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

Büyük ebatlı heybelere tohum heybesi denilir, tarım ve pazar işlerinde de kullanılır. Bu heybeler atkı yüzü ve ince cicim dokuma tekniğinde kalın ve dayanıklı dokunmuştur. Diğer orta ve küçük boy heybeler farklı işlerde kullanılır ve bunlara sırt heybesi de denilir. İnce cicim teknikli ve oldukça süslü heybeler olup, düğünlerde hediye edilir.

Bir de tek cepli azık torbaları vardır. Bunlar da düğünlerde hediye edilir. Torbaların elde örülen uzun şerit sapları vardır. Torba desenleri heybe cep yüzü desenleri ile aynıdır.

Fotoğraf 3.57. Çalma heybe (Yozgat müzesi, envanter no: 1413).

Çalma heybeler yekpare dokunur. Dokuma süreci sırasıyla; birinci cebin ön, sonra arka yüzü, ara parça (ikiye ayrılarak dokunur) ve ikinci cebin önce arka sonra ön yüzü dokunarak tamamlanır. Ancak dokuma yapan kişi, bu parçaları birbirinin devamı olarak dokurken, heybenin bütün görünüşünü düşünerek, hangi parçayı yüzden, hangi parçayı tersinden dokuması gerektiğini bilir. Cep ön ve arka yüzeyleri tersinden dokunursa, orta parça yüzünden dokunmalıdır. Böylece cepler katlanıp dikildiğinde bezemeli yüzeyler heybenin bütününde birbirini tamamlamış olur.

Heybelerin kenarları süslü dikişlerle birleştirilir. Cep ağzındaki ersin ya da kurbağacık motifi araları ilikli dokuma yapılmıştır. Heybenin ara parça sınırına çok katlı iki renkli bükümlü atkı ve cep ağzındaki ilik aralarına eşit aralıkla bu bükümlü atkı ipliyle örgü biritler yapılır. Bu biritler iliklerden ve birbiri içinden geçirilerek cep ağzı kapatılabilir. Genellikle bükümlü atkının kenardan sarkan uçları püsküllerle süslenir. Kaynak kişi bu birit örgüyü şöyle anlatmıştır; “Heybede dört elleme şerit örgü ile kilit bağı yapılır ve atkı ipliği melik yapılarak geçirilir”. Bu ifade birit-şerit örgünün iki elin ikişer parmağına geçirilen uzun iplik halkalarının birbiri içinden geçirilmesiyle yapıldığını anlatmaktadır.

Ara bağlantının iki parça yapılması insan tarafından taşınırken başın geçirilmesi ve kolay taşınabilmesi içindir.

Heybe ceplerinin ön yüzü tamamen desenlidir. Atkı yüzü ve ince cicim heybe kompozisyonları genellikle yatay bordürlüdür. Her bordürde bir motifin farklı renkte tekrarı görülür. Bu motifler dokuz gözlü, berber aynası, karga kanadı, kurbağacıktır. Sınır motifi ise şğırsidiği, bıçkı ve deveboynudur (heybe örnek: 8,9).

İnce cicim cep yüzeyi bir ya da iki ayak bordürü ve iki yan kenar suyu ile çerçevelidir. Ayak bordürlerinde zincir, ersin-küpe, kurbağacık ve gelin ağlatan kıvrım motifleri, kenar suyunda ise; eğri su, eli belinde-iğ çeğmeli, motifleri uygulanmıştır. Heybe desenlerinde ceplerin yüzeyi eşkenar dörtgenlere bölünür, bu dörtgenler içinde bir motifin, ¼ simetrik ve dikey düzende renk tekrarı yer alır. Bu simetri estetiği şematik düzendeki tarza çatkılı veya satrançlı denir. Yöredeki eski örneklerde dikey düzende Z harfi biçimli motiflere rastlanmaktadır. Günümüze ulaşabilen heybelerde cep yüzeylerinde genellikle balıklı denilen aslı çakmaklı-çengel-yay başı motifleri veya bıtraklı ve düz çizgi ile çatkılı bölmelerin orta dolgularında dokuz göz, gözlü bıtrak, eli belinde, sekiz köşeli yıldız, camuz alını motifleri uygulanmıştır (heybe örnek:1-7).

Fotoğraf 3.58. Çalma nakışlı heybe arka yüzü, küçük motif sıraları arasında Maşallah yazılı (Bozhüyük).

Fotoğraf 3.59. Çalma nakışlı heybe cep ağzının kapatılış detayı.

Heybelerin cep yüzünde yörede tağılli denilen zili teknikli eyer keşi-turna katarı ve cingilli zili motifleri de uygulanmıştır (heybe örnek: 11,12). Ara parçalarda çalma nakışlı gözlü bıtrak, çengel vb. dolgu ve damga motifleri kullanılmıştır.

Ayrıca müzede bulunan bir heybe ve iki çuval örneği atkı yüzlü kilim tekniğinde dokunmuştur. Bu örnekler nadir olmakla birlikte Türkiye'nin her yöresinde rastlanmaktadır. Heybe deseni madalyon içinde kıvrımlı gül ve boşluklarda elma motifleridir (heybe örnek: 13). Çuval desenlerinden biri aynalı kollu kalpaklı diğeri ise; yörede kıvrımlı gül denilen kırkbudak (çuval örnek: 1,2.) motifleri ile düzenlenmiştir.

3.4.5. Çuval Dokumalar

Yozgat'ta çuvallar genellikle atkı yüzlü cicim, ilme ve kayma atkılı bezeme tekniğinde kalın ve dayanıklı dokunmuştur. Çuval yan dikişleri üzerine kolanlar (çarpanalı dokuma) süslü şekilde susma-sarma dikişi ile tutturulmuştur. Kenardaki kolan çuvalın taşınmasında kolaylık sağlar. Kollar bu kolan aralığından geçirilerek çuval sırta asılır. Ayrıca, kolanlar çuvala ekstra estetik bir görünüm kazandırır.

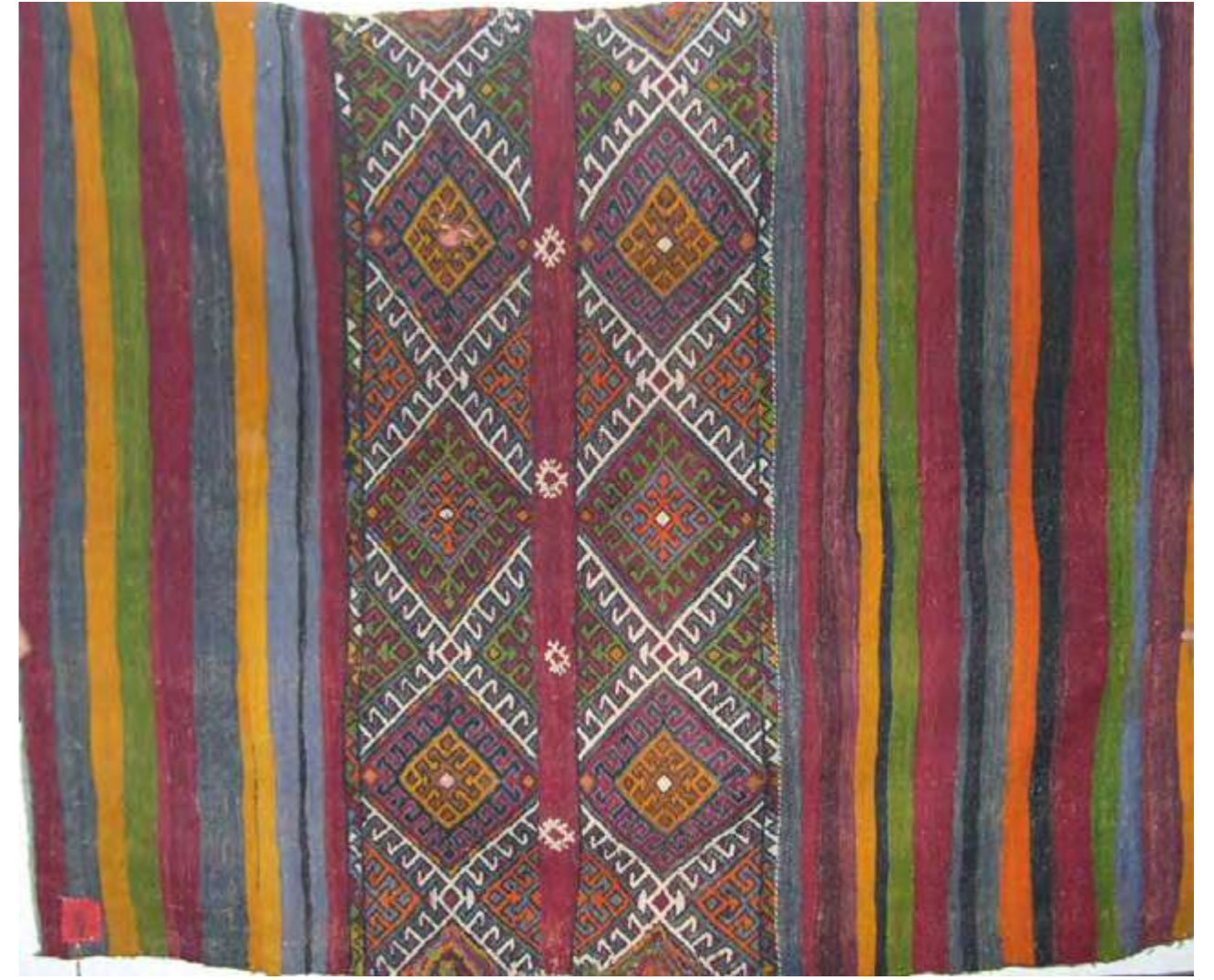
Atkı yüzlü ve atkı bezemeli kilim teknikli çuvallar sadece müzede tespit edilmiştir. İki adet kilim çuvaldan ilkinde; çuval ön yüzü tamamen aynalı kollu kalpaklı desenli diğeri ise; dokuma yönünde yatay bordürlü ve kırkbudak motiflidir (çuval, örnek: 1,2).

İlme ve kayma atkı bezemeli çuvallar genellikle çeyiz ve esvap-giysi çuvalıdır. Bu çuvallar genellikle dikişi sökülmüş veya dokunduğu şekliyle camilerde serili olarak tespit edilmiştir. Boyutları dikişsiz yaygı olarak ortalama ende 105-120 cm. ve boyda 155-160 cm. arasında değişmektedir. Bu tip çuvallarda dokumanın eni boy yapılıdır, yani dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki ana bordür vardır. Bu bordürlerin arasına süslü dikişlerle kolan tutturulur. Yüklük içinde ve yaylada bu bordürlü taraf öne gelecek şekilde yerleştirilir.

Bordürlerin sınırlarında iki renkli zincir veya bükümlü atkı, bıçkı, deveboynu, boncuk motifli su arasında ¼ raporlu simetrik sekizgen madalyon içinde göz dolgulu dikdörtgen ve üçgen şekilleri, tırnaklı yaprakların ortasında yıldız ve göz, kırkbudak, Türkmen gülü vb. motifler yer almıştır (çuval örnek: 3-6).

Atkı yüzlü cicim çuvalların normal boyutları ortalama olarak ende 65-75 cm. ve boyda;130-145 cm.dir. Bu çuvallar taşıma amaçlı ve un, bulgur, fasülye gibi erzak saklamak için kullanılır. Buğday saklamak için kullanılan harar-haral boyutları ende 100-110 cm. ve boyda; 165-180 cm. arasında değişmektedir.

Atkı yüzlü cicim çuval kompozisyonları genellikle yatay bordürlüdür. Her bordürde bir motifin farklı renkte tekrarı görülür. Bu motifler dokuz gözlü, gözlü bıtrak, berber aynası, karga kanadı, deli melek, kurbağacık, vb.dir. Bordür sınırları bıçkı, sığır sidiği-eğri yarış, küpe, deveboynu ve çakmak-çengel motifleri ile süslenmiştir (çuval örnek: 7-11).

Fotoğraf 3.60. Çeyiz-esvap çuvalı, kırkbudak motif detayı (Yozgat müzesi, envanter no: 2597/2692).

3.5. ÇÖZGÜ YÜZLÜ DOKUMALAR

3.5.1. Cecim (palas) Dokumalar

Palas ve cecim çözgü yüzlü ve çözgü desenli olduğu için dikey renk çubuklarından meydana gelmiştir. Cecim dokumalarda renkli yün ipliği kullanılır. Bu dokumaların çözgüsü, iki kazık arasına yapılan çözgülerin bir delik bir aralıktan meydana gelen taraktan geçirilmesiyle hazırlanır. Bu tarak yardımıyla açılan ağızlıktan atkı geçirilip, kılıç yardımıyla sıkıştırılarak dokuma yapılır. Desenli cecimlerde iki renkli çözgü hazırlanır. Her renk çözgü için ayrı ip gücü örülür. Bir renk çözgü zemin dokuyu oluştururken diğeri motifi meydana getirir.

Akdağmadeni-Yavuhasan köyünde 12 kulaç boyunda yapılan dokuma yedi parçaya bölünür ve parçalar yan yana birleştirilerek yaygı olarak kullanılır. Bu yaygı cenazeye de örtülür. Ayrıca çuval, heybe, torba vb. diğer eşyalar da bu dokumalardan yapılır. Çekerek-Sarıköy'de bazı cecim dokumaların yüzeyi renkli tiftik düğümlerle süslenmiştir. Ek süsleme olarak çuval ve heybelerin cep ağzına örgü biritler tutturularak üzerine püskül dikilir (Cecim örnek; 1,2).

Keçi kılı palas yaygılar üç ve daha fazla şaktan meydana gelmiştir. Her şak zemini üç şerit bezemelidir. Şeritlerde gelin ağlatan kıvrım motif tekrarı, kırmızı ara çizgiler ve tiftik düğümlerle süslenmiştir (palas örnek: 1).

Fotoğraf 3.61. Kıl palas çözgü yüzlü bezeme detayı (Yozgat Müzesi, envanter no: 325).

3.5.2. Kolan Dokumalar

Kolan yün veya kıl iplikle yapılan uzun şerit halindeki dokumalara denir. Bu dokumalarda çarpana kartlarının döner gücü sistemi kullanılması ile çok renkli ve zengin desenler meydana getirilir.

Ayrıca ip gücülerle çözgü yüzlü cecim tekniğinde dokunan, iki renkli desenli kolanlar da oldukça yaygındır. Bunlar çift katlı dokuma tekniğindedir (kolan örnek: 2).

İnce yün iplikle yapılan kolanlar gelin ve kadınlar tarafından kuşak bağı olarak kullanılır. Bu kolanların uçları renkli ipliklerle sarma yapılarak, saçak ve püsküllerle süslenmiştir (Fotoğraf 62, kolan örnek;1).

Geniş kolanlar deve kolanı veya çadır bağı olarak kullanılır. Yozgat'ta tespit edilen deve kolanı örneklerinin kenar suyunda; çizgi, üçgen-muska motifi, zeminde ise kıvrımlı, çam kozalağı, koç boynuzu, çengel, eli belinde, göz, bıtrak, muska ve keser ağzı motifleri görülmektedir. Ayrıca dokuma sırasında çözgüleri sarma-susma atkı tekniğinde, simetrik koç boynuzu ortasına göz motifi işlenmiştir. Bu motifin iki kenarını sınırlayan zincir şeklindeki bükümlü atkı uçları püsküllerle süslenmiştir.

Yozgat müzesinde tespit edilen deve kolanları, çabuk eskimemesi ve sürtünme sırasında hayvanı rahatsız etmemesi

için daha yumuşak dokulu başka bir kolanla astarlanmıştır. Ayrıca bazı yerlerinde sökülmüş boncuklu nazarlık süsleme parçaları dikkati çekmektedir (Fotoğraf 63, 64, kolan örnek: 3,4).

Ayrıca Yozgat müzesinde bulunan bir deve kolanının bütün yüzeyi ilme atkı-sumak tekniği bezemelidir. Çözgü yüzlü dokuma zemininde, yüzeydeki çözgüleri ilmeli bezeme atkısı (balıksırtı sumak) uygulanarak desen meydana getirilmiştir (kolan örnek: 5).

Fotoğraf 3.62. Kolan gelin kuşak bağı detayı (Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü).

Fotoğraf 3.63. Deve kolanı detayı (Yozgat Müzesi envanter no: 2455/2550).

Fotoğraf 3.64. Deve kolanı detayı (Yozgat Müzesi envanter no: 2564/2659).

Sonuç olarak şunu söylemek gerekir ki; Anadolu Türk kadını Yozgat'ta tekniği ve deseni ustalıklı kullanarak olağanüstü tekstil sanatı eserleri ortaya koymuştur. Bu eserlerde tekniğe göre farklı motifler ortaya konulmasının yanında, aynı motifi farklı tekniklerde uygulama becerisi de ustalıklı sergilenmiştir. Desenlerdeki geometrik üslup soyutlama noktasına ulaşılmış olup, zeminle motif farkını ortadan kaldıran, pozitif ve negatif dengesi kurularak, altın oran yakalanmıştır.

KAYNAKÇA

AKPINARLI, H. Feriha, (1996), "Şanlıurfa Culha Dokumacılığı", Şanlıurfa ŞURKAV Yayınları:13.

ANONİM, (1993).Derleme Sözlüğü VI. AKDITYK. Türk Dil Kurumu Yay: 211-6. Ankara,

ANONİM, (1996) Tarama Sözlüğü II, 2. Baskı, A.K.D.T.Y.K. Türk Dil Kurumu Yay.212/2, Ankara.

ASLANAPA, Oktay, (1988) "Türk Halı Sanatının Bin Yılı (One Thousand years of Turkish Carpets)", Eren yayıncılık, İstanbul.

DENİZ, Bekir, (1990), "Yöre Özellikleriyle Yozgat Kilimleri", Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay, S.5, İzmir.

DENİZ, Bekir, (1999) "Türkü ve Manilerde Halı ve Düz Dokuma Yaygılar", Erdem-Halı özel sayısı III, C:10, S:30, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara:661-677.

DULKADİR, Hilmi, (1992),"Türk Dokuma Yanışları Hakkında Sosyo-Kültürel Bir Değerlendirme", IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri-V. Cilt, Maddi Kültür, Kültür Bakanlığı-HAGEM Yay:168. Ankara:85-101.

DULKADİR, Hilmi, (1992) "Malatya Düz Dokumalarından Örnekler", Kültür ve Sanat, Malatya Özel Sayısı, Yıl:4, S:16, Türkiye İş Bankası Kültür Yay, Aralık:62-65.

KAŞKARLI Mahmut, (1992). "Divanü Lügat-it Türk Tercümesi I", Çev: Besim Atalay, AKDITYK. Türk Dil Kurumu Yay. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

KESKİN, Sema, (2007) "20.yy. Çal Yöresi El Sanatları Üzerine Bir Araştırma", Çal Sempozyumu Bildirileri, Çal Yöresi Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yay:3 Denizli.

KIRZIOĞLU, Neriman Görgünay, (1999) "Tanrı dağlarından Ege Denizine Türk Çözümlü Dokumaları (kolan ve cecim)", Uluslararası Üçüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, 25-29 Eylül 1993, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara:187-193. DURUL,Yusuf, (1975) "Orta Anadolu Halk Sanatları Yarışması", Türkiyemiz, S.15, Şubat, s.34. GÖRGÜNAY, Neriman, "Düğümlü Halının Öncüsü Geve-Tülü vb. Dokumalar" Güneş Ofset, İzmir, 2005.

ÖGEL, Bahaeddin, (1978) Türk Kültür Tarihine Giriş-III, Türklerde Ev Kültürü, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.

PEKİN, Ersu, (1976) "Yörüklerde Yük Çulu", Kültür ve Sanat, Yıl: 2, S: 4, T.C. Kültür Bakanlığı-Güzel Sanatlar Genel Müd, Ankara, Haziran 122-137.

SARIOĞLU, Halide, (1999) "Nallıhan (Ankara) ve Göynük (Bolu) Yöresi Mekikli El Dokumacılığı", ERDEM-Halı Özel Sayısı-III, Cilt: 10, S: 30, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yay, Ankara.

SOYSALDI, Aysen, (1998) "Düden Köyü Camii Yanışlı Kilimleri", Türk Soylu Halkların Halı, Kilim Ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni 27- 31 Mayıs 1996 Bildirileri, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. Kongre ve Sempozyumlar Dizisi, Ankara.

(1998) "Tarsus Çevre Köy ve Yaylalarından Kilim ve Çuval Örnekleri", Düden Bugüne 1. Tarsus Sempozyumu Bildirileri, 25-26 Aralık 1998, Berdan Tarih ve Kültür varlıklarını Koruma Vakfı Yay, Tarsus.

(1999) "Türk Kilimlerinde Dokuma Teknikleri ve Boyama Özellikleri", Erdem-Halı Özel Sayısı-III, C:10, S:30, A.K.D.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, s:599-613.

(2009) "Türk Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri", A.K.D.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara.

STONE, (1997) Peter F, "The Oriental Rug Lexicon", Thames and Hudson Ltd, London.

3.6. DOKUMA KATALOĞU

3.6.1. Halı Seccade Örnekleri

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter Numarası	: 888
Tarihlendirme	: 19.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	:105x200 cm.
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30x40, hav yüksekliği; 0.6.cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk düğümü.
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, mavi, krem, kahverengi, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Çift mihraplı halı seccadenin dört kenarı iki desenli ince su ile sınırlanan bir bordürle çerçevelenmiş. Bu bordürlerde çiçekli bitki motifleri dal bağlantılı tekrarlanmıştır, Mihrap köşelerine hayat ağacı motifleri yerleştirilmiş, mihrap nişi basamaklı kemer ve tıgı kenar suyu ile sınırlanmıştır. mihrap nişi içinde, merkezde geometrik bölmeler içinde rozetler bulunan bir madalyon görülmektedir.
Eserle ilgili notlar	: Halı yüzeyindeki kırmızı renk koyulaşması kök boya kullanıldığını göstermektedir.

Örnek 1. Halı yaygı bordür detayı.

Örnek 1. Halı tersinden madalyon detayı.

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter Numarası	: 2209
Tarihlendirme	: 19.yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı parçası
Boyutları (En x Boy)	: 50x78 cm.
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30x40, hav yüksekliği: 0.5.cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk- simetrik düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, krem, sarı, turuncu ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Bu halı parçasında yıldız motiflerinin sıralandığı kenar suyu içinde üç adet dikdörtgen sandık yer almıştır. Sandıklar ¼ raporlu, iç içe geçen kıvrımlarla çerçevelenmiş ve içleri simetrik koçboynuzu motifleri ile düzenlenmiştir. Batı Anadolu yöreklerinin alaçuval (sumak) ve halı desenlerine benzerdir.

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi
Envanter Numarası	: 1949
Tarihlendirme	: 19.yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı seccade
Boyutları (En x Boy)	: 99x125 cm. bordürler; 7,12, 9, alınlık ve tabanlık; 21cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 26x30 hav yüksekliği; 0.5.cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk- simetrik düğümü
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; siyah, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, krem, sarı, turuncu ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı seccadenin dört kenarı üç farklı su ile çerçevelenmiştir. Alınlık ve tabanlık bordürlerinde ev motiflerinin üçgen çatılarından çıkan üçer adet hayat ağacı motifi görülmektedir. Mihrapta basamaklı, çengel kıvrımlı kemer ve içinde dört yapraklı yonca olan bir baş yer almaktadır. Halıyı mihrap köşeleri ve zemin boşluğu tamamlamaktadır.
Eserle ilgili notlar	: Kırşehir Mucur halılarına benzerlik göstermektedir.

Örnek 3. Mihrap kemeri detayı.

Örnek 3. Bordür detayı.

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni, Halk Eğitim Müdürlüğü/2004
Tarihlendirme	: 19.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 107x166 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30x40, hav yüksekliği; 0.6 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk düğümü.
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, mavi, krem, kahverengi, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Tek mihraplı halı seccadenin dört kenarı iki eğri su ile sınırlanan dörtlü simetrik bağlantılı tırnaklı yaprakların tekrarlandığı bir bordürle çerçevelenmiştir. Mihrap köşelerine çengel motifleri, mihrap nişi basamaklı kemer ve tığlı kenar suyu ile sınırlanmıştır. Mihrap nişi içinde rozet ve sekiz köşeli yıldızlar görülmektedir.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni, Halk Eğitim Müdürlüğü/2004
Tarihlendirme	: 19.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 91x150 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30x40, hav yüksekliği; 0.6.cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, mavi, krem, kahverengi, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Tek mihraplı halı seccadenin dört kenarı eğri su ile sınırlanan iki bordürle çerçevelenmiş. Bu bordürlerde üçlü ve ikili çiçek motifleri tersine simetrik tekrarlanmıştır. Mihrap alınlık ve tabanlıkta aynı çiçekler ve mihrap tepesinde kare içinde lâle motifleri görülür. Mihrap basamaklı kemer ve çengel motifli kenar suyu ile sınırlanmıştır. Mihrap nişi içinde ¼ simetrik çiçek demeti görülmektedir.
Eserle ilgili notlar	: Kırşehir halılarına benzerlik göstermektedir.

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni, Halk Eğitim Müdürlüğü/2004
Tarihlendirme	: 19.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 105x158 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30x40, hav yüksekliği; 0.6.cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı dokuma, Türk düğümü.
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, açık yeşil, mavi, krem, kahverengi, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Tek mihraplı halı seccadenin dört kenarı eğri su ile sınırlanan iki bordürle çerçevelenmiş. geniş bordürde dört yapraklı çiçek, içteki dar bordürde rozet motifleri tekrarlanmıştır. Mihrap köşelerinde aynı çiçekler görülür. Mihrap çok renkli çizgilerle sınırlanmış, basamaklı mihrap kemeri tepede koç boynuzu ile tamamlanmıştır.
Eserle ilgili notlar	: Kırşehir halılarına benzerlik göstermektedir.

3.6.2. Halı Yastık Örnekleri

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Mehmet Doğan odası-Şefaati/2004
Tarihlendirme	: 19.yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 56 x 97, bordür ge: 8,5 cm.
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 26 x 33. hav yüksekliği: 0.6 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü (kapalı-simetrik düğüm)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü: beyaz, düğüm; kırmızı, turuncu, siyah, mavi, devetüyü ve pembe.
Motif ve Kompozisyon	: Yastık halısının dört kenarı Z kıvrımlı dal ve dört yapraklı kare formunda çiçek motifli bir bordürle çerçevelenmiştir. Zeminde ise; ortada asimetrik biçimli bir bitki-hayat ağacı ve köşelerde dikey yönlü simetrik yalın ağaç motifleri yer almaktadır.
Kaynak Kişi	:Şemsi Yeşilyurt

Örnek 2.Bedrettin Gökdemir annesi tarafından dokunmuş halı yastık (Kadışehri-Özükavak köyü /2006).

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Sakallıoğlu Odası Şefaati/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 48 x 92 cm.
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 26 x 33. hav yüksekliği: 0.6 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü: pamuk, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü: beyaz, düğüm; kırmızı, beyaz, sarı, turuncu, siyah, gri ve bej.
Motif ve Kompozisyon	: Yastık halısının dört kenarı ince bir su ile çerçevelenmiştir. Zeminde ise; basamaklı altıgen madalyon ve köşelerde pençe motifleri yer almaktadır. Benzer bir diğer yastığın iki kısa kenarında bir sıra halinde sekiz köşeli yıldız motifleri uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Necip Patat

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1781/02.05.1984/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Ürünün Boyutları (En x Boy)	: 50 x 90 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk-simetrik düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, yeşil, mavi, sarı, pembe, kahverengi, gri, beyaz ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığı kartuş içinde koç boynuzu damgalı ayak ve S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli bordürler çerçevelemektedir. Zemin ise basamaklı altıgen madalyon içinde rozeti çevreleyen dolgu motifleri ve köşelerde pençe motifli, ¼ raporludur.

Örnek 3. Benzeri halı yastık detayı (Yozgat Müzesi, envanter no: 2578/2007).

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2581
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 45x90 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü: yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, yeşil, sarı, pembe, kahverengi, gri, beyaz ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığın kısa kenarı kartuş içinde koç boynuzu damgalı ayak ve S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek motifli bordürle çerçevelemiştir. Zemin ise basamaklı sekizgen madalyon içinde göz, dört yönlü iç madalyon, orta ekseninde kenardan içe doğru dört parmaklı el motifleri ile köşelerde pençe motifli, ¼ raporludur.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Boğazlıyan-Yenipazar Cami/2004
Tarihlendirme	: 20.yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 55x88 cm.
10 cm² de düğüm sayısı	: 30x30, hav yüksekliği; 0.5 cm.
Malzeme	: Atkı; yün, çözgü; pamuk, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; Kırmızı, turuncu, siyah, beyaz, açık yeşil ve sarı.
Motif ve Kompozisyon	: Yastık halısının dört kenarı S kıvrımlı dal bağlantılı yapraklı ince bordür ve içte çakmak motifli bir su ile çerçevelenmiştir. Zeminde ise; köşe-göbek denilen ¼ raporlu desen uygulanmıştır. Bir merkezden dört ana yönde çıkan çiçek ve dört ara yönde çıkan tırnaklı hançer yaprak motifli orta madalyon yer almaktadır.

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı (Satı Zaferin dokuduğu 1963 kitabeli)
Ürünün Cinsi	: Halı yastık
Boyutları (En x Boy)	: 57x112 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30x40
Hav yüksekliği	: 0.7. cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; pamuk, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; beyaz, açık yeşil, krem, kahverengi, bej, mavi, pembe, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığın kısa kenarda küpeli ayak, kenar bordürlerinde çiçekli kenar suyu yer almaktadır. Zeminde ise; büyük oval şekilli bir madalyon (göbek) ve kenarlarda pençe motifleri görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri / yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2202
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 45x90 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk-simetrik düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, yeşil, sarı, pembe, kahverengi, gri, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığın kısa kenarı damgalı ayak ve dört kenarı S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek motifli bordürle çerçevelenmiştir. Zemin ise madalyon içinde gözü çevreleyen dört yönlü simetrik uzantılar ile köşelerde pençe motifli, ¼ raporludur.
Eserle ilgili notlar	: Şefaati ilçesinde tespit edilen benzer bir yastıkta rozet çiçeğinden çıkan simetrik bitki bezemeli, iki ucu lotus çiçekli ve tırnaklı dilimli, şemse biçimli madalyon yer almıştır.

Örnek 7. Benzeri Şemse madalyon (Mehmet Doğan odası, Şefaati / 2004).

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri / yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1864/02.04.1985/satın alınma.
Tarihlendirme	: 19.yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 45 x 90 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, sarı, turuncu, pembe, kahverengi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığı, kartuş içinde bıtrak damgalı ayak ve S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli (milas suyu) bordürler çerçevelemektedir. Zeminde altgen madalyon içinde sekiz yönlü ok'u çevreleyen kıvrımlı, bocuklu ve köşelerde tırnaklı yaprak motifleri, köşebentlerde ise rozet, yonca ve muska motifli ile ¼ raporludur.

Örnek 8. Benzeri halı yastık (Yozgat Müzesi, envanter no: 1748/2007).

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1799, müzeye geliş tarihi: 28.12.1984, satın alınma
Tarihlendirme	: 19.yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 45 x 88 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk-simetrik düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	:Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, bordo, sarı, yağ yeşili, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığı kartuş içinde ağaç motifli ayak ve S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli (milas suyu) bordür çerçevelemektedir. Zemin ise dört yönde lotus çiçekli sekizgen madalyon içinde rozeti çevreleyen çiçekler ve köşelerde tırnaklı yaprak ve köşebentlerde muska motifleri ile ¼ raporludur. Saraykent'te tespit edilen benzer bir yastığın zeminde iki ucu koç boynuzlu sekizgen madalyonun merkezinde yine sekizgen içinde 12 köşeli yıldız ve onu çevreleyen rozetler yer almaktadır.

Örnek 9. Halı Yastık detayı (Halk Eğitim Merkezi, Saraykent /2006).

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 743, müzeye geliş tarihi: 04.06.1978.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık halısı
Boyutları (En x Boy)	: 42 x 84 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm ² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, yeşil, mavi, sarı, kahverengi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı yastığın bordürleri S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek, zemin ortada eyerli at figürü ve köşebentlerde; C kıvrımlı dal ve lâle motifli bezenmiştir.

Örnek 10. Yastık halının at figürü detayı.

3.6.3. Halı Heybeler

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü/2004
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 46 x 124 cm. tek cep: 46 x 46. cm. ara parça uz:32 cm.
Saraçlama ölçüleri	: (deri kaplama) cep kapak ge:5.5 cm. cep ağız bant ge: 6.5 cm., cep taban ge: 6 cm., kenar bant ge: 2 cm., birit boyu: 9 cm. ilik arlığı: 8 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30 x 40, hav yüksekliği; 0.5 cm.
Malzeme	: Çözü, atkı ve düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Çözü ve atkı: beyaz, düğüm; kırmızı, siyah, beyaz, hardal sarısı, açık yeşil, pembe
Motif ve Kompozisyon	: Heybe ceplerinin dört kenarı S kıvrımlı dal bağlantılı çiçekli su ile çevrelenmiştir. Cep zemininde bir daldan çıkan basit bir çiçek buketi, ara parçalarda ise tek dal bağlantılı çift yönlü kıvrımlı yapraklar ve uçları çiçekle tamamlanmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Kaynak kişinin ebesi, Gülizar Şahin (Güle hanım) dokumuş.
Kaynak Kişi	: Yaşar Şahin

Örnek 1. Halı heybe detayı.

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Havva Demirel-Aydıncık/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 46 x 123 (48 +27+48) cm. deri bant ge: 5,2 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 30x30, hav yüksekliği; 0.5 cm.
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Çözü ve Atkıda; beyaz, düğüm; kırmızı, siyah, turuncu, açık yeşil, pembe, kahverengi, sarı ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kenarları tarak dişi motifli kenar suyu ile çerçevelemiştir. Cep zemininde merkezde güneş kursu ve rozet çiçeği dolgulu sekiz köşeli madalyon ve köşelerde sekiz köşeli yıldız motifleri olan ¼ rapor tekrarı görülmektedir. Ara parçada ise diyagonal renk düzeninde kare motiflerinin tekrarı uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Havva Demirel

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Gökçekışla köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 45 x 108 cm. Saraç ge: cep;5 cm, kenarlar 2 cm.
Dm²de Düğüm Sıklığı	: 35 x 35, hav yüksekliği; 0,5cm.
Malzeme	: Atkı ve çözü; yün. düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; doğal siyah, düğüm; kırmızı, mavi, sarı, beyaz,siyah, kahverengi,
Motif ve Kompozisyon	:Halı heybenin cep ve ara parçada S kıvrımlı dal içinde çiçekli kenar suyu yer almaktadır. Cep zemininde ise, eşkenar biçimli göbek içinde sekiz köşeli yıldız ve köşebent motifleri görülmektedir.
Eserle İlgili Notlar	: Kaynak kişinin annesi Emet Göksoy tarafından dokunmuştur. Araştırmadan sonra müzeye bağışlanmıştır (Envanter no: 2805).
Kaynak Kişi	: Yılmaz Göksoy.

Örnek 3. Halı heybe cep yüzü göbek ve ara parça detayı.

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 26067/18.12.1990/bağış
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 37x110 cm. ara parça; 25x19 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüde yün. düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm² de Düğüm Sıklığı	: 26 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; beyaz, düğüm; kırmızı, yeşil, mavi ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Halı heybenin cep ve ara parça bordürleri S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli, zemin ise eşkenar dörtgen madalyon ve köşelerde rozet motifli ¼ raporludur.

Örnek 4.Heybe cep yüzü detayı.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2198/14.09.19897satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 47x133 cm. ara parça: 23x35 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgüde yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, bordo, yeşil, mavi, sarı, pembe, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı heybenin cep ve ara parça bordürleri S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli, zemin ise eşkenar dörtgen madalyon ve köşelerde rozet motifli ¼ raporludur.

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1905/14.09.1989/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 44 x115 cm. ara parça; 25 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, bordo, yeşil, mavi, sarı, pembe, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı heybenin cep ve ara parça bordürleri S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli, zemin ise eşkenar dörtgen madalyon ve köşelerde rozet motifli ¼ raporludur.

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1330/1393, 14-9-1997/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Halı heybe (saraçlı at eyeri heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 48x140 cm. ara parça; 24x27 cm. saraç bant ge; 9-6,5cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, düğüm; yün
Uygulanan Teknik	: Halı, Türk düğümü
Dm² de Düğüm Sıklığı	: 30 x 30
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, düğüm; kırmızı, bordo, yeşil, mavi, sarı, pembe, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Halı heybenin cep ve ara parça bordürleri S kıvrımlı dal bağlantılı çiçek ve yaprak motifli, zemin ise eşkenar dörtgen madalyon ve köşelerde rozet motifli ¼ raporludur.

Örnek 7. Benzeri heybe cep parçası (Abdurrahman Ataç, Aydıncık-Külhüyük/2006).

3.6.4. Filikli (Tülü) Yaygılar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Boğazlıyan-Yenipazar Cami/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Makat (sedir) örtüsü
Boyutları (En x Boy)	: 108 x 225 cm.
Dokuma Sıklığı	: Düğüm arası: 7-8 cm. düğüm hav uz: 10-12 cm.
Malzeme	: Çözgü ve atkı; yün, düğüm; tiftik (filik).
Uygulanan Teknik	: Tülü, Türk düğümlü (filikli) kilim dokuma
Kullanılan Renkler	: Atkı; turuncu, çözgü; beyaz, düğüm (filik-tiftik); Kırmızı, siyah, beyaz, turuncu, pembe, yeşil ve mavi
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yekpare dokunmuştur. Yatay renk düzeninde tiftik elyaf düğüm tekrarı yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Zahide Biçer

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Boğazlıyan-Yenipazar Cami/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 108 x 225 cm.
Dokuma Sıklığı	: Düğüm arası; 3 cm. düğüm hav uz; 5 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün, düğüm; tiftik (filik).
Uygulanan Teknik	: Tülü, Türk düğümlü (filikli) kilim dokuma.
Kullanılan Renkler	: Atkı; saman sarısı, çözü; beyaz. düğüm; kırmızı, siyah, sarı .
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yekpare dokunmuştur. Tülü yaygı kenarları siyah ve sarı renkli bordür ve zemin kırmızı tiftik elyaf düğüm tekrarı yer almaktadır.

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Karalar köyü/2003
Tarihlendirme	: 20.yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Makat (sedir) örtüsü
Boyutları (En x Boy)	: 95 x 245 cm.
Dokuma Sıklığı	: Düğüm arası;7-9 cm. düğüm hav uz; 6 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün, düğüm; tiftik-filik.
Uygulanan Teknik	: Tülü, Türk düğümlü (filikli) kilim dokuma.
Motif ve Kompozisyon	: Tülü yollukta yatay yönde, her renkten çift sıra uzun tiftik elyaf düğümlü renk sıralaması uygulanmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: İhsaniye Ceylan tarafından dokunmuştur
Kaynak Kişi	: İhsaniye Ceylan

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi, 2007
Envanter No	: 2012 / 2105, 25-03-1986 satın alınmış.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Seccade
Boyutları (En x Boy)	: 86 x 133 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 5x8, düğüm arası: 3.5 cm. düğüm hav uz: 7-8 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün, düğüm; tiftik (filik)
Uygulanan Teknik	: Tülü (filikli), kilim ve Türk düğümlü dokuma.
Motif ve Kompozisyon	: Seccade dikdörtgen çerçeve renk tekrarı düzenindedir.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi, 2007
Envanter No	: 2011/2104, 25-03-1986 satın alınmış.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Seccade
Boyutları (En x Boy)	: 90 x 124 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 5x8, düğüm arası: 4 cm. düğüm hav uz: 8-10 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün, düğüm; tiftik (filik)
Uygulanan Teknik	: Tülü (filikli), kilim ve Türk düğümlü dokuma.
Motif ve Kompozisyon	: Seccade dikdörtgen çerçeve renk tekrarı düzenindedir.

3.6.5. Kilim Yaygı ve Seccadeler

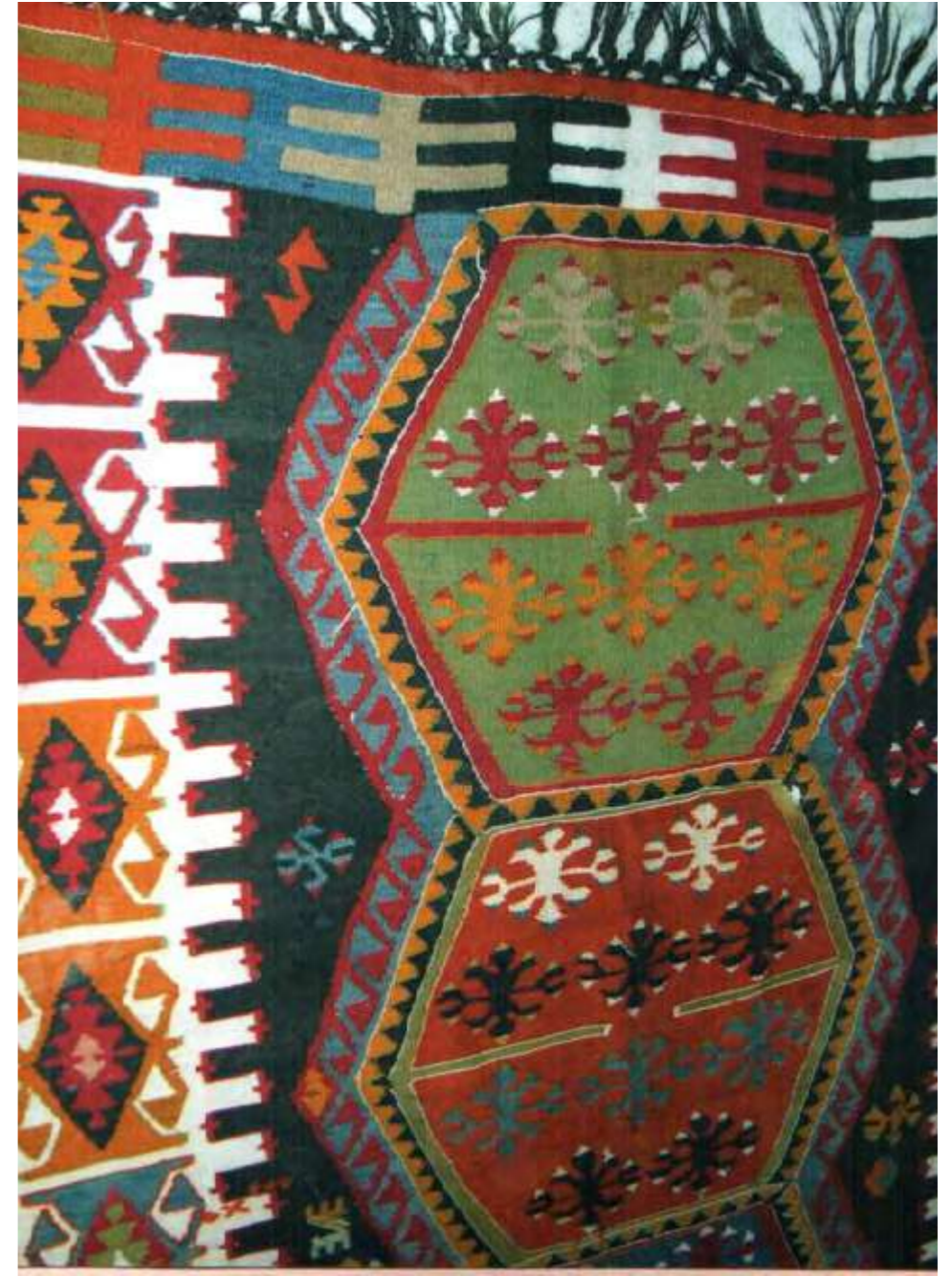
Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Sorgun-Karabalı köyü /2004
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 100x200 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 5 mm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (kemki kilim, tilifli kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; doğal beyaz, atkı; kırmızı, beyaz sarı, turuncu, siyah, solgun yeşil,
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin kısa kenarında kuş motifli ayak, uzun kenarda arabeli motifli su yer almaktadır. Kilim zemininde yörede kemki kilim adıyla bilinen eli belinde motifleri görülmektedir. Motifler simetrik eşkenar dörtgen formlar içinde, orta eksene simetrik diyagonal hatlı renk düzeninde yerleştirilmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: İki kilim aynıdır ve 70 yaşındaki Haydar beyin ebesi Şerife Yıldırım tarafından dokunmuştur. Kemki: Dokuma aygıtı, Giresun-Akçadağ, (Derleme Sözlüğü VIII, T.D.K. Yay. II. Baskı, 1993, Ankara). Tilif: yörede kilim motiflerinin kenarına atılan ilme sınır atkısına denir.
Kaynak Kişi	: Yeter Yıldırım-Haydar Yıldırım

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Karabalı köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 100x200 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5x12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (dolma kilim; sınır atkısı olmayan)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; doğal beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, siyah, mavi, pembe, eflatun
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı bir bordürle çerçevelenmiş. Bordürlerde elma, kurbağa, hamile kadın motifleri bağlantısız sıralamalı şekilde yer almaktadır. Kilim zemininde ise; kenarları çengel kıvrımlı, ortası elma motifleri ile dolgulanmış eşkenar dörtgen madalyonlar orta eksende bağlantılı düzende yerleştirilmiştir. Zemin boşlukları ise irili ufaklı elma motifleri ile doldurulmuştur.
Eserle İlgili Notlar	: Nuruş Yıldırım (70 yaşında) tarafından çeyizlik olarak dokunmuştur.
Kaynak Kişi	: Yeter Yıldırım

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat yerel TV. Konuk program köşesi/2004
Yöresi	: Sorgun-Büyüktaşlık köyü
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (duvar kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 150x350 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5x12 adet, ilik boyu(en uzun); 12 mm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler rengi, doğal kahverengi	: Çözgü; doğal beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, koyu mavi, açık yeşil, vişne
Motif ve Kompozisyon	: Kilim yatay bordürlerden meydana getirilmiştir. Geniş kuşakta top ve elma(alma) motifleri tekrarlanmıştır. Her kuşak farklı zemin ve motif renklerine sahiptir. İnce ara suyu farklı renkte zikzakların tekrarıdır.
Eserle İlgili Notlar	: Kaynak kişinin annesi tarafından kendine çeyizlik olarak dokunmuştur.
Kaynak Kişi	: Ali Kılıçarslan

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Kadışehri -Özükavak köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (çeyizlik duvar kilimi).
Boyutları (En x Boy)	: 143x330.bordürler; kısa kenar: 10, Uzun kenar:14 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5x12 adet, ilik boyu(en uzun); 2 cm.
Malzeme	: Atkı; keçi kılı çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; doğal siyah, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, mavi, açık yeşil ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı bordürle çerçevelenmiştir. Zeminde göbek denilen kenarları çengel kıvrımlı(gıvrım) madalyonların içi on dallı motifleri ile doldurulmuştur. Her madalyon farklı zemin ve motif renklerine sahiptir. Bordür ve zemin arasında tarak ve çengel motiflerinin tekrarı yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Fatma Kuşcu

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Kadışehri-Özükavak köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (yörük kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 220 x 388 cm. bordürler; kısa kenar: 14 cm Uzun kenar: 8cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12 adet, ilik boyu(en uzun);1.5 cm.
Malzeme	: Atkı; yün çözgü; pamuk
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü: beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin kısa kenarında gülbudak motifli ayak, uzun kenarında ise tarak dişi su yer almaktadır. Zeminde üç göbekli olarak ifade edilen üç madalyon arası kıvrımlı (gıvrım) içi on dallı motifleri ile doldurulmuştur. Genel olarak yatay renk düzeni hakimdir.
Eserle İlgili Notlar	: Koyunlu köyü Hacı Bekir hayratı olarak bağışlanmıştır.
Kaynak Kişi	: Meryem Yilmazer

Örnek 5. Kilim ayak ve zemin detayı.

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 192 (96x2) x 355 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözgü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; kırmızı, bordo, siyah, beyaz, sarı, turuncu, yeşil, mavi ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Aynalı kilim iki şaktır. Kilimin kısa kenarında tarak motifli ayak ve uzun kenarında ayna motifli su yer almıştır. Bordür ve zemin arasında tarak motiflerinin tekrarı yer almaktadır. Zeminde üçgen basamaklı çerçeve ile sınırlanan ve göbek denilen madalyonların içi on dallı motifleri ile doldurulmuş ve şakların birleşmesiyle çengel kıvrımlı orta eksen motifleri simetrik şekilde tamamlanmıştır. Zemin boşluklarında elma, ondallı ve muska motifleri uygulanmıştır. Madalyonlar yatay renk düzenine sahiptir.
Kaynak Kişi	: Elif Şahin; dokuyucu, camide aynı kişi tarafından dokunan, 1938 ve teyyare motifli kitabeli aynalı kollu bir kilim daha tespit edilmiştir.

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası (1961 Esmе kitabeli).
Ürünün Cinsi	: Duvar kilimi
Boyutları (En x Boy)	: (109x2) 210 x 328 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, bordo, siyah, beyaz, sarı, turuncu, yeşil, mavi ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Kilim iki şaktır. Kilimin kısa kenarı gülbudak, uzun kenarı parmak ve aynalı motifli bordürle çerçevesiştir. Zeminde aynalı kollu denilen hatların içi nik, on dallı ve pençe motifleri ile doldurulmuş ve testere dişi motifleri ile sınırlanmıştır. Şakların birleşmesiyle çengel kıvrımlı top motifleri tamamlanmıştır.
Kaynak Kişi	: Satı Şahin, Yaşar Şahin

7. Kilim orta eksen detayı.

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri /yılı	: Sultan Kocabaş, Çekerek-Cemaloğlu köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (haftıran-yollu kilim).
Boyutları (En x Boy)	: 184 (92x2) x 355 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 3 mm.
Malzeme	: Çözü; keçi kılı, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, bordo, siyah, beyaz, sarı, turuncu, yeşil, mavi ve kahverengi
Motif ve Kompozisyon	: Haftıran kilim iki şak ve yatay bordürlüdür. Ustalıkla yapılan dokumada yatay bordürlerde kayma olmamış ancak yeşil rengin değişikliği dikkat çekmektedir. Bordürlerde yarım aynalı motifinin simetrik tekrarı uygulanmıştır. Bazı bordürler ince eğri su ile sınırlandırılmıştır.
Kaynak Kişi	: Sultan Kocabaş

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Sultan Kocabaş, Çekerek-Cemaloğlu köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (duvar kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 190 (95x2) x 335 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, bordo, siyah, beyaz, sarı, turuncu, yeşil, mavi ve hardal rengi
Motif ve Kompozisyon	: Aynalı-göbekli kilim iki şaktır. Kilimin kısa kenarında parmak-tarak motifli ayak ve uzun kenarında ayna motifli su yer almıştır. Bordür ve zemin arasında tarak motiflerinin tekrarı yer almaktadır Zeminde testere dişi ile sınırlanan ve göbek denilen altıgen biçimli madalyonların içi on dallı ve nik motifleri ile doldurulmuştur. Çengel kıvrımlı orta eksen motifleri şakların birleşmesiyle tamamlanmıştır. Zemin boşluklarında nik, ondallı motifleri uygulanmıştır. Kilim simetrik ve yatay renk düzenine sahiptir.
Kaynak Kişi	: Sultan Kocabaş

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 165 (82 x 2) x 346 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12 adet, ilik boyu(en uzun); 3 mm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu ve gri
Motif ve Kompozisyon	:Yaygı yatay bordürlüdür. Bıçkı-testere dişi motifleriyle sınırlanan bordürlerde pençe-kurt izi ve çengel motifleri yer almıştır.
Kaynak Kişi	: Şaziye Şahin

Örnek No	: 11
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-H.E.M. (Merkez Cami'ye ait) /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı (Duvar kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 164 (82 x 2) x 340 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü: yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz,atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, mavi, haki yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin kısa kenarında simetrik üçgen biçimli motifli ayak, uzun kenarlarda ise dilimli elma ve tarak motifli kenar suyu yer almaktadır. Zeminde orta eksende birleşerek tamamlanan kenarları kıvrımlı madalyonlar bağlantılı sıralamalı ve her biri farklı renk düzenindedir. Zemin boşluklarında pençe ve üçgen motiflerinin çeşitleri yer almıştır.
Kaynak Kişi	: Akdağmadeni Halk Eğitim Müdürü.

Örnek No	: 12
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Bozüyük /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Seccade (namazlağı)
Boyutları (En x Boy)	:130 x 240 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 2 cm.
Malzeme	: Atkı; yün, çözgü; pamuk
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil ve gri,
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı pençe motifli bordürle çerçevelenmiştir. Zemin üçgen mihraplıdır. Mihrap kenarlarında tarak dişi ve tığlar, köşelerinde ve niş içinde pençe motifleri sıralanmıştır.
Kaynak Kişi	: Fadime Eser

- Örnek No** : 13
- Belgeleme yeri /yılı** : Akdağmadeni-Bozüyük /2004
- Tarihlendirme** : 20. yy. ortası
- Ürünün Cinsi** : Yaygı (duvar kilimi)
- Boyutları (En x Boy)** :168 x 335 cm.
- Dokuma Sıklığı(1cm'de)** : 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
- Malzeme** : Atkı; yün, çözü; yün
- Uygulanan Teknik** : İlikli kilim (evdime kilim)
- Kullanılan Renkler** : Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
- Motif ve Kompozisyon** : Toplu kilimin dört kenarında dilimli elma, kıvrım ve yelen motifli ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Zeminde top denilen madalyonlar bağlantısız çift sıralamalı ve yatay renk düzenindedir. Zemin boşluklarında pençe ve içinde aşık kıvrımı olan hatem nakışı motifleri yer almıştır. Kenarları kıvrımlı altıgen çerçeveli top içi hatem nakışı, koç boynuzu ve eli böğünde-belinde motifleri ile doldurulmuştur.
- Eserle İlgili Notlar** : Hatem nakışı; bu motifi tasarlayan kişinin adıdır. Evcı oymağı Maraş-Elbistandan gelmiş ve Çapanoğlu tarafından buraya yerleştirilmiştir. Bozüyük Yukarı Evciler olarak da bilinir.
- Kaynak Kişi** : İkbal Yiğiter-Veli Yiğiter

Örnek 13. Dilimli elma, kıvrım ve pençe motif detayı.

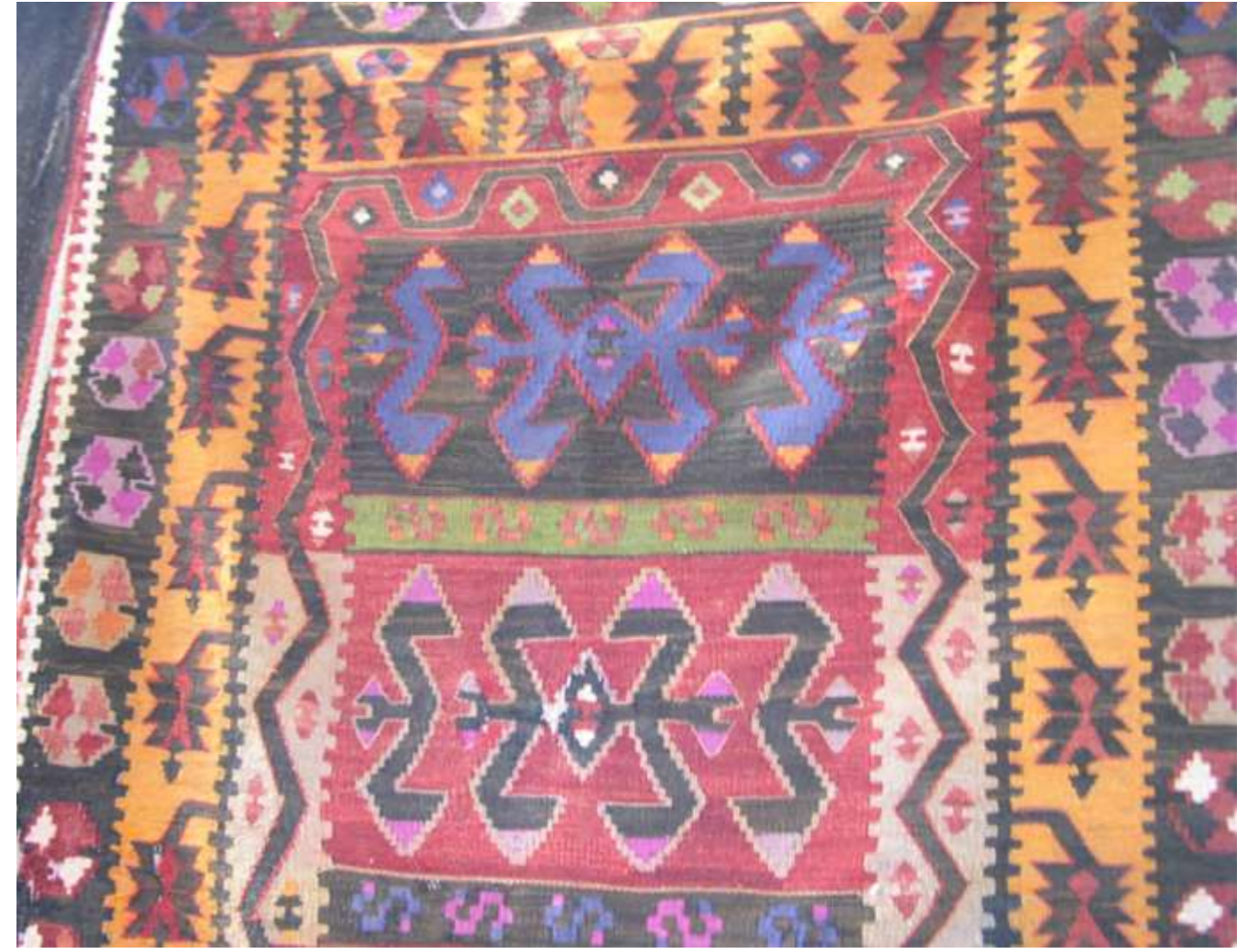
Örnek 13.Kilim kitabesi (Arife; dokuyan kişinin adı), top ve hatem nakışı ortasında aşık kıvrımı detayları.

- Örnek No** : 14
- Belgeleme yeri /yılı** : Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
- Tarihlendirme** : 20. yy. ortası
- Ürünün Cinsi** : Yaygı, (duvar kilimi)
- Boyutları (En x Boy)** : 151 x 235 cm.
- Dokuma Sıklığı(1cm'de)** : 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
- Malzeme** : Atkı; yün, çözü; pamuk
- Uygulanan Teknik** : İlikli kilim (evdime kilim)
- Kullanılan Renkler** : Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
- Motif ve Kompozisyon** : Toplu kilimin dört kenarında dilimli elma motifli kenar suyu yer almaktadır. Zeminde top denilen madalyonlar bağlantısız çift sıralamalı ve yatay renk düzenindedir. Kenarları kıvrımlı altıgen çerçeveli top içi pençe motifleriyle doldurulmuştur. Zemin boşluklarında elma-alma motifleri yer almıştır.
- Kaynak Kişi** : Sultan Özönen

Örnek No	:15
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası, 1969 kitabeli
Ürünün Cinsi	: yaygı, (duvar kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 173 x 346 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Toplu kilimin dört kenarında yelen ve kıvrım-çeğmenli motifli ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Zeminde top denilen madalyonlar bağlantısız çift sıralı ve yatay renk düzenindedir. Kenarları kıvrımlı altıgen çerçeveli topların içi pençe, hatem ve koçboynuzu motifleriyle doldurulmuştur. Zemin boşluklarında elma ve muska motifleri yer almıştır.
Eserle ilgili Notlar	: Kilim duvarda asılı olarak kullanılmaktadır. Yaşlılara ait bir ev olduğu için üzerinde asılı olan diğer eşyalara dokunulmamıştır.
Kaynak Kişi	: Sultan Özönen

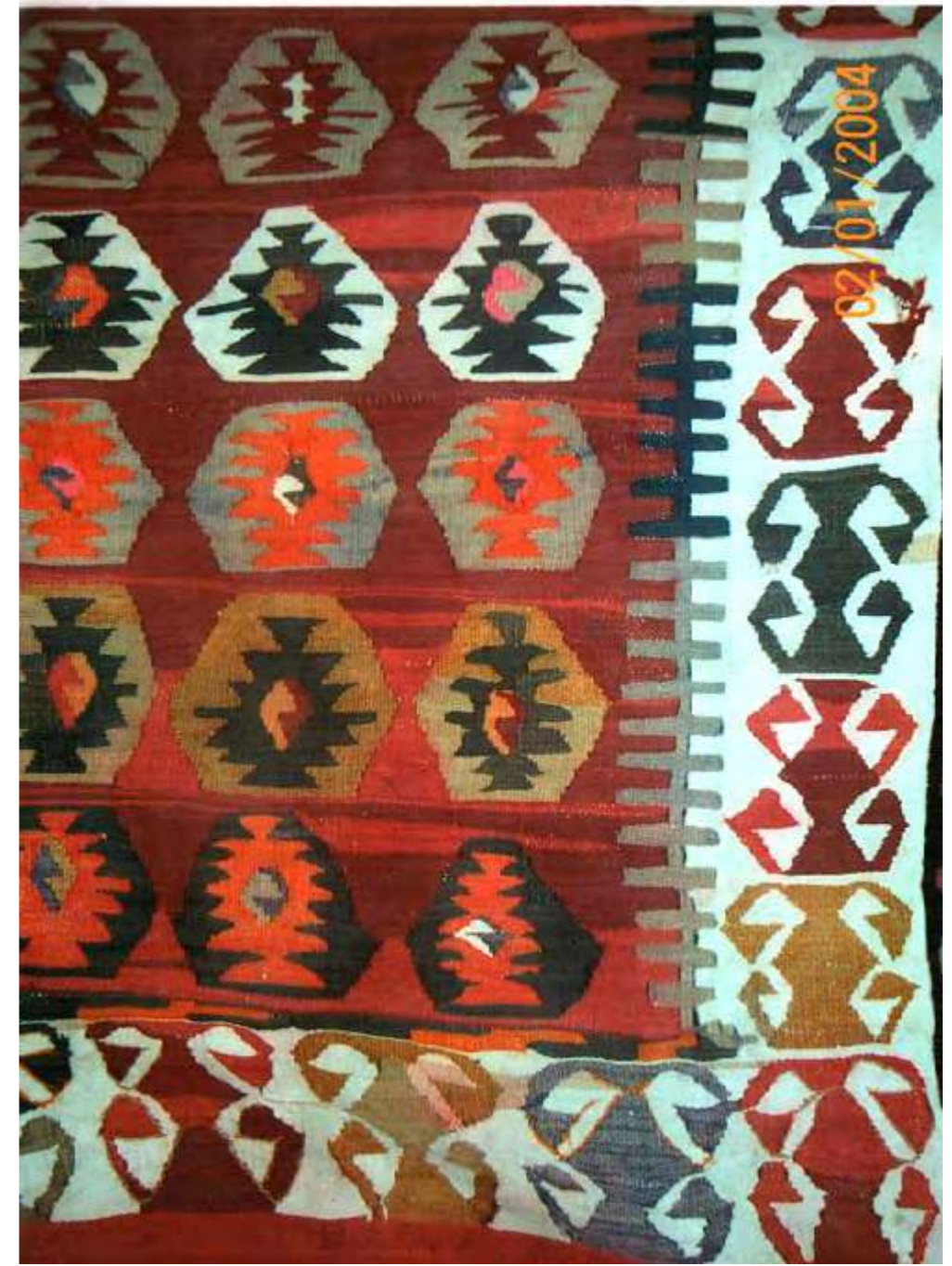
Örnek No	: 16
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Kilim yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 150 x 200
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün,
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, sarı, mavi, açık yeşil, pembe, eflatun, beyaz ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı üç bordürle çerçevelenmiştir. Bordürlerde dıştan içe elma, kúpeli çiçek ve eğri su motifleri uygulanmıştır. Zeminde çakmak motifli suyun sınırladığı yatay bölmeler içinde simetrik çengel motifleri yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Nurhayat Kılıçarslan

Örnek No	: 17
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Seccade
Boyutları (En x Boy)	: 120 x 236
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (evdime kilim).
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, sarı, mavi, açık yeşil, pembe, eflatun, beyaz ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı iki bordürle çerçevelenmiştir. Bordürlerde kıvrım, mührü Süleyman, ondallı ve kurt izi-pençe motifleri uygulanmıştır. Zeminde kenarları kıvrımlı ve dişli, altıgen tepelikli mihrap nişi içinde hayat ağacı motifleri yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek 17. Kısa kenar bordür detayı.

Örnek No	: 18
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 100 x 200 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, hardal sarısı, açık yeşil, pembe, beyaz, gri ve bej.
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı arak dişli ve boynuzlu motifli bir bordürle çerçevelenmiştir. Zeminde altıgen içinde kenarları trnaklı aşık kıvrımı(ying-yang) top-göz motifleri yatay ve dikey sıralı olarak yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek No	: 19
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 200 x 300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, turuncu, açık yeşil, pembe, siyah ve beyaz
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı tarak dişi ve boynuz motifli bordürlerle çerçevelenmiştir. Zeminde içi üçgen bölmeli altıgen top, içi aşık kıvrımlı(ying-yang), mührü Süleyman, motifleri yatay ve dikey sıralı olarak yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek 19. Dokuma ve tığ örgü tekniğinde tamir detayı.

Örnek No	: 20
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 200 x 300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 4 mm.
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kızıl kahverengi, sarı, turuncu, açık yeşil, pembe, siyah ve beyaz
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarı tarak dişi ve koç boynuzu motifli bordürle çerçevelenmiştir. Zeminde kenarları kıvrımlı eşkenardörtgen toplar orta eksende sıralanmıştır. Top içindeki testere dişli hatların merkezinde aşık kıvrımı (ying-yang) motifi yer almıştır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek No	: 21
Belgeleme yeri /yılı	: Şefaati-Karakaya köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı (aynalı sandıklı kilim)
Boyutları (En x Boy)	: 100 x 400 cm. (tek şak)
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (farda kilim, evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, yeşil, mavi
Motif ve Kompozisyon	: Aynalı kilimin kenarlarında tarak motifi su yer almıştır. Zeminde zikzak sınırlı ayna denilen madalyonların içi dört sıra on dallı motifleri ile doldurulmuş ve şakların birleşmesiyle çengel kıvrımlı orta eksen motifleri simetrik şekilde tamamlanmıştır. Ayna madalyonlar yatay renk düzenine sahiptir.
Kaynak Kişi	: Songül Kıra

Örnek No	: 22
Belgeleme yeri /yılı	: Yenifakılı, çarşı cami/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Seccade-namazlağı
Boyutları (En x Boy)	: 135 x 192 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm
Malzeme	: Çözü ve atkı;yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, pembe, siyah, beyaz, sarı, açık mavi, açık yeşil ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Kilim üç adet bordürle çerçevelenmiştir.dıştan içe 1. bordürde kuş motifli ayak ve arabeli motifli kenar suyu, 2. bordürde pençe motifleri, 3. bordürde ise sarkan çiçek motifleri uygulanmıştır. Zeminde orta eksene simetrik yarım rapor halinde, basamaklı mihrap nişinde mezar taşı denilen motif yer almaktadır. Bordür ve mihrap kenarları tarak dişi motifleriyle sınırlandırılmıştır.

Örnek 22. Bordür detayı.

Örnek No	: 23
Belgeleme yeri /yılı	: Boğazlıyan-Yenipazar Cami/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı (duvar kilimi)
Boyutları (En x Boy)	: 170 x 340 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5x12 adet, ilik boyu(en uzun); 4 mm.
Malzeme	: Çözü: pamuk, Atkı:yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (ilikli Kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü: beyaz, atkı; kırmızı, açık mavi, siyah, beyaz, sarı, pembe
Motif ve Kompozisyon	: Toplu kilim yekpare dokunmuştur. Kilimin kenarlarında eli belinde, elma-alma, çeğmenli motifli ayak ve su yer almaktadır. Kilim zemini iki farklı yatay bordürün tekrarı olan kompozisyona sahiptir. Ara bordürlerde eli belinde motifi, kırmızı zeminli kalın bordürlerde ise; içleri yarım pençe, eli belinde ve çengel motifli altıgen top(madalyon)ların yatay renk düzeninde tekrarı yer almaktadır.

Örnek 23. Kilim detayı.

Örnek No	: 24
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Divanlı köyü cami/2004
Tarihlendirme	: 20.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Seccade (namazlağı)
Boyutları (En x Boy)	: 130x145 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (ilikli ve sarma sınırlı atkılı)
Kullanılan Renkler	: Çözü: beyaz, atkı; kırmızı, turuncu, çimen yeşili, siyah, beyaz, sarı, pembe
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin kısa kenarlarında yıldız motifli ayak ve dört kenarını çevreleyen eli belinde, saç bağı ve yengeç motiflerinin farklı renklerde sıralandığı iç içe iki bordür bulunmaktadır. Bordürler birbirine tarak dişi geçmelerle bağlanmıştır. Çift yönlü mihrap nişi iç içe geçen kıvrımlarla sınırlanmış ve eli belinde motifleriyle taçlandırılmıştır. Zeminde dört köşe ile merkezde kıvrımlı top, boşluklarda ise; elma, eli belinde ve bir çok dolgu motifleri serpiştirilmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Divanlı köyü cami, 49 no'da.kayıtlıdır.
Kaynak Kişi	: Yılmaz Göksoy

Örnek No	: 25
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Baltasarılar köyü /2003
Tarihlendirme	: 20.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Seccade (namazlağı)
Boyutları (En x Boy)	: 120x175 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (ilikli ve sarma sınır atkılı)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, açık mavi, çimen yeşili, siyah, beyaz, pembe, açık kahverengi
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarını çevreleyen bordürlerde yengeç ve kurt izi motifleri farklı renklerde sıralanmıştır. Bordürler birbirine tarak dişi geçmelerle bağlanmıştır. Mihrap nişi çakmak-çengel motifli basamaklı bir bordürle ve iç içe geçen kıvrımlarla sınırlanmıştır. Zeminde ise dolgu motifleri serpiştirilmiştir.
Kaynak Kişi	: Ali Kılıçoğlu

Örnek No	: 26
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Karalar köyü/2003
Tarihlendirme	: 20.yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (105x2) 210x400 cm. bordür ge: 3+7+12 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknik	: Kilim (ilikli kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; yeşil, hardal sarısı, pembe, beyaz ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Kilimin dört kenarını elma, saç bağı ve muska motifli su çerçevelemiştir. Bordürle zemin birbirine gedirge denilen tarak dişi geçmelerle bağlanmıştır. Zemindeki yatay bordürlerde sıra ile elma ve top motifi tekrar edilmiş, ortada tek bordür kurt izi yer almıştır. Kalın bordürler yaba motifli ince su ile sınırlanmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Top içinde Oğuz boylarından Ulayund-Alayund imi yer almıştır (Divanü Lügat-it Türk Tercümesi I, 1992: 57.). Kuşak araları yaba motifli ince su ile sınırlanmıştır.
Kaynak Kişi	: Gülseren Duran

Örnek 26.Kilim detayı (Merkez-Karalar köyü, Şirin Açıkgöz).

- Örnek No** : 27
- Belgeleme yeri /yılı** : Merkez-Karalar köyü/2003
- Tarihlendirme** : 20.yy. sonu (1974 kitabeli)
- Ürünün Cinsi** : Seccade (yeşilbaş namazlağı)
- Boyutları (En x Boy)** : 125 x 250 cm. saçak boyu:5cm.
- Dokuma Sıklığı(1cm'de)** : 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 1.5 cm.
- Malzeme** : Çözü ve atkı yün
- Uygulanan Teknik** : Kilim (ilikli kilim)
- Kullanılan Renkler** : Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, yeşil, sarı, pembe, gri, beyaz ve siyah
- Motif ve Kompozisyon** : Kilimin dört kenarını çevreleyen bordürde elma, ayna ve kurt izi motifleri farklı renklerde sıralanmıştır. Bordürler birbirine gedirge ile bağlanmıştır. Zeminde eli belinde başlıklı ve basamaklı çift mihrap nişi içinde yeşil başın gülü motifleri tekrar edilmiştir.
- Kaynak Kişi** : İhsaniye Ceylan (kendisi dokumuş).

- Örnek No** : 28
- Belgeleme yeri /yılı** : Merkez-Sağlık köyü/2003
- Tarihlendirme** : 20.yy. başı(1928 kitabeli)
- Ürünün Cinsi** : Yaygı
- Boyutları (En x Boy)** : (1x2) x 400 cm. saçak boyu:12 cm.
- Dokuma Sıklığı(1cm'de)** : 6x14 adet, ilik boyu(en uzun); 2.5 cm.
- Malzeme** : Çözü ve atkı; yün
- Uygulanan Teknik** : Kilim (ilikli kilim)
- Kullanılan Renkler** : Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, açık yeşil, sarı, turuncu, pembe, gri, beyaz ve siyah
- Motif ve Kompozisyon** : Kilimin dört kenarını çevreleyen bordürde gelin tacı motifleri farklı renklerde sıralanmıştır. Bordürler birbirine gedirge ile bağlanmıştır. Zeminde bağlantısız sıralamalı içi aşık kıvrımı (ying-yang, gece-gündüz) dolgulu yıldız motifleri tekrar edilmiştir.
- Kaynak Kişi** : İkbal Karaköse, iplikleri kendisinin boyadığını ve dokuduğunu ifade etmiştir.

Örnek 27. Kilimden kitabe ve bordür motif detayları.

Örnek 28. Aynı kilimden tarih ve saçak örgüsü ters ve yüz detayları.

Örnek No	: 29
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1946
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 162x325 cm. bordürler; 13, 11, 6 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (Evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, turuncu, mavi, haki yeşil ve beyaz
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde dilimli elma ve bıçır motifli ve kenar suyu yer almaktadır. Toplu kilim denilen zeminde altıgen madalyonlar içinde muska motifleri ve boşluklarda kıvrımlı pençe motifleri sıralanmıştır.

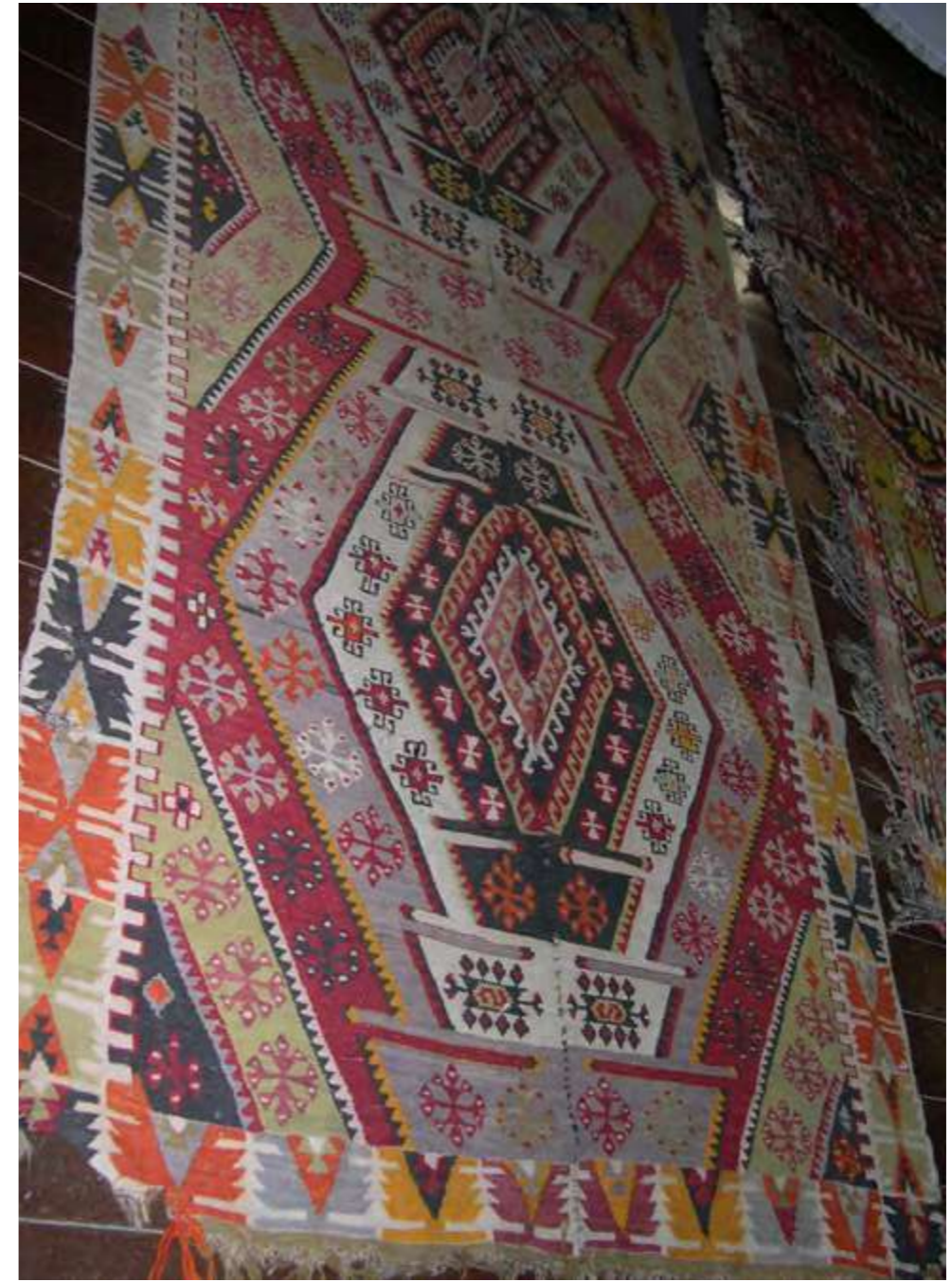
Örnek No	: 30
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1774/02.05.1989/satın alınma.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Kilim seccade
Boyutları (En x Boy)	: 65 x 95 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (Evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, mavi, kırmızı, sarı ve yağ yeşili.
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde gedirge ile birleşen dikey bordürlerde üçgenlerden oluşan yıldız ve üç tırnaklı yaba motifleri yer almaktadır.

Örnek 29. Kenar suyu ve kıvrımlı top, eli belinde ve bıtıraklı göz motifleri detayı.

Örnek No	: 31
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2066/25.03.1986/satın alınma.
Tarihlendirme	: 19. yy. Sonu.
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (72 x 2)144 x 400 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (Evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, turuncu, pembe, sarı ve yağ yeşili.
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde parmaklı ve gedirge motifli ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Aynalı sandıklı kilim denilen, zeminde orta eksende birleşen kıvrımlı göz ve kenarları üçgen dilimli sınırlanmış, altgen madalyonlar içinde kurt izi motifleri ve boşluklarda kurt izi ve aşık kıvrımı-yingyang motifleri sıralanmıştır.

Örnek No	: 32
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2141/17.06.1987/ satın alınma
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 120 x 300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, turuncu, pembe, sarı ve yağ yeşili.
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde yarım aynalı ayak ve aynalı ve gedirge motifli kenar suyu yer almaktadır. Aynalı kollu kilim denilen, zeminde şakların dikilmesiyle orta eksende birleşen kıvrımlı madalyonlar ve kenarları bıçkı ile sınırlanmış, diyagonal kollar içinde ondallı, kıvrımlı, saç bağı, kurt izi ve dolgu motifleri sıralanmıştır.

Örnek No	: 33
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2163
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 160x300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1.5 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (Evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, ve çimen yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde yarım aynalı ayak ve gedirge motifiyle sınırlanmış, koç boynuzlu kenar suyu yer almaktadır. zeminde orta eksen de birleşen diyagonal bağlantılı baklava motifleri eşkenar dörtgen renk sıralaması meydana getirir.
Eserle İlgili Notlar	: Bu örnek Uşak-Eşme-Takmak köyü kilimi olarak bilinir.

Örnek 33. Kilim detayı.

Örnek No	: 34
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2014
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 104x169, bordür ge: 14,14,10 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 2 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (Evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı ve yağ yeşili.
Motif ve Kompozisyon	: Seccade kilimde gedirge motifiyle sınırlanmış, dört kenarı çerçeveleyen üç sıra su yer almaktadır. Orta su elmalı hayat ağacı motiflidir. Üçgen mihrap başı göz motifli, mihrap nişinde orta eksen bağlantılı hayat ağacı motifli yer almıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Kilim üzerinde kumaş yamalar vardır.

Örnek 34. Mihrap başı ve zemin detayı.

Örnek 34. Elmalı hayat ağacı motifli kenar suyu detayı.

Örnek No	: 35
Belgeleme yeri / yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1470
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 107x170 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde kuş motifli ayak ve gedirge motifliyle sınırlanmış, arabeli su yer almaktadır. Zemin aynalı kollu desenli ve ortada dört bölmeli eşkenar dörtgen motifleri yer almıştır.

Örnek 35. Arabeli motifli kenar suyu detayı.

Örnek No	: 36
Belgeleme yeri / yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 1952
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (74x2)x270 cm. ayak ge; 13, su ge; 15, 10 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, şarabi ve al kırmızı, sarı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: İki şaklı kilimde tarak motifli sınırlanmış üç kenar suyu yer almaktadır. Kenar suyunda zikzak dal bağlantılı kurt izi, ortada elma, içte çiftli vav harfi motifleri sıralanmıştır. Zeminde içinde birer çift altıgen top motifli dokuz adet dikkörtgen sandık sıralanmıştır.

Örnek 36. Kilim bordür detayları.

Örnek No	: 37
Belgeleme yeri / yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2740
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 137x419 cm. ayak ge; 10, su ge; 17 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, mor, kırmızı, sarı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Kilimde yarım aynalı ayak ve aynalı ve kazayağı motifli kenar suyu yer almaktadır. Aynalı kollu kilim denilen, zeminde şakların dikilmesiyle orta ekseninde birleşen kıvrımlı madalyonlar ve kenarları bıçkı ile sınırlanmış, diyagonal kollar içinde elma, ondallı, kıvrımlı, kurt izi motifleri sıralanmıştır. Kolların birleştiği başlıkta altı köşeli yıldız (mührü Süleyman) içinde aşık kıvrımı ve on dallı dolgu motifleri yer almıştır.

Örnek 37. Kilim aynalı kenar suyu detayı.

Örnek 37. Kilim orta eksenini(şak kenarı), yıldızlı aşık kıvrımı ve on dallı motifleri detayı.

Örnek No	: 38
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2733, 04-12-2001, satın alınmış
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Seccade
Boyutları (En x Boy)	:126x150 cm. Bordürler kısa ke;21, uz ke; 19, 11, 17 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 20 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, şarabi kırmızı, sarı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Seccade kilimde kıvrımlı motiflerle sınırlanmış, dört kenarı çerçeveleyen iki su ile çerçeveselmiştir. Sularda içinde aşık kıvrımı olan altı köşeli yıldız (mührü Süleyman) ve kıvrımlı dolgu motifleri yer almaktadır. Zeminde kenarları kıvrımlı üçgen mihrap başı altıgen biçimli insan suretindedir. mihrap nişinde orta eksen bağlantılı ve merkezinde aşık kıvrımı olan iki yönlü hayat ağacı motifi yer almıştır. Saçakları bağlamalıdır.

Örnek 38. Mihrap başı ve bordür detayı.

Örnek No	: 39
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi, sergilemede /2007
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu.
Ürünün Cinsi	: Saf seccade
Boyutları (En x Boy)	:Yaklaşık 120x400 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı, hardal sarısı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Saf seccade, kilim tarak dişi motiflerle sınırlanmış, dört kenarı çerçeveleyen iki su ile çerçevelemiştir. Sularda aşık kıvrımı, elma dilimi ve kuşlu motifleri yer almaktadır. Üçgen mihrap başı koç boynuzu ile bitirilmiştir. mihrap nişi kenarlarında çengel ve koç boynuzu, içinde aşık kıvrımı olan yıldız, kurt izi ve köşeliklerde dolgu motifleri yer almıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Bu saf seccadenin bir benzerine Sorgun-çayözü köyünde rastlanmıştır. Döndü hanımın annesi tarafından dokunmuştur.

Örnek No	: 40
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/2007
Envanter No	: 2252
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (99x2) 380 cm. ayak ge;9,5 su ge; 24cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı, hardal sarısı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: İki şaklı Kilim uzun kenarında tarak dişi motiflerle sınırlanmış, zigzag bağlantılı asma yapraklı su yer almaktadır. Zemindeki iç içe madalyonları, kenarları çift yönlü beyaz kıvrımlı eşkenar dörtgenler sınırlanmaktadır. Ara boşluklarda on dallı, kurt izi, çengel vb. motifler yoğun şekilde yer almıştır.

Örnek 40. Kilim kenar suyu ve zemin tek şak tekniği detayı.

Örnek 41. Kilim ayak (kısa kenar) detayı.

Örnek 41. Kilim suyu ,yıldız ve göz motifleri detayı.

Örnek 41. Orta eksen (şak) ekleme ve sandık detayı.

Örnek No	: 41
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2732
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (91x2) x384 cm. ayak ge;4, 3, 9 cm. su ge; 15, 20 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5 x 12 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, kırmızı, açık kahverengi, açık mavi ve sarı.
Motif ve Kompozisyon	: İki şaklı kilimin kısa kenarında iki kıvrımlı sınır arasında altıgen kartuşlu ayak ve uzun kenarında birincisi eli belinde, ikincisi altıgen kartuşlu su yer almaktadır. Altıgen kartuşları göz, yıldız ve çengel motifleri doldurmuştur. Zemindeki iç içe sandıkların yatay kenarları kıvrımlı, dikey kenarları taraklı sular sınırlamaktadır. Sandık içlerinde kara döşeme-eli belinde ve rozet çiçekler zigzag bağlantılı şekilde yer almıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Bu kilim Afşar kilimi olarak da bilinir.

Örnek 41. Kenar suyu ve kara döşeme motif detayı.

Örnek No	: 42
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Tarihlendirme	: 20. yy. başı,
Ürünün Cinsi	: Makat kilimi, yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 81x368 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı ve yağ yeşili.
Motif ve Kompozisyon	: Kilim kenarında parmaklı-gedirgeli ayak ve aynalı motifli kenar suyu yer almaktadır. Sandıklı kilim denilen, zeminde orta ekseninde altıgen madalyonlar içinde ve boşluklarda kurt izi, aşık kıvrımı, motifleri sıralanmıştır.

Örnek No	: 43
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1998 /2090
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yer yaygısı (yekpare dokunmuş).
Boyutları (En x Boy)	: 305x340 cm. ayak ge; 10, 5 cm. su ge; 9, 9 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı, pembe ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: Tek şak kilimin dört kenarında arabeli ve zencerek motifli kenar suyu yer almaktadır. Zeminde bindallı motifleri atlamalı sıralamalı düzende yerleşmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Bu kilime Afyon-Emirdağ'da bindallı kilim denilmektedir.

Örnek No	: 44
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1868
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası,
Ürünün Cinsi	: Yaygı (tek şak)
Boyutları (En x Boy)	: (75x2)x330 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x 16 adet, ilik boyu(en uzun); 1 cm.
Malzeme	: Atkı ve çözüğü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözüğü; beyaz, atkı; siyah, beyaz, açık mavi, kırmızı, sarı, turuncu, kızıl kahverengi ve yağ yeşili
Motif ve Kompozisyon	: İki şak kilimde asma dalı motifli kenar suyu yer almaktadır. Sandıklı kilim denilen, zeminde orta eksende birleşen kare biçimli sandıklar içinde aynalı, çevresinde elma, kıvrım, koç boynuzu, kurt izi motifleri sıralanmıştır.

3.6.6. Çalma Nakışlı (Atlama Atkı Bezemeli) Kilimler

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Sorgun-Gözbaba köyü camii /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 120x240 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5x10 adet
Malzeme	: Atkı ve bezeme; yün, çözüğü; kıl
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma kilim (Atkı yüzlü ve atlama atkı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı; siyah yün, çözüğü; siyah kıl, bezeme; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, açık yeşil ve gri.
Motif ve Kompozisyon	: Kilim yatay bordürlerden meydana getirilmiştir. Kalın bordürler balıklı, gözlü pıtrak ve çengel motifleri ile doldurulmuştur. İnce sınır bezemelerinde testere dişi motifleri kullanılmıştır. Bazı bordürler turuncu zemin olsa da genellikle bordürler siyah zemin ve aynı motif renklerine sahiptir.
Kaynak Kişi	: Ali İhsan Öz

Örnek 1. Çalmak (balıklı) motif detayı.

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Kadışehri, Özükevav köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 176 x 290 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12 adet
Malzeme	:Atkı; yün, Çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim, (nakışlı yün çul-atkı yüzü cicim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, deli melek ve dokuz gözlü motifleri ve ince ara bordürlerde çapraz motifli yer almıştır. Bordürler bıçkı ve deveboynu motifliyle sınırlandırılmıştır.
Kaynak Kişi	: Fatma Altay

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü camii /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 113 x 350 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 5 x12 adet, İlik boyu (en uzun): 4 mm.
Malzeme	: Çözü ve atkı ve bezeme: keçi kılı (tıftık)
Uygulanan Teknik	: cicim ve kilim (nakışlı kıl çul-ilikli kilim ve atkı yüzü cicim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı ve turuncu
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yatay bordürlüdür. Bıçkı-testere dişi motifliyle sınırlanan bordürlerde koç boynuzu, bıtrak, tarak vb. motifler yer almıştır.
Kaynak Kişi	: Gülizar Şahin

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: Yaygı, (Duvar kilimi).
Boyutları (En x Boy)	: 200 x 300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet
Malzeme	: Atkı;yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü cicim (çalma kilim)
Kullanılan Renkler	; Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil.
Motif ve Kompozisyon	: Kilim yatay bordürlüdür. Her bordürde farklı bir zemin rengi ve farklı bir motif işlenmiştir.
Motifler	Karga kanadı, gözlü nakış, çengel, kıvrım, karnı yarık vb.dir.
Kaynak Kişi	: Sultan Özönen

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: yaygı, (makat örtüsü).
Boyutları (En x Boy)	: 120 x 300 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü cicim. (çalma kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi ve yeşil.
Motif ve Kompozisyon	: Kilim yatay bordürlüdür. Her bordürde farklı bir zemin rengi ve hizar dişi, Kıvrım ve bıtrak motifleri uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Yeter Özönen

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Bozüyük köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: yaygı, (makat kilimi-örtüsü).
Boyutları (En x Boy)	: 107 x 356 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x14 adet İlik boyu(en uzun): 1 cm.
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı ve bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzü cıcim. (çalma kilim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil.
Motif ve Kompozisyon	: Kilim yatay bordürlüdür. Her bordürde farklı bir zemin rengi ve farklı bir motif işlenmiştir. Motifler Karga kanadı, gözlü nakış, çengel, kıvrım, deli melek, tarak, bıtrak, iç içe bıtrak, eli böğründe, kurbağacık, vb.dir.
Kaynak Kişi	: Satı Aydoğan

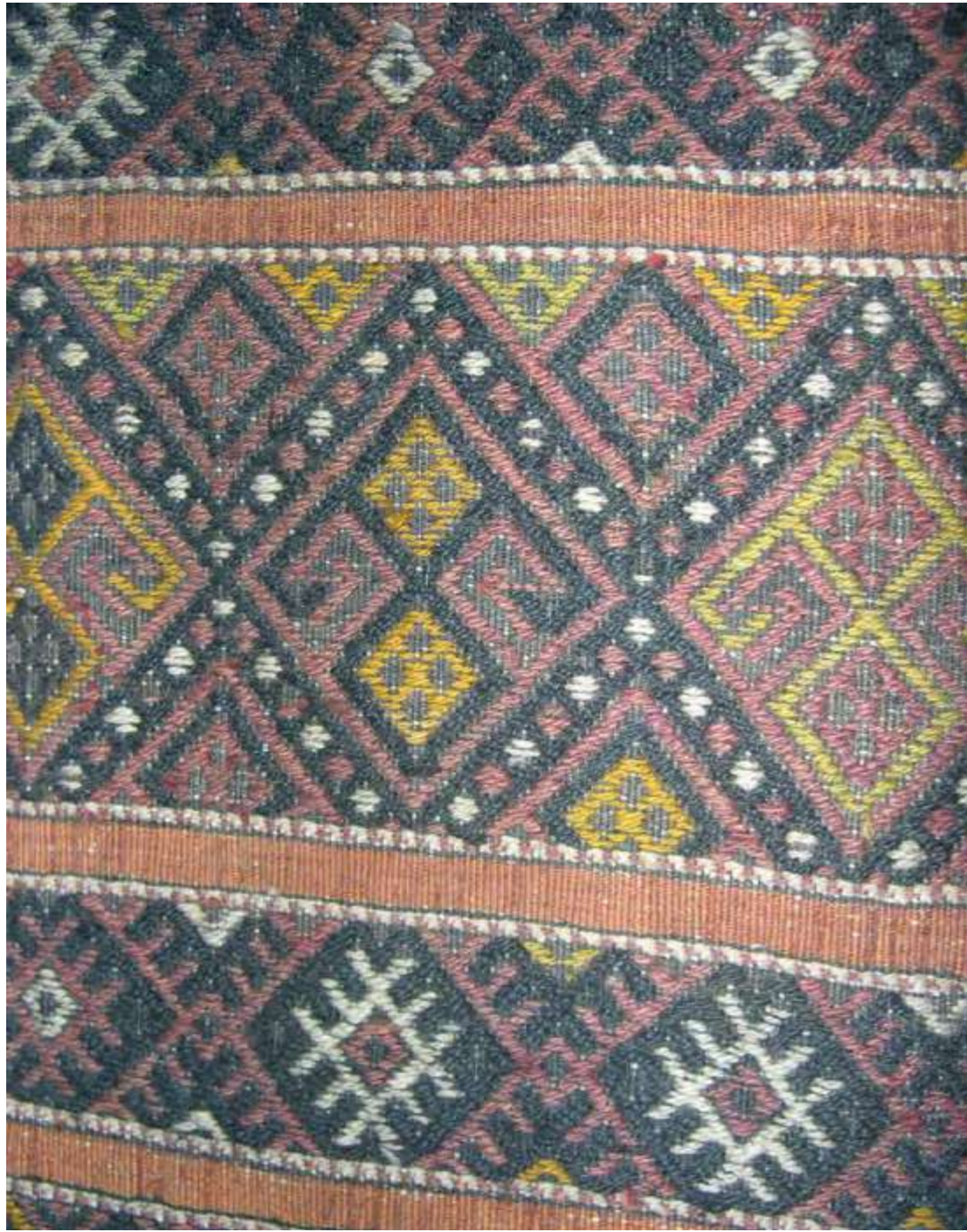
Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Aydıncık Büyük Toraman /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: Birinci örnek; 200 x 345 cm, ikinci örnek; 180 x 306 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7 adet
Malzeme	: Atkı ve çözü; keçi kılı, bezeme; yün ve tiftik,
Uygulanan Teknik	: Nakışlı çul (çalma çul; malzemesi keçi kılı olan dokumalara çul denir).
Kullanılan Renkler	: Çözü ve atkı; siyah keçi kılı, bezeme; kırmızı, sarı, mavi, açık yeşil, beyaz ve gri.
Motif ve Kompozisyon	: Her iki çul yatay bordürlü (yollu)dür. Bordür aralarında ince beyaz sular uygulanmış ve bordürlerde eğri su, gözlü veya dolgulu bıtrak motifleri yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Selvi Bedel

Örnek 6. Deli melek, gözlü nakış ve bıtraklı bordür detayı. Tarak, çatal (karga kanadı)ve iç içe bıtraklı bordür detayı.

Örnek 6.Eli böğründe, iç içe bıtrak, gözlü nakış motifli, kurbağacık motifli bordür detayları.

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2562, 18.12.1990, satın alma.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: 80 x 250 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12
Malzeme	: Atkı ve çözü; kıl, bezeme; yün ve tiftik,
Uygulanan Teknik	: Çalma kilim, Atkı yüzlü cicim (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; gri, bezeme; kırmızı, turuncu, sarı, beyaz ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yatay bordürlüdür. Bordürlerde eli belinde ve gözlü bıtrak motifleri yer almıştır. Bordürler bıçkı motifli su ile sınırlandırılmıştır.

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1735/2735
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (75x2)x370 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x12
Malzeme	: Atkı ve çözü; yün, bezeme; yün ve beyaz renk pamuk
Uygulanan Teknik	: Çalma kilim, Atkı yüzlü cicim(atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı ve bezeme; kırmızı, şarabi pembe, türkuaz mavi, turuncu, hardal sarısı, limon küfü yeşil, beyaz ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı onbir yatay bordürle bezenmiştir. Her iki şakta bordürler yan yana birleşerek birbirini tamamlamaktadır. Bordürlerde kıvrımlı, karnı yarık-eli belinde, gözlü bıtrak, ve dokuz gözlü denilen dört farklı motif yer almıştır. Bordürler üçgen motifli kilim suyu ile sınırlandırılmıştır.

Örnek 9. Çalma kilim, kıvrımlı bordür detayı.

Örnek 9. Çalma kilim, eli belinde bordür detayı.

Örnek 9. Çalma kilim, bıtrıklı bordür detayı.

Örnek 9. Çalma kilim, dokuz gözlü bordür detayı.

3.6.7. Çalma Nakışlı Yüklük Perde Ve Örtüleri (İnce Cicim Dokumalar)

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Döndü Akdemir, Sorgun-Çayözü köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Sedir örtüsü parçası
Boyutları (En x Boy)	: 54x150 cm
Dokuma sıklığı (1 cm de)	: 8x8
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; pembe, bezeme; beyaz, siyah, sarı, gri
Motif ve Kompozisyon	: Tek parça olarak dokunmuş bir örnektir. Örtünün kısa kenarında eğri pıtrak ve ersin motifli ayak, yan kenarlarda bağlantılı boncuk motiflerinden meydana gelen zincir şeklinde bir sınır çizgisi vardır. Zeminde çiçekli kıvrım ya da üzümlü denilen simetrik zikzak hatlar içinde testere dişi eşkenar dörtgen motifleri ve kafesli dolgularla bezeme yapılmıştır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Çayözü köyü / 2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Duvar örtüsü
Boyutları (En x Boy)	: (59x4) 236x454 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 6x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve beyaz pamuk.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; siyah, sarı, yeşil ve kırmızı, bezeme; beyaz, siyah, sarı, pembe, lacivert ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Dört parça olarak dokunmuş bir örnektir. Her parçanın kısa kenarlarında setik-akıtma ve ersin motifli ayak yer almıştır. Yan kenarlarda bağlantılı boncuk motifli zincir şeklinde bir sınır çizgisi vardır. Zeminde orta eksende birleşen dalların ucunda, eşkenar dörtgen içinde aşık kıvrımı (ying-yang) motifli yörede beli kasılı ve bıtraklı göbek denilen motif tekrarı görülmektedir. Ara boşlukları ise ortası kurbağacık motifli Sekiz köşeli yıldızlar doldurmaktadır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir.

Örnek 2. Beli kasılı, yıldız ve boncuk motifli örtü detayı. Örnek 2. Ersin, bükümlü sınır atkısı ve setik-akıtma motif detayı.

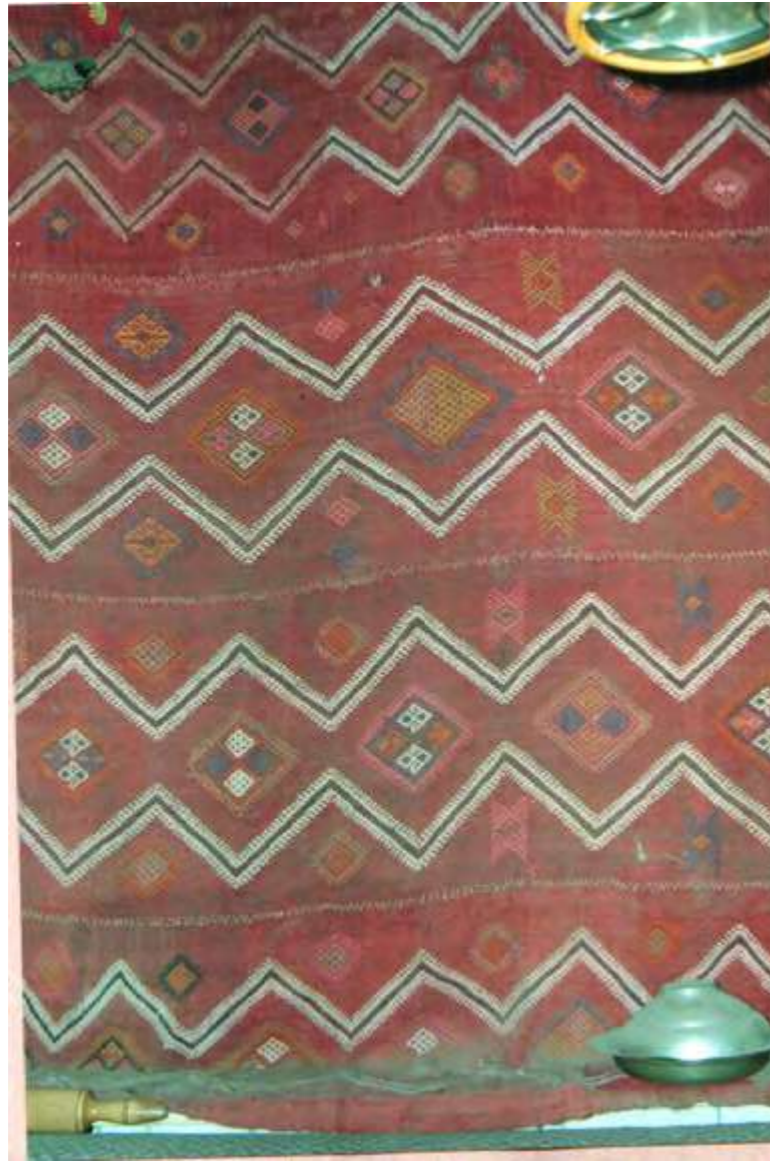
Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Sorgun-Gözbaba köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (58x2)=116x216 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8x8
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, siyah, sarı, pembe, yeşil, mavi
Motif ve Kompozisyon	: İki parça olarak dokunmuş bir örnektir. Örtünün kısa kenarlarında arı peteği motifli ayak yer almıştır. Uzun kenarlarda akıtma-setik motifli bordür vardır. Orta ekseninde bıtraklı göbek de denilen testere dişli beli kasılı motifinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Ali İhsan Öz

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Sorgun-Gözbaba köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (54x2)=108x178 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x8
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; turuncu, bezeme; beyaz, siyah, sarı, pembe, yeşil, mavi
Motif ve Kompozisyon	: İki parça olarak dokunmuş bir örnektir. Örtünün kısa kenarlarında gelin ağlatan kurbağacık motifli ayak yer almıştır. Orta eksene simetrik kenarları kıvrımlı zikzak hatların ara boşluklarında yörede camuz alını denilen (çok bölümlü ve dört yöne çıkıntılı olan kare biçimli) motifler yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Ali İhsan Öz

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Nargile Cafe (Geldiği yer: Çekerek) /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (50x3)150x350 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7 x 7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, siyah, sarı, pembe, yeşil, mavi
Motif ve Kompozisyon	: Üç parça olarak dokunmuş bir örnektir. Örtünün kısa kenarlarında küpe, saç bağı, hanım tarağı ve kurbağacık motifli dört sıra ayak yer almıştır. Orta eksene simetrik kıvrımlı tin ipi içinde pıtrak ve arı peteği motifinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Ali Kılıçoğlu

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Çavuşoğlu cafe (Geldiği yer: Çekerek) /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (50x4)-200x350 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7 x 7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, siyah, sarı, turuncu, pembe, yeşil, mavi
Motif ve Kompozisyon	: Dört parça olarak dokunmuş bir örnektir. Örtünün kısa kenarlarında küpe, saç bağı, hanım tarağı ve kurbağacık motifli dört sıra ayak yer almıştır. Orta eksene simetrik tin ipi içinde pıtırak, eli belinde ve arı peteği motifinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Ali Kılıçoğlu.

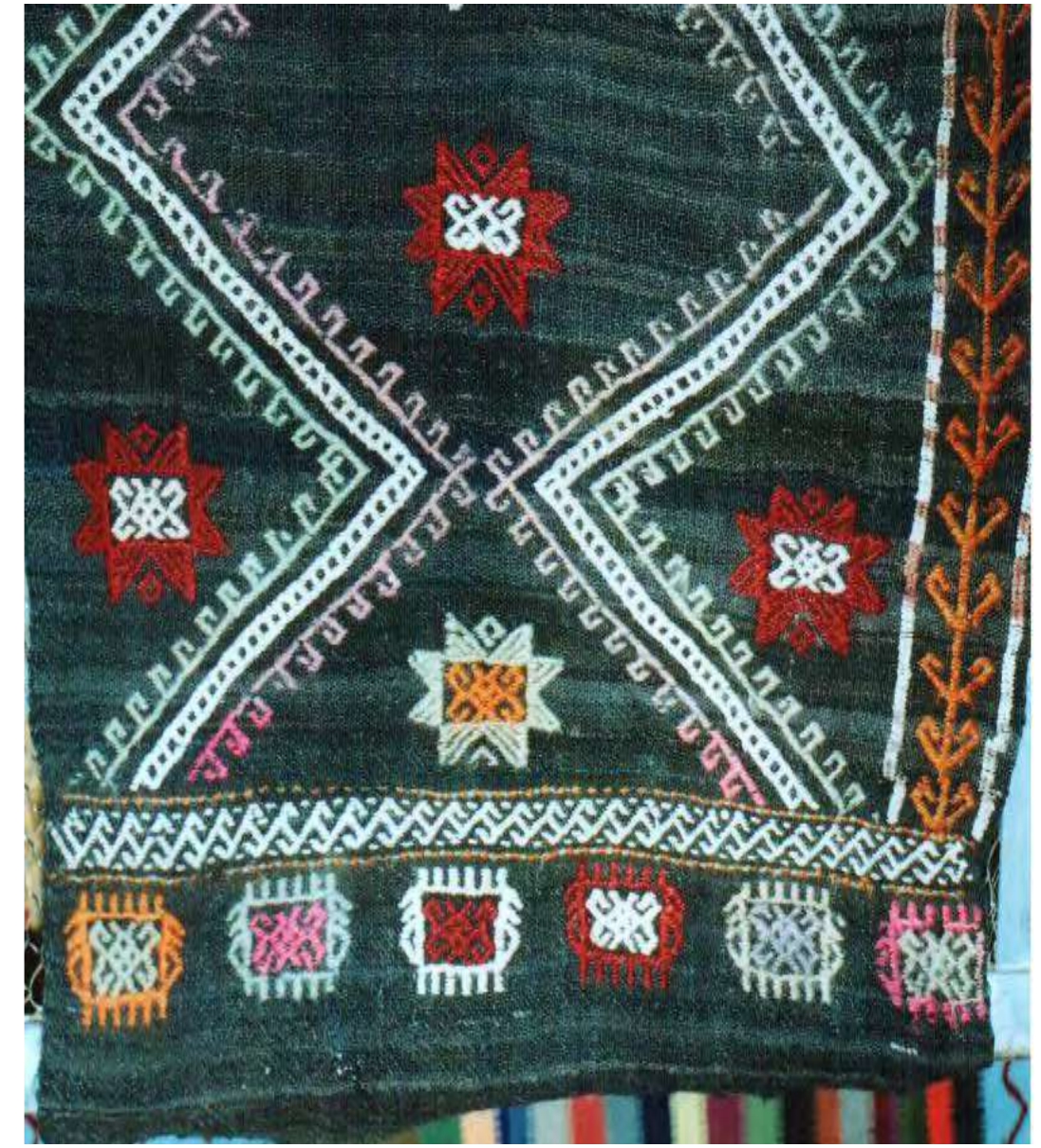
Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. başı.
Ürünün Cinsi	: Yatak örtüsü
Boyutları (En x Boy)	: 117 x 225 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8 x 8 adet
Malzeme	: Çözgü ve atkı: yün, bezeme: yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme-culhalık dokuması)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; beyaz, bezeme; kırmızı, turuncu, açık yeşil, mavi ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Cicim örtünün dört kenarı iğ çeğmeli kıvrım motifli bir bordürle çerçevenmiştir. Zeminin kısa kenarlarında kafes dolgulu üçgen motifleri, uzun kenarlarda bordüre bağlantılı, bıtraklı zikzak boşluklarında dolgulu bıtrak motifleri dikey sıralı olarak yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Nurhayat Kılıçarslan.

Örnek 7. Örtüden detay.

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri /yılı	: Aydıncık/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi-yük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: 50 x 85 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8 x 8 adet
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; kırmızı, bezeme; siyah, beyaz, pembe, mavi ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Perdenin kısa kenarında eğri su (sığır sidiği), kıvrım-çengel motifli ayak ve uzun kenarında uçları kıvrımlı zikzak kenar suyu yer almaktadır. Zemininde perde kıvrımı ve bıtrak motiflerinin bağlantısız tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Havva Demirel

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Perde
Boyutları (En x Boy)	: (60x2)x215 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; siyah, bezeme; beyaz, yeşil, açık gri, bej, pembe, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Perdenin kısa kenarında gelin ağlatan ve hanım tarağı motifli ayak ve uzun kenar balık kılçığı kıvrım motifli su yer almaktadır. Zemininde ise simetrik zikzak hatlar (tin ipi) içinde sekiz köşeli yıldız motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer, Sadegül Dursun (dokuyucu)

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (Orta şak; 54, kenar şaklar; 58) 4 şak x 4.95 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgüde yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, açık gri, bej, pembe, mor, sarı ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Perdenin kısa kenarında sığır sidiği, dallı pıtrak motifli ayak ve uzun kenarda kıvrımlı sınır içinde eğri su(akıtma-setik) motifleri yer almaktadır. Zeminde ise; simetrik zikzak hatlı üzümlü kıvrım (tin ipi) bölmeler içinde kabak çiçeği ve boşluklarda burçak motiflerin tekrarı görülmektedir.
Eserle İlgili Notlar	: Yüklük perdesi olarak asmak için uzun kenarına birit halkalar dikilmiştir.
Kaynak Kişi	: Emine Zafer

Örnek No	:11
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Divanlı köyü camii/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (50 cm. iki kenar, 36 cm. iki orta şak)175 x 358 cm,
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x8
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; doğal siyah, bezeme; beyaz, pembe, sarı ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Perdenin kısa kenarda saç bağı, hanım tarağı ve gelin ağlatan, boncuk'la sınırlanan ayak, uzun kenarda ise setik-akıtma ve çakmak motifli su yer almaktadır. Zeminde ise; kıvrımlı, simetrik zikzak hatların boşluklarında pıtrak denilen motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Saliha Ayar

Örnek No	:12
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Sağlık Köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (58x4) x 410 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x8
Malzeme	: Atkı ve çözü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; kırmızı, bezeme; beyaz, pembe, mavi, gri, bej ve siyah
Motif ve Kompozisyon	:Perdenin kısa kenarında taç ve gelin ağlatan motifli ayak, boncuk'la sınırlanan kenar suyunda gözlü kıvrım motifleri yer almaktadır. Zeminde ise; kıvrımlı simetrik zikzak hatların boşluklarında gözlü pıtrak motiflerin tekrarı görülmektedir. Uzun kenarına 8 adet asma halkası dikilmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	: İkbal Karaköse

Örnek No	:13
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Sağlık Köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yüklük perdesi
Boyutları (En x Boy)	: (58x4) x 410 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x8
Malzeme	: Atkı ve çözü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; kırmızı ve beyaz. Bezeme; beyaz, mavi, siyah
Motif ve Kompozisyon	: Perdenin tamamında karınca suyu motifleri yer almaktadır. Zeminde ise; birleşen karınca suyu, gerik yada kar yağdı bölmeler içinde çapraz motiflerin tekrarı görülmektedir.
Eserle İlgili Notlar	: Karınca suyu- kar yağdı veya dokuz ipten dönen gerik; brokar tekniğinde, fazladan geçirilen atkı ile yapılan bezemeye denir.
Kaynak Kişi	: İkbal Karaköse

Örnek 13. Perdeden detay.

- Örnek No** : 14
- Belgeleme yeri /yılı** : Yozgat Müzesi /2007
- Envanter No** : 2561/18.12.1990/satın alınma
- Tarihlendirme** : 20. yy. başı
- Ürünün Cinsi** : Perde (filikli perde)
- Boyutları (En x Boy)** : (50x3)150 x 193 cm.
- Dokuma Sıklığı (1 cm de)** : 7x7
- Malzeme** : Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
- Uygulanan Teknik** : Filikli cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
- Kullanılan Renkler** : Atkı ve bezeme: bordo, turuncu, sarı, hardal sarısı, yeşil, mavi, kahverengi, beyaz ve siyah
- Motif ve Kompozisyon** : Perde üç şaktan meydana gelmiştir. Yatay ve dikey bordürlüdür. Bordürlerde bıtrak, kurbağacık, çengel ve koç boynuzu motifleri yer almıştır. Bordürler bükümlü atkı ve Türk-simetrik halı düğümlü dokuma sıraları ile sınırlandırılmıştır.

Örnek 14. Perdeden detay.

- Örnek No** : 15
- Belgeleme yeri /yılı** : Yozgat Müzesi, /2007
- Envanter No** : 1865 / 1949, 02-04- 1985
- Tarihlendirme** : 20.yy. ortası
- Ürünün Cinsi** : Perde
- Boyutları (En x Boy)** : (50x2)100 x 180 cm.
- Dokuma Sıklığı (1 cm de)** : 8x8
- Malzeme** : Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
- Uygulanan Teknik** : Çalma, İnce cicim-zili, (atlama atkılı bezeme)
- Kullanılan Renkler** : Atkı ve çözgü; açık mavi, bezeme; kırmızı, turuncu, sarı, koyu mavi, beyaz ve siyah
- Motif ve Kompozisyon** : Perde saç bağı ayak ve siğir sidiği kenar suyu ile sınırlanmıştır. Zeminde kıvrımlı tin ipi boşluklarında göz ve koç boynuzlu zili motifleri yer almıştır. Eser yün iplikle sık iğne tığ örgü ile onarım görmüştür.

Örnek 15. Perde bezeme ve onarım detayı.

Örnek No	: 16
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 57
Tarihlendirme	: 20.yy. başı.
Ürünün Cinsi	: Perde
Boyutları (En x Boy)	: 60 x 400 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8x8
Malzeme	: Atkı ve çözgüde yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim -çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; portakal sarısı, bezeme; kırmızı, turuncu, sarı, açık yeşil, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Perde ayak(kısa kenar)da sığır sidiği kenar suyunda boncuk sınır motifli gelin tarağı ile sınırlanmıştır. Zeminde üzümlü kıvrımlı tin ipi boşluklarında gözlü bıtrak ve kıvrım dolgulu motifleri yer almıştır.

Örnek No	: 17
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1984, (Hüsne Seyit Kitabeli)
Tarihlendirme	: 20.yy. başı
Ürünün Cinsi	: Perde
Boyutları (En x Boy)	: (55x2) x 400 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8x8
Malzeme	: Atkı ve çözgüde yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; kırmızı, portakal sarısı, açık yeşil, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Perde kıvrımlı ayak ve setik kenar suyu ile sınırlanmıştır. Zeminde kıvrımlı tin ipi boşluklarında sekiz köşeli yıldız, göz ve camuz alını motifleri yer almıştır.

Örnek 16. Perde detay.

Örnek 17. Hüsne Seyit Kitabeli detayı (Yozgat Müzesi, envanter no: 1984)

- Örnek No** : 18
- Belgeleme yeri / yılı** : Yozgat Müzesi /2007
- Envanter No** : 113/126, 25-07-1977, satın alınmış.
- Tarihlendirme** : 20.yy. ortası
- Ürünün Cinsi** : Perde
- Boyutları (En x Boy)** : 130x168 cm.
- Dokuma Sıklığı (1 cm de)** : 8x8
- Malzeme** : Atkı ve çözü; yün bezeme; yün
- Uygulanan Teknik** : İnce cicim-(atlama atkılı bezeme)
- Kullanılan Renkler** : Atkı ve çözü; beyaz, bezeme; koyu ve açık kırmızı, turuncu, yağ yeşili, açık mavi, beyaz ve siyah
- Motif ve Kompozisyon** : Perde çarkı felek, çakmak, kaz ayağı motifli ayak, testere dişi, sığır sidigi, zincir motifli kenar suları ile sınırlanmıştır. Zeminde iç içe giren uçları oklu zikzak motifler yer almıştır. Bu motif yörede tespit edilen at nalı motif olabilir, kenar suyu sınırlarında çift renkli zincir atkı uygulanmıştır.

Örnek 18. Zemin ve kenar suyu detayı. Örnek 18. Kısa kenar suyu (ayak) ve saçak detayı.

- Örnek No** : 19
- Belgeleme yeri / yılı** : Halk Eğitim Merkezi, Saraykent-Kesikköprü/2006
- Tarihlendirme** : 20. yy. ortası
- Ürünün Cinsi** : Yatak örtüsü
- Boyutları (En x Boy)** : (2 x 45) x 210 cm.
- Dokuma Sıklığı (1 cm de)** : 8 x 8 adet
- Malzeme** : Atkı ve çözü; yün, bezeme; yün
- Uygulanan Teknik** : Cicim. (çalma atkılı ve düğümlü culhalık dokuması)
- Kullanılan Renkler** : Atkı ve çözü; kızıl kahverengi, siyah, beyaz
- Motif ve Kompozisyon** : Örtü iki parçadan (şak) meydana gelmiştir. Biri siyah-beyaz, çözü yönünde araları kızıl kahverengi sınırlı, diğeri ise kızıl kahverengi -beyaz ve çözü yönünde araları siyah sınırlı, kareli desenlidir. Atkı yönünde iki kare arasına renkli tiftik ve kumaş-kurdele parçaları düğümlenerek örtüye hareket kazandırılmıştır.
- Kaynak Kişi** : Hamza Öz

Örnek No	: 20
Belgeleme yeri /yılı	: Çayözü köy /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Beşik örtüsü parçası
Boyutları (En x Boy)	: 54x150 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve pamuk
Uygulanan Teknik	: İnce cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, siyah, bezeme; beyaz, sarı, pembe ve soluk yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Örtü satranç denilen kareli desenlidir. Diyagonal yöndeki renk düzeninde, kareler içine yarım pıtrak motifleri ile bezeme yapılmıştır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

3.6.8. Çalma Nakışlı Yastıklar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Çayözü köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 50x100 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Çözgü; siyah kıl, atkı; siyah, bezeme; kırmızı, bordo, beyaz, sarı, Turuncu, yağ yeşili, gri
Motif ve Kompozisyon	:Yastığın kısa kenarında göz motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise dört yönlü kıvrımdan meydana getirilmiş koçboynuzu (tabaklı) kıvrım denilen madalyonlar eşkenar dörtgen formlar içinde, orta eksene simetrik iki rapor halinde, bağlantılı tekrar eden düzende yerleştirilmiştir. Zemin boşlukları ise irili ufaklı göz motifleri ile doldurulmuştur.
Eserle İlgili Notlar	: Kaynak kişinin annesi Hamide Akdemir tarafından çeyizlik olarak dokunmuştur.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek 1. Yastık detay (Yozgat Müzesi, envanter no: 1879).

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Çayözü köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 53x100 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; kırmızı, beyaz, sarı, turuncu, yağ yeşili, açık mavi ve siyah
Motif ve Kompozisyon	:Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan-karı boşatan ve kurbağacık motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise çavuş nişanı denilen motif, orta eksende tam, kenarlarda yarım rapor halinde, bağlantılı tekrar eden düzende yerleştirilmiştir. Zemin boşlukları ise çakmak motifleri ile doldurulmuştur.
Eserle İlgili Notlar	: Çavuş Nişanı motifli yastık örneklerine Sorgun –Bahadın kasabasında da rastlanmıştır. Bu desen Yörükler tarafından turna katarı ve eyer kaşı olarak da bilinmektedir.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek 2. Benzeri Çavuş nişanı bezemeli yastık (Türkan Akpınar evi, Sorgun-Bahadın).

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Çayözü köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 55x110 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; kırmızı, beyaz, açık mavi, pembe ve siyah
Motif ve Kompozisyon	:Yastığın kenarlarında gelin ağlatan ve ersin motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise; yatay yöndeki zikzak hatlardan meydana gelen sivri uçları kıvrımlı desen birim rapor tekrarı görülmektedir. Bu motifin adı at nalı olabilir. Çünkü yörede yastık motifi olarak belirlenmiş, ancak uygulandığı ürün tespit edilememiştir. Yastıkta dikey hatlı renk düzeni uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek 3. Benzeri cicim yastık (Yozgat müzesi, envanter no: 1966).

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 54 x 98 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	:Atkı ve çözgü; siyah, bezeme; kırmızı, sarı, turuncu, gri
Motif ve Kompozisyon	:Yastığın kısa kenarında kurbağacık motifli ayak, uzun kenarında gelin ağlatan yer almaktadır. Zemininde ise; ağ kıvrımlı motiflerinin simetrik rapor tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Sultan Özönen

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 56 x 91 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; siyah, bezeme; kırmızı, sarı, turuncu, mavi, pembe ve açık yeşil
Motif ve Kompozisyon	:Yastığın kısa kenarında kurbağacık ve kaz ayağı motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise; ağ kıvrımlı motiflerinin simetrik rapor tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Sultan Özönen

Örnek 5. Benzer çalma yastık detayı (Merkez-Karalar köyü ve Yozgat müzesi envanter no: 2004).

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri / yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 60 x 97 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; siyah, bezeme; kırmızı, sarı, turuncu, mavi ve açık yeşil
Motif ve Kompozisyon görülmemektedir.	:Yastığın zemininde ala kilise yastık örneği denilen desenin simetrik rapor tekrarı
Kaynak Kişi	: Yeter güler

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri / yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 60 x 97 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; siyah, bezeme; kırmızı, sarı, turuncu, mavi ve açık yeşil
Motif ve Kompozisyon görülmemektedir.	:Yastığın zemininde koçboynuzu örneği denilen desenin simetrik rapor tekrarı
Eserle İlgili Notlar	:Yeter hanımın verdiği bilgilere göre; Yazılıtaş'daki yastık desenleri 1- Ağkırım, 2- At nalı, 3- Tağilli (teyelli-Eyer kaşı-çavuş nişanı) 4- koçboynuzu 5- ala kilise yastık
Kaynak Kişi	: Yeter Güler

Örnek No	: 8. (Ön ve arka yüzey)
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent-Kesikköprü/2006
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Çuval
Boyutları (En x Boy)	: 50 x 110 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x7 adet
Malzeme	: Çözü ve atkı; pamuk, bezeme; yün ve orlon
Uygulanan Teknik	: Cicim. (Çalma atkılı ıstar dokuması)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; beyaz, bezeme; bordo, siyah, turuncu, yeşil, mavi, pembe, sarı, gri ve bej
Motif ve Kompozisyon	: Çuval ön yüzünün kenarlarında çakmak motifli ayak yer almıştır. Zemin çatkılı (satrançlı) bölmeler içinde eli böğründe kıvrımlı gözlü motiflerle düzenlenmiştir. Dikey hatlı renk düzenine sahiptir. Çuvalın arka yüzünde ise; orta eksen de dikey çizgili ve bu hatta simetrik zikzaklarda bıtıraklı ve yatay sıralamalı çakmak motifleri uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Aydıncık-Kazankaya /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 51 x 100 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6 x14 adet
Malzeme	: Atkı ve çözgü; kıl, bezeme; pamuk ve yün
Uygulanan Teknik	: Cicim (Çalma- atkı yüzlü cicim)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; yün, bezeme; kırmızı, sarı, mor, pembe, açık yeşil, beyaz ve bej.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında zincir atkı, ortasında ise; eğri su ile sınırlandırılan kamalı motifli bordürler yer almaktadır. Zeminde birbiri içine giren aynalı bıtırak denilen dörtgen bölmeler içinde dört gözlü-kesme şeker motiflerinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Hüsna Salgın

Örnek 9. Yastık çifti ve detay görünüşü.

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Aydıncık Büyük Toraman /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 56 x 100 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7 adet
Malzeme	: Atkı ve çözgü; kıl, bezeme; pamuk ve yün,
Uygulanan Teknik	: Cicim (Çalma yastık)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; siyah-kara keçi kılı, bezeme; kırmızı, sarı, mavi, açık yeşil, beyaz ve gri.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında testere dişi ve dolgulu bıtrak motifli ayak yer almaktadır. Zemininde birbiri içine giren kıvrımlı dörtgen bölmeler içinde dört gözlü motiflerin rapor tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Selvi Bedel (Dokumacı)

Örnek10. Yastık detayı.

Örnek No	: 11
Belgeleme yeri /yılı	: Selvi Bedel-Aydıncık Büyük Toraman /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 65 x 106 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7 x 7 adet
Malzeme	: Atkı ve çözgü; kıl, bezeme; pamuk ve yün
Uygulanan Teknik	: Zili-sili (Çalma çuval)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkıda: siyah-kara keçi yünü, Bezeme: Kırmızı, sarı, mavi, açık yeşil, beyaz ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında testere dişi ve üçgen motifli ayak yer almaktadır. Zemininde altıgen bölmelerin içinde, boynuzlu motiflerin rapor tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Selvi Bedel (Dokumacı)

Örnek No	: 12
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü / 2004 (Cumhuriyet dönemi başında Halep'ten gelen Türkmenler yerleşmiş olan bu köyün eski adı Türkmen Arabı'dır)
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık (Zili yastık)
Boyutları (En x Boy)	: 51x99 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; kırmızı, beyaz, yeşil, açık mavi, pembe ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan ve kurbağacık motifli ayak, yan kenarda ise yörede ismi belirlenemeyen zincirli su yer almaktadır. Zeminde ise; simetrik zikzak hatlı kıvrımlı(tin ipi) bölmeler içinde yörede kabak çiçeği ve pıtrak denilen motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer, Sadegül Dursun

Örnek No	: 13
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık (Zili yastık)
Boyutları (En x Boy)	: 51x116 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve beyaz pamuk.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, yeşil, açık mavi, pembe, sarı ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan ve ersin motifli ayak, yan kenarda ise yörede ismi belirlenemeyen zincirli su yer almaktadır. Zeminde ise simetrik zikzak hatlı kıvrımlı (tin ipi) bölmeler içinde yıldız ve basamaklı zili motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer, Sadegül Dursun (dokuyucu)

Örnek No	: 14
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık (Zili yastık)
Boyutları (En x Boy)	: 50x110 cm
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün ve beyaz pamuk.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, yeşil, açık gri, bej, pembe, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenardaki ayak ve uzun kenar suyunda gelin ağılatan ve kurbağacık motifleri yer almaktadır. Zemininde ise; çatkılı (eşkenar dörtgen) bölmeler içinde pıtrak motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer, Sadegül Dursun (dokuyucu)

Örnek No	: 15
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık (Zili yastık)
Boyutları (En x Boy)	: 50x110 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	:Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, yeşil, açık gri, bej, pembe, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarındaki ayak ve uzun kenar suyunda gelin ağılatan ve ersin motifleri yer almaktadır. Zemininde ise; çatkılı (eşkenar dörtgen) bölmeler içinde tuğ şeklindeki zili motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer, Sadegül Dursun (dokuyucu)

Örnek No	: 16
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Türkmen köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık (Zili yastık)
Boyutları (En x Boy)	: 50x110 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; beyaz, yeşil, füme, bej, pembe, sarı ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Cıngıldaklı zili adlı yastığın kısa kenarında gelin ağlatan ve ersin motifli ayak, uzun kenarında ise zincir motifli su yer almaktadır. Zemininde ise; birleşen altıgen bölmeler içinde cıngıldaklı zili motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Satı Zafer

Örnek No	: 17
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez ilçe /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 56 x 107 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı; siyah, çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, yeşil, mor, pembe, sarı, beyaz.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında kurbağacık motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise; balıklı (çakmak) denilen çakmak motifli bölmelerle sınırlanmış eşkenar dörtgenler ve içinde dolgulu pıtrak motiflerinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Saliha Doğan, Ayşe Taş (dokuyucu)

Örnek 17. Benzeri çalma yastık detayı (Aydıncık).

Örnek No	: 18
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat müzesi/ 2007
Envanter No	: 1968/2053/üst kat baş oda, sergide
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 77x100cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; kırmızı, bezeme; kırmızı, yeşil, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan, ve ersin-kaz ayağı motifli ayak yer almaktadır. Çatkılı düzen içinde eli belinde- karnı yarık motifli rapor tekrarı görülmektedir.

Örnek No	: 19
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Karalar köyü /2003
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 55 x 95 cm. Bordürler: 3.5 + 6 cm
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü(eriş); pamuk, atkı; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözü; kırmızı, bezeme; kırmızı, yeşil, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan, ve ersin-kaz ayağı motifli ayak ve uzun kenarda zikzak- sığır sidiği kenar suyu yer almaktadır. Zemininde ise; dokuz gözlü motifli rapor tekrarı görülmektedir. Kenarlar saç örgü dikişi ile birleştirilmiştir.
Kaynak Kişi	: Gülseren Duran

Örnek19.Yastık zincir dikişi ve eğri su detayı .

Örnek No	: 20
Belgeleme yeri /yılı	: Döndü Akdemir-Çayözü köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 55x110 cm. 4 cm. ince, 4,5 cm. kalın 10 cm. bez doku, kısa kenar, bordürü, 3 cm. uzun kenar bordürü.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 6x6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün bezeme; yün beyaz renk pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; kırmızı, beyaz, sarı, turuncu, yeşil, açık mavi ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında gelin ağlatan ve ersin motifli ayak, zemininde ise; çatkılı denilen baklava dilimi bölmeler içinde yörede eli böğründe-eli belinde denilen motifin tekrarı görülmektedir. Ayrıca eşkenar dörtgen renk düzeni uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek No	: 21
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat müzesi /2007
Envanter No	: 1556
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 45 x 101 cm.
Dokuma Sıklığı(1cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Çözgü(eriş) ve atkı; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, bordo, yeşil, açık ve koyu mavi, kahve rengi, siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarında siğir sidiği ve kaz ayağı motifli ayak yer almaktadır. Zeminde çatkılı bölmeler içinde dikey bağlantılı dolgulu bıtrak motifinin tekrarı ve diyagonal renk tekrarı görülmektedir.

Örnek No	: 22
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat müzesi /2007
Envanter No	: 1896/1891, 01-09-1985 satın alınmış.
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yastık
Boyutları (En x Boy)	: 55 x 95 cm.
Dokuma Yoğunluğu(1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün. bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: İnce cicim, sumak-çalma (atlama ve ilme atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme: kırmızı, bordo, sarı, turuncu, yeşil, açık mavi ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Yastığın kısa kenarı eskimiş ve yok olmuştur. Uzun kenarda gelin ağlatan kıvrımlı su yer almıştır. Zeminde Eyer kaşı-turna katarı motifin dikey eksenlerde simetrik tekrarı görülmektedir.

Örnek22.Yastık bezeme detayı.

3.6.9. Çalma Nakışlı Heybeler

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Döndü Akdemir, Sorgun-Çayözü köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Heybe (yıldızlı heybe)
Boyutları (En x Boy)	: (55x50 cm cep) x 2 +25 ara =55x125 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 6x6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, açık yeşil, eflatun, turuncu, pembe, açık mavi ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybenin cep yüzlerindeki kısa kenarlarda gelin ağlatan, ersin (küpe) ve kurbağacık motifli ayak yer almaktadır. Zemininde ise; dikey yönde birbiri içine giren, zikzak hatların sınırladığı eşkenar dörtgenler içinde yıldız motiflerinin tekrarından meydana gelen desen görülmektedir. Ayrıca dikey hatlı renk düzeni uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Döndü Akdemir

Örnek1.Heybe cep ağzındaki ilik ve örgülü kapatma detayı.

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü/2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 40 x 95 (37+21+37) cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 8 x8
Malzeme	:Atkı ve çözgü; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim. (Çalma heybe)
Kullanılan Renkler	: Çözgüde; beyaz, atkıda; bordo, al kırmızı, siyah, sarı, turuncu, pembe, mavi, yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kenarı Eğri kara-yay başı ve küpe-kazayağı motifli ayak ve çeğmenli- dik kıvrım motifli kenar suyu yer almaktadır. Cep zemininde yörede balıklı-baklava denilen kenarları çakmak, ortası bıtrak ve eli böğünde motifli simetrik rapor tekrarı görülmektedir. Ara dokuma kenarlarında; eğri kara dikey yönde çeğmenli suyu, zemini ise simetrik dişli zikzaklar içinde pıtrak ve eli böğünde motifleri ile bezeme yapılmıştır.
Kaynak Kişi	: Ümmü Gülsüm Erdinç (dokuyucu)

Örnek2.Heybe ara parça, eyer iliği ve ağ kıvrım motif detayı.

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez- Çatma köyü
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 48 x (46+25+46) 117 cm. Bordürler: 3.5 + 6 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Çözgü; pamuk, atkı; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, yeşil, mavi, pembe, sarı, beyaz, siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin (gözü) kısa kenarında zincir (zencir) ve ersin-kaz ayağı motifli ayak ve uzun kenarda zikzak- sığır sidiği kenar suyu yer almaktadır. Cep zemininde dokuz gözlü motifli simetrik rapor tekrarı, ara bağlantı zemininde ise simetrik zikzaklar içinde pıtraklı çiçek ve çakmak motiflerinin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Aynur Tolu

Örnek3. Heybe ara parça detayı.

Örnek3.Heybe cep yüzü detayı ve nazarlık olarak dikilen mavi boncuk.

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez- Çatma köyü /2003
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 45 x 117 cm, ara; 24, ilik; 7, bordür; 3.5 + 6 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü beyaz, bezeme: kırmızı, yeşil, pembe, beyaz, siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin dört kenarı gelin ağlatan ve ersin-kaz ayağı motifli kenar suyu yer almaktadır. Cep zemininde yörede balıklı-baklava denilen kenarları çakmak, ortası dolgulu pıtrak motifli simetrik rapor tekrarı görülmektedir. Ara dokuma kenarlarında; yatay yönde zikzak, dikey yönde gelin ağlatan suyu, zemini ise; simetrik dişli zikzaklar içinde dolgulu pıtrak motifleri ile bezeme yapılmıştır.
Kaynak Kişi	: Hatun Koçer

Örnek 4. Heybe cep yüzü ve ilik detayı.

Örnek4. Heybe cep arası detayı.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez-Sağlık köyü /2003
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 37 x 109, ara; 19 cm. ilik;6, bordür; 3.5+2 ve 2+6 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, yeşil, pembe, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kısa kenarlarında pıtrak ve sığır sidiği ve balık kılıcı motifli ayak yer almaktadır. Cep zemininde yörede çatkılı içinde eli belinde motifli simetrik rapor tekrarı görülmektedir. Ara dokuma zeminde ise; karga kanadı, ve küçük dolgu motifleri ile bezeme yapılmıştır.
Kaynak Kişi	: Şevkiye Karaköse

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Dursun Dede, Merkez-Büyüknefes köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu.
Ürünün Cinsi	: Heybe (habe).
Boyutları (En x Boy)	: 37 x 109 cm, ara uz;19cm, ilik; 6 cm, bordür; 3.5+2 ve 2+6 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, yeşil, mavi, pembe ve siyah.
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kısa kenarlarında kurbağacık ve eğri nakış motifli ayak yer almaktadır. Cep zemininde yörede camuzalını denilen motifin simetrik rapor tekrarı görülmektedir. Ara dokuma zeminde ise karga kanadı, ve küçük dolgu motifleri ile bezeme yapılmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: I. Dünya savaşını görmüş Dursun dede bu heybesi ile Çamlıktaki soğuk su çeşmesinden, sıcak yaz günlerinde eşeği ile su taşıyarak şehirde satarmış. Dursun dede'yi Yozgat'ta orta yaş grubundan hemen herkes hatırlamaktadır.
Kaynak Kişi	: Ali Kılıçoğlu

Örnek6. Heybe yüzü bezeme detayı.

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat müzesi /2007
Envanter No	: 2076
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 42x103 cm, cep; 42x42 cm, ara uz; 20 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü; beyaz, bezeme; kırmızı, açık yeşil, eflatun, turuncu, pembe, açık mavi ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybenin cep yüzlerindeki kısa kenarlarda gelin ağlatan ve kurbağacık motifli ayak ve uzun kenarda eli belinde motifli su yer almaktadır. Zeminde ise çatkılı (dörtgenler) içinde kıvrımlı ve göz motiflerinin tekrarı görülmektedir. Ayrıca diyagonal renk düzeni uygulanmıştır.

Örnek7.Heybe cep detayı.

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2238/12.12.1989/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Heybe (pazar heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 55 x 150, cep: 59, ara: 30 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12
Malzeme	: Zemin: Atkı ve çözüde yün, bezeme: yün
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzü cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve bezeme: bordo, turuncu, yeşil, pembe, mavi, kahverengi, sarı, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, dokuz gözlü ve kurbağacık motifleri yer almıştır. Bordürler sığır sidiği motifli su ile sınırlandırılmıştır.

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Kadışehri-Özükavak köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Heybe (at eyer heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 48 x 122 cm. cep: 52, ara: 17
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12 adet
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim, (nakışlı yün çul-atkı yüzü cicim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, Atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, ve karga kanadı motifleri yer almıştır. Bordürler bıçkı ve deveboynu motifleriyle sınırlandırılmıştır. Cep ağzında it izi, ara bölümde ise sekizli kıvrım motifleri uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Fatma Altay

Örnek8.Atkı yüzü cicim, yatay bordürlü heybe cep detayı.

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Yenifakılı /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Heybe (Tohum heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 40 x 40 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 8 x 8 adet
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü ve atlama atkılı dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözgü; Beyaz, atkı; kırmızı, siyah, sarı, mavi
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cep yüzeyi yatay çubuklu renkli dokuma.
Kaynak Kişi	: Zeynep Afacan

Örnek No	: 11
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 60-71/02.06.1977/Koyunculuk köyü/bağış.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Heybe(at heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: 55 x 135, cep: 56, ara: 22 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Zemin: Atkı ve çözgüde yün, bezeme: yün
Uygulanan Teknik	: Cicim, zili, çalma,tağilli (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgüde kırmızı, bezeme: turuncu, yeşil, pembe, mavi, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kenarlarında küpe-küpe, kurbağacık ve çengel ve gelin ağlatan motifli ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Zemin ise eyerkaşı motifinin tekrarı olan birim raporludur. Ara parçada ise bıtraklı çubuklar diyagonal sıralı şekilde görülmektedir.

Örnek 11.Eyerkaşı motifli heybe ara ve cep detayı.

Örnek No	: 12
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 842-869/05-11-1978/bağış
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası.
Ürünün Cinsi	: Heybe (at heybesi)
Boyutları (En x Boy)	: (53x47)x ,128, ara; 22 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x10
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Çalma, cicim-zili- (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	:Atkı ve çözgü; kırmızı, bezeme; açık yeşil, pembe, mavi, sarı, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe cebinin kısa kenarlarında kurbağacık, çengel ve gelin ağlatan motifli ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Zemin ise; cıngıllı zili motifinin tekrarı olan birim rapordur. Ara parçada ise bıtraklı ve kıvrımlı yatay sıralı görülmektedir.

3.6.10. Çalma Nakışlı Azık Torbaları

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Halk Eğitim Merkezi, Saraykent-Kesikköprü /2006
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Heybeli nazarlık
Boyutları (En x Boy)	: 1:32 x 29, 2: 21 x 21, 3:10x10 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7 x 7 adet
Malzeme	: Çözgü ve atkı; pamuk, bezeme; yün ve orlon
Uygulanan Teknik	: Cicim. (Çalma atkılı ıstar dokuması)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; beyaz, bezeme; bordo, kırmızı, siyah, turuncu, yeşil, mavi, pembe, sarı ve gri
Motif ve Kompozisyon	: Birbirinden farklı ebatlarda dokunan üç torba bir askı kordonu üzerine tutturularak nazarlık, yani duvar süsü oluşturulmuştur. Ayak ve eğri su ile çerçevelenen 1. ve 2. torbaların zemininde sekiz köşeli yıldız ve küçük dolgu motifleri uygulanmıştır.
Kaynak Kişi	: Hamza Öz

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Merkez- Çatma köyü /2007
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Torba (azık torbası)
Boyutları (En x Boy)	: 35x 40 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Çözü ve atkı; pamuk, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgü beyaz, bezeme; kırmızı, açık yeşil, koyu mavi, pembe, turuncu ve siyah. püskül; tiftik
Motif ve Kompozisyon	: Torba yüzünün kısa kenarında zikzak- sığır sidiği ve pıtrak motifli ayak, uzun kenarında ise gelin ağlatan motifli kenar suyu yer almaktadır. Cep zemininde yörede balıklı-baklava denilen kenarları çakmak, ortası dolgulu pıtrak motifli simetrik rapor tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Hatun Koçer

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Ayşe Taş, Merkez ilçe /2007
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Azık torbası
Boyutları (En x Boy)	: 35x40 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün.
Uygulanan Teknik	: Cicim-çalma (atlama ve ilme-sarma atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgüde vişne rengi, bezeme; yeşil, mavi, pembe, turuncu, sarı, beyaz ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Torbanın yan kenar bordürlerinde çakmak motifleri zemininde ise eşkenar dörtgenler ikili çakmak motifli bölmelerle sınırlanmış ve içinde sekiz köşeli yıldız motiflerin tekrarı görülmektedir.
Kaynak Kişi	: Saliha Doğan

Örnek 3. Benzeri azık torbası detay(Merkez- Çatma köyü, Hatun Koçer,).

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1206, 11.06.1979.
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Torba
Boyutları (En x Boy)	: 39 x 39 cm. bordür ge: 6 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7x7
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Ters sumak (ilme atkılı bezeme), cicim-çalma (atlama atkılı bezeme)
Kullanılan Renkler	: Atkı ve çözgüde beyaz, bezeme; kırmızı, yeşil, mavi ve siyah
Motif ve Kompozisyon	: Torbanın kısa kenarlarında V biçiminde küpe motifli ayak ve dört kenarı çevreleyen çakmak motifli zincirli su yer almaktadır. Zemininde ise dikey ve yatay sıralı deve boynu denilen motiflerin diyagonal yönde renk tekrarı görülmektedir.

Örnek4.Torbanın tersinden detay.

Kılıçlık

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	:Halk Eğitim Merkezi, Saraykent /2006
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Kılıçlık
Boyutları (En x Boy)	: 15 x 52 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 7 x 14 adet
Malzeme	: Çözgü ve atkı; tiftik, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Cicim (Çalma atkılı ıstar dokuması)
Kullanılan Renkler	: Çözgü ve atkı; siyah, bezeme; kırmızı, turuncu, yeşil, kahverengi, açık mavi
Motif ve Kompozisyon	: Kılıç torbası dokumanın eni boy olarak kullanılmıştır. Kısa kenarda boncuklu-gözlü, uzun kenarda bükümlü atkı ile sınırlanan çakmak-çengel motifli su ile çerçevelenmiştir. Zeminde çatkılı-satrançlı bölmeler içinde aynalı eli belinde motifi, yatay renk sıralı olarak yer almaktadır.
Kaynak Kişi	: Nurhayat Kılıçarslan.

3.6.11. Çuvallar

1) Kilim Teknikli Çuvallar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2341
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Kilim çuval
Boyutları (En x Boy)	: 85x55 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6 x 16
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Motif ve Kompozisyon	: Kilim çuvalda dolgu motifli bir ayak yer almaktadır. Zemin aynalı kollu desenli ve ortada kıvrımlı eşkenar dörtgen içinde göz motifi yer almıştır.

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi/silah odası sergi /2007
Envanter No	: 2604-2698/18-12-1990/satın alınma
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Kilim çuval
Boyutları (En x Boy)	: 123x147 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 5x14
Malzeme	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknik	: İlikli kilim (evdime kilim)
Motif ve Kompozisyon	: Kilim çuvalda dokumanın eni boy yapılmış, dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki ana bordürde eşkenar dörtgenler içinde kırkbudak-kıvrımlı motifleri yer almaktadır. Zemin çubuklu ve atkı yüzü düz dokumadır.

2) İlme ve Kayma Nakışlı (Sumak teknikli) Çuvallar

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü camii(1964 te yapılmış) /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Çuval (çeyiz-esvap çuvalı) Yaygı olarak kullanılmaktadır.
Boyutları (En x Boy)	: 106 x 155 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12 adet
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Sumak, kayma atkılı bezeme tekniği (nakışlı yün çul)
Kullanılan Renkler	: Çözü; siyah, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, yeşil ve mavi
Motif ve Kompozisyon	: Çuvalda dokumanın eni boy yapılmış, dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki ana bordürde iki renkli zincir atkı ve yörede ismi bilinmeyen sekizgen içinde dikdörtgen ve üçgen biçimli göz motifleri yer almıştır.
Eserle ilgili Notlar	: Aslı çuval olan yaygı camiye bağışlanmıştır.
Kaynak Kişi	: Gülizar Şahin

Örnek3.Sumak çuval motif detayı.

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Cemaloğlu köyü camii /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Çuval (çeyiz-esvap çuvalı) Yaygı olarak kullanılmaktadır.
Boyutları (En x Boy)	: 106 x 155 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12 adet
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Sumak, kayma atkılı bezeme tekniği (nakışlı yün çul)
Kullanılan Renkler	: Çözü; siyah, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, haki ve koyu yeşil, eflatun ve açık-koyu mavi
Motif ve Kompozisyon	: Çuvalda dokumanın eni boy yapılmış, dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki ana bordürde bıçkı sınır hattı ve deve boynu motifli su arasında ¼ raporlu simetrik tırnaklı yaprakların ortasında yıldız ve göz motifleri yer almıştır.
Eserle ilgili Notlar	: Aslı çuval olan yaygı camiye bağışlanmıştır.
Kaynak Kişi	: Gülizar Şahin

Örnek4.Sumak çuval motif detayı.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Şefaati /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. başı.
Ürünün Cinsi	: Çuval (çeyiz-esvap çuvalı)
Boyutları (En x Boy)	: 114 x 160 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12 adet.
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Sumak, kayma atkılı bezeme tekniği (nakışlı yün çul)
Kullanılan Renkler	: Çözü; siyah, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, açık kahverengi, sarı ve eflatun
Motif ve Kompozisyon	: Dokumanın eni bu çuvalda boy yapılmış, dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki ana bordür deveboynu su ile sınırlanmış, bordürde ¼ raporlu kırkbudak motif tekrarı yer almıştır.
Kaynak Kişi	: Sevim Doğan

Örnek5.Çeyiz-esvap çuvalı, kırkbudak motif detayı

(Yozgat Müzesi, envanter no: 2597/2692).

Örnek No	: 6
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat müzesi /2007
Envanter No	: 2599-2694/18-12-1990/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı.
Ürünün Cinsi	: Çuval (çeyiz-esvap çuvalı)
Boyutları (En x Boy)	: 120 x 160 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x14 adet
Malzeme	: Çözü; yün, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Sumak, kayma atkılı bezeme tekniği (nakışlı yün çul)
Kullanılan Renkler	: Çözü; siyah, atkı; kırmızı, beyaz, yeşil, sarı, turuncu, kahverengi ve mavi
Motif ve Kompozisyon	: Dokumanın eni bu çuvalda boy yapılmış, dokurken enine, kullanırken boyuna gelen iki bordürde iki renkli zincir atkı ve boncuklu su ile sınırlanan ¼ raporlu Türkmen gülü motif tekrarı yer almıştır.

Örnek 6.Çuval bordürü, Türkmen gülü ve boncuk suyu motif detayı.

3) Çalma Nakışlı (Atkı Yüzlü Cicim) Çuvallar

Örnek No	: 7
Belgeleme yeri /yılı	: Fatma Altay, Kadışehri -Özükkavak kasabası /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Çuval (bulgur çuvalı)
Boyutları (En x Boy)	: 73 x 138 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x12 adet
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Cicim, (nakışlı yün çuval-atkı yüzlü cicim)
Kullanılan Renkler	: Çözüde; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, turuncu, pembe, mavi, açık yeşil
Motif ve Kompozisyon	: Yaygı yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, dokuz gözlü ve karga kanadı motifleri ve ince ara bordürlerde deve boynu motifi yer almıştır. Bordürler bıçkı ve deveboynu motifleriyle sınırlandırılmıştır.
Kaynak Kişi	: Fatma Altay

Örnek No	: 8
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1886-1971/02-04-1985/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Çuval
Boyutları (En x Boy)	: 100x165 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 5x12 adet
Malzeme	: Atkı; yün, Çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü cicim, (nakışlı çalma çuval)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, mavi, haki yeşil ve kahverengi
Motif ve Kompozisyon	: Çuval yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, dokuz gözlü ve karga kanadı motifleri bıçkı motifleriyle ve bükümlü atkı ile sınırlandırılmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Çuval yan dikişi üzerine kolan (çarpanalı dokuma) süslü şekilde susma-sarma dikişi ile tutturulmuştur. Kenardaki kolan çuvalın taşınmasında kolaylık için kullanılır. Ayrıca çuvala ekstra estetik kazandırmıştır.

Örnek No	: 9
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2627-2725/18-12-1990/satın alınma
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Çuval-harar-haral
Boyutları (En x Boy)	: 110x180 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 5x12 adet
Malzeme	: Çözü; pamuk, atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü cicim, (nakışlı çalma çuval)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, mavi, haki yeşil ve kahverengi
Motif ve Kompozisyon	: Çuval yatay bordürlüdür. Bordürlerde berber aynası, dokuz gözlü ve deli melek, kurbağacık motifleri bıçkı motifleriyle sınırlandırılmış, aralarda sığır sidiği, çengel ve çakmak motifli ince sular uygulanmıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Bu çuval oldukça büyük ebatlıdır. Bu ve benzeri büyüklükteki çuvalara harar-haral gibi isimlerde verilir. Çuval örgü teknikli onarım görmüştür.

Örnek 9. Çuval detay görüntüleri.

Örnek No	: 10
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1970/1889
Tarihlendirme	: 20. yy. başı
Ürünün Cinsi	: Çuval (bulgur-un çuvalı)
Boyutları (En x Boy)	: 66x148 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 5x12 adet
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; pamuk
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzlü cicim, (nakışlı çalma çuval)
Kullanılan Renkler	: Çözü; beyaz, atkı; beyaz, kırmızı, siyah, turuncu
Motif ve Kompozisyon	: Çuval yatay bordürlüdür. Bordürlerde gözlü bıtrak ve çakmak motifleri, sınırlarda ise bıçkı uygulanmıştır.

Örnek10.Çuval bezeme detayı.

Örnek No	: 11
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1981-2072/24-12-1985/satın alınma
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Çuval
Boyutları (En x Boy)	: 75x138 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6 x 16
Malzeme	: Atkı; yün, çözü; keçi kılı
Uygulanan Teknik	: Atkı yüzü cecim, (nakışlı çalma çuval)
Motif ve Kompozisyon	: Atkı yüzü kilim çuvalda küpe ve eğri yanış motifli bir ayak ve kenar suyu yer almaktadır. Zeminde çatkılı kurbağacık motifleri yer almıştır.
Eserle İlgili Notlar	: Müzede sergilenmektedir.

3.6.12. Çözü Yüzlü Cecim, Palas ve Kolan Dokumalar

1) Cecim Dokumalar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Kadışehri-Yavuşan Köyü /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Çuval (esvap çuvalı)
Boyutları (En x Boy)	: (35x2) x 110 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 8x4 adet
Malzeme	: Atkı ve çözü; orlon
Uygulanan Teknik	: Çözü yüzü bezayağı dokuma (cecim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; kırmızı, siyah, beyaz, sarı, yeşil, mavi, pembe, atkı; siyah
Motif ve Kompozisyon	: Çuval dikey renk çubuklarından meydana gelmiştir. Ek süsleme olarak çuval ağzına örgü birit ve üzerine püsküller dikilmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: 12 kulaç boyunda yapılan dokuma yedi parçaya bölünür ve parçalar yan yana birleştirilerek yaygı olarak kullanılır. bu yaygı cenazeye de örtülür. Ayrıca heybe, torba vb. diğer eşyalar da bu cecimlerden yapılır.
Kaynak Kişi	: Güldal Akbaba

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Çekerek-Sarıköy /2004
Tarihlendirme	: 20. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Heybe
Boyutları (En x Boy)	: 50 x 125 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 8 x 4 adet
Malzeme	: Çözü ve atkı; yün
Uygulanan Teknik	: Çözü yüzü bezayağı dokuma (cecim)
Kullanılan Renkler	: Çözü; Kırmızı, siyah, beyaz, sarı, yeşil, mavi, atkı; siyah
Motif ve Kompozisyon	: Heybe dikey renk çubuklarından meydana gelmiştir. Dokuma yüzeyi serpmen renkli tiftik düğümlerle süslenmiştir. Ek süsleme olarak cep ağzına örgü birit ve üzerine boncuklu püsküller dikilmiştir.

Örnek2.Çözü yüzü dokuma aralarında tiftik ve kurdele kumaş düğümleri ile yapılan süslemeli yaygı (Sarıköy).

2) Palas-Palaz Dokumalar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 325
Tarihlendirme	: 19. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Kıl palas, yaygı
Boyutları (En x Boy)	: (38x3)x150 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 6x4
Malzeme	: Atkı ve çözüde: keçi kılı
Uygulanan Teknik	: Çözü yüzü dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözü; siyah, beyaz ve kırmızı, atkı; siyah
Motif ve Kompozisyon	: Kıl palas (yaygı) üç şaktan meydana gelmiştir. Her şak zemini üç şerit bezemelidir. Şeritlerde zigzag dal bağlantılı çengel (gelin ağlatan) motif tekrarı, kırmızı ara çizgiler ve tiftik düğümler görülmektedir.

3) Kolan Dokumalar

Örnek No	: 1
Belgeleme yeri /yılı	: Yeter Güler, Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü / 2004
Tarihlendirme	: 20. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Kolan
Boyutları (En x Boy)	: 3.2 x 370 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: (8x4) 32 x 6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Çarpanalı dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözgü; siyah, beyaz ve kırmızı, atkı; beyaz
Motif ve Kompozisyon	: Kolan üzerinde kıvrım, bıtrak, muska ve keser ağız motiflerin tekrarı görülmektedir. Kolanın uçları renkli ipliklerle sarma yapılarak, saçak ve püsküllerle süslenmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Gelin ve kadınlar kuşak bağı olarak kullanılır.
Kaynak Kişi	: Yeter güler

Örnek No	: 2
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 327
Tarihlendirme	: 19. yy. ortası
Ürünün Cinsi	: Kolan
Boyutları (En x Boy)	: 10x450 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 8x4
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı
Uygulanan Teknik	: Çözgü yüzü, çift katlı dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözgü; siyah, beyaz, mavi ve kırmızı, atkı; siyah
Motif ve Kompozisyon	: Kolan kenar suyu üçgen-muska motifli, zeminde kıvrımlı, çam kozalağı, koç boynuzu ve çengel motifleri görülmektedir.
Eserle İlgili Notlar	: Deve kolanı veya çadır bağı olarak kullanılır.

Örnek2.Kolan bezeme detayları.

Örnek No	: 3
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2455/2550
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Ürünün Cinsi	: Yörük-deve kolanı
Boyutları (En x Boy)	: 5x375 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: (6x4) 24 x 6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: Çözgü yüzlü, çarpanalı dokuma.
Kullanılan Renkler	: Çözgü; kahverengi, mavi ve pembe, atkı; kahverengi
Motif ve Kompozisyon	: Kolanda göz motifleri üç sıra halinde tekrar edilmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Müze kayıtlarında "deve kolanı" olarak geçmektedir. yörüklerin çadır bağı olarak kullandığı bilinir. Ancak bu kolanın daha yumuşak dokulu başka bir kolanla astarlanmış olması ve sökülmüş boncuklu nazarlık süsleme parçası deve kolanı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Örnek No	: 4
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 1690/1767
Tarihlendirme	: 19. yy.
Ürünün Cinsi	: Yörük-deve kolanı parçası
Boyutları (En x Boy)	: 5x375 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: (8x4) 32 x 6
Malzeme	: Atkı ve çözgü; yün
Uygulanan Teknik	: Çözgü yüzlü, çarpanalı dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözgü; kahverengi, beyaz, yeşil, mavi ve kırmızı
Motif ve Kompozisyon	: Kolanda eli belinde ve göz motiflerin tekrar edilmiştir. Ayrıca dokuma sırasında çözgüleri sarma-susma atkı tekniğinde simetrik koç boynuzu ortasına göz motifleri işlenmiştir. Bu motifin iki kenarını sınırlayan zincir şeklindeki bükümlü atkı uçları püsküllerle süslenmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Ürünün astarlı olması deve kolanı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Örnek No	: 5
Belgeleme yeri /yılı	: Yozgat Müzesi /2007
Envanter No	: 2564-2659/18-12-1980
Tarihlendirme	: 19. yy.
Ürünün Cinsi	: Yörük-deve kolanı parçası
Boyutları (En x Boy)	: 7x420 cm.
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	: 8 x 4
Malzeme	: Atkı ve çözgü; keçi kılı, bezeme; yün
Uygulanan Teknik	: Çözgü yüzlü dokuma
Kullanılan Renkler	: Çözgü; kahverengi, beyaz, yeşil, mavi ve kırmızı
Motif ve Kompozisyon	: Kolanda göz motiflerin tekrar edilmiştir.
Eserle İlgili Notlar	: Çözgü yüzlü dokumada yüzeydeki çözgüye ilmeli bezeme atkısı (balıksırtı sumak) uygulanarak desen meydana getirilmiştir. Bezeme iplikleri oldukça eskimiş ve zemin (çözgü yüzey) fark edilir hale gelmiştir.

Örnek5. İlme-kayma atkı bezemeli kolan detayı

3.7. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ PAMUKLU EL DOKUMASI PEŞKİR VE UÇKUR ÖRNEKLERİ

Fotoğraf 3.65. İlikli atkı tekniğinde bezemeli peşkir (Yozgat Müzesi).

Peşkir ve uçkur kısa kenarları bezemeli dar uzun, pamuklu dokumalardır. Peşkirlerin abdest sonrası kurulanma için kullanılan veya sofrada diz üzerine örtülen çeşitleri vardır. Zemin kalın pamuk ipliği atkılarla oluşturulan yatay fitilli çubuklu efekte sahiptir. Bu fitilli efekt emiciliği artırma amaçlıdır. Misafirler ve çeyiz için hazırlanan süslemeli peşkirlerin bezemeleri sonradan işlenir veya dokuma sırasında ekstra atkı teknikleri ile yapılır.

El dokuması peşkir ve uçkurların hepsi Yozgat Müzesinde tespit edilmiştir. Bu ürünler zemin ve bezemelerindeki dokuma tekniği bakımından iki gruba ayrılmaktadır. İlk gruptaki peşkir ve uçkurların bordürleri ilikli ve elde brokar atkılı bezeme tekniğindedir. İkinci gruptaki peşkirlerin bordürleri atlama atkılı bezeme tekniğindedir.

3.7.1. İlikli ve Brokar Atkı Bezemeli Peşkirler

Yozgat müzesindeki ilk grup peşkirlerde bezemeler ilikli ve brokar atkı tekniğinde, kısa kenarlarda yatay bordürler halindedir.

İlikli atkı bezeme tekniğinde motiflerdeki her renk için ayrı bir atkı kullanılır. Bezeme arasında dokuma eninde geçirilen bir zemin atkısı yoktur. Böylece motiflerdeki renk sınırında ilikler meydana gelir. Bu ilikli atkı aynı zamanda kilim dokuma tekniğidir. Literatürde el gobleni olarak da anılır (Ortaç, 2008: 975; İmer, 1989: 196). Bu bezemelerde yine kilimlerde çok karşılaşılan çengel, göz, basamak, goraf, yaba, yıldız ve ibrik motifleri uygulanmıştır. Sınır çizgilerinde renkli, çok katlı ve metal iplikler kullanılmıştır. Bezeme renkleri kırmızı, mavi, lacivert ve beyazdır. Türkiye genelinde birbirine benzer özellikler gösterir.

Brokar atkı bezeme tekniğinde ise; bezayağı dokuma örgülü zemin atkısı arasına her motif için ekstra bir renkli atkı kullanılır. Bu bezeme atkıları motif sınırları içinde gidiş-dönüş yaparak zemin atkılarını arasında sıkıştırılır. Zemin atkısına göre kalın ve az bükümlü olan bu atkılar kabarık doku efektleri meydana getirir. Brokar kumaş görünümü veren bu dokuma tekniği brokar atkı bezeme tekniği olarak da adlandırılır. Brokar atkı bezeme tekniği Türkiye'de genellikle pamuklu el dokumalarda; gelin göyneklerinin etek uçları, don paçaları, örtmelerin alın ve baş kısımları, perde ucu, çarşaf kenarı bezemelerinde sıklıkla uygulanır (Ortaç, 2008:975; Soysaldı ve Balkanal, 2008: 437; Soysaldı, 2010:150).

Yozgat Müzesinde tespit edilen peşkirlerde ekstra efektler, karanfil ve ibrik motifleri bu teknikle dokunmuştur. İlikli ve brokar atkı tekniğinde peşkirlerden bir grup 1-8 örneklerdir.

Örnek No: 1
Envanter No:1708/1783
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 19.yy.
Boyut: 40x120 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli atkı tekniğinde, çengel ve basamak motifli bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 2
Envanter No: 1212
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy. başı
Boyut: 45x100 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, yengeç motifli bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 3
Envanter No: 1215
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy. başı
Boyut: 36x 90 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, yaba ve göz motifli bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 4
Envanter No:1250
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy. başı
Boyut: 40x95 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, göz ve yıldız motifli bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 5
Envanter No: 1217
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy. başı
Boyut: 40x100 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, çengel ve yengeç motifli bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 6
Envanter No:1716/1793
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 19. yy.
Boyut: 40x93 cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde ibrik ve basamak motifli bezemeli pamuklu dokuma, ibrik motifli İslam dinindeki abdesti, ruh ve beden temizliğini sembolize eder.

Örnek No: 7

Envanter No: 1374

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: 19. yy.

Boyut: 40x95 cm.

Malzeme: Pamuk ipliği

Tanım: Kısa kenarları ilikli atkı tekniğinde, çengel ve dört gözlü top motifi bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 8

Envanter No: 624

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: 20.yy.

Boyut: 20x- cm.

Malzeme: Pamuk ipliği

Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, yonca motifi bezemeli pamuklu dokuma.

3.8.2. İlikli ve Brokar Atkı Bezemeli Uçkurlar

Fotoğraf 3.66. Uçkur (Yozgat Müzesi).

Örnek No: 9

Envanter No: 448

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: 20.yy.

Boyut: 17x- cm.

Malzeme: Pamuk ipliği

Tanım: Kısa kenarları ilikli dokuma tekniğinde, üçgen-muska motifi bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 10

Envanter No: 2323

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: 20.yy.

Boyut: 18x- cm.

Malzeme: Pamuk ipliği

Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, basamaklı top benzeri motifi bezemeli pamuklu dokuma.

Uçkur şalvar, çakşır veya beldeki kuşak üzerine bağlanan dar, uzun iki kısa kenarı bezemeli pamuklu dokumalardır. Yozgat müzesindeki el dokuması uçkurlar 15-20 cm. genişliğinde, 180-200-250 cm. arasında değişen, beli iki defa dolanacak uzunluktadır. Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde bezemelidir. İnce basamaklı veya kesik çizgili su ile başlayan bezemeler uçkurun ucunda üçgen, kare veya dikdörtgen formda, dört yapraklı yonca, göz vb geometrik motiflerden meydana gelir. Bütün örneklerde bezeme rengi kırmızı, sarı ve mavidir. Uçkurlardaki bu ortak özellikler aynı usta dokuması olduğunu belirtse de bu kesin olarak bilinmemektedir.

Örnek No: 11
Envanter No:
Eser Adı: Uçkur
Dönemi: 20.yy.
Boyut: 20x- cm.
Malzeme: Pamuk ipliği
Tanım: Kısa kenarları ilikli ve brokar atkı tekniğinde, basamaklı bağlantılı göz motifi bezemeli pamuklu dokuma.

Örnek No: 12
Envanter No: 1705/1782
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy.
Boyut: 38x60
Malzeme: Pamuk ve metal ipliği.
Tanım: Kısa kenarları atlama atkılı bezeme tekniğinde, kır çiçeği motifli pamuklu dokuma. (ters ve yüz detayı).

Fotoğraf 3.67. Peşkir modelleri genel görünüş (Yozgat Müzesi, envanter no: 753. 20. yy.başı)

3.8.3. Atlama Atkı Bezemeli El Dokuması Peşkirler

Yozgat müzesindeki ikinci grup peşkirlerde bezemeler atlama atkı tekniğindedir. Sınır bordürleri renkli çizgiler arasında yatık s, çengel veya zikzak-kırık çizgilerdir. Kısa kenarlarda yer alan bezemeler yatay sıralamalıdır. Bezeme zeminlerindeki yatay çizgili atkı efektlerinde metal iplikler kullanılmıştır. Bezemelerde ve renkli çizgilerde az bükümlü, çok katlı renkli pamuk iplikleri kullanılmıştır. Motifler bitkisel konulu, dal üzerinde çiçekli, yapraklı oldukça stilize-üşluplaşmış biçimlerde görülür. Motifin şekline göre dördü, altı ve sekizli çözümleri üzerinden atlayan renkli bezeme atkıları ya alt-üst geçişi ile veya tek atlama yaparak kabarık bezeme sırası oluşturur. Her bezeme sırasındaki zemin atkısı gidiş ve dönüş yapan iki atkıdır. Bezeme renkleri bordo, pembe, yeşil, mavi, lacivert, sarı ve siyahtır.

Bu tekniğin uygulandığı peşkirlerden bir grup 9-13. örneklerdir. Ayrıca sık bordürlü bir örnek bezi de tespit edilmiştir (fotoğraf 2). Bu örnek bezi ve 13. Örnek dışındaki diğer örneklerin renk ve bezeme benzerliği atlama atkı bezemeli peşkir dokumanın bu yörede ve aynı usta tarafından yapıldığını göstermektedir. Benzer atlama atkılı bezeme tekniği cıcam vb. dokumalarda da uygulanır.

Örnek No: 13
Envanter No: 753
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy.
Boyut: 34x-
Malzeme: Pamuk ve metal ipliği
Tanım: Kısa kenarları atlama atkılı bezeme tekniğinde, yaban gülü motifli pamuklu dokuma.

Örnek No: 14
Envanter No: 921
Eser Adı: Peşkir
Dönemi: 20.yy.
Boyut: 36x95 cm.
Malzeme: Pamuk ve metal ipliği
Tanım: Kısa kenarları atlama atkılı bezeme tekniğinde, kır çiçeği motifli pamuklu dokuma.

Örnek No: 15

Envanter No: 740

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: 20.yy.

Boyut: 34x90 cm.

Malzeme: Pamuk ve metal ipliği

Tanım: Kısa kenarları atlama atkılı bezeme tekniğinde, kır çiçeği motifli pamuklu dokuma.

Örnek No: 16

Envanter No: 918

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: 19.yy.

Boyut: 45x95 cm.

Malzeme: Pamuk ipliği

Tanım: Kısa kenarları atlama atkılı bezeme tekniğinde, soyut çiçek motifli pamuklu dokuma.

KAYNAKÇA

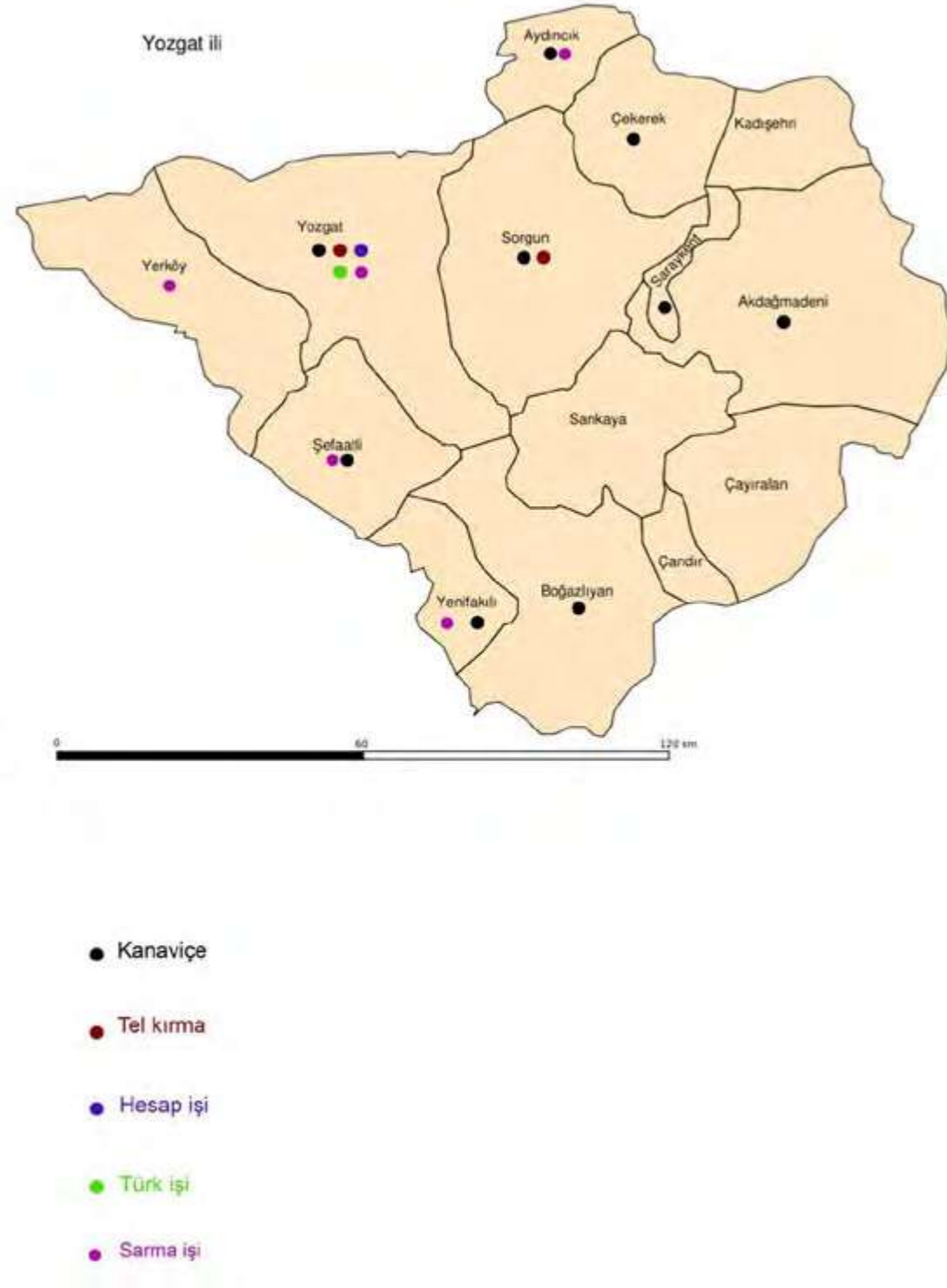
ORTAÇ, Serpil, (2008) "Ankara İli Nallıhan İlçesi Örtme Dokumaları", 38. ICANAS, 10-15 Eylül 2007, Bildiriler-Maddi Kültür, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu yay. Ankara, s:969-980.

İMER, Zahide, (1989) "Dokuma Tekniği II". Ankara.

SOYSALDI, Aysen, (2010) "Göynük Tokalı Örtmeleri", Motif Akademi Dergisi, Motif Halk Oyunları Eğt. ve Öğr. Vakfı yay, İstanbul.

4. İŞLEME ÖRNEKLERİ*

Öğr. Gör. Süheyla KALE

4.1. GİRİŞ

Yaşanılan çevrenin, kullanılan eşyanın, giyilen giysilerin güzel görünmesi ve estetik olması için süsleme de nakışın yeri önemlidir. Bu nedenle nakış, Türk kültüründe fazlasıyla yer almaktadır. Geleneksel Türk nakışları her alanda kendini göstermiş değerlerini uzun yıllardan beri kaybetmemiştir.

Yozgat bölgesinde yapılan alan araştırmasında “işlengi” adıyla anılan işlemler arasında en çok kanaviçe karşımıza çıkmakla beraber tel kırma tekniği ile yapılmış nakışların da yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra az sayıda hesap işi ve Türk işi teknikleri ile yapılan işlemlere de rastlanmıştır.

Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi’nde ise; Türk işi, hesap işi, kanaviçe, sarma ve susma, tel kırma, zincir işi, dival işi (sim, sırma) teknikleri ile işlenmiş eserler bulunmaktadır.

Fotoğraf 4.1. Çin İğnesi Kabartmalı pano.18.yy. sonu. Boyut: 48 x 54 cm.(Yerköy).

Geçmişten günümüze dek birçok kullanım eşyası işlenilerek kullanılmıştır. Yozgat merkez, merkeze bağlı ilçe, köylerden ve ayrıca Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi’nden belgelenen ürünler şunlardır; peşkir, çevre, uçkur, yağlık, mendil, peştamal gibi daha önceden kullanılan eşyalar ve benzerleridir. Sandık, sehpa, masa, radyo, yüklük, gardırop örtüsü, büyük, küçük yastık kılıfı, büyük yastık çarşafı, karyola eteği, büyük, çocuk yorgan ağzı bandı, seccade ayak bandı, elbise ve makatlık örtüsü, makatlık eteği, bohça, kırlent, namaz ve mevlit başörtüsü, ayna (çeyizde duvar süsü), nazarlık, kekil kesme önlüğü (kâkül kesme) ve duvar panosudur.

İşlemler evlerde daha çok yatak ve yemek takımlarında, giysilerde ise süsleme olarak kullanılır. Ayna, düğün evinin süslenmesi ve kız çeyizinin sergilenmesi için, evlenen kızın çeyizinin duvara tablo gibi asılmasına denmektedir.

Fotoğraf 4.2. Kanaviçe işlemeli günlük yatak odası takımı (Boğazlıyan-Yenipazar-Yaraş).

* BİLKİ KALE, S. (2016). “Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi İşlemleri”. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı, 05-07 Mayıs, Yozgat, cilt 3, s.572-691.

İşlemelerde zemin malzemeleri patiska (hümayun), pamuklu dokuma (akfil), etamin, tül, saten-keten, kumlu keten, tülbent, poplin, krepedemor, el dokuması (kıvrak ipek), saten, pike kumaş, kadife, değişik yörelere ait el dokuması kumaşlar, işleme malzemesi olarak ise; koton iplik (işlengi ipliği), yassı metal tel, ipek iplik, yün iplik, sim ve orlon iplik kullanılmaktadır.

İşleme yapılırken kullanılacak kumaşın gerilerek işlenmesi için daha kaliteli olmasını sağlar. Bu nedenle işlemler germe araçlarından kasnak ya da gergefe gerilerek yapılmalıdır. Kaynak kişi Gülzade Karaköse'nin de verdiği bilgiye göre germe aracı olarak gergef kullanılmış ancak gergefe kasnak denilmektedir.

Yozgat ilinde, kanaviçe işlemler evlerde kadınların kendileri tarafından, tel kırmalı işlemler de Halk eğitim merkezi kurslarında öğrenilerek yapılmaktadır. Tel kırmalı işlemlere, kaynak kişi Hatun Aliç'in söylemine göre "tel işi" denilmektedir.

Yozgat bölgesinde tel kırma işi birçok ürün üzerinde yaygın olarak görülmekle birlikte en çok düğün kıyafetlerini tamamlayan örtülerde kullanıldığı belirlenmiştir. Gelin kız giydirilirken gelinlikten sonra başına renk renk örtüler bağlanır. Bu örtülerden başa bağlanan kırmızı renkte olan al örtü en önemlisidir.

Al örtü genellikle kare şeklinde, krep, şifon v.b kumaşlar üzerine tel kırma işi ile bezenmiş olup gelinlik üzerinde gelinin yüzünü örtmek için hazırlanmaktadır.

Ancak bu eski gelenek, tel kırmalı örtünün maliyetinin yüksek oluşu nedeniyle ekonomik zorluğu olan çevre halkı tarafından elde edilmesi zor olmaktadır. Kırmızı şifon kumaş üzeri metal pullarla süslenerek hazırlanmış pullu kıvrak, günümüzde al örtünün yerini almıştır.

Kaynak kişi Ayten Başdemir'in söylemine göre; Gelin kızların kına gecesinden bir gün önce saç kesim töreni yapılmaktadır. Buna yörede kâkül anlamındaki "Kekil kesme töreni" denilmekte ve bu esnada başa bağlanan örtüye de kekil örtüsü ya da kekil yemenisi denilmektedir. Bu örtülerde tel kırma tekniği tülbent üzerine yapılmaktadır ve her genç kızın çeyizinde bu örtüden bulunması gerekmektedir.

4.2. İŞLEME TEKNİKLERİ

a-Türk İşi ve Hesap İşi İğne Tekniği

Dokuma iplikleri sayılarak yapılan işleme teknikleridir. Bu işlemlerin tersi ve yüzü aynı görünümündedir. Ancak Türk işinin ve hesap işinin bazı teknikleri kendine özgüdür. Bunlar, Türk işinde düz, verev, gölgeli, dönerek pesent, muşabak ve mürverdir. Hesap işinde ise; düz ve verev hesap iğnesi teknikleridir. Antika, hasır iğne, balıksırtı, ciğerdeldi, civankaşısı, susmalar ve gözeme iki işleme çeşidinde de kullanılır. Türk işi iğnelerinin de çoğunluğu hesap işinde kullanılmaktadır. İşleme tekniklerinin benzerliklerinin dışında farklılıkları vardır, desen kumaşa Türk işinde çizilerek, hesap işinde sayılarak geçirilir. İşleme, kumaş gergef ya da kasnağa gerilerek yapılır.

b-Sarma ve Susma İğne Tekniği

Sarma, işlenecek olan desenin çizgilerinden karşılıklı olarak ipliklerin atılması ile yapılıp ipliklerin iğne yardımıyla yan yana muntazam bir sıklıkta sarılmasıdır.

Sarma "Bir serbest stil iğnesidir. Deseni sararak, süsleyen bu iğne; klasik döneminde yardımcı iğne, geç döneminde ise bir grupta, makinenin de katkısıyla, ana iğne olarak seçilmiştir. Sarmanın Türk işlemlerinde yaygınlaşan bir uygulama biçimi özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda tel sarmadır. İki gözlü, özel bir iğne kullanılarak yapılan tel sarma, örnekleri arasında Bursa'da ve Konya'da yapılmış bir grup ilgi çekmektedir" (Barışta,1999:223).

Sarma çeşitleri, düz, verev, ince, kalın, dolgulu, yarma sarma ve yassı madeni telle yapılanlardır.

"Sarma, Türk işlemlerinde çok kullanılan bir tekniktir. Beyaz ve değişik renklerde kumaş, ya da deri üzerine beyaz, renkli iplik ve simle yapılan bir işleme çeşididir" (Berker, Durul,1997:120)

Susma, sarmanın üçgen, kare, dikdörtgen ve baklava gibi belli şekillere sokularak yapılmasıdır. Sarma bu şekilleri oluşturmaya uygun sayılarla yapılan bir tekniktir.

c-Dival İşi (Maraş İşi –Sırma) İğne Tekniği

Dival işi; iğne, biz aracılığı ile kumaş ve hazırlanan özel karton kalıp üzerine, klaptan veya simle sarma tekniği kullanılarak yapılan tek yüzlü bir işlemdir (Gönül,1973:20).

Cülde adı verilen özel bir araçta işlenen dival işi, çerçeve veya gergefte de işlenebilir. "Dival işi bindallı, üçetekli denilen gelinlik elbiselerinde, yatak takımlarında, bohça ve köşe yastıklarında, levhalarda çok görülür. Şehirlerde özel

sanatkârlar tarafından işlenen bir nakışdır" (Gönül,1973:20).

Bu teknik, sık dokulu dayanıklı kumaşlar üzerine uygulanır. Üstteki sarmalarda iplik olarak genellikle bir kaç kat sim, altta ise; mumlanmış kalın iplik kullanılır. Bazen renkli ipliklerle bazen de simle birlikte renkli ipliklerin kullanıldığı görülür. Kumaş ve karton biz yardımıyla delinerek iğnenin alttan üstte, üstten alta geçmesi sağlanır. "Eskiden alt dolgusu yapmak için mukavva yanı sıra pamuk, deri veya iplik kullanılırdı. İplikle kabartma işlemi gerçekleştirilen örneklerde desen kartondan oyulmadan kumaşa çizilerek yapılırdı. Günümüzde ise; hazırlanmış karton, sertleştirilmiş kumaş ve ince (1mm.) kösele kullanılmaktadır. Desen, sertleştirilmiş kumaş ve kösele üzerine doğrudan çizilmektedir. İnce kumaşlarda uygulama yapılırken kabartma kartonu yerine sertleştirilmiş kumaş tercih edilmektedir" (Markaloğlu,1996:6-7).

d-Tel Kırma İğne Tekniği

Tel kırma, kasnağa ya da gergefe gerilerek işlenir. Türk işi, hesap işi teknikleriyle birlikte yardımcı iğne olarak, ya da başlı başına çeşitli ürünler üzerinde kullanılır. Tel kırma; şal, kına örtüsü, kına eldiveni, yazma, namaz ve mevlit başörtüsü, sehpa, vitrin örtülerinde, gelinlik, gece elbisesi, bluz ve yelek gibi giysilerde, fular, şal, çanta, cüzdan, terlik, ayakkabı gibi giyim aksesuarlarında da uygulanmaktadır.

Bu teknikle yapılan işlemlerde bitkisel, geometrik, nesneli ve figürlü bezemeler görülmektedir. Uygulanan desenler sayılarak yapılan desenlerdir.

Teknik gereği üzerine tel kırma uygulanacak kumaşların, dokuma iplikleri sayılabilir, yumuşak ve esnek, en, boy iplikleri eşit dokunmuş olup gözenekleri açık olanlar tercih edilir. En çok, altıgen delikli tüller, krepedemor, tülbent, mermerşahi, bürümcük, şifon, keten ve yerel dokumalar, çoğunlukla da şile bezi gibi kumaşlar kullanılmaktadır.

Tel kırma yassılaştırılmış tellerle işlenmektedir. Bu teller, altın, gümüş, bakır ve çeşitli metallerden makinelerde çekilip yassılaştırılarak yapılır. Tel kırma iğnesi özeldir. Yassı ve 2-3cm boyunda ucu sivri arkası telin kumaştan rahat geçmesi için geniştir. Gümüş olanları tercih edilir. İğne seçilirken yanlarının kumaşı zedelememesi ve yırtmaması için pürüzsüz olmasına dikkat edilir.

Bu tekniğin kullanıldığı işlemlerde tek renk tel kullanıldığı gibi gümüşle-altın, gümüşle-bakır teller birlikte kullanılarak renkli çalışmalar da yapılabilmektedir. Kullanılacak tel gümüş rengi ise; daha parlak ve güzel görünmesi için koyu renk kumaş tercih edilmektedir.

İşleme yapılırken katlanıp kırılmaması için teller 15-20 cm'den uzun kullanılmamalıdır. İşlemeye başlarken ve bitirilirken teller makasla kesilmemelidir. Bu işlemler için teller, başparmak ve işaret parmağı arasında öne, arkaya bükülerek kırılır. Bu nedenle de "Tel Kırma" adını almıştır. Her bir puan ayrı ayrı yapılır ve her puandan sonra tel kırılarak diğer puana başlanır. Tel kırma x ve + şeklinde iki iğne tekniğiyle de yapılır. Yozgat yöresinde görülenler + şeklindedir. Teller kullanılırken, tele tırnak sürülmez düzeltme işlemi parmaklar arasında yapılır. Ancak kumaş üzerinde tırnakla yatırılıp teller düzeltilerek yerleştirilir.

İşlenmiş ürünlerin ütülenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. "Tel kırma tekniği diğer işlemlerden farklı ütülenir. İşleme tamamlandıktan sonra kumaş ütülenir, teller ise; üzerinden şişe yuvarlanarak düzeltme yapılır. Gümüş tellerde sararma olduğunda gazete kâğıdı ile silinerek temizlenir" (Kale, 2003:19).

e-Zincir İşi (Kasnak İşi-İlme-Suzeni) İğne Tekniği

İşlemede iğne tekniğinin görüntüsü zincir şeklindedir. İlmeçler birbiri içinden geçerek oluşturulur. Kumaş üzerinde işleme yapılırken zincir işinin desen içine diziliş sıraları yan yana düzgün ve sık olmalıdır.

"Kumaş kasnağa gerilir iğne veya tığla kasnağın altındaki iplikler başparmağın yardımı ile üstten çekilerek yapılır. İşleme motifin sınırı içinde bir zincir meydana getirecek şekilde sürdürülür. İğne ile yapılan "Kasnak" veya "Zincir İşi", tığla yapılan ise; "Suzeni" adı verilir" (Berker, Durul 1997:27).

"Suzeni 19. Yüzyıldan zamanımıza kadar gelmiştir." Bu iş son devir işlemlerinde daha çok görülür" (Sürür,1976:40; Gönül,1973:19). Günümüzde bu teknik için özel makineler bulunmakta olup, işlemler bu makinelerle yapılmaktadır.

f-Kanaviçe İğne Tekniği

16.yy.da yayılmaya başlayan kanaviçe işi geleneksel kültürümüzde olmamasına rağmen yaşantımıza ve kültürümüze girerek yaygın olarak kullanılmıştır.

Kanaviçe sayılarak yapılan bir işleme çeşididir. Her türlü kumaşın üzerine uygulanabilmektedir. Önceleri genellikle el dokuması kumaşlar üzerine yapılmakta olan bu işlemler daha sonra yerini fabrikasyon kumaşlara bırakmıştır. Genellikle işlemlerde pamuklu dokuma kullanılmakta, bunlardan da çoğunlukla da patiska tercih edilmektedir. Kanaviçenin teknik olarak çeşitleri vardır. Çapraz iğnesi, kanaviçe çift iğnesi, kanaviçe sarma, ayrıca goblen olarak bilinen teknik kanavanın tek iğnesi de sayılabilir.

Kanaviçe iğnelerinden en yaygın olarak kullanılanı üst üste atılan x şeklindeki çarpaz ilmeklerdir. Yapılan çarpının üzerine + şeklinde ilmekler eklendiğinde kanaviçe çift iğnesi tekniği oluşmaktadır. Kanaviçe sarmasında, kanava bezi işleme kumaşına dikilip, üzeri sarılır. Kanava bezi alttan çekilerek söküldüğünde ise işleme tamamlanmış olur. Goblen tekniği, kanaviçedeki / şeklinde tek ilmeğin atılmasıyla oluşturulur. Goblen yapılırken yüzey tamamen doldurulur, kanaviçede ise; sadece motif işlenir. Ancak bu iki işleme, iğne tekniği bakımından aynı tarzdır. Kanaviçelerde iplik olarak genellikle koton iplik kullanılmaktadır.

Desen geçirme işlemi, dokuma ipliği sayılabilen kumaşlarda sayılarak yapılmaktadır. İpliği sayılamayan kumaşlarda ise; bu işlem kanava bezi aracılığıyla yapılmaktadır. Kanava bezi, pamuk ipliklerinden dokunan seyrek dokulu ve kolalı bir kumaş olup, işleme yapılacak kumaşta işleme için belirlenen yere teyellenir. Teyellenen iki kumaş üzerine işleme yapılır. İşleme bitiminde kanava bezinin dokuma iplikleri tek tek çekilerek sökülür ve işleme ortaya çıkarılır.

4.3. YOZGAT İŞLEMELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yozgat merkez, merkez ilçe ve köylerde ulaşılabilen 175 işlemeli ürün tespit edilmiştir. Tespit edilen ürünler, uygulanan teknik (kenar temizlemede ve süslemede), işlenen malzeme (işleme, kenar temizleme ve süsleme malzemesinde), bugünkü durumu, yapılış yılları, ürün cinsi, kullanılan renkler (işlenen, işleme, kenar temizleme malzemesinde), işlemlerde uygulanan bezeme ve kompozisyon düzenini içeren bilgi formları hazırlanmıştır. Hazırlanan bilgi formları incelenen her ürün için ayrı ayrı kullanılmıştır. Bilgi formları doğrultusunda ürünlerin özellikleri tablolara aktarılmıştır.

4.3.1. İşlemlerde Uygulanan Teknikler

İşlemler iğne teknikleri, kenar temizleme teknikleri ve süsleme teknikleri olarak üç başlık altında incelenmiştir.

Tablo 1. İşlemlerde Kullanılan Tekniklerin Dağılımı

Teknikler					
İğne Teknikleri	f	%	Kenar Temizleme Teknikleri	f	%
Kanaviçe	151	88	Temel işleme teknikleri	4	2
Kanaviçe sarması	8	4,5	Tel kırma	1	1
Sarma	7	4	Paris puanı	7	4
Kanava çift iğnesi	2	1,1	Dantel dikme	96	55
Tohum işi	4	2,2	Makine dikişi	83	47
Gözeme	34	19	Baskı yapma	3	2
Makine dikişi	6	3,3	Teyelli dantel dikme	2	1
Sap işi	4	2,2	İğne oyası yapma	3	2
Verev hesap iğnesi	2	1,1	Firkete oyası yaparak dikme	5	3
Düz hesap iğnesi	2	1	Tığ oyası yapma	1	1
Tel sarma	4	2	Makinede zigzag çekme	43	25
Tel kırma	9	5	Köşe çalışma	10	6
İlmikli iğne (Rışliyö)	2	1	Püskül bırakma	1	1
Kabartma sarma	1	1	Püskül yapma	4	2
Balıksırtı	2	1	n: 175		
Civankaşı	2	1			
Pesent	2	1	Süsleme Teknikleri	f	%
Zincir işi	1	1	Düğme ile süsleme	3	2
Çin iğnesi	1	1	Pul ile süsleme	2	1
n: 175			n: 175		

NOT: Bazı tablolarda, birden fazla özelliğin birlikte ele alındığı durumlarda toplam belirtilmemiştir.

Tablo 1 incelendiğinde işlemlerin % 88'inde iğne tekniklerinden kanaviçe, % 19'unda gözeme, % 5'inde tel kırma, % 1'inde ise düz hesap iğnesi, ilmikli iğne, kabartma sarma, balıksırtı, civankaşı, pesent, zincir işi, çin iğnesi kullanıldığı görülmüştür. İşlemlerin % 55'inde kenar temizleme tekniklerinden dantel dikme, % 47'sinde makine dikişi, % 25'inde makinede zigzag çekme, % 1'inde tel kırma, teyelli dantel dikme, tığ oyası dikme, püskül bırakma teknikleri kullanılmıştır. İşlemlerin % 2'sinde süsleme tekniklerinden düğme ile süsleme, % 1'inde pul ile süsleme kullanılmıştır.

Elde edilen bu verilere göre iğne tekniklerinden en çok kanaviçe, gözeme ve tel kırma tekniğinin ağırlıklı olarak kullanıldığı, düz hesap iğnesi, ilmikli iğne, kabartma sarma, balıksırtı, civankaşı, pesent, zincir işi ve çin iğnesi tekniklerinin daha az tercih edildiği tespit edilmiştir. Kenar temizleme tekniklerinden dantel dikme, makine dikişi, makinede zigzag çekme teknikleri en çok kullanılan teknikler olup, tel kırma, teyelli dantel dikme, tığ oyası dikme ve püskül bırakma teknikleri en az tercih edilen teknikler olduğu belirlenmiştir. İşlemlerde süsleme tekniklerinin çok fazla tercih etmediği ancak çok az sayıda işlemin düğme ve pul ile süslenildiği tespit edilmiştir.

4.3.2. İşlemlerde Kullanılan Malzemeler

İşlemler zemin, işleme ve kenar temizlemede kullanılan malzemeler olarak üç başlık altında incelenmiş buna göre sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 2. Zemin, İşleme ve Kenar Temizleme Malzemesinin Dağılımı

Zemin Malzemesi	f	%
Patiska (Hümayun)	132	75
Pamuklu dokuma (akfil)	9	5
Etamin	15	9
Tül	2	1
Saten-keten	1	1
Kumlu keten	2	1
Tülbent	5	3
Poplin	1	1
Krepdemor	2	1
El dokuması (Kıvrak ipek)	4	2
Saten	1	1
Pike kumaş	1	1
Toplam	175	100
İşleme Malzemesi	f	%
Koton iplik (işlengi ipliği)	156	89
Yassı metal tel	11	6
İpek iplik	1	1
Yün iplik	2	1
Sim	1	1
Orlon iplik	4	2
Toplam	175	100
Kenar Temizleme Malzemesi	f	%
Dikiş ipliği	103	37
Nakış ipliği	49	18
Dantel ipliği	97	35
Orlon iplik	4	1
Düğme	3	1
Boncuk	3	1
Pul	4	1
Naylon iplik	7	3
Koton iplik	6	2
Yassı metal tel	1	<1
Yün iplik	3	1
n : 175		

Tablo 2 incelendiğinde işlemlerin % 75'inde zemin malzemesinde patiska (hümayun), % 9'unda etamin, % 5'inde pamuklu dokuma (akfil), % 1'inde ise tül, saten- keten, kumlu keten, poplin, krepdemor, saten, pike kumaş kullanıldığı görülmüştür. İşlemlerin % 89'unda işleme malzemesinde koton iplik (işlengi ipliği), % 6'sında yassı metal tel % 1'inde ipek, yün iplik ve sim kullanılmıştır. İşlemlerin % 37'sinde kenar temizleme malzemesi olarak dikiş ipliği, % 18'inde nakış ipliği, %35'inde dantel ipliği, % <1'inden azında ise yassı metal tel kullanılmıştır.

Elde edilen bu verilere göre zemin malzemesinde en çok patiska, etamin ağırlıklı olarak kullanıldığı, pamuklu dokuma

(akfil), tül, saten keten, kumlu keten, poplin, krepedemor, saten, pike malzemelerinin daha az, işleme malzemesinde koton iplik en çok kullanılan malzeme olup, yassı metal tel, sim, ipek ve yün iplik en az, işlemlerde kenar temizleme malzemesi olarak dikiş, nakış ve dantel ipliği en çok kullanılan malzeme olup yassı metal telin az tercih edildiği tespit edilmiştir.

4.3.3. İşlemeli Ürünlerin Bugünkü Durumu Ve Yapılış Yılları

Ürünler bugünkü durumları kullanılıyor, saklanıyor, kullanılıp saklanıyor başlıkları altında ve yapıları 10 yıllık aralıklarla incelenmiştir.

Tablo 3. İşlemeli Ürünlerin Bugünkü Durumu Ve Yapılış Yıllarına Göre Dağılımı

Ürünlerin Bugünkü Durumu	f	%
Kullanılıyor	63	36
Saklanıyor	88	50
Kullanılıp saklanıyor	24	14
Toplam	175	100
Ürünlerin Yapılış Yılları	f	%
1990 ve sonrası	19	11
1980-1989 yıl aralığı	19	11
1970-1979 yıl aralığı	21	12
1960-1969 yıl aralığı	32	18
1950-1959 yıl aralığı	14	8
1940-1949 yıl aralığı	21	12
1930-1939 yıl aralığı	12	7
1920-1929 yıl aralığı	1	<1
1900den önce	1	<1
Bilinmiyor	35	20
Toplam	175	100

Tablo 3 incelendiğinde işlemlerin % 50'sinin saklandığı % 14'ünün ise kullanılarak saklandığı ayrıca işlemlerin % 18'i 1960-1969, % <1'inden azında 1920-1929 aralığında ve 1900 yılından önce yapıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bu verilere göre ürünlerin bugünkü durumunda ağırlıklı olarak saklandığı, daha az olarak kullanılarak saklandığı belirlenmiştir. İşlemlerin çoğunluğu 1960-1969 aralığında yapılmış olup, 1920-1929 aralığında ve 1900 den önce ise daha az sayıda yapılmış örnek tespit edilmiştir.

4.3.4. İşlemlerde Ürün Cinsi

Tablo 4. İşlemlerde Ürün Cinsi Dağılımı

İşlemlerde Ürün Cinsi	f	%
Sandık örtüsü	4	2
Büyük yastık kılıfı	40	23
Küçük yastık	7	4
Karyola eteği	30	17
Seccade ayak bandı	7	4
Bohça	9	5
Çocuk yorgan ağzı bandı	1	<1
Elbise örtüsü	2	1
Büyük yastık çarşafı	11	6
Kırlent	18	10
Makatlık örtüsü (divan yastığı örtüsü, makat eteği)	6	3
Namaz başörtüsü	1	<1
Yorgan ağzı bandı	10	6
Mevlit başörtüsü	2	1
Sehpa örtüsü	2	1
Peşkir	2	1
Ayna (Çeyizde duvar süsü)	2	1
Masa örtüsü	1	<1
Nazarlık	4	2
Radyo örtüsü	1	<1
Duvar panosu	1	<1
Kekil kesme önlüğü (Kâkül kesme)	6	3
Yüklük örtüsü	1	<1
Gardırop örtüsü	2	1
Bilinmiyor	3	2
Toplam	175	100

Tablo 4 incelendiğinde işlemlerin % 23'ünde ürün cinsi olarak büyük yastık kılıfı, % 17 sinde karyola eteği, % <1'inden azında çocuk yorgan ağzı bandı, namaz başörtüsü, duvar panosu, masa, yüklük ve radyo örtüsü görülmüştür.

Elde edilen bu verilere göre işlemeli ürün cinsi olarak büyük yastık kılıfı ve karyola eteğinin daha çok tercih edildiği, çocuk yorgan ağzı bandı, namaz başörtüsü, duvar panosu, masa, yüklük ve radyo örtüsünün daha az tercih edildiği tespit edilmiştir.

4.3.5. İşlemlerde Kullanılan Renkler

İşlemler zeminde, işlemede, kenar temizlemede kullanılan renkler olarak incelenmiştir.

Tablo 5. İşlemlerde Zemin, İşleme ve Kenar Temizlemede Kullanılan Renklerin Dağılımı

İşlemlerde Zeminde Kullanılan Renkler	f	%
Beyaz	165	94
Açık mavi	1	<1
Koyu mavi	1	<1
Bej (Doğal renk)	4	2
Pembe	1	<1
Siyah	3	2
Toplam	175	100
İşlemede Kullanılan Renkler	f	%
Açık yeşil	86	10
Koyu yeşil	113	13

Yağ yeşil	19	2
Yaprak yeşili	5	1
Gri yeşil	3	<1
Açık mor	67	8
Koyu mor	75	9
Kırmızı	66	8
Açık pembe	43	5
Koyu pembe	31	4
Çingene pembesi	16	2
Açık Mavi	20	2
Koyu mavi	3	<1
Boncuk mavi	15	2
Lacivert	10	1
Siyah	56	6
Kahverengi	19	2
Saman sarısı	24	3
Limon sarısı	73	8
Turuncu	14	2
Taba	5	1
Bordo (Güvez)	43	5
Yavruağzı	27	3
Bej	2	<1
Gülkurusu	2	<1
Turkuaz	3	<1
Camgöbeği	1	<1
Beyaz	2	<1
Eflatun	8	1
Ebruli turuncu	2	<1
Ebruli mavi	2	<1
Ebruli pembe	1	<1
Ebruli yeşil	1	<1
Ebruli mor	1	<1
Altın rengi yassı tel	2	<1
Gümüş rengi yassı tel	11	1
n : 175		
Kenar Temizlemede Kullanılan Renkler	f	%
Beyaz	144	82
Kırmızı	11	6
Siyah	4	2
Yeşil	4	2
Turuncu	2	1
Mor	4	2
Pembe	3	2
Yavruağzı	4	2
n : 175		

Tablo 5 incelendiğinde işlemlerin % 94'ünde zemin malzemesinde beyaz, % <1'inden azında pembe, açık ve koyu mavi renkte kumaş kullanıldığı görülmüştür. İşlemlerin % 13'ünde işleme malzemesi olarak koyu yeşil, %10'unda açık yeşil %<1'inden azında gri yeşil, koyu mavi, bej, gülkurusu, turkuaz, camgöbeği, beyaz, ebruli turuncu, ebruli mavi, ebruli pembe, ebruli yeşil, ebruli mor, altın rengi yassı tel kullanılmıştır. İşlemlerin % 82'sinde kenar temizleme malzemesinde beyaz, % 1'inde turuncu renk kullanıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bu verilere göre işlemlerin zemin malzemesinde renk olarak en çok beyazın ağırlıklı olarak kullanıldığı, pembe, açık ve koyu mavinin daha az tercih edildiği, işleme malzemesinde koyu yeşil ve açık yeşilin çok kullanıldığı, ancak çok az sayıda işleme renginin gri yeşil, koyu mavi, bej, gülkurusu, turkuaz, camgöbeği, beyaz ebruli turuncu, ebruli mavi, ebruli pembe, ebruli yeşil, ebruli mor olduğu, kenar temizleme malzemesinde beyazın en çok kullanılan renk olup, turuncu en az tercih edilen olduğu belirlenmiştir.

4.3.6. İşlemlerde Seçilen Konular Ve Kullanılan Motifler

İşlemler seçilen konular bitkisel, yazılı, nesneli, figürlü ve geometrik bezeme olmak üzere belirlenmiş ve bu başlıklar altında incelenmiştir.

Tablo 6. İşlemlerde Seçilen Konular Ve Kullanılan Motiflerin Dağılımı

Bitkisel Bezeme	f	%
Çiçek	81	12
Mine	44	7
Yaprak	156	23
Dal	153	23
Süsen çiçeği	2	<1
Gül	40	6
Menekşe	7	1
Sümbül	1	<1
Tomurcuk	51	8
Gonca	12	2
Gelincik	6	1
Boru çiçeği	2	<1
Tohum	12	2
Zambak	1	<1
Lale	8	1
Karanfil	6	1
Nar çiçeği	1	<1
Papatya	1	<1
Armut	2	<1
Üzüm	2	<1
Çilek	1	<1
Kiraz	1	<1
Yazılı Bezeme		
Maşallah	2	<1
Nesneli Bezeme		
Vazo	7	1
Kalp	1	<1
Yıldız	7	1
Ev	1	<1
Figürlü Bezeme		
Kuş	2	<1
Geometrik Bezeme		
Dörtgen	21	3
Üçgen	5	1
Daire	1	<1
Düz çizgi	8	1
Zigzag çizgi	12	2
Altgen	3	<1
Artı	1	<1
n: 175		

Tablo 6. İncelendiğinde işlemlerin % 23'ünde bitkisel bezemeden yaprak ve dal, % <1'inden azında ise süsen, sümbül, boru, zambak, nar, papatya çiçeği armut, üzüm, çilek, kiraz meyvesi, yazılı bezemeden maşallah, nesneli bezemeden kalp, ev, figürlü bezemeden kuş, geometrik bezemeden daire, altıgen ve artının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bu verilere göre motiflerden en çok bitkisel bezemeden yaprak ve dalın ağırlıklı olarak kullanıldığı, süsen, sümbül, boru, zambak, nar, papatya çiçeği armut, üzüm, çilek, kiraz meyvesi, yazılı bezemeden maşallah, nesneli bezemeden kalp, ev, figürlü bezemeden kuş, geometrik bezemeden ise daire, altıgen ve artının kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.3.7. İşlemlerde Kompozisyon Düzeni

İşlemlerde kompozisyon, düzgün sıralama, bağlantılı sıralama, atlamalı sıralama olarak kompozisyon düzenlemeleri yapılmaktadır. Kompozisyonda; karşılıklı iki köşede ve tek köşede, ortada, diyagonal, ortada ana motif ve kenarlarında süsleme motifleri, yüzey üzerinde serpm motifleri olarak incelenmiştir.

Tablo 7. İşlemlerde Kullanılan Kompozisyon Düzeninin Dağılımı

İşlemlerde Kullanılan Kompozisyon Düzeni	f	%
Düzenli sıralama	74	42
Bağlantılı sıralama	123	70
Atlamalı sıralama	8	5
Ortada tek motif	9	5
Motifler yüzey üzerine serpm motifleri olarak yerleştirilmiş	3	2
Karşılıklı iki köşede	2	1
Tek köşede	10	6
Ortada diyagonal	5	3
Ortada ana motif, kenarlarda süsleme motifleri olan	1	<1
n: 175		

Tablo 7 incelendiğinde işlemlerin % 70'inde kompozisyon düzeninin bağlantılı sıralamalı, % <1'inden azında ortada ana motif, kenarlarda süsleme motifleri olan kompozisyon düzeni tespit edilmiştir.

Elde edilen bu verilere göre kompozisyon özelliklerinden en çok bağlantılı sıralama ve düzgün sıralamanın ağırlıklı olarak kullanıldığı, ortada ana motif, kenarlarda süsleme motiflerinden meydana gelen kompozisyon düzeninin ise daha az tercih edildiği tespit edilmiştir.

Sonuç; Yozgat ilinde yöre halkı işlemlerine önem vermektedir. Genellikle onları kızlarına çeyiz olarak sandıklarında saklamakta ya da özenle kullanılmaktadırlar. Zaten işlemler çoğunlukla kız çeyizi olarak yapılmaktadır.

Yozgat merkez ilçe ve köylerde iğne tekniklerinden kanaviçe çok yaygın olup, örnek sayısı fazladır. Bunun yanı sıra tel kırmalı işlemler, az sayıda hesap işi, Türk işi, zincir işi ve çin iğnesi tekniklerinin olduğu tespit edilmiştir.

Yozgat Nizamoglu Konağı müzesinde ise geleneksel işlerimizden Türk işi, hesap işi, kanaviçe, sarma, susma işi, tel kırma, yassı metal tel ile sarma, sim sarma ve dival işi bulunmaktadır.

Kanaviçe işlemler, kanaviçe ve kanaviçe sarma olarak iki şekilde yapılmıştır. Kanaviçe işlemler evlerde kendileri tarafından yapılmış ve yapımını yakınlarından öğrenmişlerdir. Yapılan işin adına ise işlengi denilmektedir.

İğne tekniklerinden en çok kanaviçe ve tel kırma tekniğinin ağırlıklı olarak kullanıldığı, düz hesap iğnesi, ilmiikli iğne, kabartma sarma, balıksırtı, civankaşı, pesent, zincir işi ve çin iğnesi tekniklerinin daha az tercih edildiği tespit edilmiştir. Kenar temizleme tekniklerinden en çok dantel dikme, makine dikişi, makinede zigzag çekme teknikleri en çok kullanılan teknikler olup, tel kırma, teyelli bırakılarak dantel dikme, tığ oyası dikme ve püskül bırakma teknikleri en az kullanılmıştır. İşlemlerde süsleme tekniklerinin çok fazla tercih etmediği ancak çok az sayıda işlemin düğme ve pul ile süslediği tespit edilmiştir. İncelenen ürünlerde 14 çeşit kenar temizleme tekniği kullanılmıştır.

Yozgat'ta patiskaya genellikle hümayun, Yozgat'ın bazı bölgelerinde ise hassa denilmektedir. Zemin malzemesi olarak kumaşa pamuklu dokuma olan patiska (hümayun), etamin, (akfil) ve el dokuması (kıvrak ipek) en çok, tül, saten keten, kumlu keten, poplin, krepedemor, saten, pike daha az kullanılmıştır. 12 çeşit kumaş kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yozgat'ta işleme ipliğine işlengi ipliği denilmektedir. Yumak ipi adıyla da anılan, 12 numara koton, orlon ve yün iplikler kullanılmaktadır. Kullanılan bu ipliklerin ise; kaynak kişilerce hazır alındığı söylenmiştir. Tel kırma işlemlerinde yassı metal teller kullanılmıştır. İşlemede koton iplik en çok, yassı metal tel, sim, ipek ve yün iplik en az, işlemlerde kenar temizlemede dikiş, nakış ve dantel ipliği en çok, yassı metal tel, temel işleme teknikleri ile yapılan kenar temizleme de ise koton ipliğin az tercih edildiği tespit edilmiştir.

Ürünlerin ağırlıklı olarak saklandığı, daha az olarak kullanılarak saklandığı belirlenmiştir. Bir üründe ise kanaviçe işleme kesilerek pike kumaşa süsleme olarak dikildiği tespit edilmiştir. İşlemlerin çoğunluğu 1960-1969 aralığında, 1920-1929 aralığında ve 1900 den önce ise daha az yapıldığı belirlenmiştir. 1 ürünün yapılış tarihi 150 yıldan fazla olarak belirlenmiştir. Ürün cinsi olarak en çok büyük yastık kılıfı ve karyola eteği, az sayıda ise, çocuk yorgan ağzı bandı, namaz başörtüsü, duvar panosu, masa, yüklük ve radyo örtüsü kullanılmıştır.

İşlemler oldukça renkli ve zevkli yapılmıştır, işlemlerin zemin malzemesinde renk olarak beyazın ağırlıklı olarak kullanıldığı, pembe, açık ve koyu mavinin daha az tercih edildiği, iplikler de ise tek renk kullanıldığı gibi aynı rengin tonları ve ebruli olarak piyasada bulunan koton yumaklar da kullanılmıştır. Koyu yeşil ve açık yeşilin çok kullanıldığı, ancak çok az sayıda işleme renginin gri yeşil, koyu mavi, bej, gülkurusu, Turkuaz, camgöbeği, beyaz ebruli turuncu, ebruli mavi, ebruli pembe, ebruli yeşil, ebruli mor olduğu, kenar temizleme malzemesinde beyazın en çok kullanılan renk olup, turuncu daha az tercih edilmiştir.

Süslemede motiflerden en çok bitkisel bezemeden yaprak ve dalın ağırlıklı olduğu, süsen, sümbül, boru, zambak, nar, papatya çiçeği armut, üzüm, çilek, kiraz meyvesi, yazılı bezemeden maşallah, nesneli bezemeden kalp, ev, figürlü bezemeden kuş, geometrik bezemeden ise daire, altıgen ve artının daha az kullanıldığı görülmüştür.

Kompozisyon özelliklerinden en çok bağlantılı sıralama ve düzgün sıralamanın ağırlıklı olarak kullanıldığı, ortada ana, kenarlarda süsleme motiflerinden meydana gelen kompozisyon düzeninin ise daha az tercih edildiği belirlenmiştir.

Yozgat Nizamoglu Konağı müzesinde bulunan geleneksel işlerimizden Türk işi, hesap işi, kanaviçe, sarma, susma işi, tel kırma, yassı metal tel ile sarma, sim sarma ve dival işi bakım ve korumaya alınarak yeni nesillere aktarılmalı ve yaşatılmalıdır.

KAYNAKÇA

- APAK, Melek Sevüktekin. Ve Diğerleri, (1997) **"Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri"**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- ARIK, Rüçhan Ve Diğerleri, (1972) **"Bölgesel Türk Giysileri"** Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- BARIŞTA, H.Örcün, (1999) **"Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemleri"** Ankara Kültür Bakanlığı.
- DEVELİOĞLU, Yakude, (2008) **"Çankırı El Sanatları"** Hazar Reklam Mat. Ltd. Şti. Ankara
- BERKER. Nurhayat ve Yusuf Durul, **Türk İşlemlerinden Örnekler"** Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi: 1 Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonlarından
- KALE, Süheyla, (2003) **"Gaziantep Yöresi "Altın Tel İşİ"** Motif dergisi Yıl.9 Sayı.33 İstanbul
- KOÇU, Reşat Ekrem, (1996) **"Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü"** Güncel Yayıncılık Ankara
- MARKALOĞLU, Şehdabe. (1973) **"Dival İşleme"** Özkan Matbaacılık Ltd. Şti Ankara.
- GÖNÜL, Macide. **"Türk Elişleri Sanatı"** Ankara.
- OKAN, Nevzer: **"Nakış Öğrencilerine Kaynak Kitap"** MÖM Yayınları:10 Ankara 1975
- SÜRÜR, Ayten. (1976) **"Türk İşleme Sanatı"** Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi:4 İstanbul.
- ÜLKER, Nuran. (2003) **"Ayaş Yöresi Peşkirleri"** Motif dergisi Yıl.9 Sayı.33 İstanbul
- ÜLKER, Nuran. (2005) **"Ayaş Yöresi Yağlıkları"** Motif dergisi Yıl.11 Sayı.40 İstanbul.

4.4. İŞLEME KATALOĞU

Örnek No: 1

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, gri ve koyu yeşil, açık, koyu mor koton iplik

Boyut: 99x196cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Şadiye Baş 1950-Sorgun İlçesi-Bahadın Köyü

Örnek No: 2

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz kumlu keten kumaş, Açık koyu mor, açık koyu yeşil, açık koyu mavi, kırmızı, pembe, limon sarısı koton iplik

Boyut: 180x103cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden (yedi dağın çiçeği) meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Ayten Fatma Başdemir-1970-Merkez

Örnek No: 3

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, yağ yeşili, kırmızı, pembe, koyu mor, siyah, sarı koton iplik

Boyut: 85x200cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Emine Ertaş-1988-Merkez Karalar Köyü

Örnek No: 4

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, ceviz yeşili ve açık yeşil, açık koyu mor, sarı koton iplik

Boyut: 97x200cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden (bahar dalı) meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi ve yapılış tarihi-bulunduğu yer: Emine Ertaş-1988-Merkez-Karalar Köyü

Örnek No: 5

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, bordo, kırmızı, yavruağzı sarı koton iplik

Boyut: 103x204cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi -bulunduğu yer: Zahir Güllü Merkez-Divanlı Köyü

Örnek No: 6

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, yeşil, açık koyu pembe, bordo koton iplik

Boyut: 104x200cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi- bulunduğ yeri: Mine Demirel- Aydıncık İlçesi

Örnek No: 7

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, koyu yeşil açık koyu mor, siyah, limon sarısı, lacivert, açık mavi koton iplik

Boyut: 86x197cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Bulunduğu yer: Aydıncık İlçesi-Kazankaya Köyü

Örnek No: 8

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık pembe, kırmızı, sarı koton iplik

Boyut: 96x172cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hüsniye Patat-1988-Şefaati İlçesi

Örnek No: 9

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Sarma

Malzeme: Beyaz pamuklu dokuma (akfil) kumaş, açık koyu yeşil, kırmızı, bordo, kahverengi, sarı koton iplik

Boyut: 80x47cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Emine Polat-Bilinmiyor-Yenifakılı İlçesi

Örnek No: 10

Ürün Cinsi: Yorgan ağzı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska (hümayun) kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor açık koyu mavi, pembe, kırmızı sarı koton iplik

Boyut: 88x162cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Sevim Doğan-1988-Şefaati İlçesi

Örnek No: 11

Ürün Cinsi: Yorgan ağzı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor açık koyu turuncu, sarı koton iplik

Boyut: 82x166cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden (üzümlü) meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Sevim Doğan-1988-Şefaati İlçesi

Örnek No: 12

Ürün Cinsi: Yorgan ağzı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor açık koyu mavi, pembe, kırmızı, bordo, kahverengi, sarı koton iplik

Boyut: 96x180cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Bulunduğu yer: Şefaati İlçesi

Örnek No: 13

Ürün Cinsi: Makatlık (divan yastığı örtüsü)

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, kırmızı, bordo, pembe, ingene pembesi, sarı koton iplik

Boyut: 44x250cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi –bulunduğu yer: Nafiye Yazanel-Boğazlayanlıçesi-Yenipazar-Yaraş Köyü

Örnek No: 14

Ürün Cinsi: Sandık örtüsü

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, Açık koyu yeşil, kırmızı, pembe, açık koyu mor, limon sarısı koton iplik

Boyut: 98x98cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Gülzade Polat Karaköse-2000-Merkez-Sağlık Köyü

Örnek No: 15

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, pembe, bordo, sarı koton iplik

Boyut: 91x94cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Selma Şahin-1998-Merkez Sarıfatma Köyü

Örnek No: 16

Ürün Cinsi: Büyük yastık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, sarı koton iplik

Boyut: 88x90cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hacer Yılmazcan-1980-Merkez-Divanlı Köyü

Örnek No: 17

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu mor, yağ yeşili, siyah koton iplik

Boyut: 94x82cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hürriyet Açıkgöz Alıç-1950-Merkez Musabeyli Köyü

Örnek No: 18

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, Açık koyu yeşil, kırmızı, siyah, limon sarısı koton iplik

Boyut: 97x93cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Zülfikar Zafer-1996-Merkez TürkmenKöyü

Örnek No: 19

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, Açık koyu yeşil, kırmızı, siyah, limon sarısı, koton iplik

Boyut: 99x90cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Zülfikar Zafer-1996-Merkez Türkmen Köyü

Örnek No: 20

Ürün Cinsi: Büyük yastık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mavi, yavruağzı, açık koyu mor, siyah, pembe, kırmızı, limon sarısı koton iplik

Boyut: 86x104cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden (yedi elti üç görümce) meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Zülfikar Zafer-1997-Merkez Türkmen Köyü

Örnek No: 21

Ürün Cinsi: Yastık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, yavruağzı, siyah, bordo, siyah, sarı koton iplik

Boyut: 80x100cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Dönüş Aktay-1983-Çekerek İlçesi-Özükavak Köyü

Örnek No: 22

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık mor, ingene pembesi, limon sarısı koton iplik

Boyut: 42x47cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bitkisel ve nesnel bezemeden meydana gelen motif yer almaktadır.

Yapılış tarihi-bulunduğu yer: Aydıncık İlçesi-Kazankaya Köyü

Örnek No: 23

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, sarı koton iplik

Boyut: 88x162cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden (aslankuyruğu) meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Sevim Doğan-1988-Şefaattli İlçesi

Örnek No: 24

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz etamin kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, kırmızı, pembe, boncuk mavisi, lacivert, bordo, siyah limon sarısı koton iplik

Boyut: 44x49cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bitkisel motiften meydana gelen bezeme, çevresinde ise daire şeklinde çerçeve yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Nafiye Yazanel-1960-Bogazlayan İlçesi- Yenipazar-Yarış Köyü

Örnek No: 25

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, yavruağzı, koyu mor, kırmızı, pembe, limon sarısı koton iplik

Boyut: 44x46cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bitkisel ve geometrik motiften meydana gelen bezeme, bağlantılı sıralama ile ortada diyagonal olarak yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Zarife Altınok-1982-Merkez-Divanlı Köyü

Örnek No: 26

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, Açık koyu yeşil, açık koyu mor, lacivert, boncuk mavisi, kırmızı, bordo koton iplik

Boyut: 50x52cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bitkisel motiften meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Selma Şahin-1998-Merkez Sarıfatma Köyü

Örnek No: 27

Ürün Cinsi: Yastık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, kırmızı, siyah, sarı koton iplik

Boyut: 80x47cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hüsniye Patat-1967-Şefaati İlçesi

Örnek No: 28

Ürün Cinsi: Sandık örtüsü

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, yavruağzı, siyah, sarı koton iplik

Boyut: 64x110cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hüsniye Patat-1988-Şefaati İlçesi

Örnek No: 29

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, kırmızı, bordo, pembe, limon sarısı koton iplik

Boyut: 80x84cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi- bulunduğ yeri: Emine Polat – Yenifakılı İlçesi

Örnek No: 30

Ürün Cinsi: Kirlent

Teknik: Sarma, balıksırtı, gözeme, rokoko

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, yeşil, mor, pembe, boncuk mavisi, turuncu, sarı koton iplik

Boyut: 40x42cm.

Kompozisyon: Örtünün ortasında bitkisel motiften meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-bulunduğu yeri:

Dudu Koçak-Bilinmiyor-Aydıncık İlçesi

Örnek No: 31

Ürün Cinsi: Radyo örtüsü

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor kırmızı, bordo, sarı koton iplik

Boyut: 51x71cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Emine Turhan-1940-Yerköy İlçesi

Örnek No: 32

Ürün Cinsi: Sandık örtüsü

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, turuncu, bordo, kırmızı, pembe tonları, koyu sarı koton iplik

Boyut: 64x110cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve atlamalı düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Bulunduğu yer: Yerköy İlçesi

Örnek No: 33

Ürün Cinsi: Bohça

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, Açık koyu mor, açık koyu yeşil, yavruağzı, boncuk mavisi, pembe, ingene pembesi, limon sarısı koton iplik

Boyut: 86x86cm.

Kompozisyon: Örtünün köşesinde bitkisel motiften meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Ayten Fatma Başdemir-1970-Merkez

Örnek No: 34

Ürün Cinsi: Bohça

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, pembe, mor koton iplik

Boyut: 90x94cm.

Kompozisyon: Örtünün köşesinde bitkisel motiften meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Dürdane Alper-1964-Yerköy İlçesi

Örnek No: 35

Ürün Cinsi: Bohça

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, açık koyu yeşil, eflatun, pembe, siyah, limon sarısı koton iplik

Boyut: 93x93cm.

Kompozisyon: Örtünün köşesinde bitkisel motiften meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hürriyet Açıkgöz Alıç-1944-Merkez Musabeyli Köyü

Örnek No: 36

Ürün Cinsi: Namaz başörtüsü

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz tülbent kumaş, açık koyu yeşil, açık koyu mor, sarı koton iplik

Boyut: 80x120cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Bulunduğu yer: Aydıncık İlçesi-Kazankaya Köyü

Örnek No: 37

Ürün Cinsi: Mevlit örtüsü

Teknik: Tel kırma

Malzeme: Siyah tül kumaş, gümüş rengi yassı tel

Boyut: 147x63cm.

Kompozisyon: Örtünün üç kenarında düzgün sıralama geometrik ve bitkisel, ayrıca köşelerde değişik bitkisel bezeme motifleri yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Burçin Keseroğlu Ergen-2000-Merkez

Örnek No: 38

Ürün Cinsi: Mevlit örtüsü

Teknik: Tel kırma

Malzeme: Siyah tül kumaş gümüş rengi yassı tel

Boyut: 71x185cm.

Kompozisyon: Örtünün bir kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel ve geometrik motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Ayşe Caygır-1971-Merkez-Çalatlı Köyü

Örnek No: 39

Ürün Cinsi: Başörtüsü (Kekil örtüsü)

Teknik: Tel kırma

Malzeme: Beyaz tülbent kumaş, gümüş rengi yassı tel

Boyut: 74x74cm.

Kompozisyon: Örtünün dört kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı geometrik motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Şadiye Baş-1952-Sorgun İlçesi-Bahadın Köyü

Örnek No: 40

Ürün Cinsi: Peşkir

Teknik: Hesap işi, tel sarma

Malzeme: Krem rengi el dokuması kumaş, gri yeşil, yağ yeşili, kırmızı, ingene pembesi, siyah, gri, siyah, sarı yün iplik, gümüş rengi yassı tel

Boyut: 45x107cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı, düzgün sıralamalı bitkisel ve nesnel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Kezban Caygır-1935-Merkez-Çalatlı Köyü

Örnek No: 41

Ürün Cinsi: Peşkir

Teknik: Hesap işi, tel sarma

Malzeme: Kenarı bordo çizgili krem rengi el dokuması (kıvrak ipek) kumaş, ingene pembesi, saman sarısı, bordo, kahverengi, mor, siyah koton iplik, gümüş rengi yassı tel

Boyut: 126x44cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı, düzgün sıralamalı bitkisel ve nesnel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hürriyet Açıkgöz Alıç Yapan kişi Hasibe Açıkgöz-1940-Merkez Musabeyli Köyü

Örnek No: 42

Ürün Cinsi: Örtü (Ayna)

Teknik: Tel sarma, civankaşı hasır iğne, sarma, susma, gözeme

Malzeme: Krem rengi el dokuması (kıvrak ipek) kumaş, Açık yeşil, mor, mavi, siyah, pembe, bej, rengi yün iplik, altın rengi yassı tel

Boyut: 76x82cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı ve düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Şevkiye Karaköse Yapan kişi Gülzade Polat-1944- Merkez Sağlık Köyü

Örnek No: 43

Ürün Cinsi: Örtü (Ayna)

Teknik: Tel sarma, civankaşı, verrev sarma, susma, gözeme, sap işi

Malzeme: Krem rengi el dokuması (kıvrak ipek) kumaş, Açık yeşil, ördekbaşı yeşil, kırmızı, ingene pembesi, mor, açık ve koyu mavi, siyah, yavruağzı, bej yün iplik, altın rengi yassı tel

Boyut: 77x74cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında düzgün sıralamalı bitkisel ve nesnel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Şevkiye Karaköse Yapan kişi Gülzade Polat- 1944-Merkez Sağlık Köyü

Örnek No: 44

Ürün Cinsi: Yastık kılıfı

Teknik: Sarma

Malzeme: Beyaz patiska kumaş, ebruli mavi, koton iplik

Boyut: 86x86cm.

Kompozisyon: Örtünün karşılıklı iki kenarında bağlantılı, düzgün sıralamalı bitkisel motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-yapılış tarihi-bulunduğu yer: Hüsniye Patat-1970-Şefaati İlçesi

Örnek No: 45

Ürün Cinsi: Nazarlık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz etamin kumaş, yeşil, turuncu, mavi, kahverengi, mor, ingene pembesi, sarı yün iplik

Boyut: 13x12cm.

Kompozisyon: Örtünün yüzeyinde bağlantılı, düzgün sıralamalı bitkisel ve geometrik motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi-bulunduğu yer: Nurhayat Kılıçarslan- Saraykent İlçesi

Örnek No: 46

Ürün Cinsi: Nazarlık

Teknik: Kanaviçe

Malzeme: Beyaz etamin kumaş, yeşil, turuncu, mavi, kahverengi, mor, ingene pembesi, sarı yün iplik

Boyut: 13x12cm.

Kompozisyon: Örtünün yüzeyinde bağlantılı, düzgün sıralamalı bitkisel ve geometrik motiflerden meydana gelen bezeme yer almaktadır.

Kaynak kişi bulunduğ yeri: Nurhayat Kılıçarslan- Saraykent İlçesi

Örnek No:47

Envanter No:2145

Ürün Cinsi: Elbise örtüsü

Malzeme: Pamuklu dokuma (beyaz patiska), yeşil, gri, mavi, koton iplik

Boyut: 80x110

Kompozisyon: Kanaviçe tekniğın de bitkisel motif işlemelidir.

4.5. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ İŞLEME ÖRNEKLERİ

Kültürümüzün dününü bugüne, bugünü yarına taşıyıp aktarmak bu tür araştırmalar ve yayınları çoğaltmakla olur. Bu da genellikle müze de bulunan eserleri inceleyerek elde edilebilir. Müze geçmiş demektir.

Asırlardır, kadınlar tarafından özenle korunmuş çeyiz sandıklarındaki işlemler müze seksiyonlarında sergilenmektedir. Yozgat Müzesi Etnografya seksiyonunda oldukça fazla işleme örneği bulunmaktadır. Bu eserler çeyiz sandıklarından müzeye taşınmıştır.

Çeyiz sandıkları incelendiğinde kültürümüze hiç de küçümsenmeyecek ölçülerde katkı sağlanabilir. Çeyiz sandıkları toplumu oluşturan parça olarak aile yaşantısını dolayısıyla toplumun yaşantısını bize sembolik olarak anlatır ve tanıtır. Özellikle el sanatlarında sandıklar bir hazinedir. Kadının en güzel ve özel eşyaları sandıklarda saklanır. Türk kadını sandığıyla bütünleşir, kendini özel hisseder. Bu nedenle sandıkları geleneksel Türk el sanatlarını yaşatması ile kültür tarihine de önemli katkılarda bulunmaktadır.

4.5.1. Çevre, Mendil ve Yağlıklar

Dörtkenarı işlemeli, süsleme ve daha birçok amaçla kullanılan, kare örtü. "Sırma ile işlenmiş mendil anlamına gelmektedir Beyaz, renkli ince sık dokunuşlu bezden yapılır" (Okan,1975:20).

"Çevre keten, pamuklu dokumalar üzerine işlemlerle bezenmiş, 60x60 cm civarında boyutları olan bir tür örtü" (Barışta, 1999:203).

Kare biçimli örtüler ve işlemler arasında çevreler sanatsal öneme sahiptirler. Nakış yapan sanatkârlar renk, desen, kompozisyon bakımından çevreler üzerinde bütün becerilerini sergileyerek sanat değeri yüksek olan eserler çıkarmışlardır.

"Bilhassa XVI. Yüzyıla ait çevreler paha biçilmez değer taşırlar. Çoğunlukla çevrelerin kenarları sırma ile işlenmiş zarif örtülerdir" (Gönül,1973:63).

Dört etrafını dolaşarak, ortada küçük kare boşluk kalacak şekilde bordür biçiminde işlemler yapılmıştır. Bu bordürler kalın ya da su şeklindedir. İnce su şeklinde olanların dört köşesinde motifler ya da ortalarda serpme motifler ve ya her ikisi bulunur. Bazı çevreler de sadece dört köşesine motifler yerleştirildiği de görülmektedir. "XVII. Yüzyıllarda da çevrelere gereken değer verilmiş ve zengin motifler işlenmiştir. Daha sonraki devirlerde mesela XVIII ve XIX y.y.'da çevrelerin etrafları bazen çiçek ve bazen da manzara motifleriyle doldurulmuştur" (Gönül,1973:63-65).

Çevreler süslemek amacının dışında başka yerlerde de kullanılmıştır. "XVI. Yüzyıldan itibaren rastlanan başa örtmek, hediye vermek, hediye sarmak, Kur'an saklamak için de kullanılan çevrelerde genellikle hesap işi, pesent ve sarma teknikleri kullanılmıştır" (Sürür, 1976:48).

Dört köşesi işlemeli kare şeklinde 50x50cm ölçülerinde giysilerle birlikte belde ya da kuşakta süsleme ya da elde aksesuar olarak kullanılan örtüdür. Mendiller işlemeli örtüler arasında ve başkasına verilen hediyeler arasında önemli bir yer tuttuğu için değişik kumaşlar kullanılmıştır. Kumaşların özenle seçilmiş, özellikle ipek olmasına ya da kaliteli, ince keten bezden olmasına dikkat edilmiştir. Kenarlarına ince oyalar yapılarak daha da sanatsal hale getirilmiştir.

"Tütün, merasim mendili vb. gibi işlevine göre isimlendirilen mendillerin ya çevresi kalın bordür biçiminde işlemlerle süslenmiştir ya da karşılıklı köşelerin işlenen motiflerle belirlenmiştir. Merasim mendilleri arasında göbeği de işlemlerle bezenmiş parçalara rastlanmaktadır"(Barışta, 1999:219). Mendillerde kullanılan desenler ise şöyle tanımlanabilir.

"Bordürlere en fazla geometrik şekiller, rozetler ve stilize çiçek motifleri işlenmiştir. Bazen da zikzaklı şekiller içine yapılmış çok güzel örnekler mevcuttur, bazen mendillerin renkli ketenlerden yapıldıkları görülür. Bunlardan en fazla yeşil, lacivert ve tarçını renkler göze çarpar. Mendillerin iki yüzü de kullanıldığından bunlar için tersi ve yüzü aynı olan hesap işleri tercih edilmiştir" (Gönül,1973:63).

Mendilin biraz büyüğüne denir. Eskiden sofralarda el ve ağız silmek için peçete gibi kullanılan örtülerdir. "Çevre ve yemeni gibi değirmi biçiminde ve ince bezden yapılan yağlıklar ipek, sırma ile işlenirdi. İşlemleri görünecek biçimde kuşağa sokulup süs eşyası olarak taşındığı gibi, çıkın yapma için de kullanılırdı. Erkeklerin terini silmek için kuşakta taşıdıkları mendillere de yağlık denirdi; bununla el, yüz ve burun silinmezdi. Bu gün de daha çok erkekler tarafından teri emmesi için başa ya da boyna dolanarak kullanılmaktadır" (Ülker, 2005 :5).Bazı yörelerde ise daha değişik amaçla kullanılmaktadır. "Güneydoğu Anadolu'da da bazı aşiretler arasında kadınların başlarına koydukları fesin üzerine örttükları örtünün adına da yağlık denir" (Okan,1975:21).

Yağlıklarda kullanılan desen ve kompozisyon özellikleri de şöyle anlatılabilir.

"Yağlıklarda ekseriya geometrik ve ya stilize olmuş küçük çiçek motifli bir su üzerine daha geniş geometrik şekiller veya stilize çiçek motifleri yapılır. Bazen da geniş bir bordür halinde yan yana dizilmiş ağaç veya çiçek motifleri yahut da gayet sık sıralanmış desenler yer alır. Ara sıra motifler arasında orantısızlık bulunmakla beraber dizilişteki ahenk bunu tamamen kapatır" (Gönül,1973:65).

KAYNAKÇA

BARIŞTA, H.Örcün (1999). "Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemleri" Kültür Bakanlığı , Ankara.

GÖNÜL, Macide (1973). "Türk Elişleri Sanatı" Ankara.

OKAN, Nevzer (1975) "Nakış Öğrencilerine Kaynak Kitap" MÖM Yayınları:10 Ankara

SÜRÜR, Ayten (1976) "Türk İşleme Sanatı" Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi:4 İstanbul.

ÜLKER, Nuran (2005) "Ayaş Yöresi Yağlıkları" Motif dergisi Yıl.11 Sayı.40 İstanbul.

ÇEVRE, MENDİL VE YAĞLIK ÖRNEKLERİ

Örnek No: 48

Envanter No: 4(4)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 72x72 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 49

Envanter No: 410 (427)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 56x56 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 50

Envanter No: 425(442)

Eser Adı: Çevre Yağlık

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 77x77cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yassı tel ile sarma ve pesent, tekniğinde bitkisel ve figürlü motif işlemelidir.

Örnek No: 51

Envanter No: 426(443)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x43cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 52

Envanter No: 507(524)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 100x109cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 53

Envanter No: 576(593)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 53x53cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 54

Envanter No: 590(607)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 63x63cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 57

Envanter No: 688(705)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 44x44cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile sarma işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 55

Envanter No:598(615)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 72x72cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 58

Envanter No:701 (718)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 55x55 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 56

Envanter No:606(623)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 45x45cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, simle ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve yazılı motif işlemelidir.

Örnek No: 59

Envanter No:704 (721)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 55x55 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 60

Envanter No: 728 (745)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 30x30 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 61

Envanter No: 922(954)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 56x56cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 62

Envanter No: 925 (957)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 45x45cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 63

Envanter No: 938(970)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 60x60cm

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, sim ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 64

Envanter No:1214 (1256)

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 80x80cm.

Tanımlama: İpekli dokuma üzerine, ipek iplikle Türk işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 65

Envanter No:1712

Eser Adı: Çevre Başörtüsü

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 90x90cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi ve yassı tel ile sarma tekniğinin de bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 66

Envanter No:1722

Eser Adı: Çevre

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 80x 80cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

4.5.2. Uçkurlar

Erkeklerin bellerine bağlayarak süslenmek ve giydikleri şalvarın belini tutturmak için kullandıkları bağa uçkur denir.

“Uçkurlar genellikle ince ve kalın keten bezler üzerine yapılmıştır. 25-35cm eninde 190-220cm boyunda uzun parçalardır” (Sürür, 1976:54). İşlemelerde desen genellikle uçkurların iki kısa ucunda geniş bir yüzeye yayılıp, kare ya da dikdörtgen oluşturur.

Uçkur desenlerinde “Eğer bordür ince ise kenara yakın işlenir. Ayrıca su ve bunların üzerine motifler dizilir. Suların üzerine dizilen çiçekler ya bir daldan çıkıp etrafa doğru genişler ya da eşit aralıklarla sıralanır. Bazen tek tek, küçük motifler bütün alanı kaplar. Nakış malzemesi sırma, sim ve ipektir. İki tarafları da kullanıldığından hesap işi tercih edilir” (Gönül,1973:66).

Teknik olarak Türk işi, hesap işi, sarma işi, yassı tel ve sim ile sarma ve tel kırma, zincir işi kullanılmaktadır. Uçlara ise iğne oyası, işleme tekniğine uygun su ya da temel işleme tekniklerinden yapılmaktadır.

UÇKUR ÖRNEKLERİ

Örnek No: 67

Envanter No: 493(510)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 20x44cm. 2 ayrı parça

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile sarma ve pesent, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 68

Envanter No: 529(546)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 24x245cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 69

Envanter No: 534(551)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 19x185cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 70

Envanter No: 535(552)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 20x180cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 71

Envanter No: 540(557)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 27x250cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 72

Envanter No: 544(561)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 18x220cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 73

Envanter No: 611(628)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 28x147cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 74

Envanter No: 620(637)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 12x190cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 75

Envanter No: 627(644)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 19x188cm.

Tanımlama: İpekli dokuma üzerine, ipek iplik ve simle Türk işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 76

Envanter No:635(652)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 23x170cm.

Tanımlama: İpekli dokuma üzerine, simle sarma işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 79

Envanter No: 663(680)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 27x162cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 77

Envanter No:637(654)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 25x210cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve simle sarma tekniğinde bitkisel ve yazılı motif işlemelidir.

Örnek No: 80

Envanter No: 698

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 30 x110cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplikle Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 78

Envanter No:648(665)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 30x198cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 81

Envanter No:916 (948)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 19x193cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 82

Envanter No:919 (951)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 24x195cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle makinede zincir işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 83

Envanter No: 933 (965)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 23x160cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, sim ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 84

Envanter No: 934 (966)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 22x167cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, sim ve yassı tel ile sarma ve muşabak tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 85

Envanter No:1213 (1255)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 16x190cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 86

Envanter No:1268 (1312)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 24x170cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 87

Envanter No:1271

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 21x50cm. (2 ayrı parça)

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesneli motif işlemelidir.

Örnek No: 88

Envanter No:1385(1449)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 29x210cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle temel işleme tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 89

Envanter No:1393(1457)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 20x169cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle temel işleme tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 90

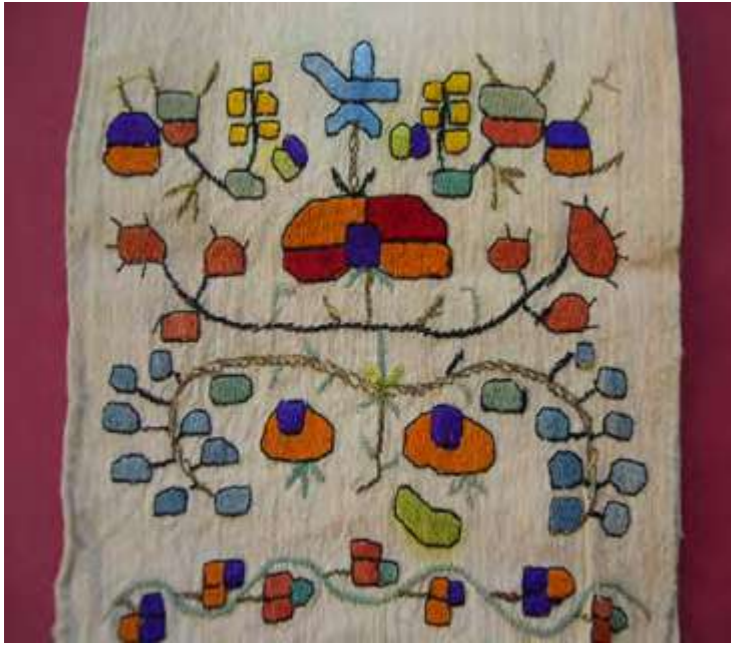
Envanter No:1517

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 25x156cm.

Tanımlama: İpekli dokuma üzerine, ipek iplikle hesap işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 91

Envanter No:1726

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 19x150cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi ve sim ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 92

Envanter No:1727

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 20x188cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 93

Envanter No:2245 (2339)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 41x110cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel, nesnel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 94

Envanter No:2303 (2397)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 31x98cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 95

Envanter No:2327(2421)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 27x133cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 96

Envanter No:2328 (2435)

Eser Adı: Uçkur

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 30x145cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve yazılı motif işlemelidir.

4.5.3. Peşkirler

Dikdörtgen şeklinde iki ucu işlemeli örtüye peşkir denir. Peşkirler el ve yüz kurulamak için kullanılır, genellikle keten ya da pamuklu dokumalar üzerine işleme yapılarak süslenir.

“El tezgâhlarında dokunan peşkirlerin enleri 50cm’e yakın, boyları 70-80cm kadar olur. Bu yer sofrasında kullanılan “Peşkirlerin aynı zamanda peçete gibi dize örtülerek de kullanıldığı bilinmektedir. Bazen de bir yer sofrasını kuşatacak gibi 2-2,5m uzunluğunda olanları da vardır”. Bunlara “sumak peşkir” adı verilir ve uzun peşkirler yer sofrasının çevresine oturanların hepsinin dizlerine örtülerek kullanılırdı” (Barışta, 1999:224, Ülker,2003: 11).

Peşkirler de işleme tekniği olarak daha çok, Türk işi, hesap işi, sarma işi, yassı tel ve sim ile sarma ve tel kırma, zincir işi kullanılmıştır. İşlemelerle süslenen peşkirlerin bazıları çözücü bükülerek ve püskül bağlanarak veya çözümler serbest bırakılarak iki kısa kenarı süslenmiştir. Bazıları ise temel işleme teknikleri ile kenar temizliği yapılmıştır.

PEŞKİR ÖRNEKLERİ

Örnek No: 97

Envanter No: 10 (10)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 45x91cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 98

Envanter No: 413(430)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x85cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 99

Envanter No: 416(435)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 44x126cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 100

Envanter No: 419(436)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x74cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir. .

Örnek No: 101

Envanter No: 422 (439)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 35x70cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:102

Envanter No: 424(441)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x134cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 103

Envanter No: 429(446)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 37x130cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde ve geometrik bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 104

Envanter No: 430(447)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 44x84cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 105

Envanter No: 434(451)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 35x198cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 106

Envanter No: 447(464)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 50x115cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 107

Envanter No: 451(468)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x86cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 108

Envanter No: 453(470)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 35x160cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 109

Envanter No: 491(508)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x108cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 110

Envanter No: 492(509)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 46x160cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 111

Envanter No: 498(515)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x62cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 112

Envanter No: 499(516)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x100cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 113

Envanter No: 500(517)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 60x63cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 114

Envanter No: 502 (519)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 47x51cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 115

Envanter No: 506(523)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x156cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplik ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:116

Envanter No: 509(525)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x150cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 117

Envanter No: 512(529)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 35x114cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile tel sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 118

Envanter No: 519(536)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x107cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplik ile zincir işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve figürlü motif işlemelidir.

Örnek No:119

Envanter No: 520(537)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x112cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 120

Envanter No: 526(543)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x108cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 121

Envanter No: 530(547)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x75cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplik ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 122

Envanter No: 533(550)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x127cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 123

Envanter No: 536(553)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 68x6130cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 124

Envanter No: 537(554)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 47x112cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 125

Envanter No: 538(555)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 46x107cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel, geometrik ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 126

Envanter No: 539 (556)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 52x96cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, sim ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir. Kenarda ponpon püskül yapılmıştır.

Örnek No: 127

Envanter No: 545(562)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 47x94cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 128

Envanter No: 548(565)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 62x104cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, sim ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 129

Envanter No: 549(566)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 45x87cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 130

Envanter No: 550(567)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 46x109cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 131

Envanter No: 551

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 44x96cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 132

Envanter No: 554(571)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x124cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 133

Envanter No: 571(588)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 46x94cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 134

Envanter No: 579(596)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 44x185cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 135

Envanter No: 580(597)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x66cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 136

Envanter No: 581(598)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 39x155cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 137

Envanter No: 583(600)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 48x126cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 138

Envanter No: 595(612)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x100cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 139

Envanter No: 603(620)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x136cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No:140

Envanter No: 622(639)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 46x125cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, sim ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 141

Envanter No: 625 (642)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 47x145cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 142

Envanter No:632(649)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x104cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 143

Envanter No:634(651)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x90cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 144

Envanter No: 638(665)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 54x90cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:145

Envanter No:639(656)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 56x114cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 146

Envanter No:645(662)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x65cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 147

Envanter No: 651

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 56x118cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:148

Envanter No:661(670)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 48x122cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No:149

Envanter No: 669(686)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 70x86cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 150

Envanter No: 670(687)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 70x80cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 151

Envanter No: 672(689)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 54x79cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 152

Envanter No: 673(690)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 37x87cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 155

Envanter No: 678(695)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x105cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 153

Envanter No: 674(691)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 34x102cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile hesap işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 156

Envanter No: 680(697)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 39x94cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ile sarma işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 154

Envanter No: 676(693)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x80cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 157

Envanter No: 698(715)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 30x110cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplik ve yassı tel ile sarma işi tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 158

Envanter No:734 (752)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x126 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplikle sarma zincir işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:159

Envanter no: 915 (947)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x190 cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, yün iplikle sarma zincir işi ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 160

Envanter No:1220 (1262)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x112cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 161

Envanter No:1221(1263)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x80cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle hesap işi, simle sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir. Kenarına renkli püsküller yapılmıştır.

Örnek No: 162

Envanter No:1371(1435)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 50x97cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi, yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 163

Envanter No:1372(1436)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 39x90cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle zincir işi tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 164

Envanter No:1383(1447)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x128cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 165

Envanter: No:1392(1456)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x138cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle temel işleme ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 166

Envanter No:1398(1462)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 38x88cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle ve yassı tel ile temel işleme tekniğinde bitkisel ve figürlü motif işlemelidir.

Örnek No: 167

Envanter No:1601

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x91cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle zincir işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 168

Envanter No:1602

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 45x97cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir. Örtünün kenarlarına kanaviçe motifleri işlenerek ucuna renkli püsküller yapılmıştır.

Örnek No: 169

Envanter No:1703

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 43x114cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi, sarma ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 170

Envanter No:1724

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 36x75cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi, sarma ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 171

Envanter No:1728

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 42x128cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir

Örnek No: 172

Envanter No:1858

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 70x73cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle zincir işi yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 173

Envanter No:2251 (2345)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 41x110cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle Türk işi yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 174

Envanter No:2314 (2408)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 41x110cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve nesnel motif işlemelidir.

Örnek No: 175

Envanter No:2316 (2410)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 33x108cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 176

Envanter No:2319 (2413)

Eser Adı: Peşkir

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 39x75cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplik ve yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

4.5.4. Bohçalar

Bohçalar içine, çamaşır, elbise gibi eşyaları saklamak ve koruma amacıyla sarılan ya da dolap, sandık gibi yerlerin düzenlenmesi için kullanılan kare şeklinde işlemeli ürünlerdir. Bir çeşit paketlenme eşyası olarak da kullanılır.

Eskiden dolapların evlerde yaygın olmadığı dönemlerde giyim eşyası bohçada ve sandıkta saklanırdı. Bohçanın gelin bohçası, damat bohçası, kaynana bohçası, hamam bohçası, kırpıntı bohçası gibi işlevsel, parçalı bohça, yamalı bohça gibi çeşitleri vardır. İşlemeli bohçalar çeyiz geleneğimizde önemli bir yer tutmaktadır. Erkek tarafı kıza ve yakınlarına göndereceği nişan ve düğün hediyelerini bohçaya paketleyerek, kız tarafı da damat ve yakınlarına göndereceği hediyelerini bohçaya paketleyerek gönderir. Bohça dört köşe yani kare 90X90 cm. 100X100cm ya da özel ölçü tercihleri vardır. Kullanım alanına göre ölçü seçilebilir. Ama genellikle 90x90 kullanılır. Belki bu ölçü kullanılan kumaş enine de bağlı olarak geliştirilmiş bir ölçü olabilir.

Bohçalar genellikle işlemeli olmakla birlikte kullanılan yere göre özellik kazanırlar. Bohçaların yekpare kumaştan veya parça kumaşlardan kırkyamalı olarak da yapılanları vardır. Ailenin maddi durumuyla da yakından ilgili olan bohçalarda maliyetine göre kullanılan kumaş ve üzerine uygulanan işlemler değişebilir. Genellikle gelin bohçalarında kadife, ipek, saten, gibi fantezi kumaşlar, günlük kullanım için yapılan bohçalarda patiska, hassa, Amerikan bezi gibi kumaşlar kullanılır.Bohçaların üzerine yapılan işlemler ise Türk işi, hesap işi, dival işi, Antep işi, çin iğnesi, beyaz iş, delik işi, sarma, tel sarma gibi çeşitlilik gösterir.

BOHÇA ÖRNEKLERİ

Örnek No: 177

Envanter No: 408(425)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 57x57cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, batık yapılmış, yassı tel ile sarma ve pesent tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 178

Envanter No:725(742)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 79x79cm.

Tanımlama: Saten dokuma üzerine, simle dival işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 179

Envanter No:726(743)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 80x80cm.

Tanımlama: Kadife dokuma üzerine, simle dival işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 181

Envanter No: 1846(1929)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet (Leyla Şimşek bağışdır.)

Boyut: 70x70cm.

Tanımlama: Kadife dokuma üzerine, simle dival işi tekniğinde bitkisel motif olup, makinede işlemelidir.

Örnek No: 180

Envanter No:1360(1424)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 76x76cm.

Tanımlama: Kadife dokuma üzerine, simle dival işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No:182

Envanter No:1927 (2015)

Eser Adı: Bohça

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 98x98cm.

Tanımlama: Saten dokuma üzerine, ipek iplikle sarma ve filitre tekniğinde bitkisel motif işlemelidir

Ankara Etnografya müzesinden devir.

4.5.5. Peştamal ve Başörtüleri

Peştamal hamam içinde örtünmek içindir. Erkeklerde bele, kadınlarda göğüs altına bağlanarak kullanılır.

“Esnaf peştemalı, hamam peştemalı ve kadınların sokağa çıkarken başları ile beraber gövdelerini örttükleri car peştemallar” (Koçu, 1996:236). Car, kadınların sokağa çıkarken örtünme amaçlı başlarında kullandıkları örtü.

Örnek No: 183

Envanter No:1393(1437)

Eser Adı: Peştamal

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 96x167cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle hesap işi, yassı tel ile tel kırma tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 184

Envanter No:1859

Eser Adı: Peştamal

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 71x138cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, ipek iplikle Türk işi yassı tel ile sarma tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 185

Envanter No: 623(640)

Eser Adı: Namaz Örtüsü

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 78x155cm.

Tanımlama: İpek dokuma üzerine, ipek iplik ile hesap işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

4.5.6. Yastık Yüzleri

Örnek No: 186

Envanter No:1890(1975)

Eser Adı: Kirlent

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 50x50cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle kanaviçe tekniğinde bitkisel ve geometrik motif işlemelidir.

Örnek No: 187

Envanter No:1891(1976)

Eser Adı: Kirlent

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40x50cm.

Tanımlama: Pamuklu dokuma üzerine, koton iplikle kanaviçe tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

4.5.7. Sedir Örtüsü ve Yastık Yüzü

Evlerde ailenin ortak kullanılan bölümlerinde (sofa, başoda), yerden yüksek genellikle duvar kenarına boydan boya yapılan oturma yerlerine sedir veya makat denir. Ahşaptan yapılan sedirlerin üzerine oda özelliğine göre örtüler örtülür, Bu örtülere makat örtüsü ya da makat eteği denir. Makat eteği sedirlerin altını kapatmak ya da süslemek için örtülmektedir. Alt kenarları işlemelidir. Oturanın arkaya yaslanması için dik olarak konulan yastıkların üzerine örtülen örtülere ise yastık örtüsü denir. Misafir kabul edilecek yerlerde ağır işlemeli kadife kumaştan, günlük ailenin oturacağı bölümde daha basit işlemeli ve kumaştan örtüler yapılır. Genellikle sedir örtüleriyle, yastık yüzünün kumaş ve işleme tekniği aynıdır. Oturma bölümüne ise genellikle halı dokumalar serilir.

Örnek No: 188

Envanter No:1360(1424)

Eser Adı: Sedir örtüsü

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 40 x76cm.

Tanımlama: Kadife dokuma üzerine, simle dival işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

Örnek No: 189

Envanter No: 910(942)

Eser Adı: Yastık yüzü

Dönemi: Cumhuriyet

Boyut: 41x84cm.

Tanımlama: Kadife dokuma üzerine, simle Dival işi tekniğinde bitkisel motif işlemelidir.

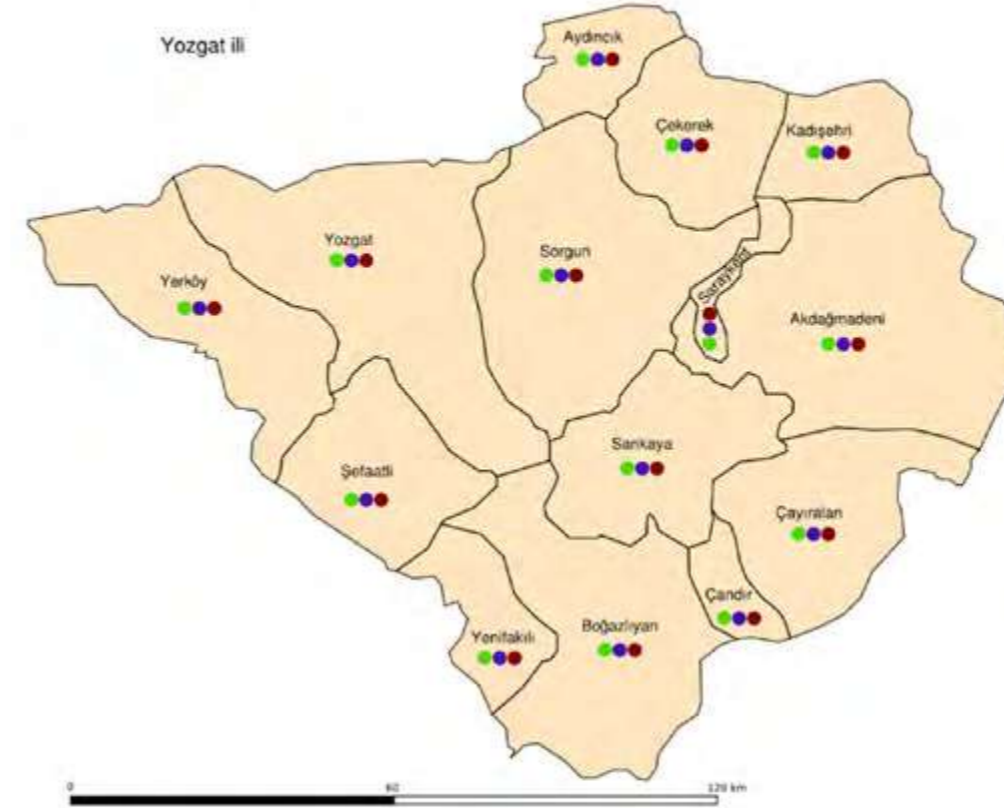
BÖLÜM 5

5. ÖRGÜ ÖRNEKLERİ*

Dr.Öğr.Üyesi N.Tomris YALÇINKAYA

Dr.Öğr.Üyesi Emel ERKAPLAN

Doç.Dr. Gülten KURT

- Çorap-Patik
- Oyalar
- Danteller

*

1-YALÇINKAYA, T., ERKAPLAN, E. (2008). "Yozgat İli Tiğ Oyalarından Örnekler". Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, 24-26 Nisan, Ankara, s.485-491.

2-YALÇINKAYA, T. (2016). "Yozgat İli Örgü Atlası: Oya Kataloğu". I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı, 05-07 Mayıs, Yozgat, cilt 3, s.507-521.

3-KURT, G. (2016). "Yozgat İli Örgü Atlası Çorap ve Patik Örnekleri". I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı, 05-07 Mayıs, Yozgat, cilt 3, s.497-506.

5.1. GİRİŞ

Örgü; tezgâha hiç ihtiyaç duymadan iğne, tığ, şiş ve mekik gibi basit araçlarla her yerde ve her zaman yapıma imkanı olan işlemdir (Özbel,1943: 6).

Zengin bir konu, usul ve teknik alana sahip bulunan el örücülüğü Türk el sanatlarının önemli ve en eski alanlarından birisidir. Örücülük sanatının başlangıç tarihi bilinmemekle beraber, Pazırık kurganlarından çıkarılan kadın giyiminden örnekler arasında yer alan, üzeri nakışlı keçe çoraplar, Milattan öncelere kadar uzanan Anadolu Türk örgü sanatının ve çoraplarının 19.yüzyıldan önceki varlığına işaret etmektedir (Barışta, 1987:869). Tarihi eski olmakla birlikte, bir örme ve dokuma sanatı olarak gelişmesi, Türklerin Anadolu'ya gelişleri ile başlar. Türklerin Anadolu'ya geldikleri zaman diliminde yazılan Divanü Lügat-it Türkler'de yer alan "eliglik, eldiven, elcik, etük, edik-papuç(çedik-örgü patik) gibi terimler çorapla ilgili terminolojiye işaret etmektedir. İzlük bolsa er öldimes, içlik bolsa at yağırmas- çarık olsa adam ölmez; keçe olsa- teyelti bulunsa at yağır olmaz, şeklindeki bilgiler özellikle ata binerken ağa bir nakışlı keçe (içlik) giyildiğini ortaya koymaktadır. İzlük kesilen hayvanların derisinden yapılan Türk çarığıdır.

Dolak, Divanda "yörgencü" kelimesi ile ifade edilmekte olup bunun ayağa sarılan bir çeşit sargı olduğu açıkça kaydedilmektedir. Bilindiği üzere dolak, ayak bileğinden diz kapağına kadar sarılan enli ve kalın(yün veya keçeden) bir parçadır.

Bu gün Sofya National Museum of History 2 de Uzunköprü çorapları arasında sergilenen nakışlı keçe çorapların varlığı, bu çorapların Hun Prenslere ait keçe çoraplarla benzerliği 17. Yüzyıla ait narh defterlerinde çorap-furşan başlığı altında "kiçi ayak" olarak isimlendirilen bir çoraptır.

16-17-ve 18. Yüzyıllardan günümüze ulaşan minyatürlerde karşılaşılan "diz çakşır, "çekme" giydirilmiş figürlerin bir grubunun Türk Çarığı ve Çoraplarla kıyafetlerinin tamamlandığı gözlenmektedir. 17. Yüzyıldan kalan curcunbaz tasvirleri, 1720 şenliğini konu alan minyatürlerdeki esnaf alayları Mehter bölümünün ayaklarına giydirilmiş çoraplar ilgi çekmektedir. Kıyafet albümleri yanı sıra, yazılan anılarda ve hatıralarda birçok yabancı ve Türk ressamının tablolarında, özellikle Osman Hamdi'nin "satıcı" isimli tablosunda bulunan çoraplar ise 19.20. yüzyıllarda çarşı pazarda sergilenen, satılan konusundaki bilgilerimize ışık tutmaktadır. (Barışta, 1987:873)

Örgücülük; Bir, iki ve beş şiş (halk dilinde mil) yün, pamuklu, metal, ipek v.b. gibi ipler kullanarak ilmek atma, yüz örgü, ters örgü, arttırma, eksiltme, kapatma ilmek alma, ilmek atma, örmeden ilmek alma ve döndürme gibi işlemler uygulayarak yapılan örgüdür (Barışta, 2005:243).

Örücülük, farklı şekillerde sınıflandırılır. El ile yapılan örücülük ve makine ile yapılan örücülük olarak başlıca iki gruba ayrılmıştır.

El ile yapılan örücülük,

1- Araçsız yapılan örücülük

a) El düğümleri

b) Bitkisel örücülük

2- Araç ile yapılan örücülük

a) İğne ile yapılan örücülük

b) Tığ ile yapılan örücülük

c) Mekik ile yapılan örücülük

d) Firkete ile yapılan örücülük

e) Şiş ile yapılan örücülük, olarak sınıflandırmıştır (Atay, 1997:37).

Kullanılan ipliğin kalınlığına göre de örgüler, ince örgüler, kalın örgüler olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

İnce örgüler; iğne, tığ, mekik veya şiş ile yapılan; oya, danteller ve keselerdir.

Kalın örgüler; iki ve ya beş şişle yapılan; çorap, eldiven, tozluk, başlık atkı, bluz , süveter v.b. dir (Özbel, 1947: 7).

Yozgat İli örgü atlası kapsamında yapılan alan araştırmasında çok sayıda dantel, oya, patik, çorap ve giysi içerikli örgüler tespit edilmiştir. Örgü atlası içinde çorap ve patik örgüler, oyalar ve dantel örnekleri gruplandırılarak tanıtılmıştır. Ayrıca, Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde bulunan bazı örgü eserlere de yer verilmiştir.

5.2. ÇORAP VE PATİK ÖRGÜLER

Çorap; ayağa geçirilen örme giyecek olarak tanımlanmakta, elde beş ve iki şişle örülmektedir. Örgü malzemesi olarak yün, iplik, ve tiftik kullanılmaktadır (Önder, 1995:45). 19. Ve 20. Yüzyıla ait müzelerimizde bulunan çoraplarda çok ince eğrilmiş yün iplik, tiftik, pamuk iplik, ipek iplik yanı sıra metal ipliğinde kullanıldığı görülmektedir. Genellikle naturel boyalarla boyanmış, elde bükülmüş yün ipliğinin kullanıldığı tiftikten yapılan çoraplarda tiftiğin, beyaz, kahverengi, gri gibi naturel renklerde kullanıldığı dikkat çekmektedir. Pamuklu örneklerde beyaz renk yaygın olarak kullanılmıştır. Günümüzde elde bükülen, naturel boyalarla boyanan yün ipliklerle örülen çoraplar, giderek yerini hazır ipliklerle örülen çoraplara bırakmıştır (Barışta, 1987:874).

19.20. yüzyıl çorap örücülüğünde iki ucu sivri olan ağaç, kemik, bakır tel, veya döküm 5 şiş (mil) araç olarak kullanılmıştır. Bu arada tığla (tek şiş) , iki şişle örülmüş parçalara da rastlanmaktadır. Bazı örneklerde iğne ve tığın, şişin yanı sıra kullanıldığı görülmektedir(Barışta, 1987:874). İki ve beş şişle yapılan yuvarlak biçimli çorap örgülerde örgünün dış yüzünden iç yüzüne doğru yönlendirilen iplikle yapılmakta ve daha zengin süslemeler dikkati çekmektedir. Geçmişte bir çok yörede eğrilen tiftik yünlerle yapılan çorap, patik ve eldiven örücülüğü günümüzde çoğunlukla sentetik ipliklerle yapılmaktadır (Barışta, 2005:243).

Çoraplarda aktarılan konular bitki motifleri ile yapılmış bezemeler, figürlü bezemeler, nesneli bezemeler, yazılı bezemeler ve bileşik bezemeler olarak beş ana başlıkta gruplanmaktadır. Yaratılan veya geleneksel olarak kuşaktan kuşağa geçen motifler, zengin bir konu repertuarı ortaya koymaktadır. Yarışmalarla yeni motifler ortaya konulurken, bazı köylerde gizli tutulmakta, evdeki kızın çeyizi için saklanmaktadır. Bazı bölgelerdeki çoraplara ait inanışlara göre, ak çorap hediye edilmesi aydın temennileri, siyah çorap hediye edilmesi fena temennileri ifade eder. Bir çorabın örgüsünde tabii olmayan atmalar ve çoraplar, evliler arasında geçimsizlik doğurmuş. Dul bir kadının erkek çorabı giymesinden, evlenmek istediği manası çıkarmış. Bir çift çoraptan bir tekinin kaybolması veya çalınması, evli ise ayrılığa sebep olmuştur(Barışta, 1987:876).

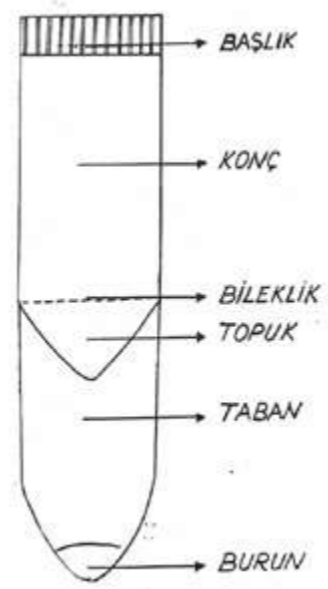
Çoraplardaki motiflerin muhabbet çengeli, ergen bıyığı, sarhoş yolu, ciğer deldi, kurt ayağı, incili küpe, sarhoş yolu, ergen bıyığı, dizi yılan gibi isimlerin yanı sıra bekarlar evliler, dullar, kadınlar ve erkekler için ayrı ve özel çoraplar örülmüştür. Öyle ki birinin giydiği çoraba bakarak evlimi, dul mu, bekar mı olduğu anlaşılabilir(Önder, 1995 :45). İlettikleri mesajlar dışında estetik değerleriyle sayısız motif Türk çoraplarını bezemektedir.

Zamanla yaşam kültürünün bir parçası haline gelen ve kalın örgüler sınıfında yer alan çorap örücülüğü, günümüz ihtiyaçlarına bağlı olarak, uzun konçlu çorap görünümünden çıkıp, konçsuz, çetik, patik, terlik gibi isimlerle anılmakta, literatürde ayağın taban ve ayak üstü kısımlarını saran, soğuktan korumak için kullanılan ayak giysisi olarak tanımlanmaktadır(Soysaldı, Kurt, 2009).

Örücülük üzerine yazılan kaynaklarda Anadolu'nun hemen hemen her yöresinde çorap, çetik (patik) ve eldiven örücülüğünün yapıldığı bilinmektedir. Bölgelere göre özelliği bulunan örme çoraplar, sadece malzemeleri yönünden değil renkleri ve geleneksel motifleri ile de anlam taşımaktadır. Eski beğeni, değer ölçülerinin, törelerin, inançların alışkanlıkların etkileriyle biçimlenen bu ürünlerin yapımı ne yazık ki günümüzde giderek azalmaktadır.

Çoraplar, tek renkli ve çok renkli olarak iki ana başlık altında toplanmaktadır. Tek renkli ya da çok renkli çoraplarda yatay, dikey, ve diegonal sularla, tek renkli ya da çok renkli ilmeklerin nitelik ve niceliklerini değiştirerek süslemeler yapılmıştır(Barışta, 2005:243). Ülkemizde çorap örgüsü olarak isimlendirilen düz ve desenli örgülerin, desen açısından çok zengin olduğu bilinmektedir(Barışta, 2005:243). Çok renkli çoraplar arasında işleme izlenimini veren özellikleri ile bazı çoraplar dikkati çekmektedir. Örgü ipliğinden başka süsleme iplikleri kullanılarak, düz örgü ilmekleri üzerinde yürütülen veya ilmeklere sarılarak, dolanarak yapılan bu örgülerin dolama, iğne ardı, zincir, sarma v.b. gibi isimlerinin de bulunduğu bilinmektedir.

Tek renkli çoraplarda, yüz ilmek, ters ilmek, ilmek eksiltme ve ilmek arttırma gibi örücülük teknikleri kullanılarak desenli örgüler yapılmaktadır. Bu teknikler özellikle tek renkli iplikle (beyaz, krem) yapılan ve çeyiz sandıklarında mutlaka bulunan damat ve gelin çoraplarında ağırlıklı olarak gözlenmekte ve motif özelliğine göre baklava kesmesi, aşık yolu, selvi, kılçık, midye tümü, gibi isimler almaktadır.

Şekil 5.1. Çorabın kısımlarını gösteren şema

Tek renkle örgünün ters, yüz arttırma ile eksiltmelerinden geliştirilmiş motiflerle bezenmiş çoraplar ve birden fazla yün kullanılarak yüz örgü ile dolama, sarmalardan geliştirilmiş motiflerle bezenmiş çoraplar olarak iki ana başlık altında kümelenebilir. Genellikle burun, topuk, taban dışında kalan yüzeyler üzerinde aynı örgü çeşidi ile bezenmiş örneklerden birinci grupta: delik işi (ajur) ile ayrılmış yüzeyler, farklı örgü çeşidiyle bezenmiş kenarlar dikkati çekmektedir. İkinci grup ise görülen kompozisyon özellikleri doğrultusunda başlıca üç grupta kümelenebilir.

- 1-Serpme motiflerle bezenmiş çoraplar
- 2-Motiflerden oluşan sularla bezenmiş çoraplar
- 3-Serpme motif ve sularla bezenmiş çoraplar

Genellikle çorapların ön arka yüzleri ile topuk, burun gibi üniteleri üzerinde yer alan bu bezemelerin bazen taban kısmında da devam ettiği gözlenmektedir. Birinci grupta burun, burun üstü, burun ayrılmadan bileğe kadar tek motifle veya ana ve yardımcı serpme motiflerle yapılan düzenlemeler ilgi çekmektedir. İkinci grupta ise, motiflerden oluşan sular çorapların yüzeyine yatay, dikey veya diyagonal sıralar oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu grupta da burun, topuk, taban ayrılarak veya burun, taban, topuk hiç ayrılmadan düzenlenmiş kompozisyonlar görülmektedir.

Yozgat İli çorap, patik ve eldiven örücüsünde zengin bir birikime sahiptir. Araştırma kapsamında şiş örgü grubunda; 28 adet çorap örgü, 34 adet patik örgü atlasa alınmıştır. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinden bazı özgün örneklerden 20 adet çorap, 3 adet eldiven atlas kapsamında tanıtılmış eserlerdir.

Yozgat ilinde incelenen çorap ve patik örgülerin karakteristik genel özellikleri; çoraplarda eğrilmiş doğal veya boyalı yün iplik kullanılmış olmaları ve patiklerde ise yoğun olarak orlon kullanılmasıdır. Kenar temizliğinde tığ ile süslemeler yapıldığı görülmüştür. Kompozisyonlarda geometrik ve bitkisel motiflerden oluşan bordürler ve motif tekrarları vardır.

Örneklerin hepsi beş şiş ile ters-yüz örgü tekniğinde motifler arası bordürlerde renk geçişi yapılarak örülmüştür. Örneklerin çoğunda konç kısmında ters-yüz örgü ile yapılan lastik örgü görülür. Topuk ve çorabın burun kısmını şekillendiren eksiltmeler her iki taraftan eşit sayıda yapılmıştır.

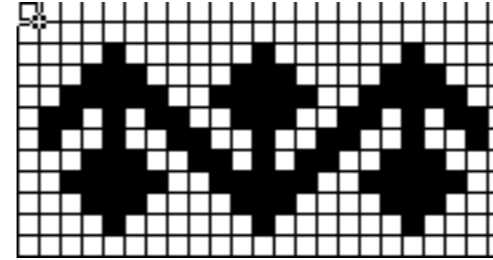
Bazı çorap örgülerde; 2 renk ile 5 renk arasında renk kullanılmış, zeminde genellikle koyu renklerin tercih edildiği, motifli bordürlerde ise pembe, bordo, mavi, mor, eflatun, lacivert, sarı, açık ve koyu yeşil, kırmızı, siyah, kahverengi, krem ve beyaz renklerin tercih edildiği gözlenmiştir. Çorap boyutlarının taban boyu; 22cm ile 44 cm arasında, konç yüksekliğinin 24 cm ile 29 cm arasında değiştiği gözlenmiştir. Ayak genişliği ise 9cm ile 12 cm. arasındadır.

Çoraplarda yatay bordürler içinde ana motif tekrarları ve dikey olarak yerleştirilmiş motif sıraları yoğun kullanılmıştır. Geometrik motiflerin alternatif şekillerde kullanılmıştır. Taban zemininde ve burun kısımlarında ise serpme motifler ve vev çizgilerle oluşturulan kompozisyonlar kullanılmıştır. Konç kısımları tek renkli veya 2 renkli çizgilerdir.

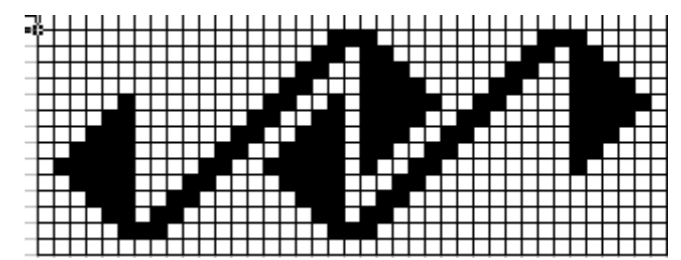
Çorap örgülerde sıklıkla kullanılan motiflerin isimleri şöyledir: "Karnıyarık", "Çulluk başı", "Çakmak", "Sarhoş yolu", "Akrep", "Bereket", "Şaşırtma", "Çengel motifi", "Bülbül Gözü", "Göz Motifi", "Ağaçlı Gerdanlık", motifleridir.

Eldiven örgülerde de, yün iplikle pembe, mavi, krem ve lacivert renklerde 5 şiş ile örülmüştür. Eldivenin tam boy ölçüsü 36-38 cm olup, el ayası 12 cm, bilek boyu 15 cm.dir. Örgüsünde kökboyalı yün kullanılmıştır. Örgü kompozisyonlarında; birbirini takip eden bordürlerde iç içe geometrik, bitkisel, sembolik ve figürlü motiflerin sıralandığı görülmektedir.

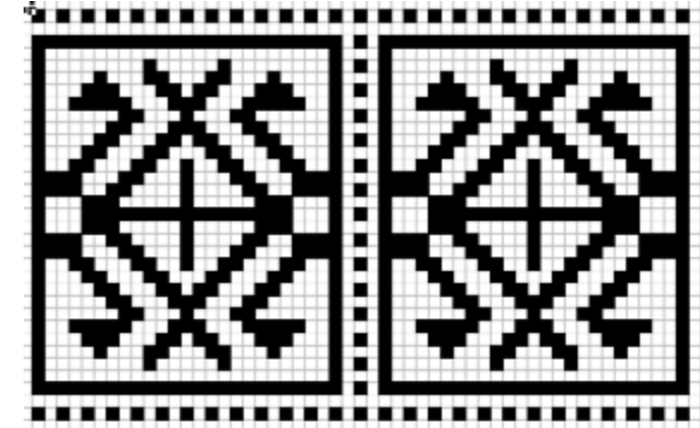
Motif Çizimleri

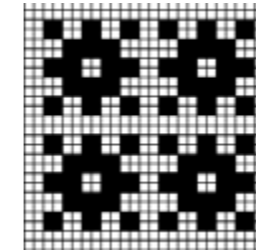
Şekil 5.2. Ağaçlı Gerdanlık

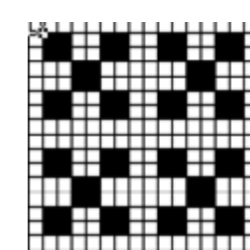
Şekil 5.3. Çulluk Burnu Motifi

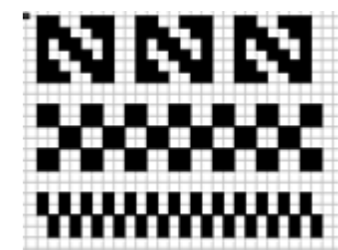
Şekil 5.4. Çulluk Burnu

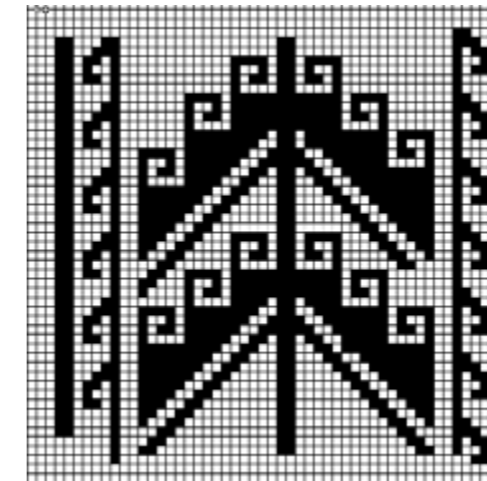
Şekil 5.5. Bülbül gözü

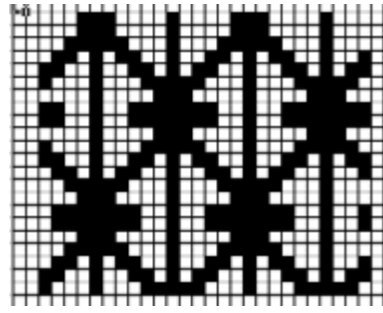
Şekil 5.6. Bereket Motifi

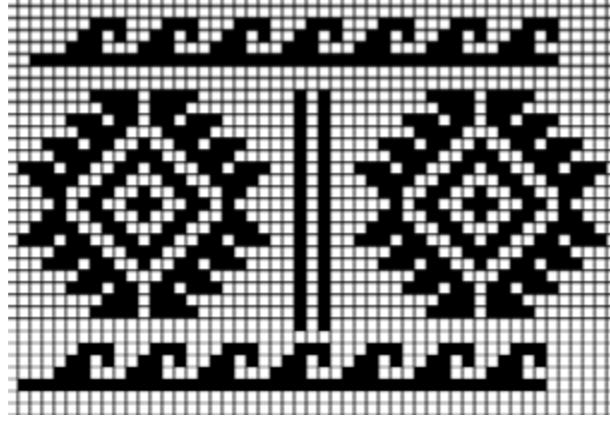
Şekil 5.7. Çakmak Motifi

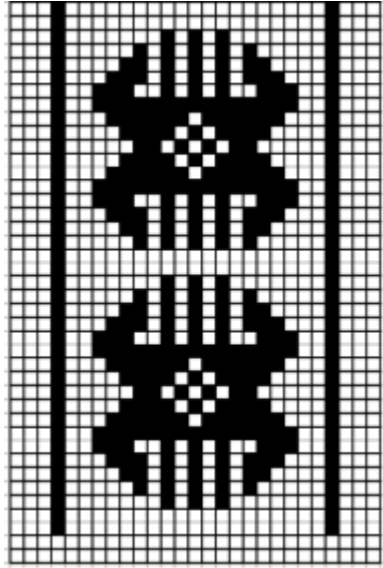
Şekil 5.8. Sarhoş Yolu

Şekil 5.9. Şaşırtma Motifi

Şekil 5.10. Göz Motifi

Şekil 5.11. Akrep Motifi

KAYNAKÇA

Atay, Ayten, (1997) "Örücülük". (2. Basım) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Barıştı, Örcün, (2005)"Türkiye cumhuriyeti dönemi halk plastik sanatları" Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sanat Eserleri Dizisi. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd. Şti.

Barıştı, Örcün, (1987) "Türk El Sanatlarından El Örgüsü Çoraplar" Erdem, c:2 s:6 Ankara

Önder, Mehmet. (1995) "Antika ve eski eserler kılavuzu" Ankara:Türkiye İş Bankası KültürYayınları.

Özbel, Y.Kenan.(1947) "Ankara Halk Evlerinde Türk Örgü İşleri Sergisi" 17- Kasım Ankara: Ulus Basımevi.

..... (1945) " Oya ve oya çeşitlerinden örnekler" El Sanatları, 2-10.

Soysaldı, A., Kurt,G.,(2009) "Günümüz Seydişehir Patik Örücülüğü" Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı, II. Uluslararası Türk El Dokumaları (tekstil) Kongresi ve Sanat Etkinlikleri, 14-15 Mayıs Konya .

5.2.1. Çorap ve Patik Kataloğu

Yozgat ilinde yapılan alan araştırmasında incelenen örnekler tüm ilçelerde % 100 oranında örülen ve kullanılan örneklerdir. Atlasa alınan Çorap örgü 11 adettir. Patik örgülerin günlük yaşamda kadınlar tarafından kullanımının daha yaygın olduğu gözlenmiştir. Atlasa alınan 18 adet patik Yozgat ilinde en sık kullanılan örneklerdir. 2 ve 2'den fazla renk tercihleri vardır. Bitkisel ve geometrik kompozisyonlar bordürler halinde yatay ve dikey kullanılmıştır. Örgü tekniği olarak ters-yüz teknik, renk atlatmalı olarak yapılmıştır.

Örgü işlemlerinde teknik olarak 5 şiş kullanılmıştır. Çoraplarda tek renk ile üretilen çeyizlik çoraplar dikkat çekmektedir. Düz renkli çoraplarda genellikle ajurlu ve aktarmalı şiş örgü desenleri uygulandığı görülmüştür.

Patikler

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)/2004

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 24 cm

Taban Geniliği: 9 cm

Topuk Yüksekliği: 8,5 cm

Burun Uzunluğu: 6 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik, iç içe üçgen motif tekrarları kompozisyonu oluşturmuştur.

Kaynak Kişi: Gülseren Duran

Örnek No:2

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)/2004

Ürün Türü:Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 25 cm

Taban Genişliği: 11 cm

Topuk Yüksekliği: 5 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey ve yatay yönde patığın üst ve yan kenarlarına yerleştirilmesi ile kompozisyon meydana gelmiştir.Koç boynuzu motifi ve baklava motifi tekrarlanmıştır.

Kaynak Kişi: İkbal Karaköse

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Boğazlıyan 2007

Ürün Türü: Patik-Kelebekli

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 24 cm

Taban Genişliği: 8,5 cm

Topuk Yüksekliği: 8,5 cm

Burun Uzunluğu: 4 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Bordür halinde geometrik ve figürlü motiflerin dikey ve yatay yönde yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Boğazlıyan 2007

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 24 cm

Taban Genişliği: 8,5 cm

Topuk Yüksekliği: 9 cm

Burun Uzunluğu : 4,5cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Eşit aralıklarla serpm motif tekrarından kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel

Örnek No:5

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Boğazlıyan 2007

Ürün Türü: Patik –Kirazlı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 23,5 cm

Taban Genişliği: 8,5 cm

Topuk Yüksekliği: 9,5 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik ve bitkisel motiflerin dikey ve yatay yönde patığın üst ve yan yüzeylerine yerleştirilmesi ile kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel

Örnek No: 6

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Boğazlıyan 2007

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 23,5 cm

Taban Genişliği : 8,5 cm

Topuk Yüksekliği: 9,5 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik ve bitkisel motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Yenipazar 2006

Ürün Türü: Patik - Papatyalı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 20,5 cm

Taban Genişliği: 11 cm

Topuk Yüksekliği: 7 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik ve bitkisel motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Döndü Kızılaslan

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat –Yenifakılı 2006

Ürün Türü: Patik-Kuşlu

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 24 cm

Taban Genişliği: 8 cm

Topuk Yüksekliği: 7 cm

Burun Uzunluğu: 6 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Figürlü ve geometrik motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Fadime Bolat

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri/Yılı: Yozgat –Yenipazar

Ürün Türü: Patik- Kelebekli

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban : 24 cm

Taban Genişliği: 8 cm

Topuk Yüksekliği: 9 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Bitkisel, figürlü ve geometrik motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Fadime Bolat

Örnek No:10

Belgeleme Yeri/Yılı: Yozgat-Yenifakılı

Ürün Türü: Patik - Armutlu

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 23 cm

Taban Genişliği: 11 cm

Topuk Yüksekliği: 9 cm

Burun Uzunluğu: 6 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Fadime Bolat

Örnek No: 11

Belgeleme Yeri/Yılı: Yozgat-Yenifakılı

Ürün Türü:Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 27 cm

Taban Genişliği: 10 cm

Topuk Yüksekliği: 8 cm

Burun Uzunluğu: 7 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik ve bitkisel motiflerin birbirine paralel bordür şeklinde yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Fadime Bolat

Örnek No: 12

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Yenifakılı

Ürün Türü:Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Taban: 26 cm

Taban Genişliği: 11 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu: 6,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik motiflerin bordür şeklinde dikey ve yatay yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Fadime Bolat

Örnek No: 13

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Saraykent

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu : 24 cm

Taban Genişliği: 9 cm

Topuk Yüksekliği: 10 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin patığın ön ortasında dikey yönde yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nurhayat Kılıçarslan

Örnek No:14

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Saraykent

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 22 cm

Taban Genişliği: 7,5 cm

Topuk Yüksekliği: 7 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Malzeme: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motifin dikey yönde tekrarlanması ile kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nurhayat Kılıçarslan

Örnek No: 15

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Saraykent

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 23 cm

Taban Genişliği: 8 cm

Topuk Yüksekliği: 7 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey yönde patığın üst ve yan yüzeylerine yerleştirilmesi ile kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Nurhayat Kılıçarslan

Örnek No:16

Yeri/Yılı : Yozgat-Yeniköy- Şefaati

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü(Düz, renkli desenli örgü)

Boyutlar:

Patik Boyu: 22 cm

Taban Genişliği: cm

Topuk Yüksekliği: 10 cm

Burun Uzunluğu: 8 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik ve bitkisel motiflerin dikey ve yatay yönde patığın üst ve yan kenarlarına yerleştirilmesinden meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan

Örnek No:17

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Yeniköy- Şefaati

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Patik Boyu: 23 cm

Taban Genişliği: cm

Topuk Yüksekliği: 10 cm

Burun Uzunluğu: 9,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey ve yatay yönde zeminde yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan

Örnek No:18

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Yeniköy- Şefaati

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Patik Boyu: 24 cm

Taban Genişliği: cm

Topuk Yüksekliği: 11 cm

Burun Uzunluğu: 8 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey ve yatay yönde bordür halinde yerleştirilmesinden kompozisyon meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan

Çoraplar

Örnek No:1

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez /(Musabeyli Köyü)

Ürün Türü: Kadın Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 37 cm

Taban Uzunluğu: 23 cm

Taban Genişliği: 9,5 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu: 4,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Burun kısmından, konç kısmına kadar düz ve ajur örgüyle yapılan motiflerin verrev tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)/

Ürün Türü:Damat Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 44,5 cm

Taban: 22cm

Taban Genişliği: 9,5 cm

Topuk Yüksekliği: 6cm

Burun Uzunluğu: 6,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Burun kısmından, konç kısmına kadar ön ve arka yüzeyde düz ve ajurlu örgü tekniği ile yapılan motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı verrev lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Gülseren Duran

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez (Karalar)/

Ürün Türü:Damat Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 44,5 cm

Taban: 24,5cm

Taban Genişliği: 10 cm

Topuk Yüksekliği: 6cm cm

Burun Uzunluğu: 6,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Burun kısmından, konç kısmına kadar ön ve arka ortada düz ve ajurlu örgü tekniği ile yapılan motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Gülseren Duran

Örnek No:4

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez /

Ürün Türü: Kadın Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 48 cm

Taban Uzunluğu:23 cm

Taban Genişliği: 8 cm

Topuk Yüksekliği: 5 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Burun kısmından, konç kısmına kadar yatay ve dikey renkli geometrik motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 6

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez /(Sarfatma Köyü)

Ürün Türü: Erkek Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 48,5 cm

Taban Uzunluğu: 24,5 cm

Taban Genişliği: 9,5 cm

Topuk Yüksekliği: 5 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon :Burun kısmından, konç kısmına kadar düz ve ajurteknigi ile yapılan motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Nezahat Şahin

Örnek No:5

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez /(Musabeyli Köyü)

Ürün Türü: Kadın Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu : 32 cm

Taban Uzunluğu :23 cm

Taban Genişliği : 9 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu : 4,5 cm

Materyal:Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon : Burun kısmından, konç kısmına kadar düz ve ajur tekniğiyle yapılan motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmıştır.

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Merkez /

Ürün Türü: Kadın Çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu : 48 cm

Taban Uzunluğu :23 cm

Taban Genişliği : 9 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu : 5 cm

Materyal:Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon : Burun kısmından, konç kısmına kadar yatay ve dikey yönde yapılan geometrik motiflerin tekrarından renkli desenli örgü meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Gülseren Duran

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat/Akdağmadeni/
Yazılıtaş.

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü(Düz, renkli desenli örgü)

Boyutlar:

Çorap Boyu: 48 cm

Taban Uzunluğu: 23 cm

Taban Genişliği: 9 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey ve yatay yönde patığın üst ve yan yüzeylerine yerleştirilmesinden düz renkli desenli meydana gelmiştir

Kaynak Kişi: Yeter Güler

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Sorgun

Ürün Türü: Patik

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu : 40 cm

Taban Uzunluğu :20 cm

Taban Genişliği : 9 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu : 5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Geometrik motiflerin dikey ve yatay yönde patığın üst ve yan yüzeylerine yerleştirilmesinden düz renkli desen örgü meydana gelmiştir. Konç kısmı lastik örgüyle kapatılmış ve yün püskül ile süslenmiştir.

Kaynak Kişi: Döndü Akdemir

Örnek No:10

Belgeleme Yeri/Yılı : Yozgat-Yeniköy- Şefaati

Ürün Türü: Çocuk çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 26 cm

Taban: 12 cm

Taban Genişliği: 7,5 cm

Topuk Yüksekliği: 4 cm

Burun Uzunluğu: 3,5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Burun kısmından, konç kısmına kadar ön ve arka yüzeyi geometrik renkli desenli motiflerin tekrarından meydana gelmiştir.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan

Örnek No: 11

Belgeleme Yeri/Yılı: Sorgun-Bahadın kasabası, özel koleksiyon müzesi

Ürün Türü: Gelin çorabı

Teknik: Şiş Örgü

Boyutlar:

Çorap Boyu: 48 cm

Taban Uzunluğu: 23 cm

Taban Genişliği: 9 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

Burun Uzunluğu: 5 cm

Materyal: Sentetik yün iplik, şiş

Kompozisyon: Çorap borundan konç ağzına kadar yatay bordürler içinde hayat ağacı desenlidir. Desenlerde sarı ve yeşil zemin üzerine açık sarı, yeşil, pembe, beyaz, kahverengi renkler kullanılmıştır. Diz altı boyundaki çorap desenli düz örgü, konç ağzı çift lastik örgü, zincir örgü biritler ve bu biritlerin içinden geçirilen uçları püsküllü bağcık ile tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi: Arif Baş

5.2.2. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi Örgü Örnekleri

Çoraplar

Örnek No:1

Envanter No: 117/130

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.11.77

Boyut :

Boy: 39 En: 12 Taban: 27cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Karnı Yarık ve çulluk başı motifi, (Ortada çulluk burnu)" yer almaktadır.

Örnek No:2

Envanter No: 122/123

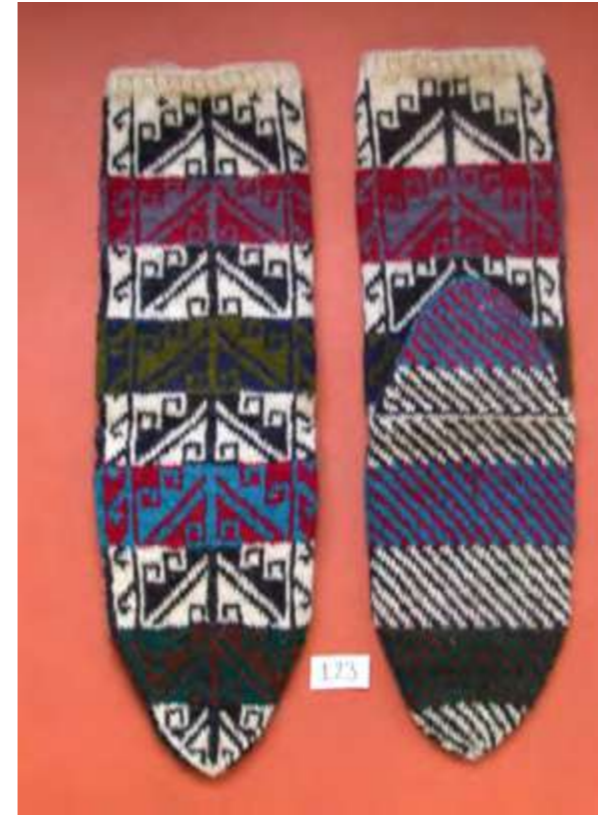
Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy: 33cm. En:10cm. Taban: 24cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Çakmak Motifi" yer almaktadır.

Örnek No: 3

Envanter No: 123/136

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy:37,5cm. En: 12cm Taban: 25 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Sarhoş Yolu Motifi" yer almaktadır.

Örnek No: 4

Envanter No: 124/137

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy: 36cm. En:11 cm Taban: 23 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Akrep motifi" yer almaktadır.

Örnek No:5

Envanter No: 128/141

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy: 38 cm. En:13 cm. Taban:25 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan motifler yer almaktadır.

Örnek No:6

Envanter No: 137/150

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy: 40 En: 12 cm Taban: 26 cm

Tanımlama:

Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Bereket Motifi" yer almaktadır.

Örnek No: 7

Envanter No: 140/ 153

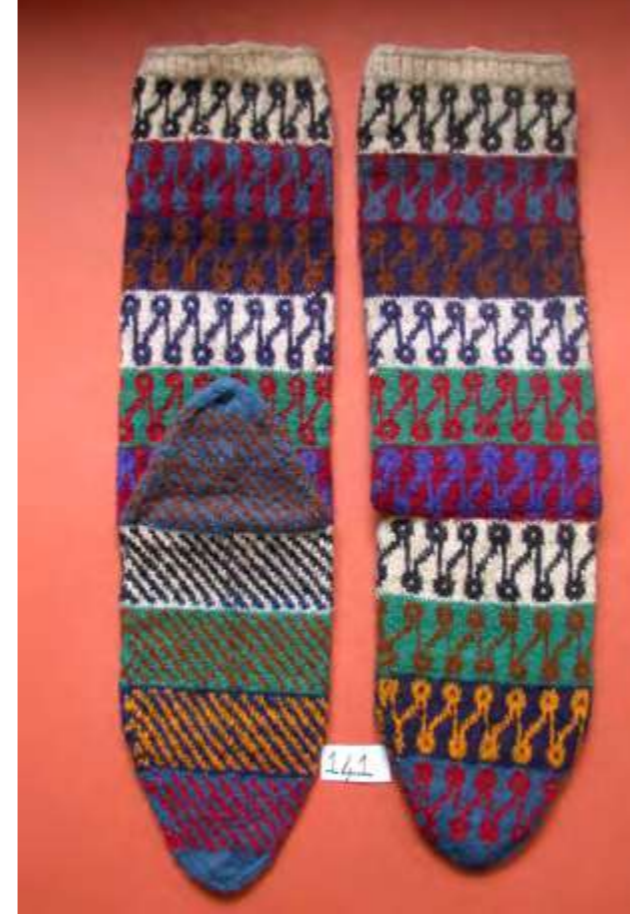
Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut:

Boy:38 cm. En:13 cm. Taban: 26cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Şaşırtma Motifi" yer almaktadır.

Örnek No: 8

Envanter No: 141/154

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet /12.12.1977

Boyut :

Boy:42 En:12 cm Taban:27 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan motifler yer almaktadır.

Örnek No:9

Envanter No: 157/170

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy:42 en:12 Taban: 27 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan motifler yer almaktadır.

Örnek No:10

Envanter No: 162/176

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy 42:cm En: 13 cm Taban: 27 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan Motifler yer almaktadır.

Örnek No:11

Envanter No: 178/192

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy: 42cm. En:13cm Taban: 27 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“çulluk burnu motifi” yer almaktadır.

Örnek No:12

Envanter No: 197/211

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy:38cm. En:14 cm. Taban:26 cm.

Tanımlama:

Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Şaşırtma Motifi” yer almaktadır.

Örnek No: 13

Envanter No: 250/265

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet /12.12.1977

Boyut :

Boy:37cm En:11 cm. Taban:25 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Ağaçlı Gerdanlık Motifi” yer almaktadır.

Örnek No:14

Envanter No: 275/290

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy:43cm En:13cm Taban:27 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan motifler yer almaktadır.

Örnek No: 15

Envanter No: 283/298

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut : Boy:37 en:12 Taban: 25 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Şaşırtma Motifi” yer almaktadır.

Örnek No:16

Envanter No: 286/301

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.78

Boyut : Boy:31 en: 12 Taban:

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Çengel motifi ” yer almaktadır.

Örnek No: 17

Envanter No: 303/ 318

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 12.12.1977

Boyut :

Boy:35cm. En:11 cm. Taban:24 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Çengel Motifi” yer almaktadır.

Örnek No:18

Envanter No:875/ 907

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 31.10.1978

Boyut :

Boy:40cm. En:12cm. Taban: 26 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan motifler yer almaktadır.

Örnek No:19

Envanter No: 896/928

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 31.10.1978

Boyut :

Boy:36cm. En:12cm. Taban:24 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan“Bülbül Gözü” motifi yer almaktadır.

Örnek No:20

Envanter No: 898/ 930

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 31.10.1978

Boyut :

Boy:37 cm. En:14 cm Taban:25 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan Üçgen motifler yer almaktadır.

Örnek No:21

Envanter No: 1179 /

Eser adı: Çorap

Dönemi: Cumhuriyet / 21.06.79

Boyut :

Boy: 47 En: 14 cm Taban: 27 cm

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak örülen yün çorap üzerinde geometrik bezemelerden oluşan "Göz Motifi" yer almaktadır.

Eldivenler

Örnek No: 1

Envanter No: 28/26

Eser adı: Eldiven

Dönemi: Cumhuriyet / 4.01.1977

Bulunduğu Yer: Y.N.K.M.

Boyut :

Boy: 27 ; En: 12 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak yüz-ters örgü örülmüştür. Doğal renkte yün kullanılmıştır. Örgü kompozisyonu birbirine paralel yatay çizgilerden oluşmuştur.

Örnek No: 2

Envanter No: 43/46

Eser adı: Eldiven

Dönemi: Cumhuriyet 31.03.1977

Bulunduğu Yer: Y.N.K.M.

Boyut:

Boy: 19 En:7,5 cm.

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak yüz-ters ve lastik örgü teknikleri ile örülmüştür. Siyah, gri, kahve, beyaz, eflatun, yeşil renkte yünler kullanılmıştır. Örgü kompozisyonu el içi ve el üstünde yer alan yatay bordürler ve geometrik motiflerden oluşmuştur.

Örnek No: 3

Envanter No: 2424

Eser adı: Eldiven

Dönemi: Cumhuriyet / 31.03.1977

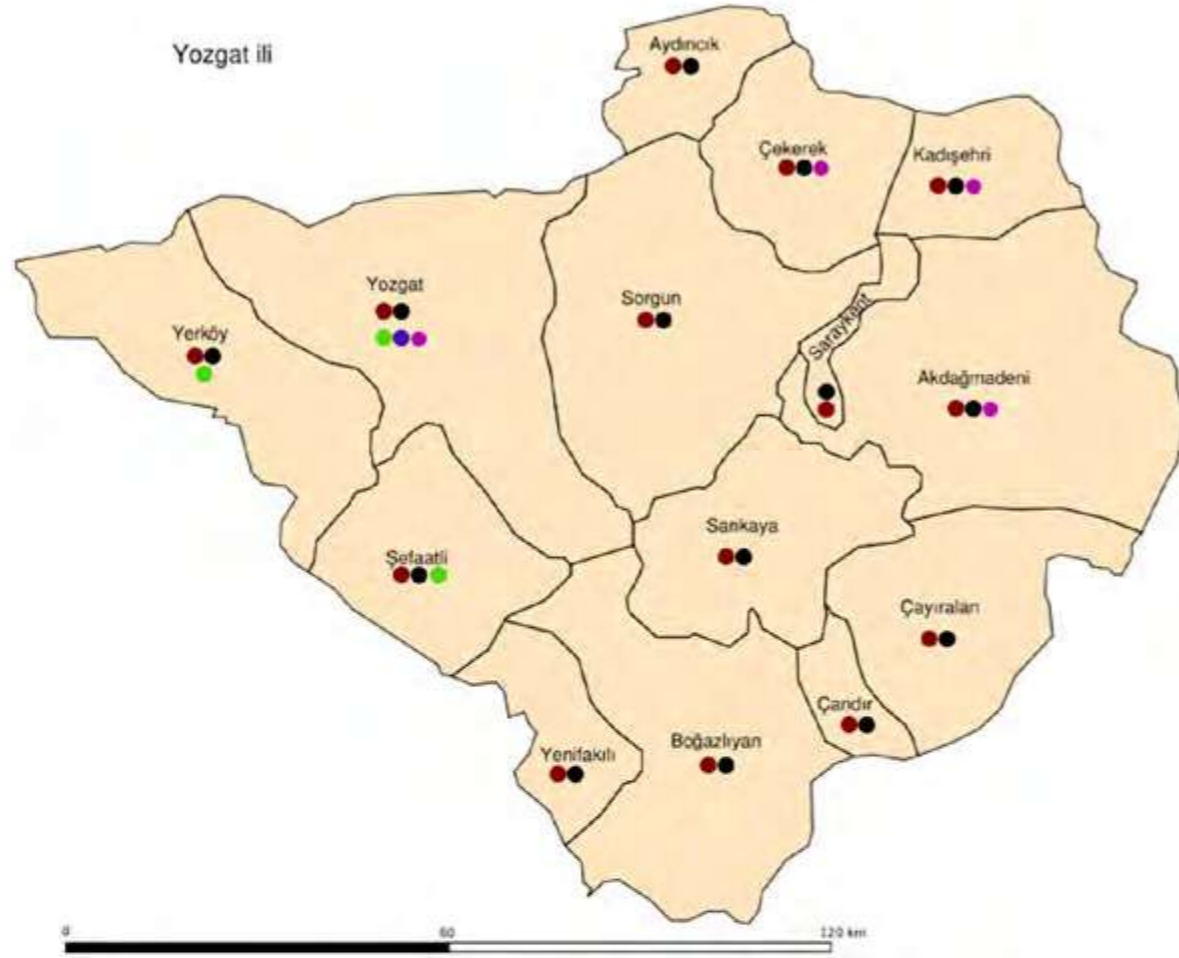
Bulunduğu Yer: Y.N.K.M.

Boyut :

Boy: 34 En: 13

Tanımlama: Beş şiş kullanılarak yüz-ters ve lastik örgü teknikleri ile örülmüştür. Pembe, koyu mavi, sarı, siyah, beyaz, yeşil renkte yünler kullanılmıştır. Örgü kompozisyonu bordürler ve geometrik – bitkisel motiflerden oluşmuştur. Parmak uçları yünden püskül ile süslenmiştir.

5.3. OYA ÖRNEKLERİ

- Tiğ oyaları
- Boncuk oyaları
- İğne oyaları
- Mekiç oyaları
- Firkete oyaları

5.3.1.GİRİŞ

“Oya” tığ, iğne, mekiç, firkete gibi araçlarla örgü teknikleri kullanılarak yapılan, süsleme ve kenar temizleme amacıyla üretilen geleneksel bir çeşit kenar dantelidir.

Türk el sanatlarının somut olmayan önemli kültür öğelerinden birisi olan oyalara, kadınlarımız tarafından duygu ve düşüncelerini aktardıkları bir çeşit iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Teknolojik gelişmeler birçok el sanatı gibi oyacılığın gelişimini de etkilemiş olmasına rağmen oyalara halen ülkemizin birçok yöresinde yapılmaktadır.

Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miraslar, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur (Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi).

Yozgat ili oyacılığı motif, teknik, malzeme, kompozisyon ve renk özellikleri bakımından çeşitlilik göstermektedir. Teknik olarak tığ, boncuk, iğne, mekiç ve firkete oyalalarının değişik örneklerini görmek mümkündür.

Yozgat'ta oyalara, sentetik ve pamuklu ipliklerden örülmektedir. Kullanılan renkler her oyada kişinin estetik görüşüne ve kullanılacak yere göre farklılıklar göstermektedir. Oyalarda, tabiatta ana renklerin değişik tonlarını bir arada görmek mümkündür. Genellikle bitkisel ve geometrik kompozisyonların uygulandığı oyalarda isimlendirmeler yaşamın içinden gelir. “Ecevit bıyığı”, “domates” oyası, “kiraz oyası”, “kelebek oyası”, “papatya oyası” vb. gibi.

Oyalara bir çeşit kenar danteli olarak “tülbent” ve “yazma” kenarlarında yoğun olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, mendil kenarında, yatak takımlarında, baş süslemelerinde de kullanılmaktadır. Günümüzde, oyalara yapılan takı tasarımları, giysi süslemeleri dikkat çekmektedir.

Yozgat'ta yapılan örgü araştırma sonuçlarına göre atlasta yer alan oyalara şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1.	Tiğ Oyaları	32 adet
2.	Boncuk Oyaları	17+5
3.	İğne oyaları	23
4.	Mekiç Oyaları	13
5.	Firkete Oyaları	4

Oyalara süslemek ve süslenmek ihtiyacıyla yapılan ve tekniği örgü olan bir sanattır (Özbel, 1945:4). Türk halkının üstün zevkini, zekasını, incelik ve yaratıcılığını tamamiyle yansıtan oyalara, “oya gibi” sözü ile de güzelliği ifade eden bir sembol olmuştur (Onuk, 1996:242).

Türk el sanatlarımızın önemli bir parçası olan oyalara, Türk kadınının duygu ve düşünceleri aktararak aynı zamanda yaşam içinde verdiği mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılmıştır (Yalçınkaya, Erkaplan, 2008:485). Kimi zaman sevincini, kimi zaman hüznünü kimi zaman da beğenisini oyalara aktaran Türk kadını için oyalara yapımında en büyük esin kaynağı doğa olmuştur. Oyalardaki motifleri; bitkilerden yaprak, çiçek, meyve ve sebzelerden kopya ettiği gibi stilize ederek de uygulamıştır (El sanatları,1993:145). Bitkilerden çiçek, yaprak, meyve, sebze ve ağaçlar ustaca yalın ifadelerle ya da iki boyutlu ya da üç boyutlu biçimde dile getirilmiştir. Sebze ve meyve çiçekleri ile saksı çiçekleri; menekşe, mine , papatya, karafil gibi çiçeklere Anadolu’ nun hemen hemen bütün yörelerinde yapılan oyalarda rastlamak mümkündür. Buna karşın bazı bölgelerin doğal örtüsüne ve yetiştirilen çiçek çeşitlerine göre değişik isimler de ortaya çıkmaktadır. Yapraklar çiçeklerin yanında tamamlayıcı öğe olarak görüldüğü gibi bağlantılı olmayan motiflerin yanında yada başlı başına motif olarak da işlenmektedir. Ayrıca yaratıcısının ismini alan oyalara da rastlamak mümkün. Örneğin “Sütçü Emine’ nin Karanfil”, “Şehver Hanımın Kahkülü” gibi (Özbağı, 1995: 64).

Nikah Sepeti, süpürge oya, keçi sakalı, kaşık oya, tabak oya vb. oyalara eşya ve hayvanlardan esinlenerek yapılan oyalardır. Yar bana küstü, Yandım alamadım, Elti eltiye küstü, cihan yandı, Türkan Şoray Kirpiği, Ecevit Burnu, Yaver Düğmesi ise günlük hayattan, olaylardan, kişilerden esinlenerek isimlendirilmiş oyalara örnektir (Türk Oyaları Kataloğu: 2001: 9).

Anadolu’ da geleneksel kültürümüzün sözsüz anlatım aracı olarak kullanılan oyalara özellikle çeyiz geleneğinin vazgeçilmez bir parçasını oluşturmaktadır(Ortaç, 1997:174). Bir çeyiz sandığında önemli bir yeri olan, eskiden kalan ve yenilerle daha da zenginleşen oyalara, böylece kuşaktan kuşağa en güzel örnekleriyle ulaşabilmiştir (Meriç,1992:33). Oyalara, günümüzde bazı yörelerde geleneğe bağlı olarak devam etmekle birlikte bazı yörelerde sosyo ekonomik nedenlerle yapılmaktadır(Özbağı, 1997: 125).

Türk kadını tarafından genellikle yazma ve tülbent kenarında kullanılan oyalar kullanım alanlarına göre farklılıklar göstermektedir. Yatak, masa sehpa takımlarında örtü, takı ve giysilerde süs olarak kullanıldıkları görülmektedir. Yalnızca kadınlar tarafından değil erkek giyiminde de kullanılan oyalara özellikle zeybek kıyafetlerinde ve baş süslemelerinde rastlamak mümkündür.

Oyalar kullanılan araca göre;

İğne oyaları

Tıg oyaları

Mekik oyaları

Firkete oyaları

Koza oyaları

Yün oyaları

Mum oyaları

Boncuk oyaları

Kumaş oyalarda olmak üzere dokuz grupta incelenmektedir (Özbel, 1945:5).

Yozgat il merkezi, ilçe ve köylerde yapılan çalışma sonucu Yozgat oyaları beş başlık altında toplanmıştır. Tıg oyaları, iğne oyaları, mekik oyaları, boncuk oyaları ve firkete oyalarıdır.

a- Tıg Oyaları

Ana malzemesi koton veya sentetik iplik olan, tıg ile oluşturulan zincirlerden meydana gelen ve genellikle yazma kenarlarını süslemek için dikilen bir çeşit örgüdür.

Tıg oyalarda başlama teknikleri; Zincir örgü üzerine ve doğrudan yazma-tülbent üzerine olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

İncelenen tıg oyalarda büyük bir çoğunluğu örgü işleminden sonra tülbent veya yazma kenarına dikilmiştir. Bazı örneklerde ise yazma kenarının iğne ile bastırılıp oyanın tıg ile doğrudan örüldüğü görülmüştür. Oyanın, tülbent veya yazma kenarına tıg ile tutturulduğu örneklere de rastlamak mümkündür.

Boyut: Tespit edilen oyalarda uzunlukları ortalama 3.20 cm. ile 4 mt. arasında; oya eni ise 1-3 cm arasında değişiklik göstermektedir. Bazı oyalarda ise 3 boyutlu ana motifler bu ölçünün dışındadır ve ana motif eni 4 cm. olan oyalara da rastlanmıştır.

Renk Kullanımı: Tıg oyalarda kullanılan iplik renkleri yazmanın içersindeki renklere uygun veya isteğe bağlı olarak kullanılmıştır. Oyalarda büyük çoğunluğunda kumaş renklerine uygun olarak tek renk kullanılmıştır. Bir bölümünde ise iki ve ikiden fazla rengin kullanıldığı görülmüştür. Oyalarda kırmızı, pembe, sarı, açık ve koyu yeşil, bordo, mavi, krem, eflatun, siyah, kahverengi, beyaz, mor renklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Nadir olarak ebruli ipliklerle örülen oyalara da rastlanmıştır. Tıg- boncuk oyalarda ise boncuğun rengine göre iplik seçildiği ancak beyaz renkte ipliğin yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Burada beyaz iplik kullanımının en önemli sebebinin, tıg boncuk oyalarda beyaz tülbent kenarlarında yoğun olarak kullanılması olduğu düşünülmektedir.

Malzeme Kullanımı: Tıg oyalarda temel malzeme olarak; sentetik ve pamuk ipliği kullanılmıştır. Örneklerin büyük çoğunluğunun sentetik iplikle örüldüğü gözlenmiştir. Oyalarda süsleme malzemesi olarak boncuk çeşitlerinden kesme ve yuvarlak cam boncuklar, yuvarlak sentetik boncuklar kullanılmıştır. Ayrıca sentetik pulların da kullanıldığı görülmektedir. Bazı oya örneklerinde ana motif örgülerinin alt yapısında plastik halkalar ve kesilmiş serum hortumu parçalarının kullanıldığı örneklere de rastlanmıştır.

Motif Ve Kompozisyon Özellikleri: Motifleri iki ve üç boyutlu olarak üretilen Yozgat tıg oyalarda, kompozisyon bakımından incelediğimizde; ana ve ara motiflerden meydana gelen oyalarda, tekrarlardan meydana gelen oyalarda ve aralıklı ana motiflerden meydana gelen kompozisyonlardan oluşmuştur.

Yöredeki oyalarda ağırlıklı olarak çiçek, yaprak ve meyve gibi bitkisel motifler kullanılmış olup, geometrik, figürlü ve özgün bağımsız motiflerin kullanıldığı da gözlenmiştir. Oyalarda yöre halkı tarafından Ecevit'in bıyığı, domates

oyası, kiraz oya, dut oya, kelebek oya, papatya oya v.b gibi değişik isimlerle adlandırılmaktadır. Bordürlü oyalarda ise motifler ana motif ve ara motif olarak örülmüştür. Bazı örneklerde, zincir örgü veya iplik üzerine birbirini takip eden ana motifler sıralanarak kompozisyonlar oluşturulmuştur.

Kompozisyonları incelendiğinde oyalarda yazma veya tülbent kenarına geçirilerek bütünleştirildiği yada bu boyuttaki başörtüsüne dikilmek üzere örgü şerit halinde genel ölçülere uygun boyutta üretilip mukavvalara sarılarak saklandığı gözlenmiştir.

Yozgat yöresinde ağırlıklı olarak çeyiz ve kullanım amaçlı üretilen tıg oyalarda aile ekonomisine katkı sağlamak bakımından satış amaçlı olarak da üretildiği tespit edilmiştir.

b-İğne Oyaları

İğne oyası, yazma, mendil ve çeşitli eşya üzerine ince ipliklerle yapılan veya yapıldıktan sonra dikilen, iğne ile düğüm atılarak oluşturulan düğüm sanatıdır (Özbağı, T., 1997: s.126). Bir başka tanıma göre iğnenin üstüne sarılarak oluşturulan iplik halkasının içindeki iğneyi çekerek yapılan bir örgü tekniğidir (Önge, 1991:80). İğne oyası Anadolu'nun her bölgesinde yapılmakta olup kullanılan iplikler, motiflerin şekillendirilmesi, kumaşa uygulanması, renklendirilmesi bakımından bazı farklılıklar göstermektedir (Ortaç, 1997:174).

c-Mekik Oyaları

Belli uzunlukta bir ipliğe işlenmek istenen motifin şekli verilere mekikteki ipliklerin halkalanmasıyla oluşturulan örgülerdir (Özbel,1945:5). Mekik, kemik, fildişi, plastik ve gümüş gibi malzemelerden yapılmaktadır.1-2 cm eninde, 6-7 cm uzunluğundadır orta kısmında ise iplik sarılacak bir düzene bulunmektedir. Belli başlı mekik oyası teknikleri şunlardır; düz mekik, çatkılı mekik, kaydırma mekik ve karma mekik (Aydın, ve Gürsoy, 2008:15-16).

d-Boncuk Oyaları

Adını yapımında kullanılan boncuktan almış olan bu oyanın ana malzemesi boncuk ve ipliktir. Boncuk dışında metal ve plastik pul, serum hortumu gibi malzemelerde kullanılmaktadır. Araç olarak tıg, iğne, firkete ve mekik kullanılmaktadır (Şenol, 2003: 8).

f- Firkete oyaları

Firkete oyalarda, bir firketenin iki tarafına geçirilen ipliklerin orta kısmından tıg aracılığı ile örülmesi sonucu oluşturulan örgülerdir.

KAYNAKÇA

AYDIN,S.,GÜRSOY, H, (2008) Beypazarı Mekik Oyaları, Gazi Üniversitesi El sanatlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi, I Ulusal El Sanatları Sempozyumu, 24-26 Nisan Ankara.

ÖZBEL, Kenan, (1945) Oya ve Oya Çeşitlerinden Örnekler, Eski El İşlemeleri, Ulus Basımevi, Ankara,

ŞENOL, Sevgi, (2003) Balıkesir Boncuk Oyaları. Güngör Matbaacılık, İstanbul,

ÖZBAĞI, Tevhide, (1995) Emirdağ Ve Birkaç Çevre Köyünden Derlenen Bazı Oyalarda, Emirdağ Kültür Ve Araştırmaları Sempozyumu, s.64-86, Milli İrade ve Karaca Ofset, Eskişehir,

ÖZBAĞI, Tevhide, (1997) Geleneksel El Sanatlarımızdan Oyalarda Dünü Bugünü Ve Geleceği Sorunları, El Sanatları Dergisi, sayı:1, s.125-139, Konya,

ORTAÇ, Hülya Serpil, (1997) Elazığ İğne Oyaları, Türkiye' de El Sanatları Geleceği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri, s.174-179, Ankara,

ATANUR. Meriç, (1992) Malatya İğne Oyaları, Kültür ve Sanat, Aralık, s. 33-35, Ankara.

ÖNGE, Ergül,(1991) Konya İğne Oyaları, Kültür ve Sanat, Mart, s. 78-81, Ankara,

YALÇINKAYA, Tomris, ve ERKAPLAN, Emel, (2008) Yozgat İli Tıg Oyalarda Örnekler, I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, s.485-491, Ankara,

Türk Oyalarda Kataloğu, (2001) Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları No:272, cilt:1, Sistem Ofset, Ankara,

5.3.2. Tiğ Oyları Kataloğu

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Türkmen köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tiğ Oyası

Boyutlar: 86 x 86 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2,3 x 1,8 cm. Ara motif 1 x 7 cm.).

Kaynak Kişi: Satı Zafer

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Şerit Oya

Teknik: Tiğ Oyası

Boyutlar: 3,55 cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine yerleştirilen bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 1,5 x 2 cm. Ara motif 1 x 7 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

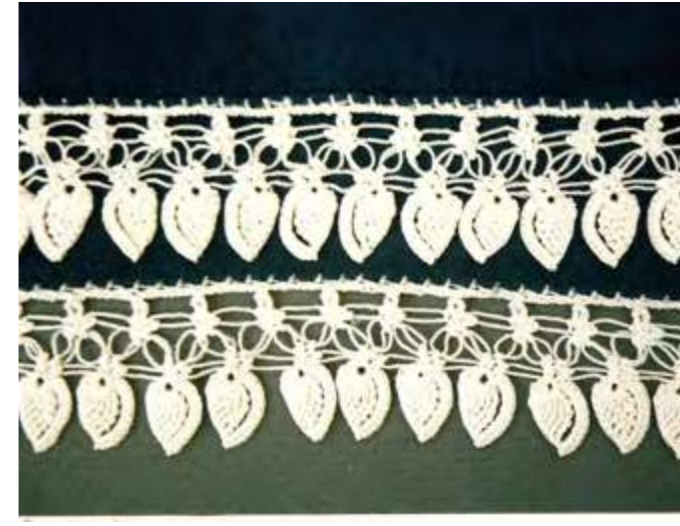
Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tiğ oya- Üç güllü

Boyutlar: 84x 90 cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine yerleştirilen bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2 x 1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tiğ oya- Bademli

Boyutlar: 94x 94 cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine yerleştirilen bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3,5 x 1,2 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 5

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sarıfatma Köyü)

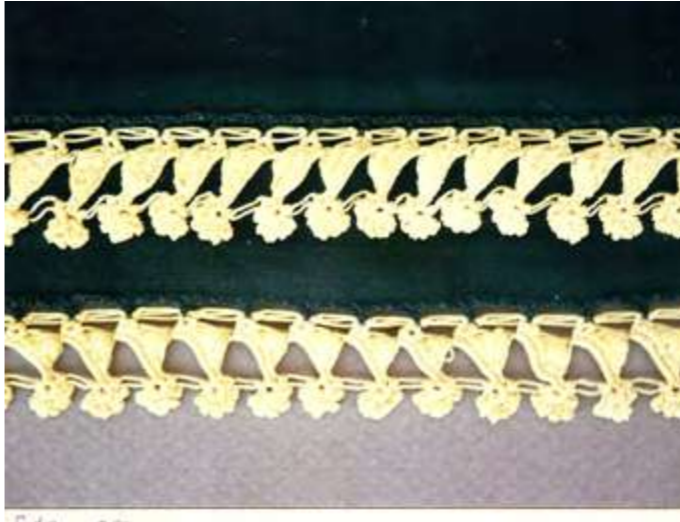
Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tiğ oya- Yelpeze

Boyutlar: 84x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2 x 2 cm. Ara motif; 1x0,5).

Kaynak Kişi: Aynur Şahin

Örnek No: 6

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sarıfatma Köyü)

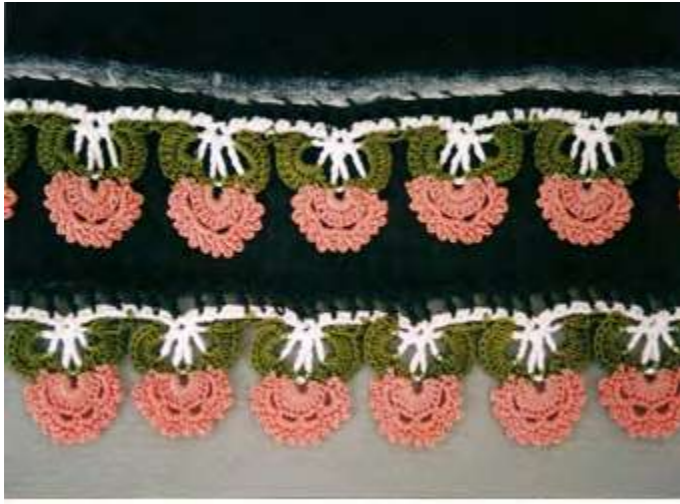
Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tiğ oya

Boyutlar: 90x 91cm.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 1 x 2 cm.).

Kaynak Kişi: Aynur Şahi

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 93x 95cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2 x 1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Üzümlü

Boyutlar: 98x 98cm.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 2 cm. Ara Motif: 1.3x 1 cm).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Elma Çiçeği

Boyutlar: 86x 90cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2,5 x 1,5cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 10

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Bebekli

Boyutlar: 96x 92cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine figürlü ana motiflerin tekrarlarında meydana gelmiştir (Ana motif: 3x2 cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No:11

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Papatyalı

Boyutlar: 95x 95cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine figürlü ana motiflerin tekrarlarında meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 3 cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 12

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

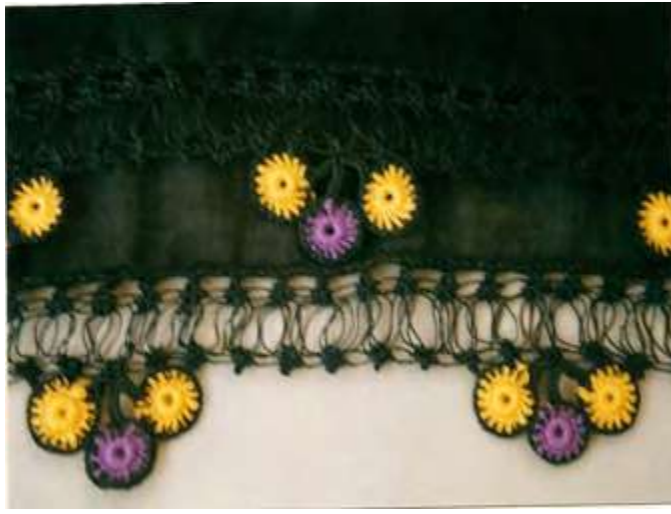
Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Karpuzlu

Boyutlar: 94x 90cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine figürlü ana motiflerin tekrarlarında meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 1 cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 13

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Üç Çiçek

Boyutlar: 87x 85cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 3,5 cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 14

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Laleli

Boyutlar: 90x 90cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2,5 x 2 cm., Ara motif: 1 x 0,7).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 15

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 83x 90cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2,5 x 2,5 cm. Ara motif: 0,5 x 0,5).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 16

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 85x 88cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 17

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sarıfatma Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 90x 90cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine figürlü ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 4 x 2 cm.).

Kaynak Kişi: Sevgi Şahin

Örnek No: 18

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-üzüm

Boyutlar: 92x 90cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3x1cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 19

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Arimli

Boyutlar: 88x 87cm.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2,5cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 20

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Güneş Oya

Boyutlar: 92x 90cm.

Kompozisyon: Kenar bordürü üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3,5x2,5cm.).

Kaynak Kişi: Zemzem Duran

Örnek No: 21

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Musabeyli Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-

Boyutlar:97x 95cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x3,5cm. Ara Motif; 1x1,5).

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 22

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Musabeyli Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Asma Yapağı

Boyutlar:77x 72cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x2cm. Ara Motif; 1x1,5).

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 23

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Musabeyli Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 90x 87cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x2cm. Ara Motif; 1,5x0,7).

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 24

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 93x 98cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 25

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Biberli

Boyutlar:93x 108cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2.cm. Ara motif; 0,7x1,8 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 26

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Laleli

Boyutlar:94x 98cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x2cm. Ara motif; 1,5x1 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 27

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya- Tepelikli Gonca

Boyutlar:84x 79cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x3 cm. Ara motif; 0,7x1,8 cm cm.).

Kaynak Kişi: Döndü Karaköse

Örnek No: 28

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Papatyalı

Boyutlar:83x 82cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 4x2,5 cm. Ara motif; 0,5x0,2 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 29

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Tavşanlı Oya

Boyutlar: 94x 94cm.

Kompozisyon: Figürlü ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x2 cm. Ara motif; 0,5x0,2 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 30

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya

Boyutlar: 80x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 31

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Türkiyem

Boyutlar: 80x 80cm.

Kompozisyon: Anlam yüklü ana motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1cm.)

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 32

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Tığ oya-Parmak oya

Boyutlar: 80x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarlarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x3cm. Ara motif; 0,5 x 1,3 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

5.3.3. Boncuk Oyaları Kataloğu

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tığ Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm.

Kompozisyon: Ana motif tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 1 x 0,5 cm).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent- Dut Oya

Teknik: Boncuklu Tığ Oyası

Boyutlar: 75 x 75cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5 x 1cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tığ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

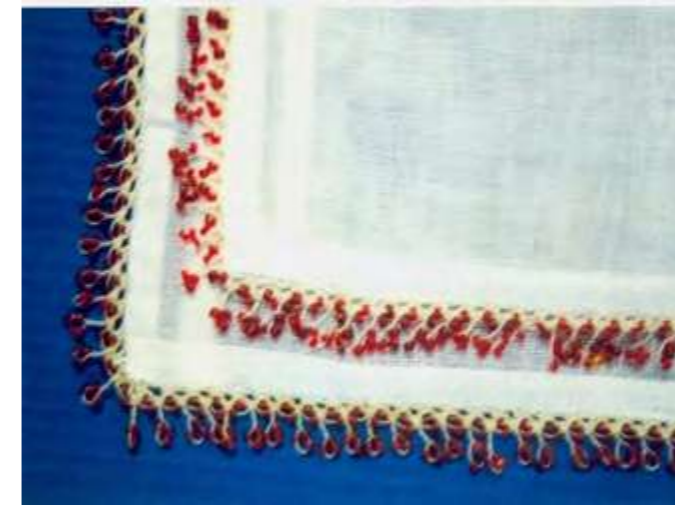
Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası – Mercimekli

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası –Zayıf Asker

Boyutlar: 70 x 74cm.

Kompozisyon: Figürlü ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:0,2 x 0,8 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 5

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,2 x1,5cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2 x 2 cm. Ara Motif: 0,5 x 0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 6

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar:80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 1 x 1cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:0,9 x1 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 10

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

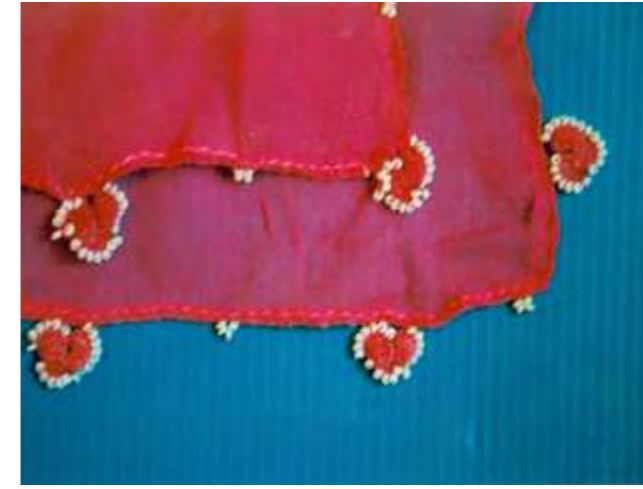
Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 13

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Krep Örtü

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 11

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 14

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 12

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası –Gözlüklü

Boyutlar:80 x 80cm.

Kompozisyon: Nesneli ana ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2 cm. Ara motif; 0,5 x 0,7 cm).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 15

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası –Papatya

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 16

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Musabeyli Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası

Boyutlar: 82 x 84cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 0,7 cm.).

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç

Örnek No: 17

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası-Dut Oya

Boyutlar: 66 x 75 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5 x2 cm.),

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 18

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası-Elele

Boyutlar: 71 x 79 cm.

Kompozisyon: Figürlü ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5 x 1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 19

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: Boncuklu Mil Oyası

Boyutlar:80 x 80 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1 x 0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 20

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Boncuklu Tiğ Oyası-Elele

Boyutlar: 75x 75 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Demor

Teknik: İğneli Boncuk Oyası

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif ve figürlü ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x2cm. Ara motif;1x1 cm) Ara Motif adı: Tavuk ayağı

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: İğneli Boncuk Oyası –Kirazlı

Boyutlar: 80x80cm.

Kompozisyon: Bordür üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x1,5 cm. Bordür; 0,5 cm).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: İğneli Boncuk Oyası –

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bordür üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x 1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: İğneli Boncuk Oyası –Çilekli

Boyutlar: 80 x 80cm.

Kompozisyon: Bordür üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x1,5 cm. Bordür; 0,5 cm).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 5

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent

Teknik: İğneli Boncuk Oyası

Boyutlar: 75 x 75cm.

Kompozisyon: Bordür üzerine bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Taşdemir

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

(Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Karadut

Boyutlar: 77 cm- 80 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2.5 cm. Ara motif; 1x7 cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Vazoda Çiçek

Boyutlar: 80 x 76 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2.5x 3 cm.ara motif; 0.5 cm.).

Kaynak Kişi: İkbal Karaköse

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Horoz İbiği

Boyutlar: 80 x 78 cm.

Kompozisyon: Nesnesel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1.5x1 cm.).

Kaynak Kişi: İkbal Karaköse

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Bademli Oya

Boyutlar: 80 x 76 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:2 x 2 cm.).

Kaynak Kişi: İkbal Karaköse

Örnek No: 5

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Karalar Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Çift yelpaze

Boyutlar: 88 cm- 80 cm

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:1,5 x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Emine Ertaş

Örnek No: 6

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası – Karanfil Oya

Boyutlar: 84 cm- 84 cm

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana motiflerin ara motif ile tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif Çiçek; 3x 3 cm, Yaprak 1,5x1,5 cm, ara motif; 0.3x 0.5 mm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası-Bademli Oya

Boyutlar: 75cm x 75cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:2,5 x 3,5 cm. Ara motif 3x 1 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80cm- 80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin ara motif ile tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2 x 3 cm. Ara motif 0.5x 0.5 mm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 10

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 75cm x 75cm

Kompozisyon: Geometrik ana motif ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,2x1,5 cm. Ara motif; 1x1,5cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası-Tin tin oya

Boyutlar: 70cm x 70 cm

Kompozisyon: Geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif;1x 0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 11

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80x80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:5,5 x3,5 cm. Ara motif 1,2 x 1 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 12

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80x80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x2,5 cm. Ara motif; 1,5x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 13

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80x80 cm

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif:1x1 cm).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 14

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne ve Tığ Oyası

Boyutlar: 83 x 83 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2,5 cm. Ara motif 0,5x1 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 15

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Krep Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin aralıklı tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x3 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 16

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x2,5 cm. Ara motif; 4x2 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 17

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2 cm. ara motif; 0,4x1 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 18

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

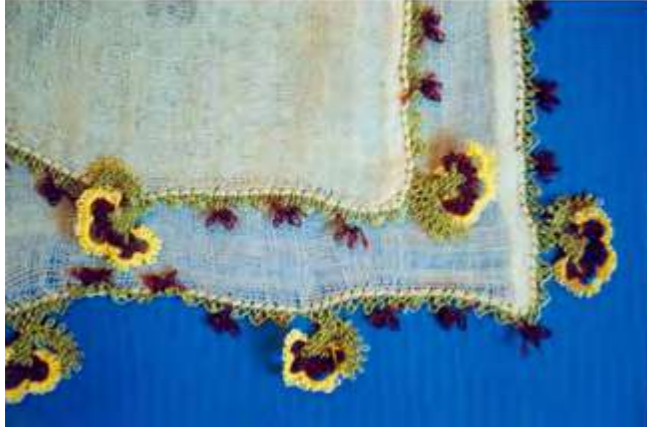
Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5x 1,5 cm. Ara motif; 0,4 x 0,4 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 19

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 79 x 79 cm

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2 x 2 cm. Ara motif; 0,5 x 0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 20

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 79 x 79cm

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana ve ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2,5 x 2 cm. ara motif; 5,5x2 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 21

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 79 x 87cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 2 x3,5 cm. Ara motif; 0,5 x 0,7 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 22

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası

Boyutlar: 78x 71cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 3 x 4 cm. Ara motif 0,2 x 14 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 23

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: İğne Oyası- Yapraklı

Boyutlar: 80x 80cm

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 7,5 x 1 cm. ara motif 0,6 x 0,8cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 1
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez
Ürün Adı: Yazma
Teknik: Boncuklu Mekik Oyası
Boyutlar: 80 x 80 cm.
Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x0,5cm.).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 2
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez
Ürün Adı: Tülbent
Teknik: Boncuklu Mekik Oyası
Boyutlar: 80 x 80cm.
Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x2 cm.).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 3
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez (Sağlık Köyü)
Ürün Adı: Yazma
Teknik: Boncuklu Mekik Oyası
Boyutlar: 82 x 77cm.
Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 2x2 cm.).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 4
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez
Ürün Adı: Yazma
Teknik: Mekik Oyası- Kaş ile göz
Boyutlar: 85 x 85cm.
Kompozisyon: Figürlü ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1 x 0,5 cm.).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 5
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez
Ürün Adı: Tülbent
Teknik: Mekik Oyası
Boyutlar: 80 x 80cm.
Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x3 cm. Ara motif; 1x1,5 cm).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 6
Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez
Ürün Adı: Yazma
Teknik: Mekik Oyası
Boyutlar: 75 x 75cm.
Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1x1 cm.).
Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 7

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

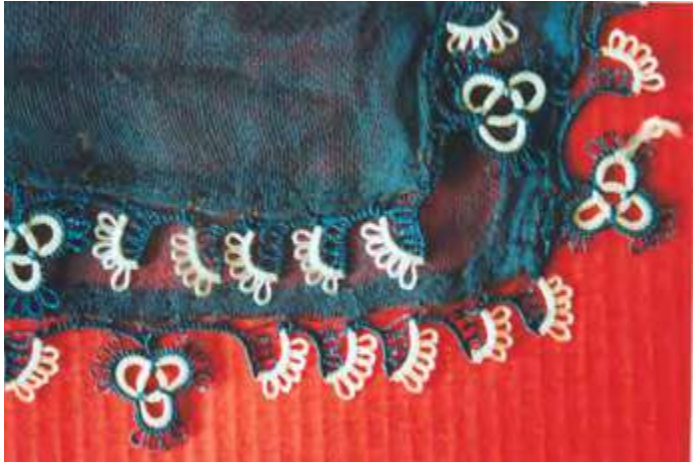
Ürün Adı: Demor Örtü

Teknik: Mekik Oyası

Boyutlar: 80 x 80 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir. (Ana motif; 2x2 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 8

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası- Bıçak Burnu

Boyutlar: 83 x 82cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve nesneli ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif: 1,5x1,5 cm. Ara motif; 0,7x1 cm).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 9

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası- Bıçak Burnu

Boyutlar: 80 x 75 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif çap:2 cm. Ara motif 7x1 cm).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 10

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası

Boyutlar: 85x 85 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif çap; 2,2 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 11

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası

Boyutlar: 75x 75 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif çap; 2x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 12

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası

Boyutlar: 80x 80 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif çap; 1x 1,2 cm.).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

Örnek No: 13

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Mekik Oyası

Boyutlar: 75 x 75cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana ve geometrik ara motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif çap; 2x1,5).

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir

5.3.7. Firkete Oyaları Kataloğu

Örnek No: 1

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez(Sağlık Köyü)

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Firkete Oyası

Boyutlar: 83 x 87 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif 1,5x2cm.).

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse

Örnek No: 2

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Yazma

Teknik: Firkete Oyası

Boyutlar: 83 x 80 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 3x1,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 3

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Tülbent- Yeni gelin banyo tülbenti

Teknik: Firkete Oyası

Boyutlar: 92 x 92 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin tekrarından meydana gelmiştir (Ana motif; 1,5x0,5 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

Örnek No: 4

Belgeleme Yeri: Yozgat-Merkez

Ürün Adı: Krep-Loğusa Tülbenti

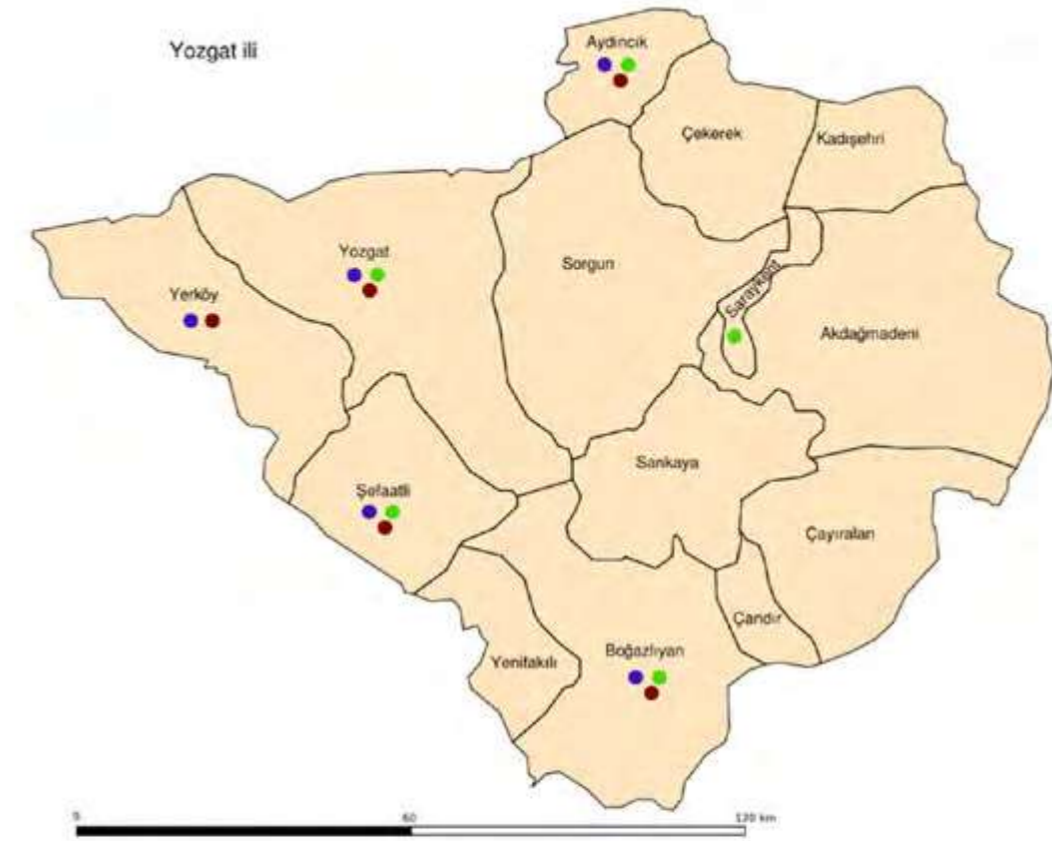
Teknik: Firkete Oyası –Zayıf Asker

Boyutlar: 70 x 73 cm.

Kompozisyon: Figürlü ana motif motiflerin tekrarından meydana gelmiştir.(Ana motif; 2,3x1,8 cm. Ara motif; 1x7 cm.).

Kaynak Kişi: Burçin Ergen

5.4. DANTEL ÖRNEKLERİ

- Kenar ve ara danteller
- Tek parça danteller
- Çok motifli tek parça danteller

Yozgat ilinde yapılan dantel çalışmalarında örgü atlasında “dantel” kavramı içinde incelenen örnekler; kenar ve ara danteller, tek parça danteller ve çok motifli tek parça danteller olarak gruplandırılmıştır.

Çalışma kapsamına giren örneklerin karakteristik özellikleri tığ örgü teknikleri ile örülmüş olmaları, pamuklu iplik kullanılması ve geometrik kompozisyonlardır. Boyutları genellikle yatak takımlarında kullanılan dantellerde 2.10 cm ile 1.80 cm. arasında, motif eni 7cm ile 3 cm. arasında değişmektedir.Havlü kenarında kullanılan kenar dantellerinde eni 50cm,ile 45 cm. motif yüksekliği; 5 ile 7,5 cm. arasında değişmektedir.Tek parça danteller genellikle 28cm, 30 cm., ve 22cm. çapta daire formunda örülmüştür. Tek parça dantellerin bir grubu da çok sayıda motiflerden oluşan örneklerdir ve en az 9 motif olmak üzere, 9'un üzeri sayıda motiflerin yan yana eklenmesi ile oluşurlar. Bu şekilde üretilmiş kare ve dikdörtgen örtüler belgelenmiştir. Yörede, çarşaf kenarlarında kullanılan bazı kenar dantelleri ile kombine ara danteller de kullanıldığı, bazı örneklerde de yastık başlarını tümüyle kaplayan kenar dantelleri tespit edilmiştir. Özellikle çeyiz amaçlı üretilen bu örneklerde motiflerle kenar dantelleri bir arada kullanılarak kompozisyon oluşturulmuştur.

Dantellerde renk kullanımında beyaz renk yoğun olarak kullanılmakla beraber krem renkte kullanılmaktadır. Havlu kenarlarında ise dokumaların rengine göre 2 ve 3 rengin bir arada kullanıldığı gözlenmiştir. Örgü Atlasına alınan örneklerde % 100 oranında pamuklu iplik kullanıldığı belgelenmiştir.

Çalışma kapsamında; 21 adet çarşaf kenarı danteli, 4 adet ara danteli, 3 adet yastık başı, 5 adet havlu kenarı,1 adet tek parça kare yastık yüzü, 10 adet tek parça daire örtü, 3 adet tek parça dörtgen örtü, çok motifli tek parça dantellerde ise 4 adet kare örtü, 2 adet dikdörtgen örtü olmak üzere toplam 54 adet dantel bulunmaktadır.

Yozgat ilinde yapılan incelemelerde az sayıda iğne danteli, mekik danteli ve şiş danteline rastlanmış ancak, atlasa alınmamıştır.

Dantel; Türk kadınının özgün zevkini yansıttığı en önemli el sanatı uğraşı alanlarından biridir. Günümüze ulaşan örnekler incelendiğinde “dantel”in sadece ihtiyaç için değil, süslenmek, duygularını ifade etmek, çeyiz amaçlı veya ekonomik kaygılarla üretildiği görülür. Dantel Türk kadınlarında ve aile içinde bir davranış şekli haline gelmiştir. Komşuluk bağlarını güçlendirici ve kadını rahatlatıcı bir faaliyet olarak görmek de mümkündür. Dantel örme alışkanlığı, dantel kullanımı, çeyiz geleneği Türk toplumunun aile yaşamında hala dinamizmini korumaktadır. Yeni nesil her ne kadar el emeği ürünleri hazır almaya yönelmiş olsa da dantele olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Dantel, kadınlarımızın, kızlarımızın duygularını ve sanat zevkini tattığı bir araçtır. Her yerde, her zaman yapılabilir olması dantellere el sanatları içinde bir ayrıcalık kazandırmıştır.

Genel olarak dantel çeşitleri: iğne dantelleri, tığ dantelleri, şiş dantelleri, el düğümü “tırnak bağı” dantelleri, mekik dantelleri, firkete dantelleri ve oyalardır.

Geleneksel çeyiz kültürümüzde süsleme amaçlı kullanılan, kenar ve ara dantelleri çarşaf, yastık ve yorgan kenarlarında kullanıldığı gibi bazı örneklerde kenar ve ara danteli motiflerini çeşitli havlu kenarlarında, giysi süslemelerinde, çanta, şapka gibi aksesuar uygulamalarında kullanıldığı görülmektedir.

Danteller kullanım amaçlarına göre iki şekilde yorumlanabilir;

Birincisi; dantelin ürün kenarlarında veya kumaş yüzeyinde applike edilmesi için örülen dantellerdir. Bunlar, çarşaf kenarı, havlu kenarı, ara danteli, perde ucu, başörtü veya yemeni kenar oyası olarak bilinirler.

İkincisi; ürünün kendisini oluşturan dantellerdir. Motiflerin yan yana gelmesi ile zemin oluşturulur veya tek parça olarak merkezden dışa doğru bazen de tek yönde örülürler. (Örneğin; Masa örtüsü, yatak örtüsü, perde, değişik kullanım amaçlı örtüler, giysiler ve yakalar). Ürünün bütünü oluşturulan tek parça danteller genellikle geometrik şekillerde (daire, kare altıgen vb.) örülürler. Çok sayıda motif kullanılarak örülen tek parça dantellerde ise motif sayısı boyutlara göre değişkendir. Bazı dairesel motiflerin kare veya dikdörtgen kompozisyonlar ana motifleri bağlayıcı ara motifler ve dış kenarı süsleyen kenar suyu olarak örülmektedir.

5.4.2. Kenar ve Ara Dantelleri

Örnek No :1

Ürün Cinsi: Yastık Başı

Teknik :Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 70 x 24 cm.

Kompozisyon: Geometrik formlu ana motifler, kenar bordür danteli ile bütünleşerek örgüyü oluşturmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi : Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No :2

Ürün Cinsi: Yastık Başı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 75 x 30 cm.

Kompozisyon: Geometrik formlu ana motifler, kenar bordür danteli ile bütünleşerek örgüyü oluşturmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No :3

Ürün Cinsi: Yastık Başı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 75 x 28 cm.

Kompozisyon: Geometrik formlu ana ve ara motifler, kenar bordür danteli ile bütünleşerek örgüyü oluşturmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 4

Ürün Cinsi: Kenar danteli “ Karyola eteği”

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 200 x 7 cm.

Kompozisyon: Geometrik formlu ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 5

Ürün Cinsi: Kenar danteli “ Karyola eteği

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut : 180 x 6.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan,sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 6

Ürün Cinsi: Kenar danteli “Yastık kenarı”

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 85 x 5.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 7

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 5.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 8

Ürün Cinsi: Kenar danteli “ Karyola eteği

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 210 x 6 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 9

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 210 x 5cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 10

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 6 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 11

Ürün Cinsi: Karyola eteği

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 4,5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 12

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 200 x 3.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hüsna Salgın /Aydıncık

Örnek No: 13

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik:Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 5.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik hatlı, dilimli ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Gülseren Karaköse / Merkez İlçe

Örnek No: 14

Ürün Cinsi: Kenar Danteli

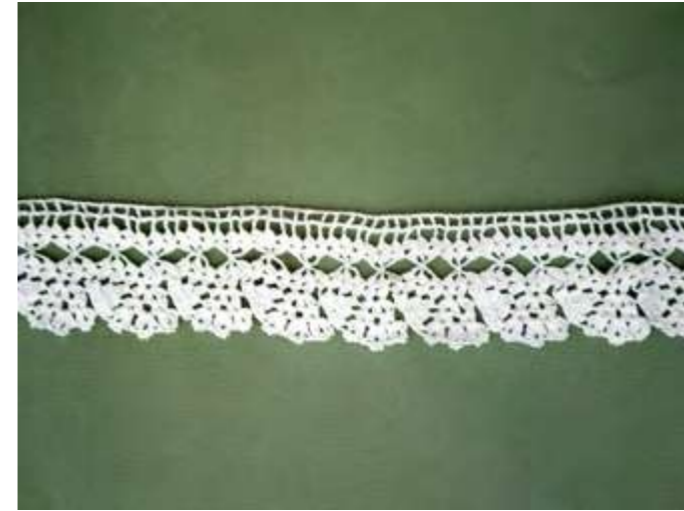
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 6.5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne, örümcek ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Aynur Şahin / Merkez İlçe

Örnek No: 15

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik:Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 97 x 4,5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Satı Zafer/ Merkez ilçe

Örnek No: 16

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 87,5 x 4 cm.

Kompozisyon : Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Satı Zafer / Merkez ilçe

Örnek No: 17

Ürün Cinsi: Kenar danteli

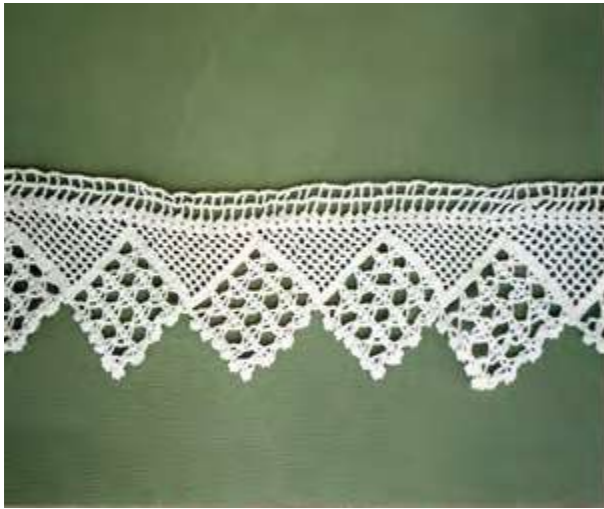
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 3 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Satı Zafer / Merkez İlçe

Örnek No: 18

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 4 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Satı Zafer / Merkez İlçe

Örnek No: 19

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 6 x 200 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan / Şefaati

Örnek No: 20

Ürün Cinsi: Kenar Dantel

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 7,5 x 180 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan / Şefaati

Örnek No: 21

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 9 x 180 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan / Şefaati

Örnek No: 22

Ürün Cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 4,5 cm.

Kompozisyon: Bordür ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak : Halk Eğitim Merkezi sergisi / merkez

Örnek No: 23

Ürün cinsi: Kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 200 cm. x 5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Halk Eğitim Merkezi Sergisi / merkez

Örnek No: 24

Ürün Cinsi: Kenar Danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 180 x 4,5 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Sevim Doğan / Şefaati

Örnek No: 25

Ürün Cinsi: Oymalı kenar danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: ana motif; 12 x 18 cm. ara motifler; 12 cm. uzunluk 150 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik motifler ile kompozisyon oluşmuştur. Ana motifler belli aralıklarla tekrarlanmıştır. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 26

Ürün Cinsi: Havlu kenarı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 50 x 5 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Emine Ertaş / Merkez İlçe

Örnek No: 27

Ürün Cinsi: Havlu kenarı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 46 x 7 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hüsniye Patat / Şefaati

Örnek No: 28

Ürün Cinsi: Havlu Kenarı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 47 x 7 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hürriyet Aliç / Merkez İlçe

Örnek No: 29

Ürün Cinsi: Havlu Kenarı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 41 x 6 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hürriyet Aliç / Merkez İlçe

Örnek No: 30

Ürün Cinsi: Havlu Kenarı "Gönül Kilidi"

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 45 x 4 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motif tekrarlarından oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hürriyet Alıç/ Merkez İlçe

Örnek No: 31

Ürün Cinsi: Ara danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 8 x 150 cm.

Kompozisyon: Geometrik ana motiflerin yan yana birleştirilmesi ile bordür örgü oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 32

Ürün Cinsi: Ara Danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 150 x 7 cm.

Kompozisyon: Sarmal bitkisel motifler ile bordür kompozisyonu oluşmuştur. Trabzan, Hasır örgü ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

Örnek No: 33

Ürün cinsi: Ara Danteli

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 150 x 8 cm.

Kompozisyon: Geometrik motiflerin aşağıdan yukarıya örüldüğü kompozisyonda trabzan, sık iğne, ve zincir teknikleri kullanılmıştır.

Kaynak Kişi: Fatma Başdemir / Merkez

5.4.3. Tek Parça Danteller

Örnek No: 34

Ürün Cinsi: Yastık yüzü "Kuşlu kırilent"

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 45 x 45 cm.

Kompozisyon: Hayvansal motifler, bitkisel motiflerle merkezde kompozisyon oluşturmuştur. Zemin örgü alttan yukarıya, gidiş-geliş paralel sıralar halinde örülmüştür. Trabzan ve zincir tekniği kullanılmıştır.

Kaynak Kişi: Nafiye Yazanel / Boğazlıyan

Örnek No: 35

Ürün cinsi: Oda takımı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: Çap: 29 cm.

Kompozisyon: Bitkisel ana motifler ve ara bordür örgüler ile daire kompozisyon oluşmuştur. Ana motifler belli aralıklarla tekrarlanmıştır. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez İlçe

Örnek No: 36

Ürün Cinsi: Oda takımı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: Çap. 32 cm.

Kompozisyon: Ana bordür örgünün merkezden dışa doğru örülmesi ile daire kompozisyon oluşmuştur. Ana motifler aralıklarla tekrarlanmıştır. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez İlçe

Örnek No: 37

Ürün cinsi: Oda takımı

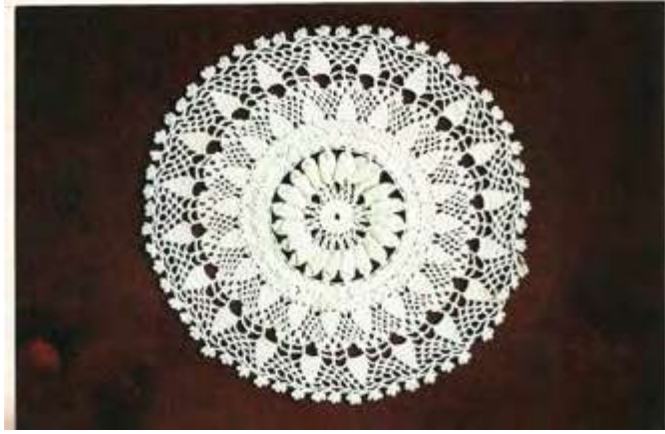
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 28 cm. Çap

Kompozisyon: Merkezden dışa doğru eşit aralıklarla örgü ilmekleri arttırılarak daire kompozisyon oluşmuştur. Dış kenarda baklava dilimleri görülmektedir. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 38

Ürün Cinsi: Oda takımı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 32 cm.çap

Kompozisyon: Ana motif merkezde yer almaktadır. Dışa doğru belli aralıklarla tekrarlanan örgü sıraları daire kompozisyonu oluşturmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 39

Ürün cinsi: Oda takımı

Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 33 cm. çap

Kompozisyon: Ana motif merkezde yer almaktadır. Daire kompozisyonlu merkez motifin devamında dışa doğru belli aralıklarla tekrarlanan örgü sıraları ile baklava motifleri ve devamında kenar bordür örgü oluşturulmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hüsna Salgın / Aydıncık

Örnek No: 40

Ürün Cinsi: Oda takımı

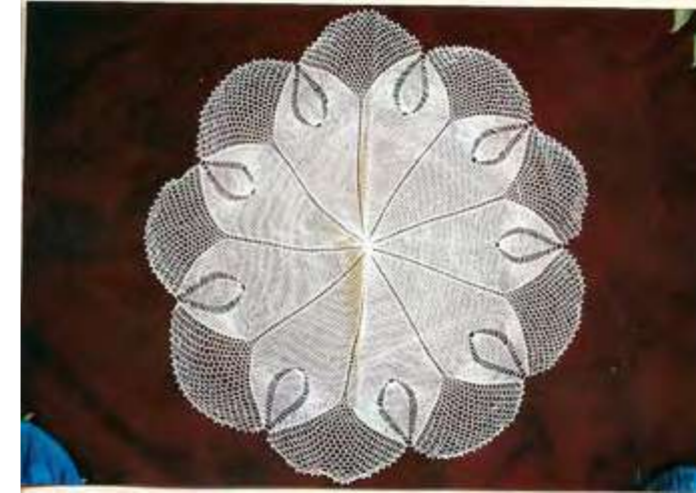
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 26 cm. çap

Kompozisyon: Ana motifin etrafında paralel sıralarla örülen örgü ile daire kompozisyon oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 41

Ürün Cinsi: Oda takımı

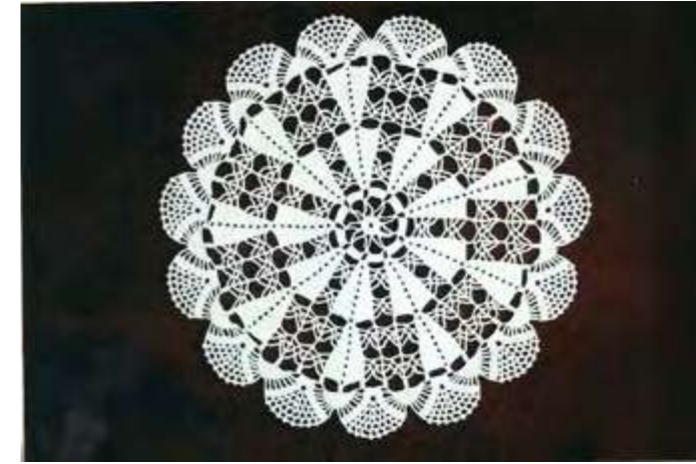
Teknik:Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 30 cm. çap

Kompozisyon: Merkezden dışa doğru belli aralıklarla örülen sıralarla dilimler ve devamında açılmış bir çiçek gibi daire kompozisyon oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 42

Ürün Cinsi: Oda takımı

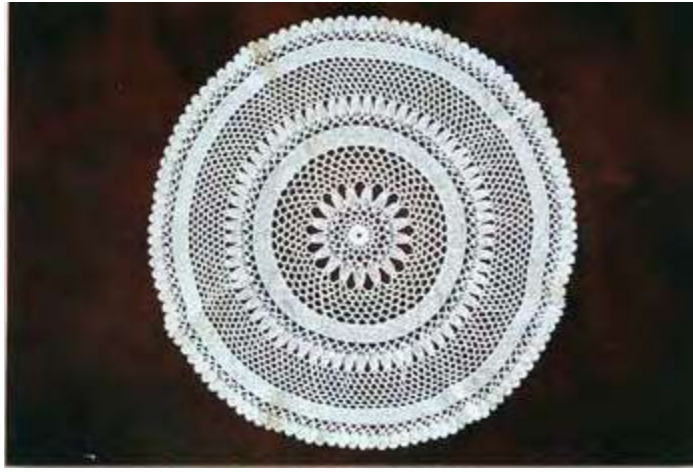
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 27 cm. çap.

Kompozisyon: Ana bordür örgünün merkezden dışa doğru belli aralıklarla tekrarı ile daire kompozisyon oluşmuştur. Bordür örgü aralıklarla tekrarlanmıştır. Kenarında dilimli kenar suyu örülmüştür. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleri kullanılmıştır.

Kaynak Kişi: Hüsna Salgın /Aydıncık

Örnek No: 43

Ürün cinsi: Oda takımı

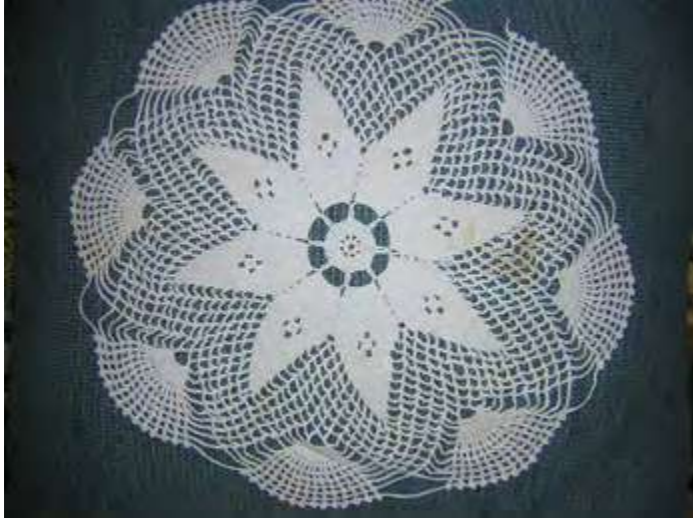
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 28,5 cm.çap

Kompozisyon: Ana motifin etrafında, merkezden dışa doğru paralel sıralar halinde bordürler örülmesi ile daire kompozisyon oluşmuştur. Trabzan, sık iğne ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hüsna Salgın /Aydıncık

Örnek No: 44

Ürün Cinsi: Oda takımı

Teknik:Tığ danteli

Materyal: 50 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 28 cm.

Kompozisyon: Ana motifin yer aldığı merkezden dışa doğru 8 dilimli çiçek motifi ve kenar suyu ile daire kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Ayşe Caygın/ Yerköy

Örnek No: 45

Ürün Cinsi: Tepsi örtüsü

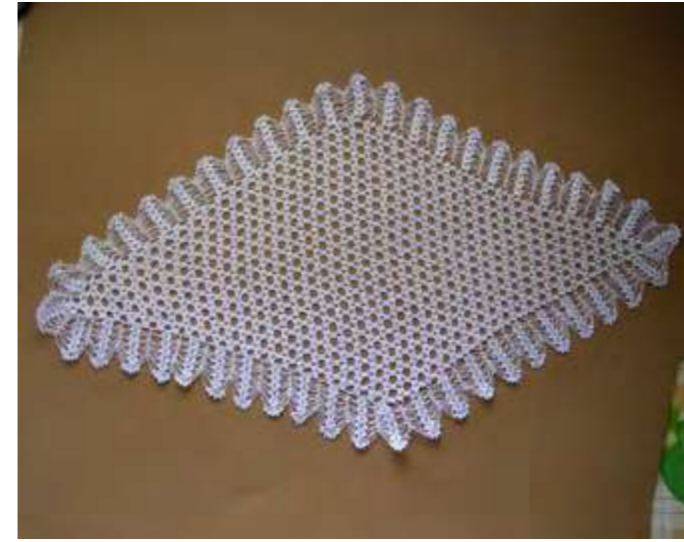
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 28 x 36 cm.

Kompozisyon: Merkezde yer alan baklava motifi ve çiçek motifinin çevresine örülen bordür örgü ve kenar suyu ile dörtgen oluşmuştur. Örgü sıraları paralel tekrarlanmıştır. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez İlçe

Örnek No: 46

Ürün Cinsi: Tepsi örtüsü

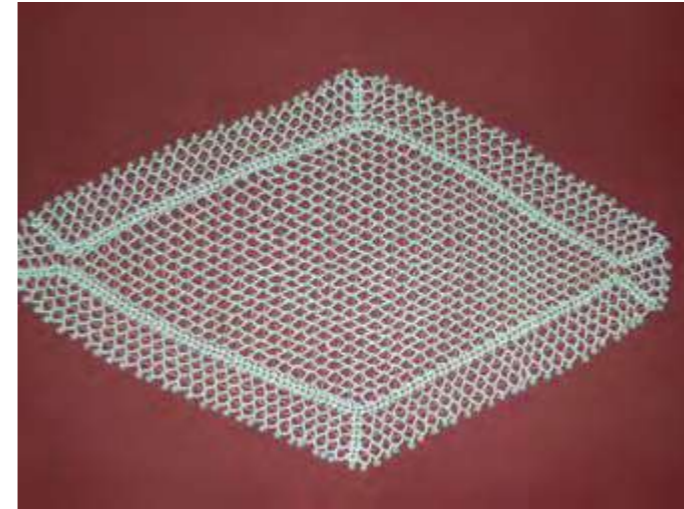
Teknik: Tığ danteli

Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 26 x 32 cm.

Kompozisyon: Dörtgen şekilde örülen zemin örgünün etrafına kenar suyu örülerek kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez İlçe

Örnek No: 47

Ürün Cinsi: Tepsi örtüsü

Teknik: Tığ danteli

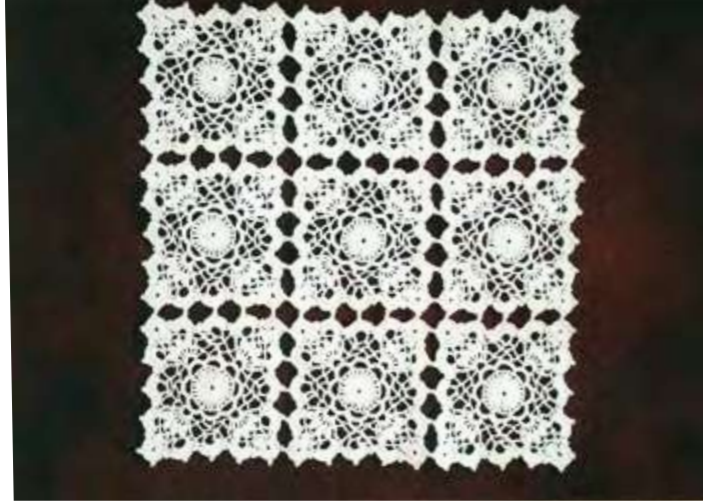
Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği

Boyut: 26,5x 34 cm.

Kompozisyon: Dörtgen şekilde örülen zemin örgünün etrafına kenar suyu örülerek kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Kaynak Kişi: Hüsna Salgın / Aydıncık

5.4.4. Çok Motifli Tek Parça Danteller

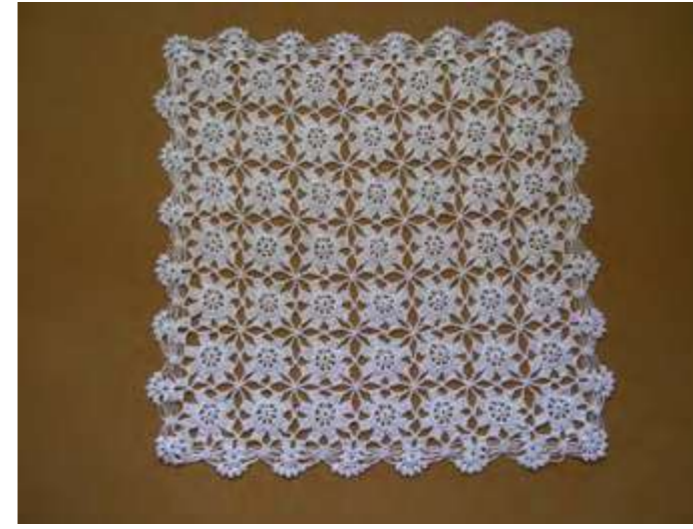
Örnek No: 48
Ürün Cinsi: Oda takımı
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 8 x 4= 24 x 24 cm.
Kompozisyon: Merkezden dışa doğru kare örülen 9 adet motifin yan yana birleştirilmesi ile kare kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.
Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 49
Ürün Cinsi: Oda takımı
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 6 x 4 = 24 x 24 cm.
Kompozisyon: Daire formundaki, 16 adet ana motif ve 9 adet ara motifin yan yana birleştirilmesi ile kare kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.
Kaynak Kişi: Burçin Ergen / Merkez ilçe

Örnek No: 50
Ürün cinsi: Masa örtüsü
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 10 cm. çap, 80 x 80 cm.
Kompozisyon: Daire formundaki 64 adet motifin yan yana birleştirilmesi ile oval kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Örnek No: 51
Ürün Cinsi: Örtü
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 70 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 4x7= 32 x 32 cm.
Kompozisyon: Kare formundaki, 49 adet ana motifin yan yana birleştirilmesi ile kare kompozisyon oluşmuştur. Kenarına bordür örgü geçilmiştir. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.
Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez ilçe

Örnek No: 52
Ürün Cinsi: Örtü
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 8 cm, 32 x 56 cm .
Kompozisyon: Kare formundaki 28 adet ana motifin yan yana birleştirilmesi ile dikdörtgen kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.

Örnek No: 53
Ürün Cinsi: Masa Örtüsü
Teknik: Tığ danteli
Materyal: 60 Nm. Beyaz dantel ipliği
Boyut: 6 cm, 1,20 x 1,20 cm.
Kompozisyon: Daire formundaki 40 adet ana motifin yan yana birleştirilmesi ile kare kompozisyon oluşmuştur. Trabzan ve zincir teknikleriyle örülmüştür.
Kaynak Kişi: Aynur şahin / Merkez ilçe

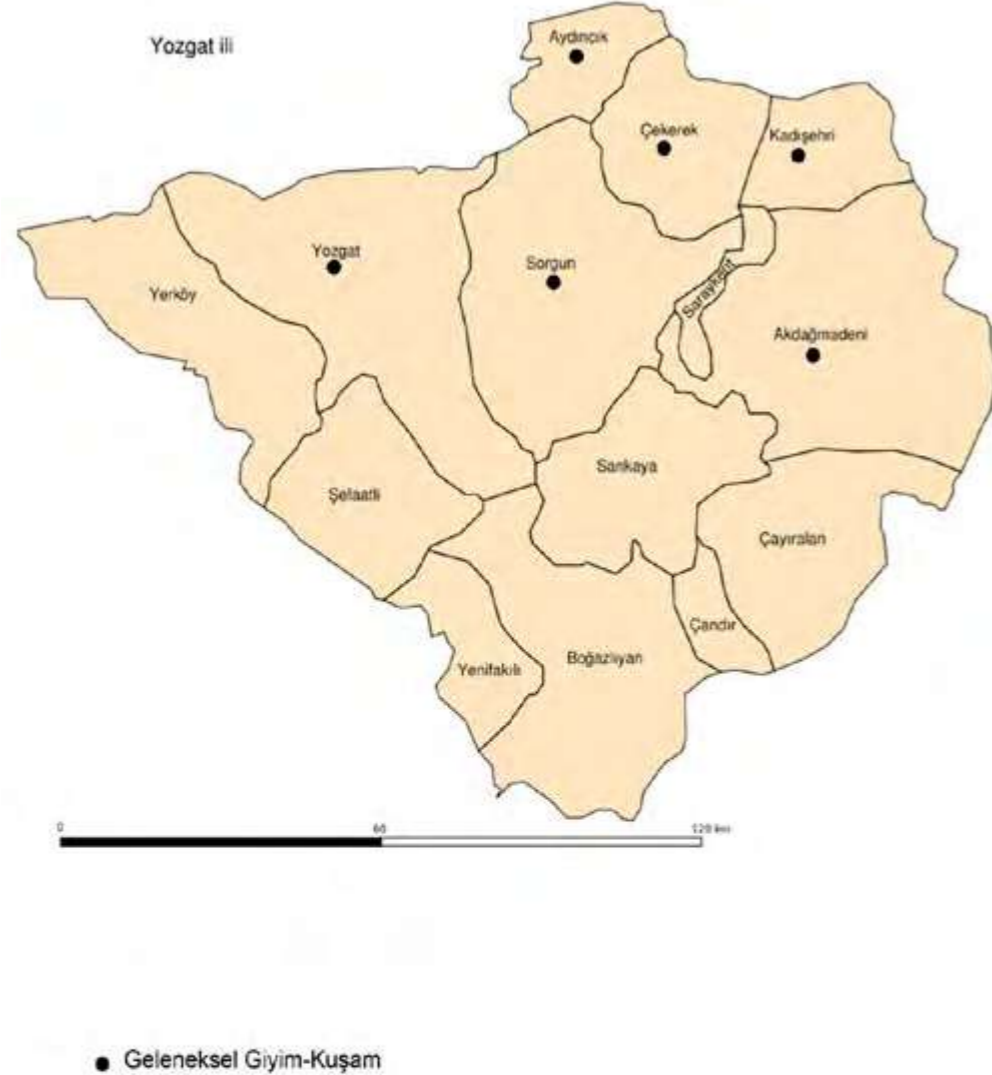
6. GELENEKSEL GİYİM - KUŞAM ÖRNEKLERİ*

Dr.Öğr. Üyesi Lale ÖZDER

Öğr.Gör. Süheyla KALE

Doç.Dr.Gülten KURT

Dr.Öğr.Üyesi Emel ERKAPLAN

6.1. GİRİŞ

Yozgat ili Anadolu'nun ortalarına yerleşmiş olması dolayısı ile toplumsal, kültürel, sosyal yönlerden birçok kültür ile etkileşim halinde derin bir sanat sahası oluşturmuştur. Geleneksel aile yapısı ile giyim-kuşam özellikleri toplumsal çevre özellikleri göstermektedir. Yozgat ilinin kültürel zenginliği, geleneksel baş süslemeleri ve giyim kuşam üzerinde de etkisini göstermektedir. Birçok kültürün yaşam biçimi, inançları, gelenek, göreneklerinin birikimi ve karışımı ile günümüzde bile güzelliğini koruyan destansı sanat eserleri niteliğinde baş süslemeleri ve bu süslemeleri tamamlayan geleneksel giysiler canlı olarak halen yaşatılmaktadır.

Dünyada ve Türkiye'de yaşam biçimlerinin değişmesi ile önceleri sadece evinde ya da tarlasında çalışabilen kadın, erkek ile aynı haklara sahip olarak memuriyet ve birçok alanda da çalışma haklarına kavuştuğunda çevresel genişleme, toplumsal etkileşim, moda, çalışma koşullarının etkisi ile baş süslemeleri ve giyim kuşam özellikleri de yerini çağdaş giysilere bırakmıştır.

Giyinme ve süslenme Örnekleri ergonomi, yani bulunduğu ortama göre rahat hareket edebilme, ekonomik koşullar, çalışma koşulları, toplu taşıma araçları, modanın etkisi, bulunduğu gruba uyarak dışlanma problemini ortadan kaldırma, toplumsal ve çevresel uyum gereklilikleri ile zaman zaman değişikliğe uğramıştır.

Araştırmanın yapıldığı tarihte geleneksel kıyafeti hergün kullanmış olan kaynak kişiler, "kız iken döşümüze altınlar takardık, başımıza siyah örtüyü örterdik. Gelin olunca fes altın takardık, kutnu üç etek giyerdik, kuşak kuşanırdık" demektedirler.

Yaşam koşulları sebepleri ile değişikliğe uğrayan baş süslemeleri ve giyim kuşam zenginliklerimizi geleneksel kültür olarak incelemek, araştırmak, yazılı belgeler haline getirmek, turistik bebekler ile simgeleştirerek ulusal değerlerimizi küresele tanıtmak bilimsel ve çağdaş görevlerimizden birisidir.

Yozgat ili kadın baş süslemeleri ve giyim kuşam özellikleri kumaşları ve işlemleri ile dikkat çekmektedir.

Yozgat yöresinde ve müzesinde tespit edilen baş süslemeleri ve giyim kuşam örnekleri maddi kültür değerlerimizin önemli parçalarıdır. Bu etnografik eserler nesilden nesile ulaştırılması gereken evrensel değere sahip, paha biçilemez kültür hazineleridir. Bu eserler kullanıldığı grubun hayat tarzlarını günümüze yazılı kaynaklardan daha güçlü yansıtmaktadır.

Çeşitli uygarlıkların ve kültür birikiminin merkezi olan Anadolu'da olduğu gibi Yozgat ilinde de Anadolu kadını süslenmeye güzel olmaya önem vermiştir. Doğuştan güzele odaklanmaya hazır olan Anadolu kadını doğada gördüğü bütün güzelliklere odaklanarak o güzellikleri giyim kuşamına taşımıştır. Yozgat ilinde giyim kuşam ve süslenme baş bağlama ile başlamakta ve çorapla tamamlanmaktadır.

Baş süslemesi olarak gelinlerde yöresel olarak sepet başlık (areyçin) kullanılmaktadır. Gelin baba evinden çıkıp eşinin evine gideceği gün gelin başı özel bir törenle bağlanmaktadır. Saçları kırk belik denilen çok sayıda örülmektedir. Gelin kızın baş bağlaması; açık renk bir yazmanın çene altından tutturularak başın üstünde bağlanması ile başlar. Onun üzerine sepet yerleştirilir. Sepetin baş çevresi başa yerleşecek bir şapka şeklindedir. Çapı 14,5 cm. yukarı doğru üç baş boyu kadar yükselir, ortalama 15 cm. boyundadır. Bu yükseklik ortada incelerek tekrar genişler. Üst kısmı ve içi boştur. Çavdar sapından sepet sarma tekniği ile örülmüştür. Tepe çapı 13 cm.dir. Boğum çevresi 24,5 cm.dir. Çene bağı 50 cm.dir. Sepetin üzeri renk renk baş çevresinden yukarı yeşil, pembe, mavi, turuncu, yeşil, kırmızı, mavi, pembe, yeşil poşular (tülbentler) ile sarılarak kapatılır. Üzerine gelinin yüzünü de örtecek şekilde örtü veya duvak örtülür. Onunda üzerine takılar, alınlıklar, taşlı iğneler, boncuklar, altınlar, gümüşler, nazarlıklar, aynalar ve muska takılır. En son rengârenk tüylü hazırlanmış bant bağlanır. Tüylerin (cığal) bağlanması en son mertebedir. Tüyler bağlandıktan sonra baş yüksekliği 30 cm. olmaktadır.

Baş süslemesinin tarihçesi incelediğinde tüylü başlıklar ve tüylü sorguçlar bulunduğu mertebenin zirvesinde olan kişiler tarafından kullanılmıştır. Halk arasında “başıma tüy mü dikeceksin?” deyimini buradan gelmiş olmalıdır. Gelin başı bağlamak törenleri ile Anadolu’da yeni evlendirilen gençlere başını bağladık deyiminin kullanılması benzerlik göstermektedir.

Gelin başının süslenmesi törenine yörede “gelin başı öğmek” denir. Köyün okumuşu, sözü geçeni, büyüğü gelin başını süslemektedir. Gelinin başına takılan bütün renklerin ve takıların bir anlamı bir mesajı vardır. Kırmızılar (allar) canlılık, gençlik, coşku, yeşiller murat, maviler ve sarılar nazardan koruma ve bereket, boncuklar, nazarlıklar, düğmeler, nazardan koruma, takılar, zenginlik ve güç, aynalar, nazardan koruma, nazarı geri çevirme, kem gözü sahibine geri gönderme ve aydınlık günler dilekleri ile, tüyler ise bundan daha büyük mertebe olamaz ben artık en güçlüyüm, en güzelim, soyumuzun devamı için bana özen gösterin, bende size özen göstereceğim, mesajları taşımaktadır.

Eşinin evine giden gelinin duvak günü denilen gittiği günden bir sonraki günün sabahı tören ile saçlarına kahkül ve zülûf (duluk) kesilerek kırk belik örülür. Sırtının üzerine dökülen süslemeler yapılır. Bu işlem yeni evlenmiş gelin başı bağlamaktır. Kahkül alın üzerine, zülûf ise yanaklar üzerine düşen kadının yeni evli olduğunu gösteren saçlardır. Zülûflerin güzelliği üzerine birçok halk türküsü söylenmiştir.

“Zülûf dökülmüş yüze
Kaşlar yakışmış göze
Usandım bu candan
Dert ile geze geze”
“Zülfün yüzüne perde
Devriyeler sardı da bizi
Meğer kaderim böyle”
“Üçü orta boylu, boyları uzar
Üçü uzun boylu, zülfünü düzer gibi”
Karacaoğlan ise;
“Eser seher yeli zülfün dağıtır
Gerdana dökülen tel incinmesin” demiştir.

Yozgat Çekerek’te gelinlere kekil kesme önlükleri hazırlanmıştır. Başın arkasından sırt üzerine dökülen saçların üzerini de boncuklu saçlıklar süslemiştir. Bu başlığın, keçe kumaştandır yapılmış alın kısmı renkli sutaşları ile süslenmiştir. Bu altınlı başlık veya fes üst kısmı bir kulak hizasından diğer kulak hizasına kadar başın üstünde boğum yapılarak dolgunlaştırılmış kemer şeklinde yükseltiştir. Süslenen fes üzerine pullu bürük denilen beyaz pullu yazma atılmaktadır. Başlığın altında yine aynı güzel süslemelere sahip, üç etek ve şalvardan oluşan kıyafet giyilmektedir. Kıyafeti gömlek (göynek) döşlük, önlük, kuşak tamamlamaktadır. Giysi içten dışa doğru sıralandığında şalvar, gömlek, döşlük, üç etek, entari, önlük, kuşak, boncuklu arkalık olarak sıralanmaktadır.

Şalvar; üç eteği tamamlayan şalvarın boyu ayak bileklerine kadar uzundur, bileklerden uçkurla veya lastikle büzülerek toplanmıştır. Beli de uçkur ile toplanarak bağlanmaktadır. Ağ boyu diz hizasından yukarıdadır, düşük değildir. Şalvarın paça kısmından görünen kısmı, kutnu kumaş üç etek kumaşı ile aynıdır.

“Kutnu kumaş dökülmüş şala, kim bakar ger Ali’nin kuşuna” halk türküsüne konu olmuştur. Şalvarın üst kısmı ağdan yukarıda kalan kısmı pamuklu bez ayağı dokuma kumaştır.

Gömlek (göynek); üç etek giyilmeden önce iç çamaşırı olarak gömlek giyilir. Gömlek bez ayağı açık renk pamuklu dokumadır. Gömlek kalıbı kendinden kollu T kesim şeklindedir. Omuzlarda dikiş yoktur, kumaş katına getirilmiştir. Kol altında kuş denilen üçgen kumaş bulunmaktadır. Bu ek kolların rahat hareketini sağlamaktadır. Yakası yuvarlak önden yırtmaçlı ve patlıdır. Yakada çok ince şerit şeklinde dik yaka vardır veya tığ oyası ile temizlenmiştir. Gömlek boyu dizlerin biraz altındadır. Yanları derin yırtmaçlıdır. Yanlarda ve etek ucunda kanaviçe işlemler bulunmaktadır. İşlemlerin aralarında boncuk süslemeler kenarlarda ince iplikten yapılan püsküller bulunmaktadır.

Döşlük; gömleğin yaka üstüne boyun arkasından bağcıklar ile bağlanır. Dikdörtgen şeklindeki döşlük kanaviçe işlemeli olup üzeri boncuklar ile süslenmiştir.

Üç etek (entari); gömleğin üzerine giyilmektedir. Parlak, canlı renkli düz veya kutnu kumaştandır dikilerek içi düz bir kumaş ile astarlanmıştır. Kollar düz takma kollu, kol ağızları yırtmaçlıdır. Bir arka, iki ön etekten oluşan üç parçalı olması sebebi ile üç etek denilmektedir. Ön ve arka etek boyları yere kadar uzundur. Giyildiğinde ön etekler, katlanarak beldeki kolan kuşağa sıkıştırılarak tutturulur, üzerine önlük bağlanır.

6.2.GELENEKSEL GİYİM KUŞAM KATALOĞU

Örnek 1. Geleneksel Kadın Giyimi

Örnek No: 1

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Üç etek – Şalvar

Süsleme özellikleri: Üç eteğin kol, sırtı, yaka kenarları ve arka eteği kumaş parçaları ve sutaşı ile süslenmiştir. Kırmızı zemin üstüne mavi, yeşil, mor, sarı kumaşlar ile bantlar ve üçgen parçalar applike yapılarak desenler oluşturulmuştur. Desen kenarlarına zikzak makine dikişi çekilmiş onunda kenarına sutaşı geçirilmiştir. Şalvar kırmızı düz kumaştandır, paçaları büzgüldür.

Kullanım şekli: Gündelik kıyafet

Bulunduğu yer: Sorgun-Bahadın kasabası, özel koleksiyon müzesi

Kaynak Kişi: Arif Baş

*
1- ÖZDER, L., KURT, G.(2008). “Yozgat İli Geleneksel Baş Süslemeleri ve Giysilerinde Boncuğun Kullanımı”. Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, 24-26 Nisan, Ankara, s.418-430.

2- ÖZDER, L. (2016). “Yozgat İli Geleneksel Giyim- Kuşam Atlası”. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı, 05-07 Mayıs, Yozgat, .cilt 3, s.479-496.

Örnek No: 2.Gömlek detay

Örnek No: 2

Ürün Cinsi: İşlemeli elbise (gömlek) göynek

Süsleme özellikleri: Ön eteğin bütün yüzeyi geometrik desen, bordürler ve renkli püsküller ile süslenmiştir. Bordür ve desenlerin işleme rengi bordo, koyu mavi, mürdüm (güvez), püsküller kırmızı, sarı, mavi, turuncu, açık yeşil, koyu yeşildir. Arka eteğin sadece yanları işlemeli olup, makine dikişi ile yapılan baklava dilimlerinin içleri renkli püsküller ile süslenmiştir.

Bulunduğu yer: Sorgun-Bahadın kasabası, özel koleksiyon müzesi

Kaynak Kişi: Arif Baş

Örnek No: 3

Ürün Cinsi: Kemer tokası

Süsleme özellikleri: Kemer tokası 3 boğumlu olup, orta boğumda 6 yapraklı çiçek yer almaktadır. İki yanında bulunan boğumlarda ise rozetlerle süslenmiştir

Bulunduğu yer: Sorgun-Bahadın kasabası, özel koleksiyon müzesi

Kaynak Kişi: Arif Baş

Örnek No: 4

Ürün Cinsi: Gelin Başı

Süsleme özellikleri: Zincirli ve penezli tepelik üzerine, beyaz pullu yazma bağlanarak, yeşil duvak yüzü örtecek şekilde başa yerleştirilmiştir. Baş arkasına çeşitli renklerde duvaklar(renkli baş örtüleri) yerleştirilmiştir. Duvakların üzerine baş çevresini saran renkli tüylerle hazırlanmış bant bağlanmıştır. Bu bant üzerine de renkli çekiler (şifon) bağlanmıştır.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Bozöyük

Kaynak Kişi: Ümmü Gülsüm Erdiñ

Örnek No: 4. Tepelik Detay

Örnek No: 4.1

Ürün Cinsi: Kırmızı Fötr Fes ve Tepelik

Süsleme özellikleri: Kırmızı fötr fes (başlığın) üzerine tepelik yerleştirilmiştir. Metal üzerine kabartma desenler işlenmiş, tepede orta merkeze kırmızı boncuklu kabartmalı küçük bir parça yerleştirilmiştir. Tepeliğin kenarlarından uzunlu kısıklı zincirlere bağlı penezler sarkıtılmıştır. Penez aralarına yerleştirilen mavi ve kırmızı boncuklarla süsleme yapılmıştır.

Kullanım şekli: Gelin başı tepeliği

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Bozöyük

Kaynak Kişi: Ümmü Gülsüm Erdiñ

Örnek No:4.2

Ürün Cinsi: Pullu beyaz tül bent

Kullanım şekli: Kırmızı fes üzerine üzeri tepelik yerleştirilmiştir. Tepelik üzerine beyaz pullu tül bent bağlanmaktadır. Tül bent kenarına pullu firkete oyası dikilerek tutturulmuştur.

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Bozöyük

Kaynak Kişi: Ümmü Gülsüm Erdiç

Örnek No: 4.3

Ürün Cinsi: Tüylü Başlık

Süsleme özellikleri: Beyaz tül bent üzerine parlak renkli kuş tüyleriyle hazırlanan başlık bağlanır. Tüylü başlık kalınca kumaş bir bant üzerine, sarı, yeşil, kırmızı, mavi, mor, turuncu, pembe renklerde tüyler uzunlu kısıklı tutturularak oluşturulur.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Bozöyük

Kaynak Kişi: Ümmü Gülsüm Erdiç

Örnek No: 4.4

Ürün Cinsi: Çeki

Süsleme özellikleri: Tüylü bant üzerine renkli şifon veya krep çekiler bağlanmaktadır.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Bozöyük

Kaynak Kişi: Ümmü Gülsüm Erdiç

Örnek No: 5

Ürün Cinsi: Gelin başı

Süsleme özellikleri: Bordo fötr fes üzeri koyu pembe kumaş ile kaplanmıştır. Üzerine tüylü gelin başlığı yerleştirilmiştir. Renkli şifon kumaşlarla çekiler yapılmış, ön yüzüne kırmızı al, baş arkasına üzeri pullarla süslü yeşil ve kırmızı şifon örtü eklenmiştir. Renkli çekilerin üzeri altın paralar, mavi boncuklar ve her iki yanına takılan gelin teliyle süslenmiş, tepede bir bayrak, yanlara iki ayna yerleştirilmiştir.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Sorgun-Çayözü

Kaynak Kişi: Döndü Akdemir

Fotoğraf 5. Kaynak kişi Döndü Akdemir ve gelin başının arkasından sarkan şifon örtüler

Örnek No: 6

Ürün Cinsi: Areyçin, tepelik

Boyut: 17 cm Çap:14,5 cm

Özellikleri: Bitkisel saplarla dairesel formda ortası boğumlu konik şeklinde örülmüştür. Boğumlu bölümde arkaya doğru uzanan yeşil bir örtü yerleştirilerek bunun üzerine beyaz oyali bir yazma sarılmıştır.

Kullanım şekli: Gelin başı süslemesinin önemli bir parçasıdır.

Bulunduğu yer: Sorgun-Çayözü

Kaynak Kişi: Döndü Akdemir

Örnek No: 7

Ürün Cinsi: Pullu Kıvrak

Süsleme özellikleri: Areyçinin çevresine pullarla süslenmiş kırmızı şifondan yapılan gelin alı, sarılmış ve boğumlu kısma üzerinde altınlar bulunan kırmızı kurdele bağlanmıştır.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Sorgun-Çayözü

Kaynak Kişi: Döndü Akdemir

Örnek No: 8

Ürün Cinsi: Gelin başı- Baş ovma-Baş övme

Süsleme özellikleri: Keçeden yapılan bant üzerine sarı, kırmızı, yeşil, pembe mor tüylerle yapılan bir başlık (cıgal). Başlığın ön yüzünde kırmızı gelin alı, arka kısmına yeşil şifon örtü yerleştirilerek üzerine ucunda metal sarı penezler bulunan zincirle süslenmiştir.

Kullanım şekli: Gelin başı

Bulunduğu yer: Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü

Kaynak Kişi: Yeter Güler

Örnek No: 9

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi; Giysi; şalvar, göynek, üç etek(saya), döşlük(cıngıl), önlük ve kuşak, başta; başlık(fes), örtü, (cenik örtüsü) parçalardan meydana gelmiştir.

Boyut:1,35 cm

Özellikleri: Üç Etek/ Saya; Kadife yada kutnu kumaştan yapılan üç etek giysilerin yaka kısımları renkli üçgen kumaşlarla, beden kısımları ise geometrik ve bitkisel formda renkli suzeni tekniği ile süslenmiş aralara renkli pullar serpiştirilmiştir.

Kullanım şekli: Tören Kıyafeti (süslemesi daha az olanı ise günlük kıyafettir.)

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Başka bir göynek üzerine yapılan işleme detayı.

Örnek No: 9.1

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / İç giysi, göynek

Boyut:1,28cm

Süsleme özellikleri: Üst beden kısmı patiskayla yapılan gömleğin, alt parçaları etamin ile yapılmıştır. Gömleğin yakası basit tığ tekniği, etaminden oluşan alt parçalar mavi, kırmızı ipliklerle, çarpı işi kanava yapılarak işlenmiştir. Parçaların birleştirme dikişleri üzerine sarı ince yün ipliklerle püsküller yapılarak süslenmiştir.

Kullanım şekli: İç giysi olarak kullanılmaktadır.

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No: 9.2

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Şalvar

Boyut: 92 cm.

Süsleme özellikleri: Belden diz altına kadar inen paçaları büzgülü bir giysidir. Ağ kısmı keten kumaşla yapılan şalvarın bileğe kadar olan kısmı kutnu kumaştandır. Kutnu kumaşın üzeri geometrik ve bitkisel formlarda renkli suzeni ile süslenmiştir. Kutnu ile keten kumaşın birleşme yerinde su şeklinde işleme bulunmaktadır.

Kullanım şekli: kıyafetin alt parçası

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No:9.3

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Döşlük

Boyut: 50x28

Süsleme özellikleri: Genellikle etaminden yapılan döşlük üzeri renkli ince yünlerle çarpı işi yapılmaktadır. Bu işlemenin üzerine de geometrik şekilde, ucunda pul bulunan beyaz mat boncuk dizileri tutturularak süslenmiştir. Sallanan boncuklar ve ışıklı pullarla süslenen parçaya yörede çingil adı verilmektedir.

Kullanım şekli: Üç eteğin yaka içine, boyna bağlanarak göğüs üzerini örtecek şekilde giyilir.

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No: 9.4

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Keçe fes

Süsleme özellikleri: Keçe ile yapılan fesin alın kısmında kumaştan yapılan bir bant yer almaktadır. Bu bant üzeri siyah ve kırmızı renkte sutaşı ile süslenmiş ve boncuk dizisiyle çene bağı yapılmıştır.

Kullanım şekli: Baş giysisi.

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No: 10

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Önlük

Boyut: Üç etek;1,35 cm, Önlük; 90 cm.

Süsleme özellikleri: Kadife ya da kutnu kumaşla yapılan önlüğün ve üç eteğin üzeri geometrik, bitkisel formda çok renkli suzeni tekniği ile süslenmiştir. Önlüğü bele bağlayan ince bağcıklar çarpana veya kolan dokuma ile yapılmıştır.

Kullanım şekli: Üç eteğin ön etek parçaları katlanarak bele arkadan tutturulur, üzerine önlük (günlük işler yapılırken) bağlanır.

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No: 11

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi; Üç etek / Saya, döşlük, önlük, kuşak, şalvar,

Boyut: 1.50 cm

Süsleme özellikleri: Üç etek/Saya; Renkli kumaş parçalarından yapılan aplike-yama parçalar sırt kısmında simetrik verev, etek ve kollarda yatay şekilde giysi üzerine yerleştirilerek kenarlarından renkli sutaşı ile tutturulmuştur. Sutaşı üzerlerinden, uçlarında pullar bulunan beyaz boncuk dizileri ile süslenmişlerdir.

Kullanım şekli: Boncuksuz olan üçetekler günlük giysi, boncuk süslemeliler ise tören giyimi olarak kullanılmaktadır.

Ürün Cinsi: Önlük

Boyut: 87 cm

Süsleme özellikleri: Etamin kumaşla yapılan önlüğün üzeri tamamen çarpı işi tekniği ile işlenmiştir. İşlemenin üzerine uçlarında pul boncuklar bulunan beyaz boncuk dizileri sutaşıyla birlikte tutturulmuştur. Önlüğün üç kenarı sarı kırmızı renkli püsküllerle süslenmiştir.

Kullanım şekli: Üç eteğin ön etek parçaları katlanarak bele arkadan tutturulur, üzerine önlük (günlük işler yapılırken) bağlanır.

Bulunduğu yer: Çekerek-Sarıköy

Kaynak Kişi: Menevşe Çakan

Örnek No: 12

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi

Süsleme özellikleri: giysi; şalvar, iç giysi göynek, döşlük(cıngıl), üç etek(saya), önlük başta; başlık(fes), örtü, (cenik örtüsü), gibi parçalardan oluşmaktadır.

Kullanım şekli: Boncuksuz olan üçetekler günlük giysi, boncuk süslemeliler ise tören giyimi olarak kullanılmaktadır.

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuhasan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek No: 12.1

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Üç etek

Boyut: 1.40 cm

Süsleme özellikleri: Kadife ya da kutnu kumaştan yapılan giysilerin yaka kısımları renkli üçgen kumaşlarla, beden kısımları ise geometrik ve bitkisel formda renkli suzeni tekniği ile süslenmiş aralara renkli pullar serpiştirilmiştir.

Kullanım şekli: Boncuksuz olan üç etekler günlük giysi, boncuk süslemeliler ise tören giyimi olarak kullanılmaktadır.

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuhasan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek 12.2.İç göyneğin yaka ve etek ucundan detay görüntü

Örnek No: 12.2

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / İç göynek

Boyut: 1.25 cm

Süsleme özellikleri: Patiska veya etamin kumaşla yapılan gömleğin yakası mavi ve kırmızı ipliklerle, çarpı işi kanava yapılarak işlenmiştir. Üzeri, uçlarında pul boncuk bulunan beyaz boncuk şeritlerle süslenmiştir. Alt etek parçaları renkli geometrik formu Örneklerle süslenmiş, birleştirme dikişleri üzerine renkli ince yün ipliklerle püsküller yapılarak süslenmiştir.

Kullanım şekli: Üç etek içine giyilir

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuşan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek No: 12.3

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Şalvar

Boyut: 90 cm

Süsleme özellikleri: Belden diz üzerine kadar ve ağı kısmı kumaşla yapılan şalvarın bileğe kadar olan kısmı kutnu kumaştan yapılmıştır. Şalvarın üzeri geometrik formlarda süzeni motifleriyle süslenmiştir.

Kullanım şekli: Giysinin alt parçası.

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuşan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek No: 12.4

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / önlük

Süsleme özellikleri: Etamin kumaşla yapılan önlüğün üzeri renkli ince yün ipliklerle çarpı işi tekniği ile işlenmiştir. İşlemenin üzerine uçlarında pul boncuklar bulunan beyaz boncuk dizileri yatay yönde üst üste sıralanmıştır. Alt zemine yapılan işlemler boncuk aralarından renkli bir görüntü sergilemektedir.

Kullanım şekli: Günlük giysi

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuhasan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek 12.4.Kadın giyimi, Boncuk işlemeli önlüklerin farklı yüzey detayları

Örnek No: 12.5

Ürün Cinsi: Geleneksel kadın giyimi / Arkalık

Süsleme özellikleri: Bütün giysiler sırasıyla giyildikten sonra, boncuktan yapılan ve aksesuar olarak kullanılan arkalık bele bağlanır. Boncuklarla yapılan bütün püsküller, enine boncuk dizeleriyle birbirine tutturularak yan yana ve üst üste gelecek şekilde dizilmiştir.

Kullanım şekli: Tören kuşağı.

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuhasan.

Kaynak Kişi: Güldal Akbaba

Örnek No: 13

Ürün Cinsi: Erkek Giyimi / Çocuk Başlığı

Süsleme özellikleri: Tamamen boncuklardan yapılmış bu başlığa, yörede terlik adı verilmektedir. Başlık tepe üzerinde başlayarak, baş çevresine inen beyaz kireç boncuk ve renkli kristal boncuklarla yapılmış püsküllerle bezenmiş ve süslenmiştir.

Kullanım şekli:

Bulunduğu yer: Kadişehri-Yavuhasan

Örnek No: 14

Ürün Cinsi: Geleneksel Kadın giyimi / Kadın takkesi

Boyut:

Süsleme özellikleri: Düz patiska kumaş üzerine farklı renklerde orlon ipliklerle çarpı tekniği işlenmiş ve dikişlerle yan yana ve boyuna kare şeklinde motifler yapılmıştır. Yuvarlak tepe parçası üçgen dilimli motiflerle süslenerek, baş çevresi ile birleştirilmiştir. Alın üzerine gelen kısmı içi renkli boncukla örülen kafes tekniği yapılmış ve boncuklarla oluşturulan, yörede adına pirpirim denilen sıralı püsküllerle süslenmiştir.

Kullanım şekli: Başlık

Bulunduğu yer: Aydıncık/ Kazankaya

Kaynak Kişi Hüsna Salgın

Örnek 14.1. Başlığın ters ve yüzünden görünüm

6.3. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ GELENEKSEL GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Koşullarından korunma ve örtünme ihtiyacıyla ortaya çıkmış olan giysiler, geçmişten günümüze toplumsal, dinsel değerlerin etkisiyle biçim değişiklikleri göstererek bugüne kadar ulaşmıştır. Kişinin kendi zevki ve tercihi de eklendiğinde ortaya zengin bir giyim şekli çıkmıştır.

Bazı dönemlerde insanın ait olduğu toplumda sosyal statüsünü belirleyen ve giymek zorunda olduğu kıyafetler vardır. Aslında bu bir zorunluluktan çok geleneğin insanlara sunmuş olduğu bir yaşam biçimi anlayışıdır.

Türk kadın giyim kuşamına da her dönemde önem verilmiştir. Geçmişte maddi kültürümüzde kadın giyimi çeşitlilik, dolayısıyla zenginlik arz etmektedir. Kıyafetler bölgelere, ekonomi, mevki, mekân ve zaman koşullarına göre farklılık gösterir.

Türk geleneksel kadın giyim kuşamını tamamlayan önemli parçalar olarak şunlar sayılabilir: entariler, ceketler, şalvarlar, içlikler, etekler, hırkalar, gömlek ve kaftanlardır.

Giysiler de, şalvarla giyilenler ve şalvarsız giyilenler diye ikiye ayrılabilir.

Şalvarla giyilenler etekte kullanılan parçaya göre isim alırlar.

“Şalvarla giyilenler dört peşli, üç peşli ve iki peşli diye anılan kadın giyiminin en eski örneklerindedir. (Koçu, 1996:95).

Peşli etekler, etek kısmına konulan üçgen parçaların sayısına göre isim alırlar.

Üç eteklerin kolları uzun ve bol, yakaları açıktır. Giysinin etek kısmı ise, arkası bir önü iki parçadan oluşur. “Üç etekler, sırma ve ipekle işlenir” (Koçu, 1996:236).

Bu giyimlerin etek boyu ayakların görünebileceği uzunluktadır. Bir kısmı uzun kesimli olup, ön parçalar etek uçlarından katlanıp bele bağlanan kuşak arasına sıkıştırılarak tutturulur. Kol ağzı çevreleri harçlarla ve daha çok makrome ile süslenir. Bu giyimlerin altına şalvar, üstüne salta ya da fermene giyilirdi” (Apak, S:97).

Peşli elbiselerin altına giyilen şalvarlar paçalı ve paçasız yapılmıştır. “Paçasız şalvarlar çeşitli enlerde dikdörtgen biçimli kumaşların birbiriyle dikilmesiyle oluşur ve torba biçimindedir. Bu ortadaki bolluk bir uçkurla bele tutturulur. Bele bağlandığında oluşan dökümler yanlardan kaldırılarak bele yerleştirilir ve estetik bir görünüm kazanır” (Apak, S:97)

Daha sonraları kadın giyimleri, şalvarsız tek elbise biçimine dönüşmüştür.

Cepken, üst giysi olup ceket yerine “gömlek üstüne giyilir, yakası ve ön kapanışı düz veya çapraz, beden boyu bele kadar ve kolları uzun olup el üstüne düşer. Kolun bedene dikilişi ise iki türlü olur. Biri tamamen tutturulan, diğeri ise kol cepken bedenine yalnız omuzdan dikilerek, alttan gömleğin gözükmeye için koltuk altı oyuk olup, kol altı da açık bırakılan kol biçimidir” (Koçu,1996:51).

“Fermene harçla işlenmiş ve yanları yuvarlak yelek. Kumaşı abadan ya da çuhadandır, vücuda sınıksız oturtulur ve önden çapraz kavuşur. Halk ağzında daha ziyade kaytanla işlenerek süslenmiş yeleklerle denir” (Koçu,1996:112).

“Camadan, kısa ve kolsuz yelek, ön tarafı çapraz kapanır. Kumaşı çuhadan ya da kadifeden sırma işlemeli al ve mor gibi parlak renklerden tercih edilir. Büyük örgü düğmelerle süslenmesi camadan özelliğindedir” (Koçu,1996:49).

“Salta, kısa ve uzun olmak üzere iki türdür. Uzun salta dize kadar uzanır, etekler kloştur. Kadife ya da telli hare denilen kalın ipeklilerden yapılır” (Arık,1972:4).

“Salta, bir çeşit üstlük olup önü kavuşmayan kısa cepkenin adıdır. Kolu uzun olup cepkenden farklı kollarının aynı ceket koluna benzemesidir. Kol altlarında göğse gelen kısımları siyah kaytan, sırma ile işlidir. Salta, yünlü, çuha, kadife kumaşlardan yapılır.” (Koçu,1996:201, Arık,1972:113).

“Tuğlu sarka, kadife üzerine gümüş sim ve sırma ile motifler işlenerek yapılan düğün kıyafeti” (Arık,1972:166).

“Salha, yakasız iliksiz kolları bolca bir nevi kısa veya uzun ceket” (Arık,1972:165).

Değişik yörelerde değişik saltalar bulunmakta boyları ve kumaşları değişmektedir.

“Bindallı, eski bir kumaş adı; ipekli kumaşların, kadifelerin üzerlerine klaktan ile iri yapraklar ve dallar işlenmiş olanlarıdır” (Koçu,1996:39).

“Bindallı kıyafetler, koyu renkli kadifeden yapılan ve boyun kısmından yırtmaçlı bedene oturmamış, elbisenin özellikle ön ve arka tarafı simle gösterişli olarak işlenmiştir”(Arık,1972:161).

Ayrıca bu bindallıların çoğunluğu kutu içi entarileri olarak da bilinmektedir. İstanbul’da belli kişiler ya da firmalar tarafından yapılarak kutular içine paketlenip, Anadolu’da birçok şehre düğün elbisesi olarak gönderildiği için halk arasında bu isimle anılmaktadır.

Kutu içi entariler XIX. asrın başlarından itibaren giyilmiştir. Bu entarilerde çoğunlukla mor, bordo kadife, nadiren atlas kumaşlar üzerine sırma ile çeşitli bitki motifleri işlenir. Boy entarisi şeklinde topuklara kadar inmekte bu nedenle bunlara topuk döven de denmektedir. Topuklara kadar tamamıyla düz inen bu entarilerde eteğe bolluk vermek maksadı ile koltuk altından itibaren yanlarına birer, ikişer peş konulmuştur. Bu nedenle peşli elbise de denilmektedir. Entariler eklenen peş sayısına göre üç peşli, dört peşli, beş peşli dolama gibi isimler alır, belinin her iki yanından birkaç pasta kırılarak eteğe oldukça bolluk sağlanır. Bu yan pastalardan dolayı çantallı entari denilmiştir. Yaka bazılarında yuvarlak, bazılarında kare şeklindedir. Yuvarlak olanlar önden bele kadar, kare olanlar ise yandan göğse kadar açık, parçalı ve yandan kopçalıdır. Yaka biçimlerine göre de kumru yaka, hâkim yaka, gibi değişik adlarla anılanları vardı.

Kolları hafifçe bol ve uzundur. Kol ve yenleri bazılarının dilimli, bazılarının yuvarlaktır, kol ve kenarları iki parmak genişliğinde beyaz dantellidir.

Bu elbiselerle başa yemeni ve krep örtülüp bele gümüş kemer ya da Yozgat işi elmas inci kaşlı telkari gümüş kemer takılırdı. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Bazı yöre de “ağır elbise” olarak adlandırılan bu giysiler sadece düğünlerde giyilir ve giyen kişiler ön sıraya oturtularak oyuna kaldırılırdı. Ağır işlemeliler düğünlerde, daha sade olanları da günlük hayatta giyilirdi. Düğün geleneğimizde bunların yaygın olarak kullanıldığı, birçok bölgede kına gecesinde halen giyildiği bilinmektedir.

Yozgat bölgesinde gelin kıyafeti, “Çoğunlukla pembe. Damasadan iki parçalıdır. Etek kuyrukludur. Buluz kat kat dantel yapılı.” (Arık,1972:154).

KAYNAKÇA

APAK, Melek Sevüktekin. Ve Diğerleri, (1997) “Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri”, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

ARIK, Rüçhan Ve Diğerleri, (1972)“Bölgesel Türk Giysileri Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

KOÇU, Reşat Ekrem, (1996) “Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü” Güncel Yayıncılık Ankara.

6.3.1. Geleneksel Giysilerden Örnekler

Örnek No: 1

Envanter no: 412

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Pembe atlas kumaş, sarı sim, pul, tırtıl, beyaz astarlık kumaş, beyaz koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirilmiş karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş), hazır dantel (Kopanaki danteli)

Giysinin tanımı: Giysinin önü kapalı, dik yakalı, kollar uzun. Giysinin arkası tek parça, omuzdan düğmeli, ön parçanın göğüs kısmında yuvarlak işlemeli ayrı bir parça bulunmaktadır. Etek aşağıya doğru evaze. Kol uçlarına ve yakaya hazır dantel dikilmiştir. Aşırı yıpranmadan dolayı kolları ve yakası yırtılmış, kumaşı erimiştir. Gelinlik giysi olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: Giysinin yaka çevresinde C kıvrımlı, etek ve kol uçlarında sarmal kıvrımlı daldan oluşan su motifleri, ön ve arka etek ortasında, vazo içinde çiçekli, göğüs ve sırtta kolye biçimli motifler ve giysinin boşluklarında küçük motifler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 2

Envanter No: 384(401)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Bordo kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysinin önü kapalı V yakalı, kolları uzun. V yakanın her iki tarafına dikdörtgen, ön ortasına da sivri bir parça eklenmiştir. Arka yaka da ise küçük yırtmaç vardır. Elbise belden dikişli, olup yanları büzgülü, etek ucu yırtmaçlıdır. Kol uçlarında ensiz bir manşet bulunmaktadır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan pano desenleri simetriktir. Elbisenin göğsünde yukarıya doğru yönlendirilmiş bitkisel nar motifi simetrik olarak yer almaktadır. Benzer motifin büyüğü aşağıya doğru yönlendirilmiş olarak, ön ve arka etekte pano içinde bulunmaktadır, Panoların üç kenarı ise S kıvrımlı bitkisel dallarla çevrelenmiştir. Boşluklarda küçük yıldız ve çiçek motifleri görülmektedir. Göğüste bulunan motiften kollarda da yer almaktadır.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 2.1.1978 satın alma

Örnek No: 3

Envanter No:385 (402)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Bordo kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır kenar danteli (kopanaki danteli), koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysi önden bele kadar açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Giysinin yaka ve kol kenarlarına kopanaki danteli dikilmiştir.

Kompozisyon: C kıvrımlı bitkisel ve geometrik dörtgen motiflerden meydana gelen su, düzgün sıralamalı olarak giysi önünün iki yanında, etek kenarında ve kol ağzında yer almaktadır. Ayrıca C kıvrımlı dallardan kol uçlarında ve sırtta da görülmektedir. Vazo içindeki çiçek yaprak ve dallardan oluşan tek motif ise önde etek ucuna yakın bulunmaktadır. Boşluklarda küçük çiçek motifleri kullanılmıştır.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 2.1.1978 satın alma

Örnek No: 4

Envanter No: 401(418)

Ürün Cinsi: Giysi (Uzun Ceket) müzede barka olarak geçiyor

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Mor ipek kadife kumaş, sarı sim, pul, pembe astarlık kumaş, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, dik yakalı, kollar uzun. Giysinin bel kısmı daraltılmıştır, yaka içine işleme yapılarak yaka dışa yatırılmıştır. İçi pembe ipek astar kumaş ile astarlanmıştır. Kadın ceketini (uzun ceket) olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı dallar bağlantılı olarak giysinin yaka, etek ve kol kenarlarında yer almaktadır. Bitkisel ana motiften önlere ve arkada iki, kolda ise bir tane bulunmakta, boşluklarda küçük çiçek motifleri görülmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.1.1978 satın alma

Örnek No: 5

Envanter No: 1355(1419)

Ürün Cinsi: Giysi (Etek, Buluz)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Pembe saten kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır dantel, koton iplik, sim kordon, tırtıl, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysinin önü kapalı, yuvarlak yakalı, kollar uzun. Buluz ve etek olarak iki parça. Yaka çevresinde göğüs üzerine düşen üçgen dilimli ayrı bir parça bulunmakta. Kol uçları yakadaki parçaya uyumlu olarak üçgen dilimli. Etek aşağıya doğru genişlemiştir. Yaka, kol, etek ve yakadaki parça kenarında dantel kullanılmıştır. Gelinlik olarak giyilmiştir.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler simetriktir. C kıvrımlı dallardan oluşan bitkisel bezemeler Etek ve kol ucunda su şeklinde yer almaktadır. C kıvrımlı suyun arasında nesnel bezeme olan püskül motifleri aşağı doğru sarkmaktadır, Nesnel bezeme olan vazodan çıkan büyük çiçeklere bağlanan yanlara doğru kıvrımlı, yukarıya doğru dik olan, dal ve yapraklardan oluşan motif yukarı doğru yönlendirilmiş ve giysinin tüm yüzeyini yoğun bir şekilde doldurmuştur. Kollarda da büyük desenden alınan küçük motifler bulunmaktadır. Göğüs ve sırtta kolye biçimli motifler ve giysinin boşluklarında küçük motifler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.9.1979 satın alma

Örnek No: 6

Envanter No: 654(671)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Bordo kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır dantel, koton iplik, sim kordon, tırtıl, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysi önden bele kadar açık, dik hâkim yaka, kollar uzun. Giysi bele oturtulmuş ve eteğe doğru genişlemiştir. Yaka, kol ve etek kenarında dantel kullanılmıştır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler aynı ve simetriktir. Aralarında çiçek motifinin olduğu dörtgen geometrik bezemeden oluşan su, yaka, etek ve kol ucunda bulunmaktadır. Vazodan çıkan büyük çiçeklere bağlanan yanlara doğru kıvrımlı, yukarıya doğru dik olan, dal ve yapraklardan oluşan motif yukarı doğru yönlendirilmiş ve giysinin tüm yüzeyini yoğun bir şekilde doldurmuştur. Büyük desenden alınan küçük motifler kollara yerleştirilmiştir. Eteğin en ucunda, S kıvrımlı su ve arasında püskül motiflerinin bulunduğu dilimli ayrı bir su görülmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.5.1978 satın alma

Örnek No: 7

Envanter No: 658(675)

Ürün Cinsi: Giysi (Bindallı) Üç etek

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Narçiçeği rengi atlas kumaş, sarı sim, pul, tırtıl, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı) hazır simli harç

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yaka yuvarlak, kollar uzun. Yanlarda ve kol arkalarında yırtmaç bulunmaktadır. Giysinin yaka, kol, beden kenarlarında hazır simli harç kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı dallar bağlantılı olarak giysinin yaka, etek ve kol kenarlarını çevrelemektedir. Kıvrımlı dal ve çiçekten oluşan bitkisel ana motiften, her iki önde ve arkada üç, kolda ise bir tane kullanılmıştır. Boşluklarda küçük çiçek motifleri yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.15.1978 satın alma

Örnek No: 8

Envanter No: 659(676)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Mor kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysi önden bele kadar açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Giysinin yaka ve kol kenarlarında hazır simli harç kullanılmıştır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler aynı ve simetriktir. Yaka kenarında C kıvrımlı dilimlerden ve dörtgen geometrik bezemeden atlamalı olarak su bulunmaktadır. Nesnel bezemeden oluşan vazodan çıkan büyük çiçeklere bağlanan yanlara doğru kıvrımlı, yukarıya doğru dik olan, dal ve yapraklardan oluşan motif yukarı doğru yönlendirilmiş ve giysinin tüm yüzeyini yoğun bir şekilde doldurmuştur. Göğüs üzerinde ve sırtta karşılıklı simetrik olarak büyük desenden alınan küçük motifler yer almaktadır. Sırtta, yakadan aşağı doğru inen, kolda ise omuzda çiçek ve dallardan oluşan benzer motifler bulunmaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.5.1978 satın alma

Örnek No: 9

Envanter No: 660 (677)

Ürün Cinsi: Giysi (Bindallı)

Teknik: Dival işi, Sim Sarma,

Malzeme: Fuşya rengi saten kumaş, sarı sim, pul, tırtıl, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, beyaz koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş), hazır simli harç

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, dik yaka, kollar uzun. Etek yanlarında ve kol arkalarında yırtmaç bulunmaktadır. Bel kısmı daraltılmıştır. Giysinin yaka, kol, beden kenarlarında hazır simli harç kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı dallar bağlantılı olarak giysinin yaka, etek ve kol kenarlarını çevrelemektedir. Kıvrımlı dal ve çiçekten oluşan bitkisel ana motiften, her iki önde ve arkada üç, kolda ise bir tane kullanılmıştır. Boşluklarda küçük çiçek motifleri yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.2.1978 satın alma

Örnek No: 10

Envanter No: 727 (744)

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Beyaz atlas kumaş, sarı sim, pul, tırtıl, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, beyaz koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi aşırı yıpranmış durumdadır. Kol, yaka yoktur. Giysinin önü boydan üç parçalıdır, önde yatay 6 parçaya bölünmüş ayrı bir parça kullanılmış, bu parçalar yukardan dar başlayıp aşağıya doğru genişlemiştir. Parçalar bir sıra sırma işlemeli, bir sıra petek büzgülü olmak üzere ayakucuna kadar uzanmaktadır. Petek büzgünün kenarına hazır harç dikilmiştir. Giysi gelinlik olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: Giysinin yaka çevresinde bağlantılı motiflerden su yer almaktadır. Bu su motifinin arasında ön ve arkada sarkan nesnel bezemeli üç püskül motifi bulunmaktadır. Yakadaki motiflerin aynısından, önde petek büzgülerin kenarlarında ve etek ucunda bulunmaktadır. Petek büzgülerin aralarında ise su motifinin benzeri bulunmaktadır. Giysinin arka ortasında ve ön yan parçalarında bitkisel bezemeden S kıvrımlı dal ve püskül motifleri, boşluklarda ise çeşitli küçük motifler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 21.6.1978 satın alma

Örnek No: 11

Envanter No: 656 (673)

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Bordo kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, siyah koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin Tanımı: Giysi sol yandan göğse kadar açık ve kopçalı. Dik hâkim yaka, kollar uzun. Kollar uca doğru daralmıştır. Giysinin önü boydan üç parçalıdır, önde yatay 6 parçaya bölünmüş ayrı bir parça kullanılmış, bu parçalar yukardan dar başlayıp aşağıya doğru genişlemiştir. Parçalar bir sıra sırma işlemeli, bir sıra petek büzgülü olmak üzere ayakucuna kadar uzanmaktadır. Arka bedende koltuk altından itibaren yanlara peş konulmuş, peşlerin ucuna büzgüler yapılmıştır. Arkada etek ucu uzatılarak kuyruk oluşturulmuştur. Kadife kumaşın öne gelen kısımları yıpranmış kumaşın tüyleri dökülmüştür.

Kompozisyon: İç kısmında küçük çiçeklerin bulunduğu dilimli yarım daire şeklindeki motiflerden meydana gelen su giysinin bütün çevresini dolaşmaktadır. Bu suya paralel olarak kıvrımlı dal ve çiçeklerden meydana gelen ayrı bir su görülmektedir. Kıvrık dal ve çiçeklerden büyük bir fiyonkla buket haline getirilmiş ana motif, arka eteğin kuyruk kısmında yer almakta, bu motifin değişik boylar olanları sırt ve kollarda görülmektedir. Ön parçada fiyonk püskül gibi nesnel ve bitkisel bezemelerden meydana getirilen motif, yukardan aşağıya büyütülerek yerleştirilmiştir. Yakada S kıvrımlı dallar bulunmaktadır. Boşluklarda çeşitli küçük motifler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.5.1978 satın alma

Örnek No: 12

Envanter No: 889(921) değişti 899 yazılmış

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Mavi kadife kumaş, beyaz sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş) Hazır dantel (Kopanaki Danteli)

Giysinin Tanımı: Giysi önden bele kadar açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Yaka kenarında dantel kullanılmıştır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler aynı ve simetriktir. Üçgen dilimlerden ve çiçekten meydana gelen su motifi yaka, etek ve kol kenarını dolaşmaktadır. Kenarlarından püsküllerin sarktığı bitkisel bezemeden oluşan büyük motifin, yanlarında paralel çizgiler bulunmaktadır

Giysinin bütün yüzeyini yoğun bir şekilde dolduran, bu büyük motifi aşağıdan yukarı doğru daralan ve içi dilimli olan oval şeklinde geometrik motif çevrelemektedir. Kollarda da büyük motiften alınan bitkisel bezeme yer almaktadır.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 31.10.1979 satın alma

Örnek No: 13

Envanter No: 903(935)

Ürün Cinsi: Giysi (Üç etek)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Pembe atlas kumaş, beyaz sim, pul, beyaz Amerikan kumaş, hazır harç, koton iplik, sim kordon, tırtıl, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, dik yaka, kollar uzun. Etek yanlarında ve kol arkalarında yırtmaç bulunmaktadır. Bel kısmı darlaştırılmıştır. Giysinin yaka, kol, beden kenarlarında hazır simli harç kullanılmıştır.

Kompozisyon: Bitkisel bezemeden S kıvrımlı su giysinin bütün çevresini dolaşmaktadır. Ön ve arka yaka çevresinde üçgen şekil içinde çiçek ve kıvrımlı dallardan oluşan bitkisel motif omuzdan aşağı doğru uzanmaktadır. Çiçek ve yapraklardan oluşan ayrı bir motiften, her iki önde ikişer, arkada üç ve kol uçlarına doğru birer motif yer almakta, Boşluklarda çeşitli küçük motifler bulunmaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 3.11.1978 satın alma

Örnek No: 14

Envanter No:1370 (1434)

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik, Üç etek)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Mor kadife kumaş, beyaz sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır harç, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş).

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Yanlarda ise diz üzerine kadar yırtmaç bulunmaktadır. Kol uçlarında manşet vardır. Giysinin bütün kenarlarında hazır simli harç kullanılmıştır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler aynı ve simetriktir. İçinde, çiçek ve yaprakların bulunduğu yan yana yerleştirilmiş dairesel su motifi ön, arka beden, yaka, etek ve yırtmaç kenarlarında bulunmaktadır. Aynı zamanda ana motifin çevresini sararak pano oluşturmaktadır. Ön bedende, altta iki büyük yaprak motifi yan yana dik olarak yer almakta ve bunun üzerinde karşılıklı ve eğik durumda çeşitli bitkisel bezemelerden oluşan motifler görülmektedir. Bu motiflerin arasında ise üzerinde küçük çiçeklerin bulunduğu ince dallar bulunmaktadır. Arka ortada, yine altta üç büyük yaprak motifi yan yana dik olarak yer almakta, üzerinde ise yukarı doğru yönlendirilmiş, kıvrımlı dalların çıktığı değişik boydaki çiçek ve yapraklardan oluşan bitkisel bezeme büyük bir desen olarak görülmektedir. Kollarda yine büyük yaprak motifi ve üzerinde değişik ince dallı çiçek motifleri yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 15

Envanter No: 1375(1409)

Ürün Cinsi: Giysi (Gelinlik)

Teknik: Dival işi (Sim Sarma)

Malzeme: Mor kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, hazır dantel (kopanaki danteli), koton iplik, sim kordon, tırtıl, sarmaların altında kabartma için çirşli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çirş)

Giysinin Tanımı: Giysi önden bele kadar açık, hâkim yaka, kollar uzun. Yaka kenarında dantel kullanılmıştır.

Kompozisyon: Ön ve arka bedende kullanılan desenler aynı ve simetrik. Yaka kenarında ince dilimli, etek ucunda da bitkisel bezemeden oluşan su motifi bulunmaktadır. Ön omuzlarda zincir ve püskülden meydana gelmiş nesnel bezeme olan paşa kordonu motifi kullanılmıştır. Arka omuzlarda bu motif çiçek ve kıvrımlı dallar ile bitkisel bezeme olarak devam etmektedir. Her bir motif düzgün sıralı olarak devam etmekte ve yanlarda birleşmektedir. Önde üç arkada dört adet alt tarafı üçgen dilimler üzerine yerleştirilmiş çiçek ve yapraklardan oluşan motif düzgün sıralı olarak görülmektedir. Kol uçlarında ince dilimli su ve yukarıya doğru simetrik bitkisel motif bulunmaktadır. Boşluklarda çeşitli küçük motifler yer almaktadır.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.9.1979 satın alma

Örnek No: 16

Envanter No: 394(411)

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Pembe saten kumaş, beyaz sim, pul, beyaz astarlık kumaş, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirşli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çirş), hazır harç

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Kol uçlarında manşet bulunmaktadır. İçi beyaz astar kumaş ile astarlanmıştır. Yaka, kol, beden çevresinde hazır harç bulunmaktadır. Kadın ceketi olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı su giysinin yaka, etek çevresinde yer almaktadır. Bitkisel motifler arka ortada simetrik birleşmiştir. Tek çiçek ve daldan oluşan motif ön, arka bedene ve kola düzenli olarak yerleştirilmiştir.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 2.1.1978 satın alma

Örnek No: 17

Envanter No:403 (420)

Ürün Cinsi: Giysi (Sarka)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma), kordon tutturma.

Malzeme: Kırmızı kadife kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Kol uçlarında yırtmaç ve manşet bulunmaktadır. İçi beyaz astar kumaş ile astarlanmıştır. Kadın ceketini olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı su giysinin yaka, etek çevresinde ve kol manşetinde yer almaktadır. Motifler her iki önde ve arkada simetrik yerleştirilmiştir. Bitkisel bezemeden oluşan ana motiften önde ikişer, arkada üçgen biçiminde üç adet kolda ise bir tane bulunmaktadır. Küçük motiften ise ön ve arka beden boşluklarında üçer, kolda ise birer tane yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.1.1978 satın alma

Örnek No: 18

Envanter no: 477(494)

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma)

Malzeme: Pembe saten kumaş, sarı sim, pul, beyaz astarlık kumaş, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş), hazır harç.

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, dik yaka, kollar uzun. Kol uçlarında yırtmaç ve manşet bulunmaktadır. İçi beyaz astar kumaş ile astarlanmıştır. Yaka, kol, beden çevresinde hazır harç kullanılmıştır. Kadın cepkeni (kısa ceket) olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: S kıvrımlı su giysinin yaka, etek çevresinde ve kol manşetinde yer almaktadır. Bitkisel bezemeden oluşan ana motiften her iki önde, arkada ve kolda birer adet bulunmaktadır. Manşette ise küçük bitkisel motif görülmektedir. Boşluklarda küçük çiçekler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 24.5.1978 satın alma

Örnek No: 19

Envanter No: 1357(1421)

Ürün Cinsi: Giysi (şalvar)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma), kordon tutturma.

Malzeme: Pembe saten kumaş, beyaz sim, pul, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirşli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çirş)

Giysinin tanımı: Giysi iki parçadan dikilmiş kadın şalvarı.

Kompozisyon: S kıvrımlı bitkisel bezemeden bağlantılı su şalvarın iki yanında dikdörtgen şeklinde pano oluşturmaktadır. Panoların içinde ise yukarıya doğru yönlendirilmiş simetrik çiçek ve kıvrımlı dallardan oluşan ana motif bulunmaktadır. Panonun içinde boşluklarda küçük çiçekler, şalvarın ön ve arka kısmında büyüklü küçüklü bitkisel motifler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.9.1979 satın alma

Örnek No: 20

Envanter No:1353(1457)

Ürün Cinsi: Giysi (şalvar)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma), kordon tutturma.

Malzeme: Pembe saten kumaş, beyaz sim, pul, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi iki parçadan dikilmiş kadın şalvarı. Paçalarında eklenmiş pazen kumaş bulunmaktadır.

Kompozisyon: S kıvrımlı bitkisel bezemeden bağlantılı su şalvarın iki yanında U şeklinde pano oluşturmaktadır. Panoların içinde, yukarıya ve yana doğru yönlendirilmiş simetrik bitkisel bezemeden oluşan motifler bulunmaktadır. Küçük çiçek motifleri ise önde ve arkada düzgün sıralamalı olarak kullanılmıştır. Boşluklarda pullarla yapılan küçük çiçekler yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 21

Envanter No:723

Ürün Cinsi: Giysi (şalvar)

Teknik: Dival işi, (Sim Sarma), zincir işi.

Malzeme: Bordo kadife kumaş, beyaz sim, , yeşil, sarı, pembe koton işleme ipliği, koton iplik, sarmaların altında kabartma için çirişli karton (Sarı karton, graft kâğıdı, çiriş)

Giysinin tanımı: Giysi, ortada dikdörtgen, yanlarda uzun paça parçaları olmak üzere, üç parçadan dikilmiş kadın şalvarı.

Kompozisyon: S kıvrımlı bitkisel bezemeden bağlantılı su şalvarın iki yanında U şeklinde pano oluşturmaktadır. Panoların içinde, dival işi tekniği ile bitkisel bezemeden oluşan simetrik değişik motifler yukarıya ve zincir işi tekniği ile çalışılmış ara motifler yana doğru yönlendirilmiş olarak yer almaktadır. Ara motifler ise önde ve arkada zincir işi ve dival işi tekniğinden çalışılmış motifler atlamalı sıralama olarak kullanılmıştır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 22

Envanter No:889

Ürün Cinsi: Giysi (Maşlah- Kadın sabahlığı)

Teknik: Kordon tutturma

Malzeme: Mor ipek kadife kumaş, sarı sim kordon.

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, kollar uzun. Üzerine işleme yapılmış yaka dışı yatırılmış. Yanlarda kapaklı cep bulunmaktadır. Kadın ceketi (uzun ceket) olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: Bitkisel ve geometrik bezemeden kıvrımlı ve bağlantılı su giysinin yaka, etek, cep kapağında ve kol çevresinde bulunmaktadır. Ayrıca göğüs üzerinde birer tane bitkisel bezemeden oluşan motif bulunmaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 23

Envanter No:481(498)

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken) müzede salta

Teknik: Pul ve hazır harçla süsleme

Malzeme: Siyah kadife kumaş, beyaz metal pul, sarı, yeşil, pembe, mavi, gri, beyaz simli hazır harç, kırmızı astarlık kumaş, koton iplik

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. İçi kırmızı kumaş ile astarlanmış. Erkek çocuk cepkeni olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: Yaka, kol, beden çevresinde ve kol üstünde hazır kordon, harç ve pullarla geometrik olarak süsleme yapılmıştır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 24.5.1978 satın alma

Örnek No: 24

Envanter No:483(500)

Ürün Cinsi: Giysi (salta)

Teknik: Kordon tutturma

Malzeme: Mavi çuha kumaş, beyaz simli kordon, beyaz kürk, koton iplik

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun, İçi kürkle kaplanmış, yaka kenarına kürk dikilmiştir.

Kompozisyon: Yaka, kol, beden çevresinde hazır kordonla geometrik olarak, İki yanda göğüs üzerinde kıvrımlı motif, arkada ise simetrik olarak ay yıldız motifi kordon tutturma tekniği ile yapılmış olarak yer almaktadır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, satın alma

Örnek No: 25

Envanter No:2336

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken yelek)

Teknik: Pul ve hazır harçla süsleme

Malzeme: Bordo, yeşil, mavi boyuna çizgili ipek kumaş, sarı, krem, sarı simli hazır harç, turuncu, mavi, yeşil, sarı ipek iplik, beyaz astarlık kumaş, koton iplik,

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kol yeri karedir. İçi beyaz astar kumaş ile astarlanmıştır. Yaka, kol, beden çevresinde hazır harç kullanılmıştır. Kadın cepkeni (kısa yelek) olarak kullanılmıştır.

Kompozisyon: Yaka, kol, çevresinde hazır harçlarla, kordonla süsleme yapılmıştır. Hazır harçlarla iki göğüs üzerinde birer motif yer almaktadır. Göğüs üzerindeki motif ve kol evi çevresine ipek ipliklerle püsküller yapılmıştır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, satın alma

Örnek No: 26

Envanter No:2333(2427)

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Kordon tutturma

Malzeme: Bordo muare kumaş, beyaz simli kordon, beyaz pul, koton iplik, hazır harç

Giysinin tanımı: Giysi önden açık, yuvarlak yaka, kollar uzun. Kol arkasında yırtmaç bulunmakta, kol uçlarının iç kısmı beyaz kumaşla applike edilmiş, el üstüne düşmektedir.

Kompozisyon: Yaka, kol, beden çevresinde hazır kordonla geometrik su motifi ile süsleme yapılmıştır. Göğüs üzerinde geometrik bir motif bulunmaktadır. Aynı motiften arkada yatay olarak bulunmaktadır. Omuzlarda ve kol uçlarında ise değişik motifler görülmektedir. Giysinin kol uçları iç kısmı beyaz kumaşla applike edilmiş, el üstüne düşmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.10.1979 satın alma

Örnek No: 27

Envanter No:2270

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)Kemer

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Siyah kadife kumaş, gümüş rengi simli kordon, gümüş rengi metal pul, kırmızı, yeşil, mavi kumaş koton iplik, hazır harç

Giyim aksesuarı: Kuşak önde kalın arkaya doğru incelmıştır.

Kompozisyon: Hazır kordonla geometrik olarak süsleme yapılmıştır. Ortada renkli kumaşlarla applike yapıp üzerine kordon tutturulmuştur. Aralarda pullarla süsleme yapılmıştır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, satın alma

Örnek No: 28

Envanter No:657 (674)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise-Üç etek)

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Sarı ve kırmızı ipek kareli kumaş (kutnu kumaş), beyaz astarlık kumaş,

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, V yaka, kollar uzun. Etek yanlarından, kol dirsekten yırtmaçlıdır. Ön beden yakadan başlayıp, eteğe kadar, ayrıca yanlarda ve koldaki yırtmaç kenarında kordon tutturma tekniği ile üçgen dilimlerle şekillendirilmiştir. Giysinin kol uçlarının iç kısmı beyaz kumaşla applike edilmiş, el üstüne düşmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 23.05.1978 satın alma

Örnek No: 29

Envanter No:392 (409)

Ürün Cinsi: Giysi (Elbise-Üç etek)

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Yeşil, beyaz, mor, eflatun, bej rengi ipek kumaş (selimiye kumaşı), beyaz astarlık kumaş,

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, V yaka, kollar uzun. Etek yanlarından, kol dirsekten yırtmaçlıdır. Ön beden, yakadan başlayıp, etek ucuna kadar, ayrıca yanlarda ve kolda yırtmaç kenarları yuvarlak dilimlerle şekillendirilip burmalı kaytan tutturulmuştur. Giysinin kol uçlarının iç kısmı beyaz kumaşla üçgen ve yarım dairelerden oluşan dilimlerle applike edilmiş olup el üstüne düşmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 2.01.1978 satın alma

Örnek No: 30

Envanter No:397 (414)

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Kırmızı, beyaz, yeşil, siyah ipek kumaş (kutnu kumaş), beyaz astarlık kumaş, mavi, bordo düz kumaş, sim kordon

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, kollar uzun. Üst taraf U şeklinde, aşağıya doğru düz açık yaka. Önde, mavi ve bordo kumaştan yakaya pervaz yapılmış, Kollar bedenden tek parça olarak çıkmış, kol altına hareketi kolaylaştırmak için kuş konulmuştur. Mavi kumaştan pervaz kollarda da vardır. Yakada, göğüste etek ve kol ucunda, kordon tutturma tekniğinden süsleme yapılmış, önde el yapımı düğmeler kullanılmıştır.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 2.01.1978 satın alma

Örnek No: 31

Envanter No:1346

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Kırmızı, beyaz ipek kumaş (kutnu kumaş), beyaz astarlık kumaş, desenli kumaş, sim kordon

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, dik hâkim yaka, kollar uzun. Ön beden yakadan başlayıp, eteğe kadar iç kısmı beyaz kumaşla, kol ucu ise desenli kumaşla üçgen ve yarım daire şekillerinde applike edilmiş, kenarları kordon tutturma tekniği ile süslenmiştir. Kol üstünde ayrıca kordon tutturma tekniği ile işleme bulunmakta, kolun ucundaki şekiller el üstüne düşmektedir.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 20.09.1979 satın alma

Örnek No: 32

Envanter No:1737

Ürün Cinsi: Giysi (Cepken)

Teknik: Harç ve dantel tutturma, applike

Malzeme: Kırmızı, yeşil, mor, sarı, siyah ipek kumaş (selimiye kumaşı) ve beyaz astarlık kumaş, hazır harç

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, bebe yaka, kollar uzun. Yaka, kenarı dantelli, beyaz kumaştan ayrı olarak hazırlanıp takılmış. Önde bedeninin açık kısmında karşılıklı olarak, arka bedeninin ise sırt kısmındaki roba kenarında, ayrıca kol uçlarında, iç kısmı beyaz astarlık kumaşla applike edilerek şekillendirilmiş, yarım daireler bulunmaktadır. Kol ucuna hazır harç tutturulmuş olup, kol ucundaki yarım daireler el üstüne düşmektedir. Arka beden bele oturması için etek ucundan pililerle toplanmıştır.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, satın alma

Örnek No: 33

Envanter No:1224

Ürün Cinsi: Giysi (Üç etek)

Teknik: Kordon tutturma, applike

Malzeme: Bordo, mavi, beyaz ipek kumaş (kutnu kumaş), beyaz astarlık kumaş, kırmızı desenli kumaş, siyah iplik

Giysinin Tanımı: Giysi önden açık, dik hâkim yaka, kollar uzun. Etek yanlarından, kol dirsekten yırtmaçlıdır. Ön beden yakadan başlayıp, etek ucuna kadar, ayrıca yanlarda ve kollarda yırtmaç kenarında kordon tutturma tekniği ile üçgen ve yarım dairelerden oluşan dilimlerle şekillendirilmiştir. Giysinin kol uçlarının iç kısmı kırmızı kumaşla applike edilmiş olup el üstüne düşmektedir.

Müze geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, satın alma

Örnek No: 34

Envanter No: 720(737)

Ürün Cinsi: Giysi (Paçalı don)

Süsleme Tekniği: İğne oyası

Malzeme: Krem rengi el dokuması kumaş (bürümcük), krem rengi iplik

Giysinin Tanımı: Giysi, ortada dikdörtgen, yanlarda uzun paça parçaları olmak üzere, üç parçadan dikilmiştir. Paçaların kenarı iğne oyası ile süslenmiştir.

Müzeye geliş tarihi ve biçimi: Yozgat, Cumhuriyet, 21.6.1978 satın alma

6.3.2. Terlikler ve Takunyalar

Örnek No : 1

Envanter No : 1950- 2039

Eser Adı : Terlik

Dönemi : 19. yy.

Boyutu : Taban boy;25.9 cm, En; 11 cm

Tanımlama : Terlik burun üzeri bitkisel motifli, sim-sırma (dival) işlemelidir.

Örnek No : 2

Envanter No : 1941- 2030

Eser Adı : Terlik

Dönemi : 19. yy.

Boyutu : Taban boy; 20.5 cm, En;10 cm

Tanımlama : Terlik burun üzerinde simli kumaş kullanılmıştır.

7. YOZGAT NİZAMOĞLU KONAĞI ETNOGRAFYA MÜZESİ TAKILARI*

Dr. Öğr.Üyesi N.Tomris YALÇINKAYA

Dr. Öğr.Üyesi Emel ERKAPLAN

Takı geçmişten günümüze insanoğlu için vazgeçilmez bir unsur olmuş, onu takan kişiyi kötülükten, tehlikeden koruma amaçlı kullanılmış olmasının yanı sıra büyü ve sihir gibi anlamlarda da taşımaktaydı.

Anadolu’ da takı kullanımı, insanoğlunun avcılık ve toplayıcılık yaşamından yerleşik düzene geçtikleri Cilalı Taş olarak da adlandırılan Neolitik Çağ’ a kadar uzanmaktadır. Bu döneme ait yerleşim yerlerinde yapılan kazı çalışmalarında mezarlara bırakılan ölü armağanları arasında hayvan kemikleri, dişleri ve boynuzları, çeşitli taş, maden ve deniz kabuğu gibi malzemelerden yapılmış çok sayıda takıya rastlanmıştır (Meriçboyu, 2000: 16).

Önceleri korunma, süslenme, tılsım, büyü, uğur gibi kavramların etkisiyle başlayan takı kullanımı zamanla tanrılara sunu, zenginlik ve imtiyaz göstergesi gibi amaçları da ifade etmeye başlamıştır. Takıların daha çok kadınlar tarafından kullanılmalarına karşın erkeklerin de tarihsel süreç içerisinde kullanımı giderek arttırdıkları görülmektedir (Bingöl, 1999: 13).

Halk arasında takı “takıntı” veya “takıncak” olarak adlandırılmıştır. Anadolu Türklerinde geleneğe dayalı etnografik takılar önemlidir. Bu bağlamda günlük takılar dışında düğün, nişan gibi özel gün ve nazar gibi inançlara dayalı takı kullanımı yaygındır. Örneğin; kadınlar bilezik, yüzük ve boncuklu kolyeler, erkeklerde köstek, yüzükler günlük takılar kullanırlardı. Kemer, tılsım, kıstı, zülüflük, tepelik gibi gelin takılarının yanında nazarlıktan, hamaylı gelinlere, ortası delikli mavi boncuklar da çocuklara takılırdı.

Kullanım amacı açısından bakıldığında halk takılarını;

- 1- Süslenme ve estetik amaçlı kullanılanlar,
- 2- Dinsel ve büyüsel gibi nedenlerle kullanılanlar,
- 3- Ekonomik nedenlere dayalı olarak kullanılanlar,

Kullanım alanına göre ise;

- 1- Baş takıları,
- 2- Boyun ve göğüs takıları,
- 3- El, kol ve parmak takıları,
- 4- Bel ve ayak takıları olmak üzere gruplamak mümkündür (Türkoğlu,2013: 179, 180, 188).

Çalışma kapsamında Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi takılarından 2 gerdanlık, 1 hamaylı, 3 bilezik, 1 saç tokası, 1 kemer ve 2 kemer tokası, 3 tepelik, 3 küpe ve 2 saat olmak üzere toplam 17 adet takı incelenmiştir. Takılarda kabartma, savat ve telkâri teknikleri kullanıldığı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

BİNGÖL, Işık,(1999) “Antik Takılar” Dönmez Offset Basımevi, Ankara.

MERİÇBOYU AKYAY, Yıldız (2000) “Anadolu Eski Çağında Takıların Dili” P Sanat Kültür Antika - Çağlar Boyunca Takı ve Mücevher, sayı:17, s.16-25, Mas Mabaacılık, İstanbul.

TÜRKOĞLU, Sabahattin,(2013) “Anadolu’ da Takı ve Kuyumculuk Kültürü”. İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları: III, Gezegem Basım, İstanbul.

*ERKAPLAN, E. (2016). “Yozgat İli Nizamoğlu Konağı Müzesi Etnografik Takıları”. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı, 05-07 Mayıs, Yozgat, cilt 3, s.529-543.

7.1. Kolye - Hamaylı - Muskalık

Örnek No	: 1
Envanter No	: 2504-2599
Eser Adı	: Gerdanlık-madeni
Dönemi	: 19. yy.
Boyutu	: Uz;51 cm En; 4 cm
Tanımlama	: Gerdanlık, zincir üzerine yerleştirilmiş çok sayıda bitkisel formlu metal sallantılardan meydana gelmektedir.

Örnek No	: 2
Envanter No	: 2231- 2325
Eser Adı	: Gerdanlık-gümüş
Dönemi	: 19. yy.
Boyutu	: Uz; 53 cm
Tanımlama	: Gerdanlık, penes ve ay formlu sallantıların iplik üzerine dizilmesinden meydana gelmektedir.

Örnek No : 3
Envanter No : 2499-2594
Eser Adı : Hamaylı
Dönemi : 19. yy.
Boyutu : En; 6 cm, Boy; 1.20 cm
Tanımlama : Üzerinde savat teknikli süslemelerin bulunduğu hamaylı, bir zincire takılmış olup, alt kısmında akik taş, penes ve zincirlerden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır.

7.2. Bilezikler

Örnek No : 1
Envanter No : 13661430
Eser Adı : Bilezik- madeni
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : Uz; 18.4 cm
Tanımlama : Üç sıra zincirden meydana gelen bilezik, bir kilit ile kapatılmaktadır.

Örnek No : 2
Envanter No : 96(109)
Eser Adı : Bilezik- gümüş
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : çap;6 cm
Tanımlama : Bilezik, savat tekniği ile oluşturulmuş bitkisel motiflerle süslüdür.

Örnek No : 3
Envanter No : 1477-1545
Eser Adı : Bilezik- gümüş
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : Çap; 6.5 cm
Tanımlama : Bilezik, savat tekniği ile oluşturulmuş bitkisel motiflerle süslü olup arka kısmında bir kilit bulunmaktadır.

7.3. Saç Tokası

Örnek No : 1
Envanter No : 1488
Eser Adı : Saç Tokası Gümüş
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : En; 1.7 cm, boy; 8 cm
Tanımlama : Toka, savat tekniği ile oluşturulmuş geometrik motiflerle süslüdür.

7.4. Kemerler Ve Kemer Tokaları

Örnek No : 1
Envanter No : 2434- 2529
Eser Adı : Kemer- sarı
Dönemi : 19. yy.
Boyutu : en; 4.4 cm,
Tanımlama : Çok parçadan meydana gelen kemerin her bir parçasında savat tekniği ile oluşturulmuş manzara, geometrik ve bitkisel süslemeler bulunmaktadır. Kemerin tokası bitkisel süslemelidir.

Örnek No : 2
Envanter No : 2492
Eser Adı : Kemer tokası
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : En;8.8 cm, Boy;14.6 cm, Yük; 0.7 cm
Tanımlama : Üzerinde kakma tekniği ile oluşturulmuş bitkisel ve geometrik süslemeler bulunan kemer tokası tek parçadır.

Örnek No : 3
Envanter No : 1278
Eser Adı : Kemer tokası
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : En; 4.6 cm, Boy;6.2 cm, Yük;1.4 cm
Tanımlama : Kemer tokası, ay ve yıldız motifleri ile süslüdür.

7.5. Tepelik Ve Başlıklar

Örnek No : 1
Envanter No : 1918-2004
Eser Adı : Tepelik
Dönemi : 19. yy.
Boyutu : Çap;11 cm
Tanımlama : Daire formlu olan tepeliğin yüzeyinde telkari tekniği ile oluşturulmuş mühr-ü Süleyman motifi bulunmaktadır. Dış kenarda ise; uçlarında dairesel biçimde peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır.

Örnek No : 2
Envanter No : 2493-2588
Eser Adı : Tepelik
Dönemi : 19. yy.
Boyutu : Çap;12 cm, Yük;3.5 cm, Zincir uzunluğu;3.4- 6 cm
Tanımlama : Daire formlu olan tepeliğin yüzeyinde telkari tekniği ile oluşturulmuş bitkisel motifler bulunmaktadır. Dış kenarda ise; uçlarında bitkisel ve geometrik biçimde peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır.

Örnek No : 3

Envanter No : 846(874)

Eser Adı : Tepelik

Dönemi : 19. yy.

Boyutu : Çap;12.5

Tanımlama : Daire formlu olan tepeliğin yüzeyinde savat tekniği ile oluşturulmuş bitkisel ve geometrik motifler bulunmaktadır. Dış kenarda ise; dairesel biçimde peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır.

Örnek No : 4

Envanter No : 1954- 2044

Eser Adı : Gümüş Tel

Dönemi : 19. yy.

Boyutu : Yüksek; 9.7 cm

Tanımlama : Fesin, üzeri ve kenarı bitkisel bezemelidir.

Örnek No : 1

Envanter No : 2825- 1225

Eser Adı : Küpe

Dönemi :-

Boyutu : En; 2.9 cm, Boy;4 cm, Penez çapı; 0.3-1.8 cm

Tanımlama : Üçgen yapıdan meydana gelen küpenin uçlarında, iki yanda aynı, ortada büyük üç sarı penes bulunmaktadır.

Örnek No : 2

Envanter No : 2402

Eser Adı : Tek Sallantı Küpe

Dönemi : 19. yy.

Boyutu : En; 1.9 cm Boy; 5.5 cm, Çap; 1,9 cm

Tanımlama : Çiçek ve ay formu süslemeden meydana gelen küpenin ucunda dairesel yapıda bir penes bulunmaktadır.

7.6. Küpeler

Örnek No : 3
Envanter No : 2824- 1224
Eser Adı : Küpe
Dönemi :-
Boyutu : En; 2.2 cm, Boy; 3.5 cm, Penez çapı; 1.3 cm
Tanımlama : Çiçek ve hilâl formlu süslemeden meydana gelen küpenin ucunda dairesel yapıda bir penes bulunmaktadır.

Örnek No : 2
Envanter No : 2416-2511
Eser Adı : Cep saati madeni
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : Çap; 4.5 cm
Tanımlama : Daire biçimli iki cep saatinden bir tanesinde kapak mevcut olup diğerinde ise bulunmamaktadır.

Örnek No : 4
Envanter No : 2825- 1225
Eser Adı : Küpe
Dönemi :-
Boyutu : En; 2.9 cm, Boy; 4 cm, Penez çapı; 0.3-1.8 cm
Tanımlama : Üçgen yapıdan meydana gelen küpenin uçlarında, iki yanda aynı, ortada büyük üç sarı penes bulunmaktadır.

7.7. Saatler

Örnek No : 1
Envanter No : 2107
Eser Adı : Cep saati
Dönemi : Cumhuriyet
Boyutu : Saat Çap; 2107 cm, Zincir boyu; 60 cm
Tanımlama : Daire biçimli olan cep saatinin kapağı ve üst kısmında uzun bir zincir bulunmaktadır.

EKLER

EK 1. KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ

Adı Soyadı, Doğum Yeri ve Yılı, Öğrenim Durumu, Mesleği, Adresi

Ali KILIÇARSLAN, Sorgun-Büyüktaşlık köyü, Yozgat, 1950, emekli öğretmen.

Ali İHSAN Öz, Sorgun, öğretmen okulu, öğretmen, Sorgun.

Arif BAŞ, Sorgun-Bahadın, 1935, köy enstitüsü, emekli öğretmen

Aynur TOLU, Merkez-Karalar köyü-1955, okur-yazar, dokumacı.

Ayşe CAYGIR, Merkez- Çalatlı köyü, 1970, ilkokul, ev hanımı.

Ayten, Fatma BAŞDEMİR, Merkez İlçe, 1954, Nakış Öğretmeni

Burçin (Keseroğlu) ERGEN, Merkez İlçe, 1970, Yüksek Lisans, öğretmen.

Döndü AKDEMİR, Sorgun-Çayözü köyü, 1945, okur-yazar, dokumacı.

Döndü SAKARYAOĞLU, Merkez İlçe-Dişli Köyü

Dönüş AKTAY Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü,

Dudu KOÇAK, Aydıncık, 1935, ev hanımı.

Dürdane ALPER, Yerköy, 1952, ev hanımı.

Elif ŞAHİN (Cemaloğlu'nun kızı), Çekerek-Cemaloğlu köyü-1950, okur-yazar değil, dokumacı.

Emine ERTAŞ, Merkez-Karalar köyü

Emine POLAT, Yenifakılı,

Emine ÖZER, Merkez-Türkmen köyü, 1939, okur-yazar değil, dokumacı.

Emine TURHAN, Yerköy, 1930 ev hanımı.

Emine ZAFER, Merkez-Türkmen köyü, 1950, okur-yazar, dokumacı.

Fatma GENÇARSLAN, Yenifakılı-1935, okur-yazar değil, dokumacı.

Fatma YILMAZ, , Merkez-Divanlı köyü

Filiz KIYMAZASLAN, Merkez-Musabeyli köyü, 1971, ev hanımı.

Güldal AKBABA, Kadışehri-Yavuşan, 1975, Okur-yazar değil, dokumacı.

Güllü AKDEMİR, Sorgun-Çayözü köyü, ev hanımı.

Gülzade POLAT KARAKÖSE, Merkez- Sağlık köyü, 1981, ilkokul.

Gülizar ŞAHİN (Cemaloğlu'nun Gelini), Çekerek-Cemaloğlu köyü-1950, okur-yazar değil, dokumacı. Gülseren

Duran, Merkez-Karalar köyü, 1953, ilkokul mezunu, dokumacı.

Gülşahin SOLMAZ, Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü,

Hacer YILMAZCAN, Merkez-Divanlı köyü,

Hafize KOÇER, Merkez, Karalar köyü-1960, ilkokul mezunu, dokumacı.

Hamza ÖZ, Saraykent, Halk Eğitim Merkezi Müdürü.

Hasibe AÇIKGÖZ, Merkez-Musabeyli köyü, ev hanımı.

H.Hatice AKSOY, Çekerek-Cemaloğlu,

Hatun ALIÇ, Merkez-Musabeyli köyü, ev hanımı.

Hatun GÖKDEMİR, Çekerek-Özükavak kasabası.

Hatun KOÇER, Merkez, Karalar köyü-1960, ilkokul mezunu, dokumacı.

Havva DEMİREL, Aydıncık-1920, okur-yazar, dokumacı.

Hürriyet (Açıkgöz) ALIÇ, Merkez-Musabeyli köyü, 1946, ev hanımı.

Hüsna SALGIN, Aydıncık-Kazankaya-1940, okur-yazar değil, dokumacı.

Hüsniye PATAT, Şefaati, 1954

İhsaniye CEYLAN, Merkez-Karalar köyü-1954, okur-yazar, dokumacı.

İkbal MUTLUER, Merkez, Karalar köyü-1935, okur-yazar değil, dokumacı.

İkbal YİĞİTER, Akdağmadeni-Bozüyük köyü, 1940, Okur-yazar değil, dokumacı.

İsa PINARBAŞI /50 yaş / Dilek Yorgan Evi.YOZGAT, Yorgancı

Kadriye SAYIN, Merkez- Sarıfatma köyü-1972, ilkokul, ev hanımı.

Mine DEMİREL, Aydıncık-:1970, ilkokul, ev hanımı.

Meryem YILMAZER, Çekerek-Özükavak kasabası, 1960, ilkokul, dokumacı.

Nafiye AKYOL, Sorgun-Bahadın Kasabası-1960, ilkokul, dokuma ustası.

Nafiye YAZANEL, Boğazlıyan-Yenipazar-Yaraş, ilkokul, ev hanımı.

Nazlı KIZILASLAN, Boğazlıyan-Yenipazar-Yaraş, ilkokul, ev hanımı.

Necip PATAT, Şefaati, 1954, emekli öğretmen.

Nurhayat KILIÇARSLAN, Sorgun, 1961, lise mezunu, dokumacı, usta üretici, Saraykent Halk Eğt.

Pembe ve Şaziye AKPINAR Kardeşler, Sorgun-Bahadın Kasabası-1930, ilkokul, dokumacı.

Saliha AYAR, Merkez-Divanlı Köyü, 1944, ilkokul, Ev hanımı.

Saliha DOĞAN, Merkez, 1955, ilkokul, ev hanımı.

Satı ZAFER, Merkez-Türkmen köyü, 1940, okur-yazar, dokumacı.

Sevim YILDIRIM, Merkez-Büyüknefes köyü-1940, ilkokul, dokumacı.

Satı CANPOLAT, Tokat-Zile-Yapalak köyü -1930, okur-yazar değil, ev hanımı, Çekerek-Cemaloğlu köyü

Satı ŞAHİN, Çekerek-Cemaloğlu köyü-1948, okur-yazar değil, dokumacı.

Selma ŞAHİN, Merkez-Sarı Fatma Köyü, 1981, ilkokul, ev hanımı.

Selvi BEDEL, Aydıncık-Büyük Toraman köyü-1940, okur-yazar değil, dokumacı.

Sultan KOCABAŞ, Çekerek-Cemaloğlu köyü-1955, okur-yazar değil, dokumacı.

Sultan ÖZÖNEN, Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü, 1930, Okur-yazar değil, dokumacı.

Şadiye BAŞ, Sorgun-Bahadın, 1935, İlkokul

Şaziye ŞAHİN (Cemaloğlu'nun Gelini), Çekerek-Cemaloğlu köyü-1950, ilkokul. dokumacı.

Şemsi YEŞİLYURT, Şefaati,

Şevkiye KARAKÖSE, Merkez- Sağlık köyü, :1956, ilkokul.

Şirin AÇIKGÖZ, Merkez-Karalar köyü, 1973, ilkokul, ev hanımı.

Tenasür ARKAÇ, Merkez- Çalatlı köyü, 1970, ilkokul, ev hanımı.

Türkan TURHAN, Yerköy.

Ümmü Gülsüm ERDİNÇ, Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü, 1950, ilkokul.

Yeter GÜLER, Akdağmadeni-Yazılıtaş köyü, Okur-yazar, dokumacı..

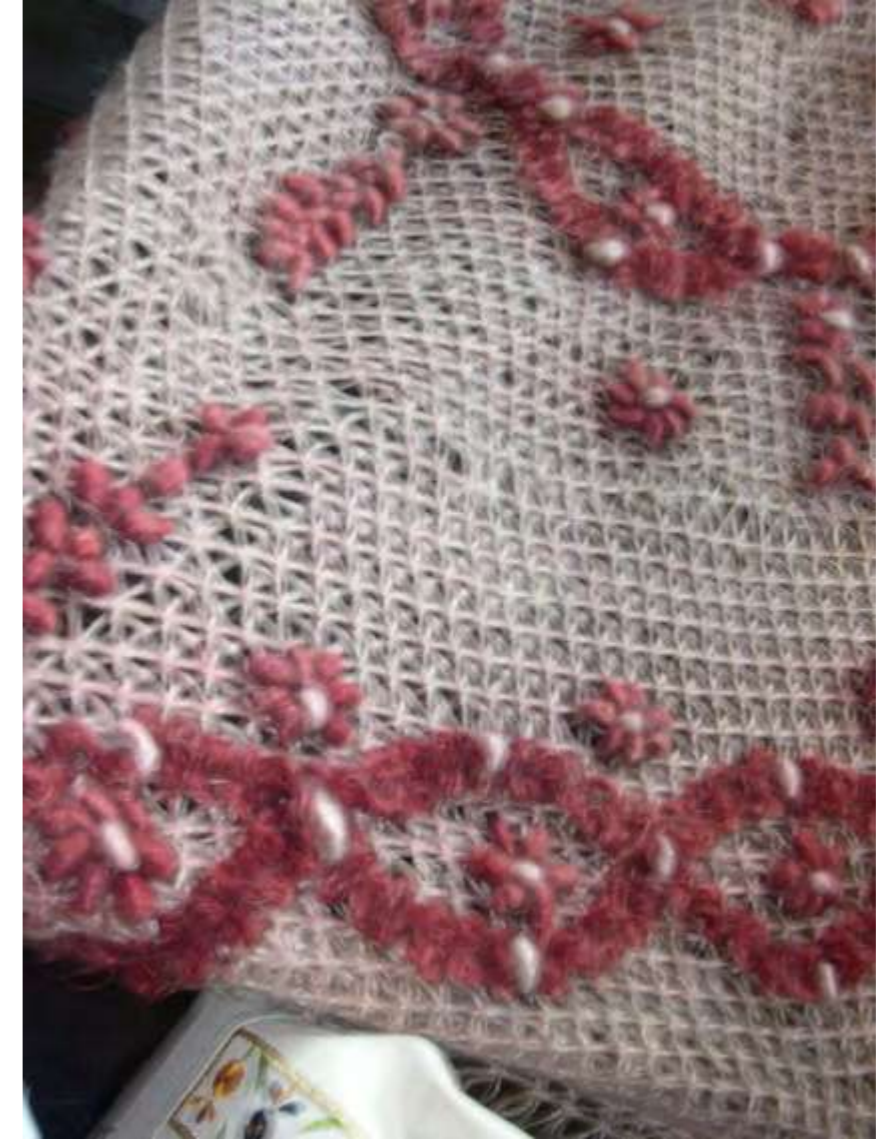
Yılmaz GÖKSOY, Merkez-Gökçekışla Köyü, emekli öğretmen, Yozgat Merkez

Zahide BİLİR, Merkez-Akyamaç köyü-1935, okur-yazar değil, dokumacı,Yenifakılı.

Zahir GÜLLÜ, Merkez-Divanlı köyü,

Zarife ALTINOK, Merkez-Divanlı köyü,

Zülfikar ZAFER, Merkez-Türkmen köyü, İlkokul,

Fotoğraf 2.1. Müzede iki adet tiftik örtü tespit edilmiştir; 1. tiftik bağlama örgü, env no: 2036/2129, ebat; 120x188 cm. 2. tiftik bağlama örgü, env no: 1994/2086, ebat; 183x135 cm. bu örgülerin ikisi de aynı tekniktir.

Ek 2- MÜZEDE İNCELEME KAPSAMINA ALINMAYAN BAZI ETNOGRAFİK TEKSTİL ESERLERİ

Fotoğraf 2.2. Kuşak kemer, Yozgat Müzesi, Env No; 405, 19. yy. Çözümlü dokuma. atkı ve çözgü; pamuk. Kemerin iç tarafında kat arası cepler yerleştirilmiştir. Halep işi olduğu tahmin edilmektedir.

Fotoğraf 2.4. Yozgat Müzesi, Env No; 405, 19. yy. kuşak kemeri, Çözümlü dokuma. atkı ve çözgü; pamuk. Halep işi olduğu tahmin edilmektedir.

Fotoğraf 2.3. Kemer dimi ve rips dokuma örgüsü detayı.

Fotoğraf 2.5. Kemerden savatlı toka detayı.

Fotoğraf 2.6. Başlıklı atkı; Yozgat Müzesi, Env No; 1756 / 1836, 02-05-1984, satın alınmış, Yünlü çuha kumaş, Başlık ebat; 52x23, atkı uz; (100x23)x2.

Fotoğraf 2.7. Başlıklı atkı; başlık detayı.

Fotoğraf 2.8. Kâbe Örtüsü, Env. No: 974/1008, ebat: 83x106 cm. 01-03-1979 da Ankara Etnografya müzesinden devir yoluyla gelmiş, siyah jakarlı ipek dokuma kumaş. Deseni celli sülüs aynalı yazı (Okunabilen; Kelime-i Tevhid ve Allah-û Ekber).

EK 3. PROJE ÇALIŞMALARINDAN GÖRÜNTÜLER

Fotoğraf 3.1. Araştırmacılar Sefil Döndü ve ailesi ile, Sorgun-Çayözü Köyü,Yozgat.

Fotoğraf 3.2. Bozüyük'de bir öğle yemeği.

Fotoğraf 3.3 Yozgat - Özükkavak'ta dilek (anıt kavak) ağacında mola

Fotoğraf 3.4. Araştırma Grubu Yozgat Nizamoglu Konağı Etnografya Müzesinde

Fotoğraf 3.5. Özükevaka kasabası Şeyh Yakup camii avlusundaki çalışma sırasında.

Fotoğraf 3.7. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde çalışma.

Fotoğraf 3.6. Aydıncıkta kaynak kişi Havva Demirel ile çalışma sırasında.

Fotoğraf 3.8. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde çalışma.

Fotoğraf 3.9. Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde çalışma

Fotoğraf 3.11. Araştırmacılar kaynak kişi Yılmaz Göksoy ve Halk Eğitim Müdürü Burçin Ergen'le birlikte

Fotoğraf 3.10. Araştırmacılar Sürmeli Festivalinde.

Fotoğraf 3.12. Proje fotoğraf sergisi afişi ve Araştırmacılar Proje fotoğraf sergisinde.

Fotoğraf 3.13. Proje fotoğraf sergisi panoları.

Fotoğraf 3.14. Proje fotoğraf sergisi panoları.

